GULIELMI DONDINI BONONIENSIS E SOCIETATE IESU CARMINA

Guglielmo Dondini, Dominique Barrière, Joseph Greuter

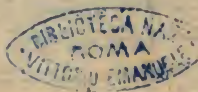

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
12 C
32

GVLIELMI DONDINI SOC·IESV CARMINA
Ioseph Greut. incid.

GVLIELMI DONDINI BONONIENSIS

E SOCIETATE IESV

CARMINA

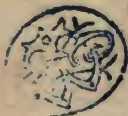

AD LECTOREM

CArmina, in Collegio Romano, quindecim annorum ſpatio de me audita, cum Græcam, aut Latinam eloquentiam explicarem, oculis reddo tuis, amice Lector, in lucem edita non ſpe aliqua inuitante, ſed metu. Quam enim inanis gloriolæ auram, etiam ſi captandam duceret, ſperare potuit mediocritas noſtra, in ſæculo tam decoris omnium artium monumentis occupato? infeſtiùs præſertim inſurrectura, vt aduersùs viuentem inuidia, cuius morſum clariſſima ingenia vix effugere morte potuerùnt? Sed cum fatalem rerum omnium orbem viderem, mutarique, vel ætate noſtra mores hominũ, ingenia, ſtylum, timui ne, ſi quando ego quoque mutata voluntate ad hæc publicandum adducerer, quæ modò ex aliena benignitate probantur vtcunque, olim merito ſuo improbarentur. Accedit, quod ad grauioris ſcriptionis genus euocato, ad Alexandri Parmenſis Ducis hiſtoriam Famiani Stradæ exceſſu non abſolutam, alienum futurum videbatur, voluptati, per pòëtica ſeruire mendacia, ſacerdotem veritatis. Quamquam in hiſce canoris

nu-

nugis, me animorum frugi non minus. quàm innocentibus delicijs, velut in ludo ſerio ſtuduiſſe, ex artis magiſterio præ me ſero. Vtrum aſſecutus id fuerim experientis eſto iudicium, à conſcientia mihi conſtabit pretium religioſæ voluntatis. Nam & argumenta plurimùm ſacra, vel formandis moribus idonea ſuſcepimus, & in ijs per ambages, exituſque tragico ſimiles deuoluendis, affectibus, ac ſententijs non otioſis indulſimus. Vnum rogatum te volo, vt nonnullam in ſyllabis licentiam aliquando condones, in cæſuris, ac nominibus, quæ aliàs nuſquam, vel minus bellè in heroicum carmen admitterentur, in ijſdemq. pro arbitratu variandis. Quamuis non ſine magnis exemplis Virgilij, & aliorum id fecerim; ſed frequentiùs vno in carmine, occaſione argumenti. Cœterùm adoleſcentes, ne paria audeant, retinebit (opinor) ſuus pudor, & interdicta magiſtrorum. A magiſtris, poſt exactam in Rhetoricæ curriculis tertiam partem ætatis, hanc veniam petimus, & viciſſim damus.

IN-

INDEX

CARMINVM.

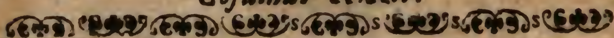

Go-

Gosuinus NiKel Societatis Iesu.
Præpositus Generalis.

CVM Carmina P. Gulielmi Dondini nostræ Societatis, tres eiusdem Societatis, quibus id commisimus recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur, si ita Reuerendiss. D. Vicesgerenti, & Reuereudiss. P. Mag. Sac. Pal. videbitur, in cuius rei fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 20. Martij 1652.

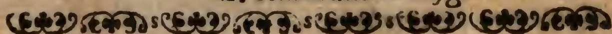
Gosuinus NiKel.

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

A. Riualdus Vicesg.

Imprimatur

Fr. Vincentius Fanus Mag. & Socius Reuer. P. Fr. Vincentij Candidi S. A. P. Mag. Ord. Præd.

ROMAE, Typis HII. Corbelletti.
M. DC. LIII.

Superiorum permissu.

SERVET ALEXAN
NVTANTEM
T.ORBEM
Barrier inu. et sculp.

IN
ALEXANDRI
VII.
PONT. OPT. MAX.
ELECTIONEM
COELI TERRÆQ; CONSENSVS.

Illustriſs. & Excellentiſs. Principi

IOANNI BAPTISTAE BVRGHESIO

GVLIELMVS DONDINVS FEL.

Ogitanti mihi, cui nam carmen inſcriberē in ALEXANDRI VII. electionem editum, Tu præcipue Princeps Excellentiſsime occurrebas, cui vetus cum auguſtiſsimo Pontifice, patria communis, propinquus inſuper ſanguis; ſed princeps cauſa, quòd, vti Senenſes cæteros altiſsimi ſpiritus Pontifices in Alexandri virtutibus, ſic & magnum Patruum Tuum PAVLVM V. Burgheſium iri repræſentatum ſperamus, immo iam cernimus. Nam ſi Octauianus Auguſtus cariſsimo ſibi capiti, ſuperiorum virtutem Principum, felicitatem ſuam augurari ſolebat: ſupervacaneum profectò eſset quinque gentiliū Pontificum ALEXANDRO VII. laudes optare, qui ſtatim ipſo principatus

§ 3 in-

ingreſsu,in magnanima cuſtodia iuris, & dignitatis, Gregorium VII. & Alexandrum III. repræſentauit, conſtantiam illam,& fortitudinem mortalium ſummis venerandam, quia mortalium neminem reformidabant; in cultu ſapientiæ, & amore litteratorum, lacteoq; facundiæ flumine tum lingua, tum calamo redundantis, vtrumq; Pium, priorem quoq; in ſtudio pacandi Occidentis, Orientis ad veram fidem reuocandi, tuendæq; armis Venetæ Reipublice contra Othomanos. At PAVLI V. Pontificis felicitatem,ſecundiſsimumq; vitæ, ac Principatus curriculum, augurari licet Alexandro, cogitationes omnes Pontificias,& ſpiritus in publica commoda conferenti. Siquidem Pauli tempora tã fortunata fuiſse meminimus, vt eo viuente, Vrbem cum prouincijs,Italiam, & circumiacentia Regna pax plurimùm immota beauerit, compreſso ſtatim auctoritate Pontificis, motu ſubalpino bellorum, quæ vt incendia, in ortu facilè, in progreſsu vix, niſi ruina extinguuntur. Cum arderet Germania bello contra Hæreticos, in quo rès Catholica ſuperior, conſilium, opemque,& ſuos Diuos præbente Paulo, vnde Pragenſis laurea, & Bohemica corona Ferdinando. Eo vero extincto,

ſu-

ſuſcitatis primùm in Tellina valle,deinde vehementiùs motis tota Europa Regum armis, triginta amplius annos vſque ad hanc diem, vbique terrarum, & marium Chriſtianus ſanguis effunditur. cum inſuper fæderata bello mala, peſtilentia, & fames tum reliquis regionibus, tum miſeræ Italiæ deuaſtandæ, non ſemel incubuerint.

Et quamuis felicitas Principum, vt ait Romanus Orator, cæleſte ſit donum, quod promittere nequaquam ſibi, aut præſtare quis poſsit, felicitatem tamen Imperij PAVLO V. regnante, illius quoque virtuti aliqua ex parte propterea imputandam cenſeo, quod initio Pontificatus duo ſe Deo Opt. Max. pollicitum eſse dicebat, perpetuam iuris, & annonæ curam, gemina quaſi vbera publicam felicitatem alentia, in nummis vtens pro inſigni: Iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Vt ſileam innocentiam vitæ, cum pudicitiæ flore (vt creditur) illibato, expiandi quotidie animi, recreandique litatæ Cælo diuinæ Hoſtiæ pabulo morem, quæ vt priuatæ laudes in priuato homine videantur, nonnihil certè ad publicam felicitatem ſpectant in Principe: conciliato per has ipſi Principi, reiquepublicæ Deo. Sed iſta fuſiùs ea Tibi gratia Princeps

Excellẽtiſsime commemoraui, vt narrata Pauli, & ſuperiorum Pontiſicum decora, in Alexandro recognoſceres,& per hunc illorum omnium virtutesOrbi terrarum reſtitutas lætarere. Supereſt, vt qua indole es, ac ingenio, doctrinæ laudiſque quantumlibet magnæ capaci, imitatione in Te exprimas, cum PAVLO V. Pontifice paternos Burgheſiæ gentis proauos, qui pacis, ac belli artibus inclyti multis retro ſæculis floruerunt. Neque hos tantùm, ſed maternos quoque cum Clemente VIII. & Gregorio XV. Aldobrandinos & Ludouiſios omnem prę terea in Te deriuatam, per CAMILLAM auiã Xiſti V. proneptem, Vrſinam nobilitatem, in qua tantum Pontificum, Ducum, & Regum. Eoque impenſius Tibi, ad faſtigium ſolidæ gloriæ enitendum puto, quod vnicum propemodum ſtirpis clariſsimæ germen, tot familiarum nomina ſuſtines; vt quemadmodum ſanguinem; opes & fortunam, ſic & ſapientiam referas Excellentiſsimi Principis MARCI ANTONII aui tui, qui vnus pariter & ipſe, in hac aula, & luce Romana, Burgheſiam amplitudinem tanta cum dignitate ſuſtentat, veneratus Principibus, percarus Regibus, ſummis Pontificibus approbatus. Vale.

PRO-

PROLVSIO.

Ngens hoc seculo per ALEXANDRI VII. Pontificis Opt. Max. electionem documentum est datum: Romæ summæ virtuti deferri summum Imperium. Conticescent illa inuidorum ora, Pontificijs comitijs obtrectantium, tanquam obnoxijs, & priuatæ magis rei, quam publicæ satagentibus; vbi suffectum agnoscent par Christianæ Reipublicæ laboranti caput, factionibus Principum charum, quia factionibus intactum, & maius, non annorum, sed virtutum numero prælatum cæteris, doctrina cum rerum vsu, prudentia cum pietate, magnitudine animi cum modestia conspirantibus: iuris, & maiestatis cum paternæ, charitatis cura, pectoris, & linguæ opibus commendatum: dilectum suis, exteris veneratum, formidatum hostibus, omnibus admirandum, nemini inuisum: In patria genitum clarissimorum Pontificum fæcunda, de familia ab antiquo splendida, Pontificijs, ac splendidissimis affinitate, atque insignibus innexa; quæ ciues tu-

tulit opibus, & magnificentia certantes cum Regibus, Diuos, sideribus dedit, & dabit; Virum denique, si fas est dicere, cælestem inter mortales, quem ab indulgentia Numinis donatum, ad erigendum genus humanum, bellorũ, hæresum, Mehemeticæ superstitionis malis afflictum, suffragatio populorum, diuinæ index, & consensus Christiani Orbis depoposcerat. Quod si veritatis numeros continet illa Historici sententia: Virtutes ijs temporibus optimè æstimari, quibus facillimè gignuntur, necesse profecto est, non omninò laudum videri sterile hoc seculum, quod ALEXANDRI VII. Sapientiam & Sanctitatem honore supremo consecrauit. Neque enim optimum Pontificem, nisi optimi eligerent, Sapientissimum Sapientes, & ipsorum plerique summo fastigio digni nisi vnus omnium dignissimus extitisset. Quem a Germania, & Monasteriensi conuentu reuocatum, vbi heroica virtutum sublimitate perfecerat, vt nouarum opinionum Sectatores, Catholicam religionem odisse non possent, cuius exemplum in CHISIO Præsule amabant cum INNOCENTIVS X. P. M. principalium curarum adsumpsisset in partem, experimento trimestri contentus purpuræ admouit

Romæ

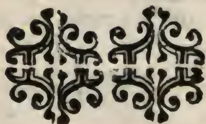
Romæ, atque Italiæ plausibus, toto Septemtrione resonante. Deinde triennio nondum exacto, post Innocentij excessum conspirantibus quotquot aderant in Comitijs, quatuor supra sexaginta Patrum suffragijs, Vicario Diuinitatis in Solio collocatum, adoramus. Magna ætatis nostræ gloria, quæ per ALEXANDRVM Pontificem habet, vt præteritæ non inuideat, inuidiam venturæ faciat, maiori Eminentissimorum PP. qui eum legerunt: multo verò illius maxima, quo vniuersi & fruimur, & gloriamur. Cum autem in admirabilem hanc electionem, Diuorum, hominumq; vota consensisse, nemo non sentiat, nos arcanas rationes, & ordinem confingentes, veritatem poesi verisimili coloramus. Parum interest quonam figmento res explicetur, dum pro certo est, cælites, & mortales deligendo tam bono Ecclesiæ capiti adfuisse. In summam felicitatem non incidimus, ventis à Cælo, à terra fauentibus, in hunc portum appellimus. Vix labore magno, res humanæ retrò fluentes, & ruentia in peius secula sustinentur: ne dum quis existimet casu fieri posse regna beata. quemadmodũ vniuersæ naturæ, coalescẽtis opus dicitur vnio Princeps gemmarum ita consentientis

vtrin-

vtrinque prouidentiæ munus est Princeps noster gemma Reipublicæ: futurus populis ingẽs, si tempora felicia fuerint, ornamentum, si calamitosa, præsidiũ: & quæ sũma summarũ est, ad beatam eternitatem, tum monitis, tum exemplis, incitator, & ductor.

CARMEN

FAuiſtis Superi! pietas Diuina querelas
Audijt humanas, nec terras odit olympus.
Vnanimi aſſenſu, diuùmq. hominumq. tenemus
Pontificem, qualem votorum audacia feſſis
Optauit populis. Vnus fulcire ruentem
Qui mundum, euerſoque valet ſuccurrere ſeclo.
O nimium formoſa dies, quæ ſeptima verno
Sole coruſcauit! miſero, qua ſeptimus Orbi
Fulſit ALEXANDER. Melioris origine fati
Quot mala compenſas? ò lux par omnibus annis
Vna, per immenſos æui celebranda rotatus.
Iam verno genitum non abnuo tempore mundum:
Sæcula ver illud peperit, & hoc ſæcla notauit.
Iam feſſus ſenio, & regnati pondere mundi,
Chriſtiadum Princeps animum diuiſerat aſtris,
Corpus humo, placida compoſtus vtrumque quiete,
Vndi-

Vndique Romulei lectissima lumina regni
Conuenere, sacro qua sidera Vaticanus
Culmine tangit apex, & Romam iungit Olympo;
Scilicet augustam mentem, imperijque capacem
Suffectura, parem moli, vastumque replentem
Corpus; adorandum terris, ereboque tremendum.
Pontificem, gratum Superis; qui dirigat Orbem
Consilijs, orcum spoliet, cælestia pandat,
Tergemino triplicem moderans diademate mundũ.
Res tanta, & merita heroum, quorum vrna mouebat
Nomina, suspensos animos, & corda Quiritum
Detinuere diu; quò nam suffragia Cœlum
Verteret, impositura caput terris, generisque
Humani paritura Patrem. Procedere menses
Incipiunt, magnoque in partu fata laborant.
Nox erat, & fessas lethæa obliuia gentes
Spargebant placidæ iucundo nectare pacis.
Cum tacitas imitata rotas stellantis Olympi
Roma silet, nec vox hominum, cantusue volucrum,
Latratusue canum, turbat, non vngula equorum,
Stridentesque vijs currus, sopor omnia mulcet,
Ac non Romulea castus de gente Sacerdos
Ignotus vulgo, ast oculis bene notus Olympi,
Munera delibat somni; quem vespere primo
In Vaticani secreta sede sepulchri
Orantem, ad Diuùm cineres, nox occupat atra:
Marmoreoque latens tumulo, studiosa fefellit
Lumina custodum; dum terræ pronus inhærens
Expugnat precibus Cœlum. Iam lucifer illum
Admirans, iterum summo spectabat ab ortu.

Cum

Cum tandem fessis oculis irrepere cæpit
Nox animo paritura diem per visa serenum.
Ecce etenim claram Cœlo descendere lucem
Aut videt, aut vidisse putat; dispergere tectum
Fulgura candidiora diurnæ lampadis auro,
Nec non ingentem venientum audire tumultum.
Accelerant iuuenes, auro per colla vagante
Crinali, pictis armis, longisque sarissis
Turba palatinis similis custodibus, aulæ
Sed proceres stellantis erant, qui limine templi
De medio, populos arcent, vndamque fluentem,
Vt descensuro Cœli è conclauibus aureis
Pontifici pandatur iter; nam vulgus inundat
Diuorum innumerum, varium, quàm sorte, habituq.
Tam vultu, & linguis. Alij candore niuali
Veste pudicitiæ fulgent, his murice picta
Vitali chlamis ardet, at illis flumina fletus
Ex oculis stillata maris duxere colorem,
Semina perpetui risus, in fronte corollæ
Distinctæ, palmæ in manibus; verùm omnibus vna
Lætitia irradiat vultus, fingitque beatam
Cælicolum Plebem. Si plebis nomine dici
Fas Regũ populum, quorum vltimus ordine quisquis
Latiùs Augusto regnat, cogitque potentes
Plebeium in morem, submittere colla tyrannos.
Sed radiante Crucis labaro, iam pompa propinquat,
Et Vaticanum populis comitantibus intrant
Purpurei Atlantes Orbis, fideique Columnæ,
Christiadumque patres; dominos de more ministri
Quisque suos præeunt, pro sceptris, cædis herilis
Instru-

Inſtrumenta, auro, gæmiſque decora gerentes:
Sic ſua crux Petrum anteuolat, quam ſparſa figurant
Eoi nitida aſtra poli, gladiumque coruſcans
Turbidus Aſtrigerum, Paulo præcedit Orion.
Crux aliter ſtellata præit te gentis Acheæ
Eximium Andrea columen, ſed lancea fulgens
Mathæum decorat, nigro vibrata lacerto
Aethiopis; lapis hunc gemmatus, culter at illum,
Auratuſque calix alium, ſpumante veneno
Nobilitant. Nam cædis amor, meritumque, decuſqu
Crebrò cædis habet. Sua poſt inſignia Patres
Ordinibus bini incedunt, in veſte rubentes
Punicea; tunicas licet agni murice tinctas
Inflammat quoque vena ſui pretioſa cruoris:
Pulchrior eſt ab amante datus pro ſanguine ſangui
Poſtremus vehitur ſella ſublimis eburna
Pontificum princeps Chriſtus; prò quantus in ore
Scintillat Deus, & Virgo? colla ardua curuant
Olli, qui portant Orbem ludusque videtur
Compoſitus Mundi Auctoris, cum pondere, Mundu
Ex humeris pendet ſtellis trabea aurea, cingit
Tergeminum frontem auguſtam diadema, reconden
Spinarum crudele decus; nam cetera lino
Tecta licèt, claros erumpunt vulnera ſoles.
Quale ſub albenti Phæbi fax nubis amictu
Et latet, & lucet, chriſtallum, ignemque maritat:
Ponunt genua ſolo populi obſequioſa, curule
Quocunque ingreditur ſolium, quoties Crucis, altè
Dextra elata ſuæ, deſignat grande trophæum,
Aſſociant plauſu toties, fremituque frequentes.

Sed

Sed gratantis habent ſenſus,& carmen amantis
Hæ voces; procul hinc gemitus,aut anxia verba
Vulgi, noxarum veniam de more precantis
Mortis in articulo; quæ mors, quæ noxa fatiget
Cæleſtes animas æterna in ſede beatas? (tellus
Ventum erat ad Diuum tumulos, queis corpora
Amborum fidei præconum amplexa ſuperbit,
Non ſecus ac Lunæ, & ſolis fulgoribus Aether.
Gemmato iucumbit venerabilis ara ſepulchro,
Deſuper auratis aurata vmbella columnis
Fulta nitet, moles ptetio, atque authore ſuperba
VRBANO; qua non vllum ſpecioſius Orbe
Surgit opus, quamuis Capitoli templa manerent,
Aureaque inſani radiarent tecta Neronis.
Aurato cœlo tholus imminet, aſtraque pulſat
Pictus imaginibus Diuùm: quorum obtinet almos
Cœlum animos, Roma exuuias; hoc omnibus vna
Vrbibus illa præit, ſtellantibus æmula regnis.
Pars tumuli à tergo, ſpatioſum extrema theatrum
Format, vbi ſolio, ſeſe Regnator olympi
Compoſuit, viridi veſtita ſedilia panno
Purpurei impleuere patres, bis ſena Senatus
Lumina, ſyderei proceres, Orbiſque magiſtri.
Scamna ſecunda tenent, pallentibus indumentis
Tecti paſtores populorum, cætera Cœli
Aula, gradus omnes ſolij, ſubſelliaque ima
Occupat. Vnum oculis ſed circumfuſa tuetur
Numen turba ſuum, vultu omnis pendet ab vno.
Talis erat ſpecies aulæ cæleſtis, & illa
Exemplum Romana ſibi deſumpſit ab aula.

† Relli-

Relligio vna, vnus princeps, amor vnus vtrique:
Sed quod amant illi cernunt, gaudentque potiti,
Quod mortale genus vitæ vestigat in vmbra,
Pontificisque sacra sub imagine Numen adorat.
Hic postquam meritis Regum Pater oscula plantis
Obsequium excepit Mundi, diuersa rogantum
Vota recognoscit, Legati rite ferebant
Cælicolum primi, missas à vespere sero
Reddidit ore preces, & lingua, & nomine magnus
Gregorius: Mundi pars æuo incognita nostro
Fluctibus Oceani vallata America profundi,
Omnipotens genitor, tibi supplicat omnibus vndis.
Terra coronati partu pretiosa metalli,
Nobilis argento, lucens & plurima gemmis,
Sed nigras populorum animas, & ferrea gignens
Pectora, soliuagas sine lege, ac Rege cateruas,
Gestantes hominum vultus, & corda ferarum.
Da, Rex magne, Patrem, qui curas induat Orbis.
Qui misso cultore, rudem mansuescere cogat
Barbariem, atque homines humano viuere ritu,
Scilicet & Cœlo genitos assurgere Cœlo.
Vix ea Gregorius: patriæ cum tactus amore
Augustinus ait; si quantum Hiperione flagrat
Africa, diuino tantum de sole caleret,
Nulla foret pars terrarum felicior; at nunc
Frons ardet, sed corda gelant. Dum copia lucis
Fert ori tenebras, nox maior pectora seruat,
Et vultus, animi caligine, duplicat vmbras.
Perfidiæ, feritas, fraudum versantur vbique
Nomina: quot Nomadum celebrant deserta leones,
Quot

Quot Lybicis errant elephanti ſaltibus, & quot
Arua venenatæ ſerpunt per Maurica mortes.
Vnica tot clades inter, ſolatia Cœlo
Præbebat, roſa ceu medios interſita dumos,
Aethiopum tellus; ſed labe Dioſcorus illam
Inficiens erebi, latio diſiunxit ab Orbe.
Quædam littoreo diſperſa in margine regna
Luſiadum virtute ſubacta, & fortibus armis,
Chriſtiadum leges, Romanaque ſacra frequentant;
Interiora Saraceno ſordentia cultu
Horreſcunt, aut nulla, vt Cafres lege vagantur.
Da, Rex magne, Patrem qui curas induat Orbis
Qui vitæ fontes nimium ſitientibus Afris
Offerat, & Nili ſalientis in aſtra liquores.
Dixerat ille, Aſiæ tum Paſtor nobilis, oris
Cui pretioſa ſui facundia nomen inaurat:
Quattuor è magnis terrarum partibus (inquit)
Pars mole, imperijs, centum pulcherrima regnis;
Te ſupplex Aſia implorat. Cunabula prima
Humano hæc generi, Paradiſi præbet in horto:
Mox hominem pelago, & ſcelerum eluuione ſuorum
Immerſum reparat nece Numinis, in crucis arca,
Diluuioque alio; fieri dignata Tonantis
Patria, ferre genus, miracula, tecta, ſepulchrum.
Quid tamen iſta iuuant? Aſiæ ſi terra, ſalute,
Quam mundo peperit, caret; & pietatis origo,
Chriſtiadumque parens, tot ſedesinclita quondam
Concilijs, tot Diuorum celebrata triumphis,
Nunc Erebi ſquallet nocte, in caligine cæca
Errorum; venerans deliria fæda Mahumæ,

Flen-

Flendaque Brachmanũ, ridendaque monſtra, Pagodas.
Nec tot adoratis Aſiæ de Regibus, vnus
Sacra Latina colit. Domino vſque adeo ne rebellant
Sceptra Deo? an regnare ſolo, ſtelliſque negatũ eſt?
Regnantum mores vrbes, populique ſequuntur:
Innumeræque ruunt laxata in tartara prædæ.
O ſi quis ſolem tenebris inducat Eois,
Peſtoremque gregi erranti! labentia regna
Sæpe vnus vir reſtituit, quæ perdidit vnus.
Da, Rex Magne, Patrem, qui curas induat Orbis,
Nec Romæ tantùm ſe natum cogitet, ipſam
Quin Aſiæ, atque Orbis faciat Romam eſſe parentẽ.
Dixerat hic, primi cum vox audita Leonis.
Quattuor è magnis terrarum partibus, vna
Mole quidem minor, heroum ſed maxima partu
Europa, o rerum Genitor, tua Numina poſcit.
Imperij quondam ſedes, cui terminus Orbis,
Seu Macedum, ſeu Romulidum; nunc inclita ſedes
Pontificum Regni, mundi trans regna vagantis,
Poſt Orbem ſupereſt cui terminus Orcus, & Aether.
Millenis pietas templis, & vera triumphat
Relligio, faſces Cœlo ſubmittere gaudent,
Et Regum Regi inclinant diademata Reges.
Nuſquam tam ſanctis fundatæ legibus vrbes,
Auſpicijſquæ bonæ florent melioribus artes.
Quæ pacis decora? inuicti quot fulmina Martis?
Qui doctrinarum cultus? monumenta virorum
Quantorum? in chartis longum victura per æuum,
Aemula marmoreis, qui iam cecidere, coloſſis.
Felix Europe, felix! ſi non bona tanta

Fœda

Fædarent gemina ex erebo furialia monſtra
Hæreſis, & bellum. Lethalibus illa venenis
Inficit Arctoas gentes, hoc arma potentum
Aemula regnorum cognata in viſcera ducit.
Da, Rex magne, Patrem, qui cutas induat Orbis:
Qui notæ Arctoos populos moderamine virgæ
Ad Latium reuocet dilectus Paſtor ouile:
Qui belli furias, veros conuertat in hoſtes:
Et Venetum congreſſum Aſiæ cum Rege feroci
Viribus haud æquis, animo maiore Leonem,
Armorum iuuet auxilijs, Aſiæque tyranno
Perpetuam obtrudat felici clade ſalutem.
Hæc Leo: tum Regum Princeps ſic ore profatur:
  Poſcitis æqua patres pro mundo munera, nobis
Quæ dare iam pridem mens ardet; ſed tenor aulæ
Seruandus cæleſtis erat, quo munera votis,
Atque precum conſtant auro reſcripta ſalutis.
Pontificem dedimus, qualem vix aurea iactent
Secula Chriſtiadum; qui relligionis amore,
Gregorios, pietate Pios, & fortibus armis
Aequat, Alexandros, animi inſuperabilis ære
Tergemino, auguſtos, & pectore, & ore Leones:
Pontificum florens cunctorum laudibus vnus
Seruet ALEXANDER nutantem Septimus Orbem.
Finierat: vocemque Tonantis fata ſequuntur.
Dat ſignum tonitru Cælum, tormenta boatu,
Templa virum, fidiumque ſonis, clamoribus Aether:
Seruet ALEXANDER nutantem Septimus orbem.
  Hàc diuina tenus luſtrauit viſa Sacerdos.
Nam ſonitu excuſſus tanto de pectore ſomnus,
Et

Et cum somno aulæ fugit stellantis imago.
Protinus ergo oculos pandens, effulgere veram
Cernit vbique diem; sed adhuc ne somnia vana
Credat, ALEXANDRI nomen sonat auribus, io
Viuat ALEXANDER? gratantis murmura Romæ,
Voce viri, clangore tubæ, tormenta fragore.
Egressus tumulo, miracula cernit, & audit,
Quæ visis fecere fidem; quippe arduus inter
Plaudentum fremitus, exultantumque Quiritum,
Lux patriæ, decus Italiæ, spes Vrbis, & Orbis
Ibat ALEXANDER; nec tam ceruice ferentum,
Quàm fama, & factis, & laudibus altior ibat.
Quantus in ore Deus, cui dextra Vicaria, nutu
Astra salutari pandit? quàm mitia vibrat
Fulgura maiestas? nullo se Principe tantum
Felix Roma tulit, nec spes porrexit in orbem
Latius. Ingenij nam quale vigentis acumen,
Viuida vis mentis? doctrinæ in pectore quanti
Thesauri? quàm dulce vehens facundia nectar
Eloquij? & locuples vsu prudentia rerum,
Iustitiæque rigor patrio confusus amori,
Et pudor, & pietas, & fama pedissequa laudum?
Nomen ALEXANDRI toto Germania Rheno
Virtutis CHISIAE Germania grande theatrum
Reddit, & Oceani geminandum porrigit vndis.
Proxima Barbarico quassata Polonia marte,
Nomine in augusto respirat, & auspice tanto
Prima spei affulget nocti scintilla Britannæ.
Gallia discordi plausu sociatur Ibero.
Belgica quem tellus, quem dura Suecia tollit

Flu-

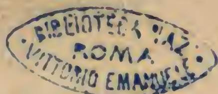
Fluctibus in medijs? venerandæ ad mœnia Romæ
Quæ Regum fratres animo dimisit amanti.
Auguror hos eadem nunc rursus ad oscula mittet
Romano libanda Patri, Regumqae parenti.
Nam Latijs inimica sacris (quis credat) in vnum
Agmina conspirant votis, ó sacra potentis
Vis veri! populis pastorem hunc ipsa poposcit
Perfidia, & quamuis extremos sentiat inde
Occasus instare sibi, tamen vrna, rogusque
Hoc authore placent; vitalia vulnera credit,
Quæ pietas feret ipsa manu pastoris amantis.
At quo Te cantu, gentilia ad astra feremus
Nos Itali, ò Vaticani noua gloria! per Te
Quandoquidem speciosa etiam nunc gentibus illis
Italia est, patriæque Senæ, dum Cimbrica Tibrim
Vrsa colit, Gentis geminatum sydus adorans,
Et latios Istro reuirescere gaudet honores.
Sola sui cladem CHISIO à fulgore nitoris
Thracia luna pauet; contra Regina profundi
Hadriaci exultat, confestim hilarata beato
Gurgite inundantum radiorum, & stirpe feraci
Pontificum, gestit Regum supplere senatum.
O nimium dilecte polo, & venerabilis Orbi.
Italiæ sol, Europæ cynosura labantis
Ingredere, & studijs famulantibus vtere mundi:
Par caput Orbis habet, Tu dignum hac mẽte theatrũ.
Cladibus afflictas tantis attollere gentes
Tu poteris, vel nulla ferat fortuna salutem;
Perge, age spes magnas, factis maioribus imple.
Quidq uid agis iam Roma stupet, iam Mũdus adorat,
Et cen-

Et centum famæ ora ſonant! Amplecteris Orbem
Pro Patria, ciues populos, Regeſque propinquos,
Quiſquis & eximiæ clareſcit fulgure laudis
Progeniem CHISIAM cenſes. Eſt gloria quæſtus
Aulæ, dona odium; pretijs licitamur honores
Virtutum, ſupplet cenſum, genus, omnia virtus:
Gimnaſium morum mors eſt, tacitumque licæum
Vrna oculis aperit, Libitinæ ſponte tribunal
Inculpatus adis, at letho iudice, vitæ
Nil mutaſſe velis. Terrarum o Numina quondam
Potifices Diui, nunc aurea lumina Cæli,
Dicite: regnorum dum tractauiſtis habenas,
Num virtus alium præſtabat veſtra tenorem?
Parua loquor; ſi mundi iterum regeretis habenas
Nunc virtus alium præſtaret veſtra tenorem.
Laudis ALEXANDER nam priſca exempla ſecutus,
Nunc noua componit, ſeclis imitanda futuris.

LAVS DEO

INNOCENTIO X.
PONT·OPT·MAX·
ODOARDVS FARNESIVS DVX PARM·ET PLA

ARCVS PALATINVS
AB
ODOARDO
PARMÆ, ET PLACENTIÆ
DVCE
INNOCENTIO
DECIMO
P. M.
EXCITATVS

ILLVSTR.MO ET EXCELL.MO PRINCIPI

D. IOANNI BAPTISTAE PAMPHILIO DVCI CARPINETI

S. D. N. INNOCENTII X. Pronepoti.

GVLIELMVS DONDINVS FEL.

TVO nomine, tamquam gemma paruula qnidem, ſed clariſſima iure ſuo inſignitum, carmen hoc prodire geſtit in lucem, Princeps Excellentisſime. Cùm enim molitionem contineat arcus ornatiſſimi, Innocentij X. Pontificis gloriæ, ab Odoardi Farneſij Ducis, obſequioſa ma-

magnificentia dedicati, perlibenter ad illius Principis patrocinium conuolat, in quo perinde, ac in authore Serenissimo partẽ Aldobrandini sanguinis, veneratur. Qui materno quidem genere Clementem VIII. Aldobrandinum, Gregorium XV. Ludouisium Pontifices, adorata mortalibus nomina, contingis: paterno verò, vnum pro cunctis, syderibus Solem, Innocentium X. felicissimè imperantem Pontificem regnatricis prudentiæ fama, omnium sæculorum linguas, & calamos fatigantem. Vix vllius infantiæ teneritudinem tàm augusta excepere primordia, quibus virtutem innumeris addiscere potes à proauis, & cum virtute fortunam quoque, tribus à Summis Præsidibus generis humani. Neque verò dum per vrbem incedis inter cognatorũ Pontificũ, & magni prælertim Patrui magnificentiæ vestigia, tantum te excitant

La

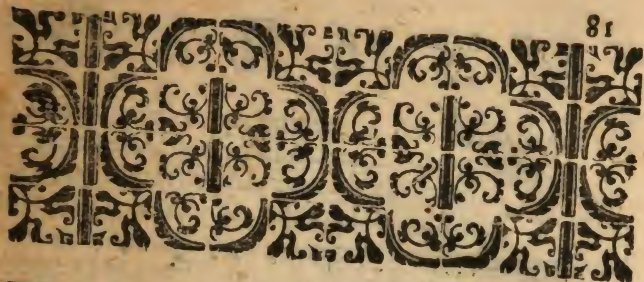
Lateranenſes illæ, Vaticanæque Baſilicæ ſumptuoſisſimè inſtauratæ, & decorata cum Capitolio fora, ædibus, templis, fontibus, obeliſcis, quantum ſacra iſta indoles in venas transfuſa, educatrix nobilisſimi ſanguinis, & virtutis. Hinc illa ſummi ingenij, & virilis animi pœnè in infantia documenta, quorum partim nos teſtes ſumus, qui te in Romano Collegio nondum quinquennem, ſumma venuſtate carmina recitantem audiuimus, cùm Rhetoricam Claſſem humanisſimè inuiſeres, & inſcriptis Tuo nomini Philoſophiæ theſibus preſideres. Equidem dum recordor mirabilem in tot euentibus prouidentiæ ludum, quo ad propagandam regnatricē familiam, Germen tam amabile donatum videris è cœlo, ſuccurrit meritò augurari, Pamphiliæ gentis claritudinē terminos non habituram. Nàm, & immortalia ſunt dona cœleſtia, & mere-

tur

tur hoc quoque humanæ immortalitatis præmium optimi Pontificis virtus. Illa religio, & paſtoralis cura indefeſſæ, in reddendo per ſtatos, ſolemneſq: dies honore Numini, exemplo populis, in vigilanti Chriſtianæ rei cuſtodia, dete-ctis labore magno pullulantium hæreſum fibris, acciſiſq: in paterno humani generis amplexu, quod luſtrali criminum anno, vberibus Pontificiæ charitatis admouit; Illa ſapientia, quæ conſortem boni conſilij, imperij felicitatẽ trahit, cum veneratione Regum, & populorum, admiranda, in moliendis rerũ conuerſionibus magnis, præter expectationem hominũ, non extra approbationem, & plauſum; Illa iuſtitia, qua tam ſuprema capita, quã minora coercens, non in ſcelera modò, ſed in ipſos vindices vindicat, & multiplicato paucorum pœna terrore omnium, de ſecuritate publica, amorem colligit; Illa Pon-

tificij

tificij animi altitudo, neque externæ potentiæ terroribus, neque domeſticis neceſitudinibus obnoxia, inſtar legis, ſine gratia, ſine odio perpetuò rationis ſequax, & proximorum loco adoptans, atq: honoribus augens, quidquid in Orbe terrarum ſapientia, eminet, ac ſanctitate. Merentur, inquam, hæ, aliæq: auguſtisſimi Principis laudes, vt non tantũ in marmoreis monumentis, aut aheneo, quod S. P. Q. R. in Capitolio poſuit, ſimulacro, quantum in animata oris, ac virtutum effigie, in Te, Tuiſque poſteris, æternum viuat. Vale.

PROLVSIO

CVM triumphali nobilissimæ pompæ, fauente cælo, plaudentibus terris, per ora populorũ traductæ, quando INNOCENTIVS *X. ad capessenda primordia regni in Lateranas ædes, inuectus est, nil aliud abesse sit visum, quàm Farnesiani arcus perfecta moles: id ipsum maiori Pontificis gloriæ, & operis maiestati vertere, pöetico figmento conamur; vt ab omni parte augustissima pompa, & suis, & accersitis illustrata fulgoribus enitescat.*

CARMEN

INcipe tentatos nequidquam fraudibus arcus
Farnesios, & Pamphiliæ miracula pompæ
Calliope maiore tuba, qua dicitur olim
Æneas, genitrice Dea duce, fata secutus,
Iunone scopulos frustra opponente, fretumque,
Atque alios Latij scopulos, fluctusque cruentos,
Fatalis regnum metam tenuisse laboris.
Hic quoque par operum moles, coniurat Auernus
Et furiæ, Michael contra, & pennata Iuuentus.
Hic & damna iuuant, & prosunt cæca nocendo
Bella, nec ignauo veniunt ex hoste triumphi.
Quà centum pario de marmore, fulta columnis,
Splendida luce Tagi, & flauo pretiosa metallo,
Surgebant astris, tecta inuidiosa Neronis:
Porticibus nunc semirutis, exangue cadauer
Mole ruinarum ingenti, post fata minatur;
Viuit & in sparsis maiestas horrida membris.
Desuper immensis tellus aggesta ruinis,
Farnesios flores, cladis solatia nutrit.
Intus Apollineis squalent imperuia flammis
Antra, cauique specus, & non tractabile tectum.
Regna voluptatis quondam hæc, dum vita manebat
Supplicij sedem statuerunt fata Neroni.
Fama est, extincto cum sole, silentia terras
Fusca tenent, auræque tacent, & Tybridis vnda:
Auditos illinc gemitus, strepitusque catenarum
Horrendos, sonitum plagarum, & murmura questus,
Dum Nero raptatus tectis ingentibus errat,

Eumenidas fugiens, vt quondam, & verbera matris
Mutatæ in furiam matris; quæ in lumina vibrans
Stridentes multo angue comas, resonansq; flagello
Tartareo, ingrati ventrem execrabile monstri
Exprobrat hospitium,& crudelia vulnera nato,
Auertenti oculos, conanti & plurima frustrà.
At postquam ingentem lunatis frontibus arcum
Iussit adorati nomen sublime Parentis
Tollere vicinis PRINCEPS FARNESIVS astris,
Desertæ speleæa domus, vacuosque penates
Artificum impleuere manus, & verbere crudo
Attoniti tremuere lares; dum a stirpe reuulsas
Pars tornare rudes syluas, pars frangere cedros,
Atque in marmoreas scalpro mutare columnas,
Multo auro saturante trabes; alijque laborant
Arte coloratis telas animare figuris,
Aut Polycletæo vitas infundere celo.
Tunc sonitu legio furiarum exterrita tanto,
Manibus antra fuga quærit propiora: Neronem
Pone trahens, mirantem indignantemq. quòd ausi
Antiquis essent se se depellere regnis.
Vt verò sensit gaudentem nomine claro
Pontificis magni molem, & decora alta parari,
Inuidia accessit furijs, vrsitque dolentem,
Atque animis rediere suæ regalibus iræ.
Heu misero (exclamat) seu reddunt munera lucis,
Siue adimunt, semper contraria fata Neroni!
Sic vbi geminata quondam trabeatus in aula
Iura dabam populis, & regum colla premebam;
Mancipium nunc vile stygis, de Cæsare tanto,
Hìc aliena miser decora, auspiciumque videbo
Pam-

PAMPHILII REGNI, ſimulacra gerentia vultus
Virtutum, & ſacros meritis ingentibus arcus?
Reddite me furiæ, ſceleratæ reddite nocti.
Hæc olim luxu ſedes famoſa nefando,
Criminibus regnata meis, tot cœdibus vna
Inſontum polluta Ducum, tot fida venenorum
Arbitra, vbi ſcelera admiſi, quæ manibus ipſis
Et furijs audire pudor; ſpectacula priſcis
Tam diuerſa feret, tam inſueta? nec ante dehiſcens
Creſcentem ſubito molem ſorbebit hiatu?
Infelix Cæſar quænam ad tormenta reſeruor?
Principis inuiſi vt titulos intra hæc mea regna,
Iuſtitiæ numen, fidei, pietatis adorem,
Impius, iniuſtus, ferus, execrabilis, excors?
Reddite me furiæ, ſceleratæ reddite nocti.
Quamquam o! ſi veteres iræque, animiq. manerent,
Non hæc, non ſuperis tentare impune liceret,
Stante chao, & furijs immane frementibus; Orci
Dedecus eſt ingens, PAMPHILIA gloria, crimen
Eumenidum, haud ſolum lædunt benefacta Nero-
Sed virtus meriti pompis decorata triumphi (nem.
Tortores torquet manes, furiaſque flagellat.
Dum Vaticani regimen cæleſte tenentem (rat,
PAMPHILIVM, Regum, & populorum plauſus ado-
Virtuti gaudent ipſam ſubmittere faſces
Fortunam, & meritis tandem deuoluere regna,
Quantus amor ſolidæ laudis generoſa ſubibit
Pectora, quam valido peruellet gloria thyrſo?
Occidimus, veſtri fuit alta potentia regni
Eumenides, nullos poſthac ſperate Nerones.
Dixerat. Et Seneca eloquium didiciſſe magiſtro

Profuit; incenſos dictis furor, iraque manes
Præcipitat, iuuat auguſtas euertere moles,
Et prohibere nefas Erebi,ſtygioſque dolores.
Ergo ſigna canit ferali turbida cornu
Tyſiphone, tremefacta ſono vicina citauit
Vnda fugam, medioq. Tybris caput abdidit amne.
Partibus exciti propioribus, vndique inundant
(Concilium horrendum) proceres, implentq. cauer-
Immenſas, quibus effigies humana, nefandis (nas
Fæda modis, hirti nutant pro crinibus hydri,
Lumina ſtant flamma, fumus de naribus vndat,
Cornua fronte rigent, exhalant ora Mephitim,
At pice perfuſos humeros, ſetoſaque nudi
Pectora, remigia alarum nigra, lurida quaſſant,
Quales buſta ſuper, ſtryx horrida concutit alas:
Deſinit in tortum furialis cauda draconem.
Illi vbi Tartarei cauſſam didicere tumultus
Bella fremunt denſi. Pars cælum inuoluere nimbis
Apparat, & ſubita molem exturbare procella:
Pars nigra ſulphureæ fert ſecum pabula flammæ,
Ingratam tantis lucem ſparſura triumphis:
Aſt alij telis, ſæuiſque ſecuribus audent
Luce palam turbare acies, nec parcere cædi.
Et iam conſenſu vnanimes in bella ruebant;
Iam nimbis, pluuijſque atris, præludia pugnæ
Aërei dederant genij, Romæque futurus
Lugubris fuit ille dies, cum proſilit vnus
In medios, paruus membrorum mole, ſed ingens
Conſilijs, aſtuque, & fraudibus alter Vlyſſes
Cocyti. Qua ſpe furitis, quo tenditis. (inquit)?
Tartarei martes? pompam delere paratis

Luce

Luce palam, his armis, & aperto inuadere bello
Romulidas? nec quanta inſtent diſcrimina cæci
Cernitis? En cælum in partes ruet omnibus aſtris,
Fulminibuſque ſuis cadet, agminibuſque deorum
Romæ bella geret: an magnos arma feretis
Cælicolas contra? veteris placet alea belli?
Nec ſubit, iratam quantus conſurgat in haſtam
Fulmineus Michael, horrendùmque intonet ar-
Credite, poſt clades illas, ſpes vna relicta eſt (mis?
Ad palmas erebo, per belli furta, per aſtus.
Ergo audite, meæ quæ ſtet ſententia menti.
Plura quidem nigro ſtabulantur monſtra ſub orco,
Morborum ante alios præſes, geniuſque ſoporis,
Deſidiæque lues, qua non deformior vlla eſt.
Hos placet artificum medijs immittere turbis,
Bella gerent taciti, paucis pugnantibus, omnes
Vincemus, Dolus an uirtus, quis in hoſte requirat?
Dixerat, & plauſu ſociorum exceptus ouantum
Dux placuit facti, fuerat qui ſordidus auctor.
Nec mora: Tartarei iuſſu accerſuntur Vlyſſis,
Cognatæ ex erebo peſtes, morbuſque, ſoporque,
Ille infirma regens comiti veſtigia ſomno
Nixus, & albenti portans ſua funera vultu;
At morbo ſomnus nequidquam alatus adheret,
Namque ſua titubans caligat nocte; viciſſim
Sic alter greſſus, & lumina ſufficit alter.
Seriùs aduenit Dæmon, cui marcida luxu
Otia, deſidiæque, & languida inertia cordi.
Et non ille quidem ſua per veſtigia, curſum
Emenſus; neque enim longis tam vaſta locorum
Interualla, piger potuiſſet vincere ſæclis.

Sed succollarunt, tanta est ignauia monstri,
Mutatis vicibus, bis deni noctis alumni. (obesi
Monstrum horrendum, informe, ingens, cui ventris
Pinguis adeps verrebat humum, fœdissima rostri
Ingluuies, vncæque manus, ceruice capilli
Posteriore fluunt rari per tergora, numquam
Erigiturque solo, aut vestigat lumine cælum,
Semper humum pronis oculis, & pectore adorans.
Consimile huic animal monstro, pars nobilis orbis
Occidui, in latis nutrit Brasilia campis,
Pigritiam dixere, dies ter quinque laborant
Fustibus indigenæ, & saxorum vrgere procella,
Post medium tandem mensem, tam lenta mouetur,
Composito vt pariter gressu testudo volaret.
Et iam per medias bacchantur monstra cateruas.
Ille soporifero stillandam in lumina ramo
Fert noctem, hic anima morbos inspirat in artus,
Imbelli languore domans studium acre laborum.
Nec minùs ignauo torpentia fundit ab ore
Otia segnities, pigraque aspergine telas
Inficit, & tabulas; torpent(mirabile dictu)
Ttractantum subitò dextræ, populante vigorem
Membrorum, & lento penetrante inviscera monstro.
Ergo opera interrupta iacent, ingloria mærent
Ligna, rudesque trabes, & spe fraudata colorum
Stamina, semianimesque exangui fulgure telæ.
Et forsan longum tenuissent irrita vota
Romulidum, & sperata diu spectacula pompæ
Incassum, flaui nisi custos Tybridis ales
Sensisset fraudum mala tentamenta nocentum.
Tu primus sonitum vicino a gurgite sentis,
Et

Et lymphis infuſe tuis dum occultus oberras
Antra propinqua, vides Erebo properantia monſtra;
Cælicolumque mones ductorem. Forte ſuorum
Concilium Michael, quà ſidera Vaticano
Feſſa tholo, incumbunt, Regni de rebus habebat,
Vrgebatque moras operum. Molimina fraudum
Vt ſenſit, tacitumq. nefas, tentamur iniquis
Scilicet inſidijs (inquit) belloque minores
Caſtra doloſa mouent; ſed ſaxo ſentiat Orcus
Haud minus ingenium, quâm tela vigere, manuſq.
Sidereis ducibus, ludemus & artibus artes.
Vos modò præcipites ſpem tanti vrgete triumphi.
Tu qui præſidio Capitoli immobile culmen
Fide, tegis, finem ſudato impone labori.
Mons monti ſuper impoſitus ſuccedat Olympo,
Arduus abietibus pictis, altiſque columnis.
Stent laudes veræ ſimulato in marmore; facta
Teſtentur tacito vocales murmure telæ.
Nec minus immenſam pennis inuecta per vrbem
Cetera feſtinet legio. Tu martis equeſtris
Caſtra moue ductor, chalybum veſtita metallis:
Tu capitolinos proceres, vrbiſque ſenatum
Romanis ſuccinge togis, & diuite amictu
Gaudeat omnis honos, primæuo flore virentem
Ætatis pubem, iuueniles indue cultus,
Argentum, atq. aurum, pretioſaq. fulgura gemmis.
Nec non aulæis vireant, & fronde domorum
Velatæ facies, pictæque tapetibus ædes.
Sed quibus Aonides, & Apollinis otia curæ,
Mecum docta manus superûm, iuſſa inferat arma
Incluſas tectis furias, impune Neronis

Ne

Ne prohibete, furant; fatale superuenit, vnde
Speratur minùs exitium; haud mouisse iuuabit
Tantum operum, surget tot casibus altior astris
Gloria, maior erit tentati fama triumphi.
Illi alacres parent dictis, ac iussa facessunt.
Iamque dies aderat properata fauentibus astris
Cum Michael signum cælo dedit, æthera purgans
Nubibus vmbratum stygijs, risuque serenum
Imperat ire diem; vt liquidi de margine cæli
Pamphilios superis fas sit spectare triumphos.
Ilicet vndantum populorum examina feruent
Plena vijs, Vaticano qua limine pompa
Vrbem per mediam, Lateranas tendit in ædes.
Quantus io fremitus plaususque, & grata Quiritum
Murmura? dum turmis præeuntibus, ordine longo
Ingreditur mundi Rector, solaque triumphum
Maiestate facit; quacumque ardente refulgens
Lectica inuehitur, septeno culmine Roma
Nutat in obsequium, pulsataque tecta resultant
Pamphilium nomen, plaudente remurmurat vnda
Nomen adoratum, ripisque loquacibus amnis.
Ast vbi Tarpeij linquuntur culmina montis
Et Capitolini decliuis semita dorsi
Iam teritur, stygias astat propiore tumultu
Iam magis, atque magis, sonus illætabilis aures;
Corda rigent miseris, & mens præsaga malorum.
Ergo tenebrosi spatioso carcere tecti
Omnes conduntur trepidi, densique premunt se
Tartarei fratres, furiæque trementibus Hydris.
Ac veluti Corui, quos cælo exegit aperto
Tempestatis hyems, metuentes verbera sæuæ
Gran-

Grandinis,aut maiora Aquilarum rostra trementes.
Et donec lento trahitur longa agmine pompa,
Cura,pudorq.coquit: pudetheu? pudet irrita frau-
Tentamenta, nec insidias valuisse nec artes: (dum
Sed superesse, fremunt, tanta solatia cladis.
Si non augustos licuit prohibere triumphos,
At carpsisse datum est. Molem suspendimus, ausus
Immanes Regum. Iacet, æternumque iacebit,
Quantum Erebi vires, iræque animique valebunt,
Æquandus stellis arcus Farnesius, ingens
Momentum pompæ, appendix pretiosa triumphi.
Talia dum secum vesana superbia mussat,
Nondum fracta malis: lectica augusta subibat
Romani spatia ampla fori, & Farnesia spectans
Tecta pater, (fraudes illum sensisse putares
Cocyti) exeruit cælestis fulmina dextræ,
Elataque manu, cui tantum iuris, in ipsa
Sidera concessum, gestuque Acheronta domare,
Signa triumphalis crucis imprimit. Icta repente
Fulmine secreto, scelerata cohors Phlegetontis,
Voluitur in caput, immanique effusa ruina,
Præcipitatque, ruitque sopor, morbus, furiæque,
Pigritiæque lues iam non pigra, iam cita, pennas
Dat metus, & facilis tardis quoque cursus Auerni.
Aurea deiectis respirant sidera monstris,
Lætitiamque sonant cursu reuoluta canoro.
Sic illos eadem tentato Aquilone fugatos
Sidera rifistis, cælo dare terga sequaci.
Nec mora: sidereas in libera tecta phalanges
Victor agit Michael, Erebique reponere damna
Imperat. artificum manus interrupta retractans,

Suc-

Succeſſus faciles miratur, & arboris inſtar
Surgere opus tacitum, fallentibus incrementis,
Ante oculos,interque manus.Sæpe accidit, vt dum
Accelerant, (fors illa fuit,luſuſue iuuentæ
Ætheriæ) caderent calami, aut pigmenta colorum
Fuſa ſuper tabulas,vitioq; animante figuram,
Pulchrior emicuit,perfectaque fulſit imago.
Nec ſemel id,victam doctis erroribus artem
Terq.quaterq.ſtupent; ignarum vulgus adorat
Artificem caſum,fuerat cæleſtis Apelles.
Ergo breui mixtum ſtellis radiantibus arcum
Par conferre iubar, ſuperi vidiſtis ouantes;
Gaudia nos etiam latè *R*omana nouari
Vidimus, & feſtos non vna luce triumphos:
Vndantes campos, latijque fluentia denſis
Plana fori populis, ad molem, quam procul auro
Ardentem,quamquam excelſis aſſueta trophæis
Mirantur, fixoque inhiant capitolia viſu.
Proh qualis prima pandit ſe fronte ſuperbam
Maieſtas operis? celatis nixa columnis,
Clara per effigies Regum,diadematis inſtar,
Iride cincta caput, ſtant dorſo lilia, culmis
Gemmatis, mediaque argentea ſede columba
Occupat auguſtis ingentem clauibus orbem,
Ora virent oleis, & ſpargunt omine pacem.
Nec minùs extrema funduntur mole tiaræ
Paciferæ,& vittæ, tum pocula numine viuo
Exaturanda, ſacro quæ principe digna trophæa.
Frontem auguſtam operis, maieſtatemq. verendam
Mitis vbique decor diffuſus,amabilis auri
Delicijs mulcet pretioſis, quas nitor auget
Ar.

Argenti, & calami charites, veneresq: colorum.
Virtutes ipsæ spirant, gressumq: minantur
Marmoreæ, vsq:adeò dũ opus accelerãt, simulacris
Indulsere suis, germanaq: lumina vibrant.
Hic caput augustum cognata ad sidera tollit
Religio, radiata oculos, & pectus, & ora
Numine, pro cœlo resp rans numinis auram.
Lumina syderibus figit vestigia terris,
Quas regit exemplo, dum factis prouocat orbem
Illius ad cultum, cui sceptra vicaria gestat.
Templa noua exurgunt, vetera instaurantur honori
Cœlicolum, nitidis collucent marmora gemmis,
erlita imaginibus Diuum, minioq: colorum.
Iæc eadem gentes vtroq: à Sole profectas
xcipiet gremio, Vaticaniq: reclusam
er valuam, florem populorum inducet Olympo.
i qua venenatis errorum cincta colubris
rigет hidra caput, dabit vno colla sub ictu
'ontificis calamo, ceu fulmine secta trisulco.
'roxima cui rigidas æquato examine lances
ustitia ostentans lœua, dextraq: coruscans
Mucronem, insontes firmat, terretq: nocentes.
Iac regnante doli, fraudes, & mille malorum
Nomina, non audent Latio se credere cœlo.
Aut si qua emergunt, ingenti clade piantur.
œna statim sequitur culpam, prohibetq: vagari
llum impune nefas; meliùs quàm viribus vrbes
ure tegit, Regni sunt propugnacula leges,
t pax alma viget. Nocturnus tela viator
Iaud trepidat, fretus pro milite Principis ira.
ic dum paucorum exitium fit publica cura

Vin-

Vindicis arma placent, & felix terror amatur.
Nec procul hinc gemino ſurgit Prudentia vultu.
Altera in Occaſum frons altera tendit in Ortum,
Cum lapſis ventura videns. Nam ſecula ſeclum
Priſca, dieſq: diem docet, acta prioribus annis
Dum relegit, curſum venientis vt auguret æui.
Nulla latent vigiles oculos abſcondita rerum,
Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.
Mœandros aulæ varios, & lubrica fata
Diſpenſans, ſibi regna facit mortalia ludum.
Quin etiam faſtus, & colla minacia calcat
Fortunæ, fractumq: rotæ reuolubilis orbem
In ſolium ſibi componit, pennaſq: fugaci
Conuellens monſtro, inſtabilem conſiſtere cogit,
Perfidiamq: fide, & bellum mutare quiete.
Omnes Pontifici inclinat Prudentia Diuos.
Hac maior ſolio, maior quoq: Regibus, ampla
Maieſtate ſedet mentis, Cœloq: ſecundus;
Pro clauo eſt, clauum Petri ratis, illa regenti.
Vltima propoſitum Conſtantia nobile mentis
Multo adamante notat, triplici præcordia cinctu
Vallata, & nullis pectus ſuperabile fatis.
Non illam ſolido gaudentem robore, molles
Blanditiæ, aut rerum trepidi flexere tumultus.
Pax immota ſilet; quantumlibet arma fragorem
Dent circum, & reſonãs regnorum flamma ruinis;
Ex æquo ſuperos, mortales deſpicit infra.
At reliquæ vario fulgent emblemate laudes.
Ipſa videbatur ſcripſiſſe emblemata Pallas,
Omnia namque licet Pactoli gurges inundet,
Clarior ingenij, quàm lux exuberat auri.
Proxi-

Proximus interea squalore obducitur æger
Inuidia Titus, illaudataque marmora mœrent.
Verùm age seclorum vulgaribus exime aceruis
Signatumq. adamante, perennibus insere fastis
Illum fama diem, quo Rector maximus Orbis
Ipse suos rediit contemplaturus honores.
Tunc operi summus decor additus, & noua moli
Gratia, lux luci; numquam risere nitores
Pulchriùs auricomi, aspectuq. hilarata beato
Marmora plus sensus, plus vitæ habuere colores.
Ipse etiam sensit, latèq. dat omina mundus:
Ter fragor extremis ingens auditus auernis,
Ter læuum intonuit, & fulgure plausit Olympus.

FINIS.

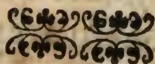

Dom. Barrier. inu. f.

AVSTRIACVM IMPERIVM RELIGIONE PARTVM

EMIN.^{MO} ET REVER.^{MO} PRINCIPI

MARCO ANTONIO CARD. FRANCIOTTO.

GVLIELMVS DONDINVS
Felicitatem.

ARMEN, quo congesta diuinitus in Austriacam religionem sceptra, triũphi, & inaudita prioribus seculis felicitate tredecim Cæsarum diademata decantantur, à sororis tuæ filio, in aula Collegij Romani maxima, Te audiente dictum, alio insuper

ſuper nomine iſtius religioſiſſimæ purpuræ patrocinium vindicat ſibi Princeps Eminentiſſime. Cum enim illorum ſit, virtutum maximè fauere laudibus, qui earum pretia poſſidendo optimè intelligunt, haud grauatè, vt opinor, datum in theatro plauſum Auſtriacæ pietati renouabis, cum pietatē tuam iuſtitiæ incorruptæ coniunctam, in ampliſſimis muneribus, Romæ, Patriæ, Flaminiæ populis repræſentaueris. Nimirum, quemadmodum veneratione Numinis aſſidua, & animi cultu, quod ſacrificij genus Deo acceptiſſimū eſt, ſua iura ſuperis reddis; ita neminem eſſe arbitror, qui vel perleue detrimentum Tibi referre poſſit acceptum, plurimos, qui beneficia; tàm accuratè paria facis cum genere humano. Mentem quippe habes, qualem optabat Plato Principibus, auream, cœli capacem, & in mortalium commoda profuſiſ-

fusissimam. Quibus sanè virtutibus, religione, ac iustitia, geminis tamquam polis cælum, omnis Ecclesiastici Principis vita circumuoluitur. Vale.

Dom. Barriere inu. f.

DELPHINO LVDOVICI XIII GALLIARVM REGIS CHRISTIANISSIMI FILIO GENETHLIACON

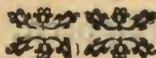

EMINENTISSIMO PRINCIPI

ANTONIO

CARD. BARBERINO

S.R.E. CAMERARIO

GVLIELMVS DONDINVS
Fel.

ALLICI DELPHINI natalis, post quatuor & viginti tandem annos impetratus è Cœlo, voti ream vniuersam Europam fecit. Hinc ad festas aras, piæ animæ thura, omnique thure gratiores preces litaue-

re, largitione munerum, ſpectaculorum munificentia, plauſum exhibuiſtis vos Principes; nos, quibus vna vox in pretio eſt, orientem Galliæ Solem, inopi, ſed ſuaui tributi genere, cantu veneramur. At Religioſæ Muſæ, quamuis vt Virgines, & à factionibus intactæ, armatarum partium ſtudia minimè pertimeſcerent, ornamento tamen ſuo adoptauere Tuum, EMINENTISSIME PRINCEPS, florentiſſimæ Purpuræ florentiſſimis Regnis expetitum fulgorem; pulchrumq. duxerunt innocentes DELPHINI laudes in eo nomine apparere, quod gratum, amabileq. Galliæ toti reſonaret. Accedit, quòd, in Europæ Theatro, Tu quoque primarum partium Princeps, Regi nato plausum excitaſti vnà cum Regibus; Regiâq. in muneribus ſpectaculiſq. magnificentiâ, maximorum Regum beneuolentiæ parem Regalem animum repræſentaſti. Ibit in annales Gallorum,

Antoni Cardinalis Barberini nomen, ac meritum : per te conuulſam ſedibus ſuis Romam, ad veneranda Gallica Lilia in fronte tuarum Ædium innumeris coronata luminibus, accurriſſe; atque in Barberino Theatro, opulenta ignium quaſi ſiderum pompa, ad miraculum collucente, variè illuminatos Lvdovici XIII. triumphos cum admiratione ſpectaſſe; tantumque ſub Romano Cœlo ſplendidæ gloriæ acceſsiſſe illi Genti, quæ ab ipſis imperij ſui primordijs Romanæ Fidei propugnatrix, mille prope, ac ducentos annos, gloria pietatis, & armorum, Europæ Aſiæque faſtos impleuit. Præclara hæc ſanè, fauoremque merita generis humani; quid illa, quorum gratia, & fauor peruenit ad Superos? Pro numero annorum inuictiſſimi Galliarum Regis, dotatæ ampliter Virgines, pauperes, aræque ditatæ; vt plurima de tua liberalitate præmia, pro vno donato terris

DELPHINO, retulerit Cœlum. His igitur, alijsq. amplissimis in REGEM CHRISTIANISSIMVM, Regnumque promeritis illud haud postremum accedat; DELPHINI quoque laudatrices Musas beneuolentiæ Tuæ receptas in sinum; solaque Regij argumenti maiestate nobilitatum carmen, altero hoc ornamento claruisse, patrocinio Principis, qui Purpura, & magnanimitate Reges æquaret. VALE.

PRO-

PROLVSIO

AVDATISSIMA consuetudo natales dies celebrandi in ipsis Mundi natalibus orta est. Vniuersitatis quippe fabricator DEVS, nobilissimi operis à nullis initijs in lucem erumpentis pulchritudine delectatus, illum Orbis nascentis exortum omnibus sæculis commendare voluit die septima, vt ait Philo, tanti natalis memoriæ consecrata. Inde *originem duxisse fas est credere Vrbium primordia recolendi rationem; hinc natales* Im*peratorum, ac Principum. At Romani natalem Patriæ, terrarum regnatricis, diem incruentum, inuiolatumque à cædibus eße voluerunt, vt alia multa, id fortaße à Græcorum disciplina mutuati, apud quos in Delo Insula ara antiquissima visebatur Apollini dedicata Genitori, quæ cùm nul-*

lius victimæ contaminaretur sanguine, teste Cyrillo, piorum vocabatur altare: putabant enim Præsidi natalium Deo, vt male ominosas, cruentas victimas non placere, odiosumque sacrificij genus esse, vt Numen vitæ propitium reddas tuæ, tollere alienam. Ac propterea antiquissimæ probitatis Viri, auctore Varrone, id moris, institutique tenuerunt, vt cùm die natali munus annale genio soluerent, manum à cæde, ac sanguine abstinerent; ne, qua die acceptam ipsi lucem celebrarent, alijs demerent. Quæ cum ita sint; facilè in eam spem Musas erexerunt, fore, vt LVDOVICVS XIII. pietate iuxta, ac fortitudine clarissimus Galliarum REX, DELPHINI sui natalem, ingenti votorum pretio populis à Deo datum, optatissimæ pacis commodis, quam cruentis bellorum tumultibus celebrari malit; & quod pulcherrimum est CHRISTIANISSIMO Regi, immortalem Regem Christi Parentem imitari, qui

na-

natalem Diuini Filij, clauſo Iani templo, indictoque bellis ſilentio, hoc eſt procul à ſanguine, ac cædibus, celebrauit. Libuit igitur ad ipſum Regium *Infantem Muſas allegare, hortarique, vt ſequeſtrum ſe pacis apud magnum Genitorem exhibeat, & , cùm Regius vtriuſque ſit ſanguis, naturali charitate reſtringuat vtrinque irarum faces, quibus ſublatis, languidiores bellorum æſtus faciliùs detumeſcent. Quòd ne quis fortaſſe ſuccenſeat tanquam altiùs ſpirantibus, & maiora quàm pro viribus audentibus Muſis, is intelligat, antiquiſsimo poëtarum iure nos vti, ab heroicis vſque deriuato temporibus: cùm, Homero teſte, rixantes inter ſe DEOS, & ad cœleſte diſsidium ſupera, inferaque commouentes, Apollo, Muſæque pacarunt. Libet etiam poëticè cauſas tardioris Reginæ partus exquirere, eaſque Herculeo exemplo in multiplicem naturæ laborem conferre, dum illa Religioni, ac Fortitudini, alijſque Virtutibus partes ſuas*

in

in Regia Infantis indole deposcentibus, satisfacere longiori operæ, ac temporis impendio contendit.

DEL-

DELPHINO

GENETHLIACON

EVENERE: litet grates Europa Tonanti.
Auguſtum Infantem, genus alto à ſanguine Re-
Terrarum votis, Cœli cunctantis ab vlnis (gum,
Traximus in gremium Regnorum: grande furentum
Lenimentum irarum, & pignus amabile pacis.
Quis lentos culpet Superos, ſi munera reddunt
Fatorum, meliora moris? ſudantibus aſtris
Tam fauſtum portare diem, quo, nubila belli
Inter, adorati diffunditur aura ſereni,
Et populorum vnus compenſat funera partus.
Fortunate Puer, per te ridebit vterque
Hoſtis, &, irarum furijs quas verſat Enyo,
Diſcordes Gentes communia gaudia iungent,
O vtinam & iungant communia fœdera Gentes.
Tu potes armatum Patris exarmare rigorem,
Et pacem extorquere pio: in te lumina voluens,
Dum mixtos vultus, & partem cernet in ore
Sanguinis Auſtriaci, conceptas exuet iras.
Et quem funereos agitans Rupella furores,
Et coniuratis animoſa Britannia turmis
Frangere non potuit, nec terruit Auſtria regnis
Circumfuſa ſuis, quin vltro ſtringeret arma
Turbidus, & tota generoſum quæreret hoſtem
Europa, & quacumque ingens ſe in membra relaxat
Imperium, peteret bello; Belgamque ferocem,
Teutonaq; intrepidum, Burgundum, Inſubriaq; arua,
Can-

Cantabricosque sinus; insterneret æquora velis,
Oceanumque patrem: quem non flexere, coacti
Stare cadaueribus fluuij, campique natantes
Cœdibus: hunc tandem fletus puerilis amantem
Flectet, & imbellis franget violentia vultus.
Tu modò, blande Puer, dum te Regina volentem
Tollet ad armati amplexus, atque oscula Patris,
Ne dubita, ferri intrepidos in cassida vultus
Inserere, & cupidi sensim Genitoris in ora
Maternam insinuare animam, curamque propinqui
Sanguinis, & suaues infundere pacis amores.
Hauriat ore sacro ambrosiam, qua pectoris iram
Leniat, inque tuis dulcescant fœdera labris,
Iunganturque animis, quos misces sanguine Reges.
Sed quæ Regales remorari obstacula partus,
Atque vteri trahere in longum potuere laborem,
Dicite Cælicolæ: neque enim sine numine vestro
Phœnicem Heroum meditans, magnoq; Parenti,
Progeniem æquandam, tam longo tempore vires
Exhausit Natura suas, & fabula quondam,
Facta est vera fides; mendax Pacator vt Orbis
De Ioue non poterat nasci, nisi tota vacaret
Partubus Herculeis Natura, & Vindice tellus
Læta suo, vnius donaret fœnora lucis.
Postquam terrarum Precibus Placabile Numen
DELPHINVM indulget Gallis,& grande Tonantis
Decretum folio inscriptum stellantis Olympi
Docta legit Natura, manus ad iussa sequaces
Expedit, & primò radiantem de face Solis
Subripit,Herois fingendam in corpora flammam,
Dein tacitam virtutem astrorum, arcanaque Cœli
Semi-

Semina, & Auſtriacæ miſcet Genitricis in aluo.
Etiam molitrix hominum vetus, arte magiſtra
Nobile maturabat opus, cum Diua repente
Naturam properantem, aduentu, ac voce moratur
Relligio : multum cui numen in ore renidet
Sidereo, multum arcano ſub pectore Numen,
Et certi occulto nituntur Numine greſſus.
Tum prior : Aſpectu fortunent aſtra beato,
Alma parens rerum, quem concipis æqua laborem,
Nam Solem accendis, Regem dum fingis in Orbe :
Vnum oro, quod iure dabis, ſi iure repoſcam.
Tantæ animæ hoſpitium Regale, habituſq; caducos
Magnanimi Herois, & corpus moribus aptum
Finge meis, teneris pietatis ſemina membris
Inſinua, ſenſum docilem, infuſique capacem (eſt
Ætheris ; haud ignara quidem, concordia quanta
Sanguinis, atq; animæ : quis laudum illuſtre cacu-
Natura obluctante queat perrumpere ? rarò (men
Degeneri veniunt generoſi ex indole mores.
AVGVSTO DELPHINO, integri ſanguinis vnda
Educet integros virtutum ſemina flores,
Autumnumque pium, teneris erumpat in annis
Relligio matura, & adhuc ſuſpendere greſſum
Inſcius, ad culmen properet pietatis auitæ.
An non Sequanici laus antiquiſſima Regni
Relligio ? Chriſto millenos amplius annos
Gallica ſceptra fidem ſeruant, nec tempore tanto
Perfidię crimen, labeſue erroris adhæſit
Regibus vlla meis, ex quo Clodoueus amantis
Coniugis, euictus precibus, ſub acerba ſuorum
Funera, donanti laurus dat nomina Cœlo.

Cum

Cum fœcunda vtero, magis at pietate Clotildis,
Prole quidem egregia cinxit Regina maritum,
Sed peperit summo Francorum regna Parenti.
Tunc regnaturæ æternum pietatis in æuum
Signa dedit Cœlum; vngendo nam chrismata Regi
Detulit, astrigera demissa ex arce columba.
Nec dubitare nefas sit, Relligionis amores
Posse vnquam Gallorum animis languescere Regum
Cursibus ætatum immensis? quibus omine tanto
Balsama, inungendis augustis frontibus, ipsi
Sudauere poli, atque oleo sacrantur eodem,
Quo Superi, Galli Reges; diuisaque tantùm
Imperia, hi terris, illi dominantur in astris.
Quin etiam tanti rutilantia stemmata Regni,
Haud hominū inuentum, auctori debemus Olympo.
Namque vbi tergeminæ Regum vexilla coronæ
Pingebant prius, has superum expunxere lituræ,
Et noua inaurato fulserunt lilia culmo.
Ipsa ego crediderim, patrias linquentia sedes
In speciem vertisse vltrò se sidera florum,
Ambitiosa sacras Gallorum in prœlia turmas
Ducere; nam quoties pro Relligione citatæ
Insonuere tubæ, vexillum nobile, Cœli
Tollebant donum. Auriflammam nomine dicunt,
Flamma vbi siderei floris scintillat in auro.
Nec mora longa fuit, cum lilia ab ætheris aruis
Transmissa, in terris defendere iura paterni
Instituunt Cœli; libaras corde recentem
Vix Clodouee fidem, iam propugnator haberi
Gaudes, Pictonicos Gothica de clade relicto
Nomine, nobilitans quos fœdas sanguine campos.
At

At fidei Vindex, furiarumque vltor Auerni,
Clarior Augusti Martellus sanguinis auctor,
Quos Saraceno luctus tulit? horrida visu
Millia tercentum, vasta cum strage iacerent,
Et victi, frustrà bello quæsita tenerent
Arua cadaueribus: camporum immensa gemebant
Aequora, Barbaricis latè regnata sepulchris.
Ante dies fessam me deserat, ire per omnes
Quam vacet annales Regum, & monumenta piorum
Perlegere Heroum; sed bina exempla silendo
Præterijsse nefas, quæ mente manuque retractans
In tanto Natura queas effingere partu
Pipinum, & Carolum, Magni qui nomine fulgens
Innumeras titulum palmas conflauit in vnum.
Custodes ambos, & propugnacula sensit
Relligionis honos, Vaticanique columnas
Imperij, Martesque pios; extrema minatus
Dum Longobardus quatiebat mœnia terror
Terrarum ah frustra Dominæ, scissoque Rauennam
Audebat chlamydis limbo lacerare latinæ.
Cum gemerent veteres latialia castra triumphos,
Et malè iam tegerent lapsæ Capitolia palmæ,
Implorauit opem Gallorum Roma manumque
Fatalis sibi Gentis: Epistola transuolat alpes
Romani Patris, instanti tremefacta periclo,
Nominibus superùm subscripta: excanduit actus
Nobilibus furijs Pipinus ad arma, precesque
Supplicis erubuit Cœli, volat auspice tanto:
Hinc superatæ alpes, ac fluminis inde refusi
Instar inundantes Galli, & certamine magno
Deuictus, captusque Astulphus, libera Roma,

Im-

Impetus vnus erat Francæ pietatis: ouantem
Pipinus reuocat Martem, ſolamque reportat
De ſpolijs famam defenſæ Principis Vrbis,
Inſtar & ingentis Roma eſt ſeruata triumphi.
Sanguinei merces belli pretioſa Rauenna
Romuleo ceſſit Domino. O pietatis alumni
Heroes gratis Italum ſudaſtis arena,
Magnanimas ſtatuendo vices, ſpectaret vt omnis
Vos labor, at meſſes cumularet Roma laborum;
Nec ſemel his donis veneratur Sequana Tybrim.
Quin Carolus clari ſoboles Auguſta parentis,
Infidam Romæ gentem totieſque rebellem
Suſtulit; ingemuit Franca mactata ſecuri
Longobardorum metuenda potentia Regum,
Et Vaticano cadit hoſtia grata Tonanti.
Ipſa ego Relligio puras miſcere cruento
Auſa manus bello, & propiora in fata furentem
Trudere Reginam Inſubrum, ſtratæque cadauer
Inſultare ferox, ne quando attollere poſſet
Colla ſuperba, meamque laceſſere perfida Romam.
Non hanc armorum pietatem, actoſque labores
Et patris, & nati, donataque bella Tonanti,
Indonata ſinunt ſuperi; quin fœnore magno
Parta ſemel cœlo victoria, mille triumphos
Congerit in Caroli gremium, defenſaque Roma
Imperio Francum donat, Mundique ſalutat
Rectorem occidui: frontem diadema capacem
Laxius impleuit, ſceptrumque æquale vereri
Cogitur, Imperij Græcus moderator Eoi.
Auguſto tunc aſtra nouo, fulſere fauenti
Lumine, perpetuique decus Victoris, & omen,
Fatali

Fatali ſanxere choro, ſeu Danica duro
Agmina Marte quatit, Saracenûmque cruentat
Cladibus, & maria, & campos: ſeu Saxona victum
Subdere colla iubet ſuperis, mulctaque beata
Nobile vectigal pietatis ſoluere cœlo:
Omnibus à bellis palmas metit, omnibus armis
Victor abit Carolus. Reſtabat maxima rerum
Dicere, poſt Caroli prolem cœleſtibus orbem
Frænantem occiduum ſceptris, de ſtirpe Capeti
Cæſaribus ſobolem Eois, centumque ſuperbam
Regibus, & populum Heroum; hinc pietatis honori
Tot ductas acies, tot pugnata ordine bella:
Seruitioque exemptam Aſiam, & quæ regna beatos
Suſtinuere pedes, ſupremi habitata Parentis
Vnigenæ ſoboli, Diæ vitæque necisque
Conſcia; dein toties Solymam in ſua dona rebellem
Marte fatigatam Franco; memorandaque magni
Arma Ludouici, Diuumque hominumque theatris
Inclyta, quem feſſum vincendo Regia cœli
Excipit, & ſacros venerantur templa labores;
Quin & ciuiles acies, Regeſque nocentis
Perfidiæ vltores, pietati cæde litantes,
Et Patrem ante alios, nulli virtute ſecundum:
Cui priſcam ſeruata fidem, cui Gallia debet
Pacem, inteſtinis ſecura tumultibus, omnis
Dum procul impietas fugit arcibus extirpatis:
Denique maternas laudes, & Gentis honores
Auſtriacæ, cuius pietas primordia fouit
Auguſta, & Soboles Arctoa è ſede profecta
Æquauit ſolem Imperijs, miretur vt armis
Heſperijs, luſtrata ſuæ cunabula lucis,

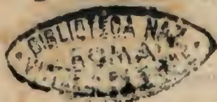
Sortiri Heſperio qui dicitur axe ſepulchrum.
Talia Relligio vberiùs dictura, repreſſit
Vocem, Belligeræ ſubito turbata tumultu
Virtutis, quæ luminibus teliſque coruſcans,
Naturam trepidantem his vocibus interpellat:
Paucis illa quidem,nam cauſas enſe perorat,
Multaque belligeris conſtat facundia factis:(nantur;
Parce metu Natura;haud bellum hæc arma mi-
Nec tibi,cui noſter potius ſe deuouet enſis
Inclyta Relligio; ſed me quoque cura laboris
Sollicitat tanti, parteſque & iura repoſco,
Martia pectoribus Regnantum debita virtus.
Nec votis obſto pietatis: Regibus Infans
Tam ſanctis genitus, pietate inſignis auorum,
Sit pius; at naſcens animoſis Regibus Infans,
Quorum Orbem bellis luſtrauit feruida virtus,
Sit fortis; pietate Deo ſuperiſque propinquet,
Magnanimis totum ſed factis compleat Orbem.
Relligio imbellis priuato in pectore regnet,
Regem armata decet pietas: anne ille regendis
Imperijs, poſtquam matura adoleuerit ætas,
Tot latè fœcunda malis, niſi fortibus armis
Sœcla domet, fraudeſque, & cæde tumentia bella?
Multa licet ſuperos commendent, fulminis illos
Fortia tela probant melius, cœloque tonantem
Teſtantur regnare Deum, dum panditur ardens
Æthra ſuper flammiſque micat laxata triſulcis.
Agmina tunc fugiunt culparum, & conſcia pallent
Sidera, inhorreſcunt ignauo frigore fraudes,
Nec ſcelera irato tentant ſe credere cœlo.
Imperij Franci moles,impoſta Parentis
Nunc

Nunc Atlantæis humeris, secura quiescit.
Ast vbi longæuæ Genitor post lustra senectæ,
Subtrahere ingenti properarit colla labori,
Sufficies D E L P H I N E oneri, viresque animosque
Herculeos: nec mutata ceruice regentis,
Ardua Sequanici nutabit machina mundi.
Hydra Acheronteis errorum incincta colubris,
Perfidiæque malis, ferro flammaque Parenti
Deuastata diu, ne quando repullulet atris
Pestibus, vltorem hunc timeat: quot debita terris
Bella externa manent? Delphini lilia nati
Regna Palestinæ Francis fatalia vinci
Gentibus implorant, implorat Regia quondam
Græcia terrarum, & soboli regnata Capeti,
Nunc misero Odrysias collo suspensa catenas.
Quamquam ò, si Regum tela exsaturata quiescant
Sanguine, non deerit patrijs pars illa triumphis.
Et decus Imperij Carolus si reddidit Orbi
Occiduo, referet fasces L V D O V I C V S Eoos.
Nam quid honoratis non pronum sentiat ausis
Dextera Regalis? quidue impenetrabile? rerum
Mens Richelæa agitans molem, irrequieta, mouendo
Semper, Regnorum magno se corpore miscens.
Gallia non alio tantum sibi plaudit alumno,
Aut cui post Regem inuictum plus debeat, alta
Pace domi fundatum, & opum stans mole suarum
Francorum solium, cunctis venerabile sceptris.
Arbiter hic bellorum, ac pacis; fidus Achates
Francigenæ Æneæ, & nullo minor Hectore, iunctus
Consilijs, armisque suo Patroclus Achilli.
Nec tamen extremo fixis Patris orbe trophæis

DELPHINO dubitanti, an ſit quod vincere poſſit,
Materies dabitur Pellææ iuſta querelæ:
Perſa erit atq; Scythes, Mogoreſq. & ſiqua ſuperſunt
Regna Orientis, adhuc Francorum intacta triũphis,
Ergo age magna parens, dum membra tenella figu-
Et ſuffecturum tantarum ad pondera rerum (ras.
Heroa informas, in venas ſanguinis æſtus
Ingere belligeri, flammaſque in corda Leonis
Ætherij, preſſumque ſuo cum ſidere Martem.
Qualis, Pellæi pueri valida oſſa lacertoſque
Atque manus fabricantem Orienti iura daturas,
Laſſauit labor; aut Cæſar cum naſcitur armis
Rapturus Mundi Imperium; aut poſt funera Cannæ
Romanas Libyæ laturus Scipio clades. (phis,
Sed quid ego hæc memoro, crebris ſi fœta trium-
Et lauris opulenta, exempla domeſtica laudum
Fert Auguſta domus? quin Filius hauriat omnem
Patrem animo, & multos generoſo pectore claudat
Henricos, & quot Reges de ſtirpe Capeti,
Quæ ſeptingentos animoſa regerminat annos,
Bellica Sequanicis æternat gloria faſtis.
Quin etiam maiora moue, vt mendacia vero
Victa poetarum, ceſſent portenta videri;
Et falſos mittens mirari, hunc Græcia ſolum
Prædicet Alciden, ac tantum robore, quantum
Fabula Mœonium plectro formauit Achillem.
Hinc primæua Puer, ſpernens cunabula ſaltu,
Mite rudimentum bella ad grauiora, laborem
Militiæ ſylueſtris amet; curſuque volantes
Nunc ſuperet ceruos, nunc apros dente feroces
Siſtat, & aduerſa rabidos tranſuerberet haſta.
Aſt

Aſt vbi Mauortis conceperit indole robur,
Auſpicijs clari Genitoris, ponat in armis
Aſperius tyrocinium, procurrere in hoſtem
Fortis, & æratas perrumpere pectore turmas.
Qualis auus quondam, fremitus cum bella tonarent
Horrendos, & mille fauens fortuna periclis
Cingeret, vt Magnum tandem factura probaret
Henricum: medias acies medioſque per hoſtes
Ille viam Regno pandens, virtute redemit
Debita Regali iam bis diademata fronti.
Aut qualis Genitor Rupellæ colla minacis
Fregit, & Oceani paſſurum vincla negantis
Infrænans rabiem, ſolido de gurgite, claſſes
Riſit in occurſum fruſtra ſudare Britannas.
Talia dum memorat, dicentis in ore notatas
Scintillas, calidoque expreſſum Marte ruborem,
Ipſa ſuo diſcens operi Natura refuſos
Addit, & immixta pietatem exaſperat ira.
Ecce autem & reliquæ manibus per mutua nexæ
Virtutes aderant, laudeſque in Rege tenello
Depoſcunt florere ſuas; Prudentia princeps
Solertis cautas Ludouici prædicat artes:
Aonias Diuas, ſtudijſque auroque fouendi
Gloria, Franciſcum reuocat: Clementia multum
Ore habet Henricum: tum concolor ora paternis
Vultibus, ingenui cuſtos rubicunda pudoris,
Et cuſtos pariter Vindexque æquiſſima recti,
Magnanimi geminos iactant Genitoris honores.
His alijſque animi virtutibus, optima morem
Dum gerit, atque oculos Natura ad ſingula voluit,
Creuit in immenſum labor, & mirabile Diuæ

Tardabatur opus; magni procedere menſes
Incipiunt, donec florem delibet, & omnia
Semina virtutum, partu componat in vno. (ſenſit
Quem poſtquam ad numeros conſtare per omnia
Alma parens, cœli aſpectus ſortita ſecundos,
Impulit Heroem liquidas ſe effundere in auras.
Salue Magne Puer, cuius Natalibus omnis
Aſſurgit feſto reſonans Europa tumultu.
Nam quæ non ſacro contingis ſanguine Regna?
Auſtria te ſobolem iactat Hiſpana ſororis,
Auſtria te conſanguineo Germana ſuperbit:
Partem habuiſſe ſui Regali in ſanguine gaudet
Mediceus, gaudet partem traxiſſe Sabaudus,
Et noſtro nimium diuiſus ab Orbe Britannus.
Quid referam Italiæ plauſus? ſeu Mantua cycnos
Excitat ad cantus, ſeu proxima vertice prono
Borbonio aſſurgunt Farneſia lilia flori,
Seu Ligurum inclinat Regnatrix, æmula cœlo
Mœnia, & aggeſtis redimitam montibus Vrbem.
At Venetum Regina ſuum complexa ſalutat
Patritium Regalem, animis, ni ſanguine, Gallo
Proxima DELPHINO, & tantis natalibus æquor
Lenè ciens placidum, plauſum ſonat omnibus vndis.
Quæ prima audierat venerati murmura partus,
Prima per Italiam partus arcana ferebat:
Henrico dilecta olim, quem Gallia Magnum
Iure canit, Iuſto pariter dilecta Parenti.
At ſi vera Parens præſagit, auumque Patremque
Vincet amor Nati, & geminos æquabit amores.
Te ſeptemgemino tandem de culmine mundi
Alme Puer, Superum compellat voce, Tonanti
Pro-

Proxima maieſtas VRBANVS, qui ſacra ferri
Munera, Regales iubet ad cunabula cultus.
Hinc te quæ trabeis Regum inuidioſa recinget
Faſcia, Cæſareæ vittæ, ac diadematis inſtar
Crinibus implicita, Imperium portendet Eoum,
Et malè quas rapuit Turcarum Rector habenas.
Iam nunc crudelem diro omine faſcia Thracem
Romana fabricata manu contriſtat; at ingens
Vrbs Conſtantini, ſperato vindice gaudet.
Hæc eadem, in vexilla olim ſe faſcia fundet,
Sequanicas ducens acies, tumulumq. Tonantis
Aſſerere, & Francis dominata repoſcere Regna.
Nam licet illa auro diues gemmiſque coruſcat,
Haud ſummum decus à gemmis, accerſit & auro:
Sed pretium olli ingens, felicia fata, triumphoſque,
Ominaque Imperij, VRBANI tibi fauſta precantis
Infudere manus, queis tantùm iuris, in ipſa
Sidera conceſſum, geſtuque recludere Cœlum.
Ille tuum quondam Genitorem exceperat vlnis,
Cœleſtique ſinu, & quamquam ſuprema poteſtas
Nondum aderat, ſuperi tamen omnia fauſta roganti
Annuerant, neque enim Cœlum ſecreta látebat
Maieſtas, cui Regna ſuis iam ſanxerat aſtris.
Ille idem abſentem præſens te Numine firmat:
Et Natus cum Patre VRBANO à ſidere felix
Fortunam famamque trahes, ſanctiſſimaque olim
Implebis creſcens VRBANI Tu quoque vota,
Vt Genitor magnis nunc ſpes virtutibus æquat.
Tanti eſt VRBANO REGES ſub Præſide naſci.

FINIS.

Dom. Barriere inu. f.

CASIMIRI
IV
POLONIAE
AC
SVECIAE
REGIS
INAVGVRATIO TRIVMPHALIS

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

IOANNI CASIMIRO

REGI POLONIÆ

ET SVECORVM GOTHORVM VANDALORVMQVE
HEREDITARIO REGI

Magno Duci Lithuaniæ, *R*ussiæ, Prussiæ,
Masouiæ, Samogitiæ, Volyniæ,
Chiouiæ, Liuoniæ, Smolensciæ,
Czernichouiæ.

GVLIELMVS DONDINVS
felicitatem.

POST orationem à me in parentalibus VLADISLAI IV. ad INNOCENTIVM X. P. O. M. habitam, fisto MAIESTATI TVAE carmen in Tuam inaugurationem dictum, ad coronam sedecim Principum Purpuratorum. Laudationi funebri, triumphalem gratulationem adiunximus, vestri amplissimi regni ritum sequuti, vbi modico temporum intersti-

tio,

tio, extinctus Rex ad tumulum, succesſor effertur ad ſolium. Viſum eſt quoque intereſſe Reipublicæ, non ante memoriam amiſſæ Maieſtatis renouare, quam TE inauguratum Regem, glorioſum ſolatium haberemus. Sic non refricabitur ſine fomento cicatrix, & doloris morſu carebit, cum deſiderio careat, iucunda ſemper VLADISLAI Regis recordatio, Fraternam non minus virtutis, quam diadematis magnitudinem, auguſto capite Tuo implente. Agnoſcent Poloni excelſiſſimi Regis imaginem in orationem noſtram ſtylo transfuſam, quemamodum ſpirantem illum videntur intueri in vita, & moribus Tuis. Quamquam Te quoq. Tuaſq; laudes illius, laudibus factiſq. cõfuſas mirabuntur, quandoquidem nihil ferè magni Frater ſine TE geſſerat, cum TIBI contra ſine illo principatus TVI curriculum ſuperſit, metiendum veſtigijs æter-

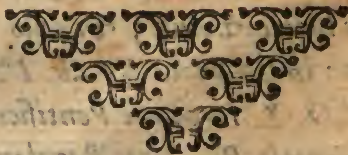
æternitatis. Consilia MAIESTATIS TVAE ad Christianæ Rei propagationem, & Poloniæ gloriam fortunet Deus.

PROLVSIO.

CVM in Romano Collegio non semel Heroum, ac Principum virtuti Musarum chorus assurrexerit Eminentissimi Principes, nefas esset silentio præterire CASIMIRVM hæreditarium Sueciæ Regem, ad Poloniæ solium euectum non Regij iure sanguinis, sed heroicæ commendatione virtutis, cùm fortuitum sit nasci Principem, vt ait ille, optimum quemque electio inueniat. Sed alio insuper nomine Rex CASIMIRVS Romani Collegij vindicat plausum, quòd hac in vrbe in obscuritate nostri Ordinis latere voluit, vt cœlo viueret notus ac sibi: indèq. euocatus ab INNOCENTIO X. regnante Pontifice, in vestrum Eminentiss. Principes Regalem cœtum Maiestatem intulit, ac recepit. Et quoniam in Polonia transitus rerum magno concussi

regni

regni motu contigit, neq. Atlas Herculi Cælum ſine trepidatione ſyderum tradidit; à morte Regis VLADISLAI, *& calamitatibus eam conſecutis carmen ordimur, vt illi turbines, huic ſerenitati gratiam concilient, magna Regis extincti gloria, cuius ore Poloniæ pax expirauit, maiore Succeſſoris, quo electo ſtatim reuiuiſcere viſa eſt; cum inaudito authoritatis miraculo, ad nutum* CASIMIRI *Regis trecenta Koſacorum millia, arma, & contumaciam depoſuerint. At imperia perindè ac homines mortalia, ſuos in morbos, ſeditiones, & bella faciliùs inducuntur, quàm conualeſcunt.*

CARMEN.

SArmaticæ rubuere niues, dum triſtis Enyo
Sanguineo tragicos egit certamine ludos
VLADISLAI funebria iuſta feretro,
Sed renuere pij crudelia munera Manes.
O nunquam ſtabili fundata in cardine regna!
Quæ regio in terris felicior ante vigebat
Sarmatiâ, medioq; die, ſeptemq; trione,
Aurorâque triumphatâ? poſt funera Regis
Quid Sol flebilius vidit? per regna vagatur
Bellona comitante furor, nec iura, fideſquè
Obſtiterant, quin excutere è ceruice rebelli
Auderent Regale iugum, perfringere faſces
Enſibus, & iugulis Dominorum immergere ferrum.
Tantùm vno clades regnorum à funere pendet.
Sed vertit fortuna vices. En priſca reducit
Sæcula, purpureo ridens lux alma ſereno,
Qua ſolito Titan radiantior æthera luſtrat,
Regiaquè oſtentat CASIMIRVM purpura terris.
Proh quantus ſubitò diffuſus in omnia regna
Sarmatiæ redijt vigor? externatquè tumultu
Caſtra inimica pauor, formidine Moſchua turres
Mouit, & ignaras quæ tanti cauſa timoris
Infantes Scythici matres ſtrinxere lacertis.
Tantùm mente ſalus regnorum pendet ab vna.
O longa Auguſti memorandi in ſæcula Fratres,
Tam varia in ſcena veſtro ſors plaudit honori!
VLADISLAO moriente Polonia languet,
At reuocat rurſus CASIMIRO Principe vitam:

Ma-

Magnorum Regum fatis ſic voluitur Orbis.
Poſtquam dimiſſo curas Rex milite belli
Exuerat, dubiumq; hoſtes poſuere timorem,
VLADISLAVM palmæ melioris imago
Suſcitat, & Cœli donat ſperare triumphos.
Tædia victorem terræ cepere ſubactæ,
Aſtra placent, nec ſe meritis Herois Olympus
Abnegat, in terris Cælum qui texerat armis.
Ergo vbi iam properi ſenſit veſtigia lethi
Acciri mandans proceres, & lumina regni
Innixus lecto cubitum, verba vltima fudit.
Viximus ò Ciues, factis impleuimus Orbem
Magnanimis, donis populos, & cladibus hoſtes;
Nunc Cælum vocat, & gentilia Numina Reges
Adſcripti ſuperis. placida in ſtatione relinquo
Imperij puppim, quam tempeſtate regendam
Suſcepi, ſtant regna meis munita trophœis:
Rara quies deni populis Borealibus anni.
O vtinam longum pax noſtra perennet in æuum!
Sed timeo humanos caſus, vetitumquè beatis
Eſſe diu, ſæuos ſcio circum habitare leones,
Et largas animæ gentes, in vtrumq; paratas
Aut donare ſuum, aut veſtrum exorbere cruorem.
Has premit, expertas, noſtræ iam pondera dextræ
VLADISLAI terror pro mille maniplis.
Quam timeo extincto ne prælia Marte retractent?
Bella, doli, clades, & centum turba timorum
Circumſtant morientem: vtinam mens fallat aman-
Vos teſtor Ciues, exantlatoſquè labores (tis!
Pro patria, vitam haud renuo differre beatam
Vt donem patriæ mortem; ruat hæc, ruat omnis
In

In Regale caput, tempestas debita Regno.
Sed sperare iuuat cassa omina. Nunc morientis
Extremas audite preces. Si cognita virtus (cabat,
Iam pridem Fratrem CASIMIRVM ad regna vo-
Quæ regeret, ni ætate prior sceptra ipse tulissem,
Quæ mora nunc trabeæ tardat Regalis honorem
Spectato iuueni, bellis, ac pace? parentem
Qui pietate refert, qui Fratrem pectore, & armis.
Illâ conciliat superos, his territat hostes,
At populos vtrâquè beat. Fortissime Princeps
Turbida regnâ, Tibi, duris exercite fatis,
Ludus erunt. CASIMIRE tuo dulcissime fratri
Quæ procul amplexu nos diuidit ora supremo?
Nulla meæ sine Te quæsita est laurea fronti.
Moschorum pariter tumulis creximus arua,
Et Tanais glaciem poturi, soluimus vndam
In galeam, Auroræ penetrauimus vltima regna.
Nunc Tibi, quod licet, impono diadema Suecum,
Sarmatiam tradent alij. si hæc munera nostro
Heroes dabitis Cineri, precor ipse vicissim,
Vt Vobis nostri similes dent sidera Reges.
His dictis corpus pariter, lacrymasq; reliquit
Sarmatiæ, ipse nouo decorauit sydere Cælum.
Terrarum ô quondam sydus, nunc gloria Cæli
Atque Aulę stellantis Amor septena trionum
Astra super curru vectus radiante triumphas
Sarmaticum lustrans propiori lumine mundum:
Gaude sorte tua. Non te funesta videntem
Tot mala turbarunt patriæ; non bella, Dacumq;
Interitus, tantis crimen peperere triumphis.
Non plenas auidis vidisti stragibus Vrbes,

Ru-

Ruthenûmque pio perfusos ſanguine campos :
Non tot magnanimæ ſobolis diuendita Turcis
Mancipia (heu facinus!) victæ famulantia genti .
Haud natos in matrum amplexu , in ſanguine ma-
Mactatas natorum,nec pendentia equinis (tres
Membra Sacerdotum caudis, diſcerpta per agros :
Quos inter, noſtra nonnulli è gente, rebelli
Perfidiæ inuiſi, ceciderunt victima Cælo :
Cætibus ex alijs, alij iacuere perempti.
Felices animæ! quotquot ferus abſtulit enſis
Et Romanæ odium fidei, vos pæna beauit;
Hoſtis & imprudens cæleſtes reddidit, almis
Diuorum ordinibus ſociati ducitis æuum .
Interea Rex Sarmatiæ, haud patietur inultos ,
Quiſquis erit: ſed vos (neq. enim decet ira beatos)
Nunc ſanas mentes orate, furentibus armis.
Quæ nam prima mali labes? quis funeris author ?
Vndè hæc ſæua lues ? cur tantæ ô Muſa, ruinæ
Dic age ? nam lacrymæ potiùs quàm verba dolenti
Sufficiunt, vocemq; incluſam præpedit horror .
Vir fuit, humano ſi dignus nomine, cladis
Author inhumanæ, qui nobilitate ſuperbus ,
Atque opibus claris, pluſquàm ciuile tumebat .
Hunc inter, procerumq; alium de plebe minorum,
Arſerunt lites, & iurgia ; parta tueri
Nam minor, indignari alter, quòd viribus impar .
Auderet ſecum contendere lancibus æqui .
Primò inter famulos rixæ , mox improbus alter
Alterius domino irrumpens abſente penates
Vxorem miſeram, flagris nil tale verentem
Excipit, at natum foribus ſuſpendit ab altis.
Vxo-

Vxoris cruor, & lacrymæ, prolisque peremptæ
Horridus aspectus, turpisque infamia lethi,
Vmbraque per noctes visa, heu deformia fune
Colla gerens! patrem furijs egere dolentem.
Quos non ille suis lacrymis incendit agrestes?
Quas irâ, luctuque furens non impulit vrbes?
Nec mora, coniurant, quibus aut inuisa potestas
Nobilitatis erat, tenuis seu paupere censu
Fortuna, in solis spes viuere sola rapinis.
Tum vix nata caput discordia tollit, & atram
Dextra facem quassans, bellorum incendia voluit,
Vnius proles fuerunt tot crimina noxæ.
Discite fas colere, ac Themidi parere potentes.
Iura licet vos nulla premant, maiorque potestas,
Sunt cordis tabulæ, sunt iura recondita fibris
In medijs, & mens sua testis, & vltor Olympus.
Omne nefas natura vetat, mens conscia damnat.
Vt Regem populus, legem hanc Regnator adoret,
Hanc vbi Rex violat, populi spreuere Tyrannum.
Est vnus Princeps super omnia iura, nec vllum
Maiestas vnquam patitur Diuina tribunal.
Sed Deus ipse sibi lex est immobilis, vnde
Imbuit humanas omnis sapientia leges.
Cur legi parere piget, cui numina parent?
Sæuitiem diris meritò execrata superbam (dis
Musa, patrem miserum pete carmine. Sic scelera ad-
In scelus infelix? sic crimina crimine punis?
Et iuratæ acies, vnum mactare nocentem
Dum properant, omnes se se fecere nocentes?
Si natus perijt, meruit quid patria? tanto
Debuit ergo tuos luctu satiare dolores?

Millia cædem istam, nec quadringenta piabunt?
Et cadet humanum genus vni victima morti?
Detestande pater, nati dignissime clade!
Quæ te pæna manet scelerum, quæ flagra sub orco?
Et furor, & stridor, pasturæ & viscera flammæ?
Qui patriæ reddis vitæ pro munere funus.
Sed quid ego solùm mortales arguo? patrem
Insanum, pœnæ cupidum nimis, aut homicidam
Infandum, aut populos aduersum fræna rebelles,
Si fati hæc etiam sunt vulnera, temporis iræ?
Siue venenatæ stillarunt astra Medusæ
Hanc rabiem; Cælumque notatur crimine tanto:
Seu propria Eumenidum soboles, caput erigit orco
Sanguineum, propiora vocans ad funera Mundum:
Nusquam tuta salus, toto orbe, vagatur Erynnis.
Prima facem bellis ciuilibus; extulit ipsos
In Reges, frustra defensa Britannia vallo
Oceani, ah dulcis nimis ebria nectare sortis!
Quæ vacua externo, intra viscera quæsijt hostem.
Nec satis arctoum fuit inflammasse rigorem;
Corripuit furor Italiam, Sirenis & almæ
Regna, suum belli furijs imitata Veseuum.
Sicaniamque rogis grauioribus ignibus Ætnæ
Flagrantem, toto spectastis gurgite Nymphæ.
Inde per Ægei decurrens æquora ponti,
Threicij furor ad fauces penetrauit Abydi,
Reginamque Orientis seditionibus Vrbem
Impleuit, fracti fasces, cæsique Dynastæ:
Turcarum, atque ipsum solio abstraxere trementem
Regnatorem Ebrahim, clausique in carcere diro
Regia purpureâ fregerunt guttura vittâ;
Eoum

Eoum imbellis gestauit dextera sceptrum ,
Imparibusque humeris rudis inclinata puelli
Iam dat pondus iners Othomani machina Mundi .
Perge furor, Thracesque feros inuolue ruinis :
Hic vires effunde tuas , quate perfida regna ,
Sarmatiæ sed parce piæ . Audior, intonat æther
In lætum, memores tangunt mortalia Diuos .
Vnum illi patriæ columen, regnique labantis
Fulcimentum ingens, fortunæque omnia contra
Magnanimam opponunt CASIMIRI fulmina men-
Matura Imperijs ætas, exercita bellis (tem .
Dextera, tot proaui Reges, tum pectore in vno
Mille Duces clausi, & pietati miles Olympus .
Scilicet hunc patriæ indignas miserata ruinas
Astra reseruabant Regem . Velut Annibal alpes
Italiæ muros, cum diduxisset aceto ,
Et ferro, mox victor ouans post funera Cannæ
Potaret Tyberine tuo lætos elephantos
Gurgite, non oblita suam sunt sydera Romam.
Sed tunc victorem Annibalis, Lybiæque futurum
Scipiadem exitio, & cognomen grande parabant .
Hæc vbi sidereis patribus sententia sedit,
Sarmatiæ Diui se immiscent cœtibus vltro
Heroum, occultàque manu suffragia versant .
Corda Senatorum, queis integit infula crines
Sacra, Sigismundus mulcet, Lituania ductum
Prona Iagellonis sequitur, memor illa verendi (rans.
Sanguinis, & viuum in CASIMIRO exemplar ado-
At semper dextro audaces a marte polonos,
Et deuota Ducum fortissima pectora bello
Vladislaus subijt, natuque minorem

Germanum CAROLVM CASIMIRO fœdere iun-
Regibus ò genite, & Frater dignissime Regum!
Regna Tibi meruisse satis; pietatis honorem
Anteferens solio, CASIMIRVM in sceptra reponis.
At pulchrum regnare putas, sed cedere Fratri
Pulchrius, & plusquam regnum dare regna merenti.
Tunc externa alij remouent obstacula Diui.
Cognato fauet hinc Iuueni Regina Sueca,
Illinc armatum se Brandeburgicus offert,
At merita iniusto properantur funera Daco,
Sceptra aliena petens, sua captus morte relinquit.
Ergo vox Procerum votis sociatur Olympi.
Vnanimi assensu. solium Regale, decorum
Et Patris, & Fratris lauris, vtrique futurus
Par, CASIMIRE, subis; regnum tibi Patria defert
Sarmaticum, regni pretium rogat ægra, salutem.
Sceptra cape, vt serues. Tu reddes otia terris
Sarmatiæ laurus, atque hosti funera. Diuis
Sic regnare decet genitos, Diuosque futuros.
Quis credat? paulo ante truces, & acerba frementes
Vnanimi Regem conclamant voce cateruæ,
Viuat io CASIMIRVS io, centena boatu
Iam tormenta tonant, iam Rege iubente, pharetris.
Exarmant humeros, & signa minacia ponunt.
At Reges tantùm terror tremefecit Eoos;
Et Volgam, & Tanaim: lætùm sonuere Triones,
Cantus & Arcturi Cœlo est auditus, in agris
Argento fulsere niues, sua gaudia syluæ
Electri stillant lacrymas, sua gratia pratis
AEstiui redeunt hiberno tempore flores.
Nunquam apis iniusso tam multa examine truncis
In

Incubuit, finxitque omni ſub cortice mella,
Flumina nec ripis requierunt ire canoris.
O quàm feſta dies Orbi? quæ gaudia tentant
Europæ populos? Germania læta triumphat
Cæſareæ inuictam ſobolem regnare ſororis.
Gallia cognatum propior diadema ſalutat,
Fraternos procul in plauſus exultat Iberus.
Sanguinis Auguſti partem traxiſſe ſuperbos
Ad Rheni Comites iactat Neoburgicus, omnis
Geſtit in Arctoo generoſa Suecia fluctu
Quæ Gentis decora, & Gothicos, Suecoſq; triumphos,
Vandalicoſque animos, regnanti infudit Alumno.
Sed quamuis longo terrarum diſſita tractu
A ſceptris Rex magne Tuis iacet Itala tellus;
Illa tamen ſtudijs, votiſque, animiſque propinquans
Nunc Tibi, Regali chara imprimit oſcula dextra.
Hìc vbi Mediceus gentis regnator Hetruſcæ
Auſtriaci generis nexu ſociatus amanti,
Et Veneta Hadriaci felix Regina profundi,
Non ſemel hoſpitijs Regem tenuere ſuperbis.
Hìc Tua plaudentes ad ſtemmata ſoluit olores
Mantua, Sarmatiæ Reginas gignere gaudens,
Cæſareo & thalamo Auguſtas inferre Maritas.
At ſeptem colles inclinans ardua Roma
Pendet in obſequium, & Regem Regina ſalutat.
O decus Europæ, Romæ venerabile ſydus?
Quò Te cunque vocant ſortis diſcrimina tantæ
Macte animis, nec bellorum tentare procellas
Addubita, & medios interritus ire per hoſtes.
Turbida ſunt ſemper Regnorum exordia; Cœlum
Principio trepidaſſe ferunt ad bella, nec ipſum

 Sce-

Sceptra ſatis tranquilla manu tenuiſſe Tonantem.
Cum raperet ferus, indociles parere cateruas
Lucifer irruptoque tumens Aquilone ſederet;
Sed bello ſtratum Michael, in Tartara trudit
Præcipitem, Cæliquе nefas tumulauit Auerno.
Sed quid ego longè de Cælo exempla requiro?
Regnandi tyrocinium Pater imbuit armis,
Fraterni exortum decorauit laurea ſceptri,
Et tibi fas pariter ſolium veſtire trophæis.
Per varios caſus, per mille pericula, magnis
Imperijs, Te fata parem formare laborant.
Quæ tibi dicta dies genio, aut nox integra ſomno?
Quando animus ſine cura, aut expers hora laboris?
Scilicet vt rapitur iugi vertigine cælum,
Itque reditque viam ſol ætheris, aſtra recurrunt,
Sic Tibi, Rex, eſt vita labor. Florente iuuenta
Grande rudimentum belli, prima induis arma
Sub Patris auſpicijs, & Pruſſos marte fatigas;
Mox quatis Auroram cum Fratre, & Moſchica ca-
Inde coronatus lauris victricibus, auſtrum (ſtra;
Perſequeris, veniamque iubes expoſcere Thracem.
Tunc pax alta domi; Genius Te ad bella propinqua
Abripuit, toto ſpargentem funera Rheno.
Illinc Luſiadum ſceptris fortuna regendis
Dum vocat, inuictum varijs Heroa fatigat
Caſibus, & fatum CASIMIRI regna ſequuntur.
Redditus es patriæ; ad thalamos comitare ſororem
Vix paulùm vacat, & Cælo mens indita longas
Suadet inire vias, ac Romula quærere regna.
Cæſaris Auſtriaci cognata exempla ſecutum
Magnanimoſque Orbis contemptus Roma recepit.
Hic

Hìc digito attoniti Te monſtrauere Quirites
Priuatum Regem, ſolem ſub nube latentem.
Hìc pia templa pedes luſtras, diuûmque ſepulchra;
Celante in pannis ſe Maieſtate, ſed illis
Notus eras Princeps; qui ſenſus, quæ Tibi ſoli
Auditæ Superum voces, ad corda loquentum?
At quanti populi ſtrepitus, ardorque videndi?
Relligionis honor quantus? cum grande Tonantis
Pauperis exemplum, Regalem pro ſtipe dextram
Porrigeres? an non Tua tunc, ſi cætera deeſſent,
Firmabant exempla fidem, Romamque docebant,
Pauperiem non Rege minùs, quàm Numine di-
Purpurei lacrymas non continuere Senatus (gnam?
Lumina, & ipſe Orbis Rector, tenereſcere ſenſit
Motu corda pio: hæc poſt ſecula longa, referre
Externos Reges, pietatis pignora Romæ?
Has fidei flammas gelidos aluiſſe Triones?
Mox cultus mutati; haud amplius inclyta Roma
Te colit vt Regem, cæleſte vt Numen adorat.
O ſortis luſum! ò ſolertia prouida fati!
Quis credat? dum regna fugis, diademata calcas,
Te magis Imperijs aptabant aſtra futuris.
Nam quos virtutum theſauros congeris, ingens
Subſidium regnaturis? mentique capaci
Vt totum infundis ſecreta per otia Cælum?
Interea ad patrios latè diffuſa Triones
Fama tui, ſine Te, redijt; tunc patria tellus
Acriùs amiſſi CASIMIRI exarſit amore.
Illa ne maieſtas generoſæ frontis, & oris
Auguſti decor, ille oculis vibrantibus ardor
Martius, externa tectus regione latebit?

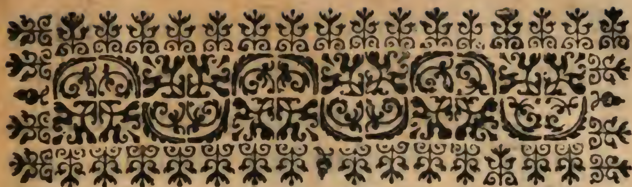
Is pudor, & probitas, candor, mens conſcia recti
Sarmatiæ erepti, Latium, Romamque beabunt?
Non ita. Pontifices precibus Regalibus vrget
Frater, ne rapiant ſolijs altaria Reges.
Nobile certamen! quis tam pugnauit, vt iret
In Regnum; vt Tu pugnaſti ne ad Regna redires?
Priuatum, vt decuit, vicerunt publica vota.
Eripuit Vaticani Te purpura pannis;
Eripuit Vaticano mox purpura Regni.
O amor Italiæ quondam, lux inclyta Romæ,
Nunc decus Europæ, fulgor, terrorque trionum,
Quæ Te cumq. tenet regio, aut (Rex magne) tenebit,
Seu mucrone Scythas coges vltore, cruoris
Sarmatici pœnas dare, ſeu captiua repoſces
Agmina, & infido ſua nectes vincula Thraci:
Patria, ſeu fortes reuocas ad ſceptra Suecos:
Quidquid ages, plures texunt nam ſidera laurus:
Viue memor noſtri; quos Tu dignatus amanti es
Hoſpitio quondam, vt ſiluas dignatur Apollo, (po
Lucem Orbis, centone tegens. Nunc, qualis Olym-
Dum vehit ille diem, meliori luce receſſum
Teſſaliæ, Amphriſumq. beat: ſic Tu quoque mundo
Sarmatico impoſitus, Regali e culmine, nutu
Nos dignare Tuo. Certè Tua Regia noſtris
Pectoribus fixa eſt, æternaqoe viuit imago, (rum:
Quam circum memorum vigil excubat ignis Amo-
Sis felix: ſeu bella ferant, ſeu ſecula pacem,
Omnes præbebit Diuos Tibi Roma fauentes:
Vincemus votis, quos oppugnaueris armis.

F I N I S.

Dom. Barrier. inu. f.

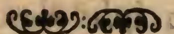

VENETVS DE CLASSE PIRATICA TRIVMPHVS

EMIN.^MO ET REV.^MO PRINCIPI

CAROLO CARDINALI BARBERINO

GVLIELMVS DONDINVS FEL.

VENETORVM de Piratis humani generis hoſtibus victoria, qua rapinas, & cœdes à Chriſtianis littoribus depulſas funditus ſuſtulerunt, tam ſecunda omnium gentium admurmuratione excepta eſt, vt-

vt Collegij quoque Romani musæ, magnanimos Italiæ liberatores gratissimo carmine salutarint. Cùm enim gloriosa illa Respublica consilijs, armisque perpetuò in suam, atque Italiæ libertatem intenta, præcipuum sibi, & quodammodo suum, commune Italorum discrimen esse voluerit, qua tempestate grauissimo bello implicata Europa, impunè grassanti malo, aliundè occurri vix poterat, meruisse videtur, vt nos vicissim lingua, & calamo, quæ sunt arma musarum, Venetæ gloriæ militantes, in ipsis defensi maris Hadriatici fluctibus, trophæum immortale statuamus. Vt verò Tibi potissimum hunc poëticum lusum in lucem denuò prodeuntem inscribam, Princeps Eminentissime, Patruorum Cardinalium Francisci, & Antonij in Rempublicam Venetam bellum contra Turcas gerentem, meritum facit, oblati à gratissimo

Se-

Senatu vestræ familiæ amplissimi ho-
nores, Tuaque recens è noua illa ad
hanc veterem patriam reuocati, in
purpuratorum Senatum cooptatio.
Vix enim vllum iuuenem purpuræ
admotum, tanta præsentium laudum
admiratione, & futurarum præsagio
Roma complexa est; quasi per tuæ di-
gnitatis auroram fortunam regnatricis
olim familiæ reuiuiscere lætaretur. Nos
verò cum gaudio sollicitudo quoque
incessit, quia speramus Patruis Te
purpuratis Principibus, geminis Eccle-
siæ Romanæ syderibus, & sæculi nostri
ornamentis, futurum parem. Quorum
alterum doctrina, omnisque antiquita
tis cognitione, non Principibus modò,
sed vel priuatæ sortis hominibus ante-
stantem veneramur, innocentia vitæ,
ac religione insignem, tum reipubli-
cæ cura, & arte regnandi: Alterum
etiam bellandi egregium, piamque
forti-

fortitudinem in castris, piam liberalitatem in templis repræsentantem; ob humanitatem, & munificentiam populis, ob magnanimitatem, & fidem Regibus carum. Ambos quod de Catone, & Cæsare proditum fuit, vt opibus, ac potentia, sic animo magnos, quodque vnum deerat, vt essent maximi, in vtraque fortunæ pagina eruditos. Nam clarissimum illum, ex vestra gente, sua reliquos magnitudine inumbrantem Vaticani fulgorem, Tibi commemorare vix audeo, memor illius Imperatorij moniti ad filium fratris: Vt Othonem Cæsarem mundo imperitasse, neque obliuisceretur vnquam, neque nimium meminisset. Vel enim ex degeneri animo notam subiturum, vel dolorem ex desiderio. Nos certè Vrbani VIII. memoriam amittere non potuimus, quanta fuerit illius Pontificis sapientia, quanta virtus,

quanta

quanta modò ſit gloria. Quæ in fama rerum geſtarum, dictorum, & carminum, in Hiſtoricorum annalibus, & panegyricis oratorum, in templis, & aris, in arcibus, & armis, in horreis, & portubus, in bibliothecis, ædibus, mœnibuſque, in ſimulacris, in columnis, in tumulis perennat, & viuit. Quod ſi hæc fortaſſe Tibi mentio extincti deſiderium renouando, elicuit lacrymas, etiam gaudium adſperget. Siquidem eum, quem adhuc tener amiſiſti ſupremum Orbis terræ de Barberina Familia Principem, ante oculos ponit rediuiuum, dum celebratur. Cuius hoc loco fratrem S. Honufrij Cardinalem Capuccinorum decus tacitum præterire non debeo; quando Vos quoque illius poſt vitam ſanctiſſimè traductam morientis piam erga Vos inhumanitatem laudauiſtis. Cùm præſul probitatis antiquæ, in cœnobijs educatus, hæ-

redem

VENETVS DE CLASSE PIRATICA TRIVMPHVS

(retur
HADRIACI REGINA MARIS, quam ſerua ve-
Tethys, & obſequijs vndantibus ambit aqua-
Exere adoratam patrio de gurgite frontem : (rum,
Auguſtæque comæ decora inter priſca, recentem
Texe, triumphato quæ pullulat æquore, laurum.
Quòd Venetis gaudens Neptunus vterq; triumphis
Palmas mobilibus fixas miratur in vndis,
Et iuſto ingentes fuſas certamine claſſes;
Seu Sarraceno exundantes milite puppes,
Dum Venetos pulchra pro libertate laceſſunt,
Hadriacum nigro violarunt ſanguine pontum;
Seu Naupactæis Othomanæ in fluctibus alni
Edomitæ, Odryſiæque repreſſa licentia Lunæ,
Et Venetûm largo victoria parta cruore, (rum.
Magna quidem; at laudum non hæc ſuprema tua-
Nunc Lybicæ furiæ, prædaticeſque carinæ,
Et pelagi commune nefas, mala publica Mundi,
Harpyæ infames, populorum ſtragibus altæ,
Aequoreis peſtes regnis impune natantes,
Compulſæ tandem extremam cedentis in oram

Epi-

Epiri, &, claudente fugam tellure, coactæ
Euomere indigno mixtas cum ſanguine prædas,
Et populorum vna tot clades pendere clade;
Accedant Venetis monumenta nouiſsima faſtis.
Ecce tibi è Siculo grates habitura, profundo
Aſſurgens Melite, inclinatas cernua turres
Mandat in obſequium Veneti nutare Leonis:
Nam, per te clades vt leniat orba recentes,
Opportuna tulit ſolatia; mille repoſtas
Centena pro morte neces, Equitumque ſuorum
Magnanimos Libyco ſatiatos ſanguine manes.
Ipſa ferox quamquam vltricem toto æquore portat
Bellonam; & claro iam victima digna dolori
(Auguror) Odryſiæ properant ad funera claſſes:
Sed quis inacceſſæ penetrabilis angulus oræ, (tus,
Aut ſinus Hadriaco, aut Tyrrheno in gurgite por-
Laude noua, meritiſque vacat? iam nulla quieto
Naufragia horremus pelago, nec puppe ſoluta
Quid grauius ventis, & tempeſtatibus inſtat.
I, licet, Hadriacas ſecurus, Nauta, per vndas,
I, licet, Ionium quocumque vehere per æquor,
Et Ventos tantùm, Venetoſq. precare fauentes.
At dum terrifici euoluo certaminis oras,
Huc ades, vndarum Rector, fortiſque ſecundæ
Aliger, Hadriacis melior Neptunus in vndis:
Vos etiam vnanimes cœtus, genijque minores
Aligerûm, adſpirate precor, Vatemque canentem
Laudibus à tantis tumefacto adſpergite ponto,
Conſcius, inſtar erit Aganippidos, æquoris humor.
Barbaricæ poſtquam puppes Mauruſia Claſſis,
Illyricos, Calabroſque ſinus populata, gementem
Vr-

Vrbibus euerſis cinerem, ſoliſque reliquit
Littoribus lacrymas, cæptis feliciter auſis
Attollens animos, maris interiora pererrat
Hadriaci, rapiens pelago miſerabile vulgus
Seruitio, exilioq; catenis corpora vinctum,
Corpora, namque animi, longùm plorata tuentes
Littora, in excidio Patriæ fumantis inhærent.
At ſcelerata manus, ſcelus haud vulgare minatur,
Haud commune nefas; magnas ſpe deuorat Vrbes;
Te petit ante alias Cœli Regina tuoſque
Lauretana lares Virgo: quos paupere cultu
Hoſpita terrarum implebas, nunc æmula templis
Tecta poli; quæ ne Cœli ſtatione minora
Auratiſque opibus ſtellarum, & luce micarent,
Huc hominum pietas radiantis dona metalli,
Huc Erythræ congeſſit opes, hic plurima ſeſe
Deuotam attingens ante aurea Virginis ora,
Gemmatis pietas lucet pretioſa tabellis.
Tantum Orbis decus, & caram cæleſtibus Vrbem
Vi populare parant Mauri; comitantur euntes
Terroreſque mali, &, comes indiuiſa nocentum,
Alma profanatis temerans altaria ſacris,
Impietas: Sed quis Matrem tentare Tonantis
Auſit, & humanis Diuina laceſſere telis?
Iam triſtes gemitus, captiuorumque querelæ,
Audiri faciles Superis, patria Aſtra tenebant,
Et circumfuſæ, Cœlo miſerante, replerant
Iudicis æterni ingenti clamore tribunal,
Hæc ſuper adueniens liquidi Mens arbitra Ponti
Ingrauat, ingeminatque metus: arſere beatis
Pectoribus flammæ irarum; nam & Numina iuſta

Ira

Ira coquit; sed quæ morsu vacat ira doloris.
Ergo suæ sobolis vultus induta rubentes,
(Fulmina cùm vibrat, terrarumq. ima reuellens
Fundamenta, quatit miserum terroribus orbem)
Hæsit Virgo diù, num mitteret ipsa Tonantis
Fulmen, & infestos extingueret ignibus ignes;
An totam Æoliam, nimbosq; inferret in æquor,
Obrueretque nefas pelago, atque vltricibus vndis:
Sed poterant obitus faciles, properataque fata
Millenas meritis pœnas, mansueta videri
Supplicia; atque ingens in clade superbia victis,
Si caderent authore polo; grauiore litandis
Exitio, longis hausti si cladibus omnes,
Tabentesque fame, tandem victore sub hoste
Iusto marte cadant, tumuloq; premantur aquarum.
Hæc vbi Virgineæ sedit sententia menti;
Certatim instantes votis flagrantibus vrgent
Cœlicolæ, Dominamque pia ambitione coronant;
Scilicet ardentes tantum decus addere genti
Quisque suæ, classes alter spondebat Iberas,
Hic albæ vexilla Crucis, fert ille rubentis;
At Venetas Marcus laudes, pelagique recenset
Iura sui; bello quem postquam Diua Virago
Præficit, vlciscique suos mandauit honores;
Hic properè æstiuo iam soluerat axe Leonem,
Afflantem cum Sole diem, & stellante lupato
Infrænans, celer Hadriacis equitabat in vndis.
Hospitis aduentum tanti, diffusa sereno
Marmora senserunt risu, sensere natantes
Diuersis animis diuersa per æquora classes. (rum
Namq; ingens Venetam sceleratum excindere Mau-
Ar-

Ardor habet, plenoque maris subit ostia velo,
Carcere Neptuni Libyam clausura liquenti.
Maurorum contrà fera pectora concutit horror:
Mirantur, subitæ vnde rates inopina superbè
Bella inferre parent bellum portantibus vltrò?
Insignem spolijs, exultantemqne rapinis
Desperare fugam, victorem carcere claudi;
Et prædatricem iam prædam euadere Classem?
Nec mora, conuersis, quoniam fortuna iubebat,
Certatim relegunt, fugientes, æquora rostris,
Quæ modo victrices insultauere carinæ;
Si qua forte via fauces perrumpat apertas,
Et nondum obsesso labatur ab æquore classis!
Sed nemo se posse fuga vitare sequacem
Vim fati, inuitoque salutem speret Olympo:
APparent Veneti longè, extremisque carinæ
Fluctibus, abiegno seruantes æquora vallo.
Heu quid agant? varijs mens æstuat anxia curis:
Inuictam fortuna, inuictam robore gentem
Horrescunt, sed turpe fuga lustrare latebras,
Et, peritura fame subducere corpora ferro.
Vsque adeo ne piget pugnare, & nobile lethum
Incertæ præferre fugæ? Stat tendere in hostem;
Quid grauius metuant morituri? sæpè salutem
Optatæ peperere neces: sic ille cruentus
Vastati reus armenti, latrante corona
Septus, in obstantes Leo dente, atq; vngue cateruas
Irruit, hostilesque fugam strauere ruinæ.
Quòd si summa dies, & fata nouissima perstant,
Defuit vnda fugæ, deerit non vnda sepulchro.
Talibus inter se furijs, dum turbida versant
Con-

Consilia, extremis Marcus præsensit ab vndis,
Et Venetum monuit Ductorem : deinde volantem
Neptuni impellens per cœrula dorsa Leonem,
Mulcet inæquales fluctus, pelagusque serenat,
Vt purum pateat Dominis pugnantibus æquor.
Ipse procul vitreo visurus ab aggere pugnam
Constitit; in speciem curui sinuata theatri
Vndique Cœlituum manus officiosa minorum
Innumeris Regem medium cinxere choreis.
Interea iussi horrificis Tritones ab alto
Insonuere tubis, desueto exterrita cantu
Ingens nautarum terror procul ipsa Charybdis
Fluctibus in mediis trepidat, vastoque latratu
Scylleæ fugere canes, extremaque murmur
Reddidit Ionio rabies vndosa profundo.
At geminæ aduerso concurrunt æquore classes.
Inde bis octonæ Maurorum robora puppes
Ludum ineunt sæui Martis; sectantur euntes
Vltrices cæsorum vmbræ, furiæque sonantes
Verbera, & infaustas styx multa superuolat alnos.
At scelerata cohors, non ære, armisque decoris
Læta, nec in lituis, sonituque canora tubarum:
Omnia nescio quid triste, ac ferale queruntur
Æra tubis, ferrugineis it fulgor ab armis
Horrens, sangnineus, nec Mauri gratior oris
Aspectus, sed vibrato Gens nigra capillo,
Torua supercilijs, cui nox fera pectoris, atros
Horrificat vultus, vicinaque pallor in ore
Fata notat, votumque mori: procul hinc tamen om-(nis
Est metus, audacem extremi fecere timores.
Parte alia Veneti lucent spectacula Martis.

Bis denæ aurata radiantes puppe carinæ
Gaudentem nitidis pingi ſplendoribus vndam
Infindunt ſulcis, duplicataque pinea belli
Machina, in vndoſis caſtella natantia campis.
Ortygiam credas pelago, Delumque moueri,
Cumque ſuis geminos ſyluis incedere montes.
Has agit in bellum moles, ſpatioſaque complet
Æquora Marcellus, quo Patria diues alumno,
Romano Venetum Marcello opponere gaudet.
Vtraque digna parens heroum, atque inclita bello
Regia magnanimæ ſobolis, genteſque remotas
Imperijs amplexa; ſed hæc viuacior illa
Libertas, metam immenſi nec proſpicit æui.
Emicat in ſumma Regalis puppe triremis
Purpureus claſsis ductor CAPELLVS; auorum
Splendidus à titulis, ſed clarior ipſe ſuarum
Fulgure virtutum; nam certant, quæ magis artes
Emineant belli, an pacis, ſic lumina miſcent
Ex æquo, laudeſque fouet Bellona togatas.
Primus anhelantem tonitruq. & fulmine Martem
Inuitat Venetus; contrà ferale remugit
Barbarus; at ſubito tormenta tonare boatu,
Aera ſono, ſtridore vndæ, clamoribus æther.
Imbre ſagittarum, fumoque offuſa recenti,
Fit ſua nox pelago, quam fulgure diſcutit atro,
Vulnera mille globis, & fata volantia portans,
Flamma minax: caluere vndæ, ſed præſcia fati
Corda rigent Mauro, cùm fulmine ferrea crebro
Tempeſtas, quaſſatque rates, puppeſque reuulſas
Milite præcipitante rotat, ſpargitque gementes
Cum trabibus iuuenes, fractos cum remige remos,

Vt ſit iam votum integros occumbere; parti
Sæpe ſui laceræ concurrunt ſparſa per vndas
Corpora: triſte rubens ſub clade remurmurat æquor.
At Venetam nullo fœdatam vulnere Maurus
Miratus claſſem, diuerſaque numina cernens,
Littora prima fuga quærit, feſſaſque Velonæ
Dirigit ad portum proras; fugientibus inſtat
Victor; ſed trepidum (quis credat?) in æquore ami- (cæ
Defendere neces hoſtem, ſtrageſque ſuorum
Profuit, incurſu cum ſe obijcientia crebro
Tardarent Venetas inimica cadauera proras.
Anteuolat Maurus, portuque reconditur alto,
At Venetus ſubit, & clauſum obſidione coronat.
Illi diffiſi, pelago victiſque carinis,
Credere ſe terræ; moliri in littore moles,
Aggere arenarum, tum propugnacula foſſis
Cingere, & erecto tormenta imponere vallo.
Sic aditus ipſos portus, primoſque receſſus,
Quà longo inſinuant terris ſe ſe æquora tractu,
Obſtruere arte parant, claſſemq. ſub arce receptam
Mille catenatam vinclis ad littora ſiſtunt,
Dum noua ſubſidia è Lybia portantibus Auſtris,
Erumpant pelago; ſed nulla imperuia forti
Eſt via; inacceſſumque inimico ſanguine virtus
Laxat iter: poſtquam auxilio properare carinas
Fama tulit, Veneti irrumpunt, & Marte ſecundo
Tormentis quatiunt furialibus oſtia portus
Clauſa: flagellatæ ferrato fulmine moles,
Æquanturque ſolo, grauibuſque repente ruinis
Cuſtodes texere ſuos; tellure ſub alta
Turba ſuperſtes aquis premitur, ſtragique natanti
Pon-

Pondera liquentis leuia inuidere ſepulchri.
At claſſem in portus Ductor CAPELLVS ouantem
Impulit; ante ſecurigero cum milite cymbæ
Præmiſſæ, hoſtili nudatas milite puppes
Inuadunt, rigidaſque in ferrea vincla ſecures
Terque, quaterque vibrant: ex alta proximus arce
Contra Maurus atrox furit, ardentique pilarum
Deſuper imbre tonat, nec dextras irrita fallunt
Tela, ſed inueniunt vicino vulnus in hoſte.
At Venetum haud ſurgens belli maioris imago
Sæua, nec alatæ mortes, animoſa retardant
Pectora, quin duro pars vincula ferrea ferro
Vincere, pars puppes Venetis adiungere proris
Hoſtiles: Maurus caris nil linquere inauſum
Pro ratibus, neque enim victorem parua ſequuntur
Prœmia, ſed magnam rapere, aut defendere claſſem.
Et decreſcebat Veneto iam militis vſus,
Cum fortes certo laceratæ vulnere dextræ
Deficerent; tunc, miro inter ſe fœdere, belli
Diſpenſare vices, nam ſi quis inutilis ictu
Hæſerat, oppoſita hic membrorum mole valentes
Protegere, atque aliena libenti pectore ferre
Vulnera, dum Chalybum iuncturas diſſecat alter
Morte ſua ſecurus: & officioſa fauorem
Magnanimis fortuna tulit, virtuſque repreſſit
Vulneribus fugientem animam, dum claſſe ſoluta
Tandem omni, palmæ iam certi occumbere poſſent,
Victoreſque mori. Salue ò generoſa Iuuentus,
Heroum magnis veterum virtutibus æqua:
Seu quorum lacrymans Victoria funus honorat,
Et venerata Thetis cineres tegit omnibus vndis;

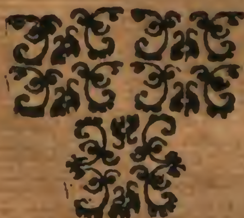
Seu quos gaudentes tanto ſupereſſe decori,
Monſtratos diſcit vultus, & nomina vulgus;
Nulla dies veſtro metas imponet honori;
Dum tumidi ferient Epiri littora fluctus,
Dum Veneta æternos libertas viuet in annos,
Imperiumque Leo Pelagi Regnator habebit.
Iam claſſem Libyæ, Mauro lacrymante, trahebat
E portu victor Venetus, proriſque recedens
Obuerſis arci, baliſtarum ora tonantum
Opponit, ſeruans pacata ſilentia ferri
Ille quidem, pactique memor; ſin prouocet hoſtis,
Ære tonare minax, & reſpondere paratus.
At poſtquam Claſſis portus intacta nocentes
Egreditur, domitas rapiens victricibus alnos
Puppibus, & toto vexilla natantia ponto;
Lætitia, plauſuque ſonans vndoſa per arua
Victor abit, ſtragem, victis lacrymaſque relinquit.
Quem chorus Aligerum hac abeuntem voce ſalutat;
Vade triumphator, geminiſque ſuperbe trophæis,
Nam ceu veſtra ſatis non eſſent ampla triumphis
Æequora, littoreis palmas ſparſiſtis arenis,
Victorem vt Venetum terræque, & pontus adorent.
Remige dein penna, ſupremas nauigat vndas
Cœlituum manus, & lætis rumoribus Vrbem
Peruolitans Venetam, choreis, cantuque coronat:
Pande ſinum tantis vndantem pande triumphis,
O Maris Hadriaci vindex, crinemque ſuperba
Impediens, qua te decorat victoria, lauru,
Laude noua fruere: en plauſu tibi perſonat omnis
Italia; indignam per te ſolata ruinam
Nicoteræ, grates agit, & gratatur honorem
Par-

Parthenope, Cereris tibi proxima plaudit alumna;
Hadriacisque fretis generosa remurmurat Ancon,
Illyricæ vicina canunt dum prælia ripæ.
Te decus Europæ, caræ tè nobile dicunt
Præsidium Italiæ; nam propugnacula, firmas
Piratis classes, & celsas gentibus arces
Obijcis Odrysijs; Italis, tu prima minacem
Nunc bello frœnas, placas nunc pace, Tyrannum:
Ausoniæque salus, Venetæ commissa saluti
Ore tuo spirat, quæ te vincente triumphat,
Te nutante tremit: naualia fœdera testor
Et Veneto Europæ trepidantia fata labori.
Terrarum ò custos, ò libertatis asylum!
Libera millenos viuis Regina per annos,
Æternos iam viue: & cum deuota saluti
Italicæ pugnes, meritò tibi pronior æther
Militet, & Cœlum excubias agat omnibus astris.
At qui sceptra DEVS medijs tua fixit in vndis,
Immotæque dedit rapidos contemnere ventos,
Donabit bellorum alias ridere procellas,
Vt tecum æternùm libertas Itala regnet.
Hæc vbi dicta: chorus cœlestis peruolat omnem
Europam, & tacitis mortalia Numina mundi
Vocibus increpitat: Venetis sic bella geruntur
Auspicijs, numquam merito caritura triumpho.
Queis benè Barbarico crescentem sanguine pontum,
Surgentesque cadaueribus per littora moles;
Nemo pius doleat. Vos contrà Marte souetis
Ciuilis furias belli, quo qui cadit hostis,
Victori cadit ipse suo lacrimabilis hostis.
Parcite cognatas in gentes vertere tela;

Infidos Thracum melius bibitura cruores.
An fudere parum Regales ſanguinis iræ?
Arctoæ tepuere niues, & cladibus aucta
Belligerûm populorum, altoque fluentia tabo
Flumina, purpureum pelago inuexere tributum:
At pater Oceanus lugentibus excipit vndis
Inuitus toto fluitantia funera Rheno.
Iam deſolati ſqualent cultoribus agri,
Nec veniunt, niſi quas genuere cadauera, fruges.
Pro viridi ſpica, pro dulce rubentibus vuis,
Triſtis inhorreſcit meſſis Mauortia ferri,
Et calidi ſpumat vindemia dira cruoris.
At quæ tam duro remorari barbara bello (phos,
Agmina, Chriſtiadum innumeros potuere trium-
Si coniuratis coniuncta Hiſpania Gallis,
Auſtriacas Veneto ſociaret robore vires?
O Domus Auſtriadum, Imperio, Regniſq. ſuperba:
Cur tua iam fruſtra queritur Germania, magno
Corpore Pannoniam, Turca lacerante, reuulſam?
Si Sol occiduus tibi ſeruit, ſeruit Eous,
AEſtiuo cur Orbe latet, mediumque recuſat
Virtus veſtra diem? nec multo Sole coruſca
Zona, triumphalem præcingit torrida veſtem?
Africa terra prope eſt, vix æquoris intercurrit
Lenta mora; Hiſpanis cur non coniungitur armis?
Illa quidem egregio madefacta eſt ſanguine tellus,
Seruat adhuc veteris littus veſtigia cladis;
Luſiadum cineres ſqualere ſinetis inultos?
Teque, ò Sequanici Rex inuictiſsime mundi
Frœna regens, Aſiam contrà qui ſufficis vnus;
Ah te laudis amor, te gloria tangat auitæ:
Veſtra

Vestra Palæstini suspirant Lilia campi,
Diuinumque, canum nunc præda, heu prisca reposcit
Serta, coronali Gallorum à flore Sepulchrum.
Quin Bizantinum vester sibi deuouet ensis
Sanguinem, adoratos horrebit Thracia fasces,
Thracia, ter quondam Francas experta secures;
Marte licet confisa suo, rabiemque furoremque,
Et bellorum hyemem vicino accersat ab Hæmo.
O nobis niueo fausti tunc lumine Soles!
O vos cœlesti bellorum ardore beati!
Talibus Aligeri repetunt dum sidera dictis,
Incendunt etiam Superos: tam iustâ frementes
Arma probant, totumque abiens in fulmina Cœlum,
Digna parat sacris armamentaria bellis.

FINIS.

Dom. Barrier- inu. f.

LVSTRALE
COSMI
TERTII
MAGNI HETRVRIAE PRINCIPIS
LAVACRVM

FERDINANDO II

MAGNO HETRVRIAE DVCI

GVLIELMVS DONDINVS Felicitatem.

CARMEN à me superioribus diebus in Romano Collegio dictum, cum lustrale Cosmi Filij Tui lauacrum in corona Purpuratorum gratularer: ijsdem inuitantibus ad celebritatem famæ, audaciam publicæ lucis Tuis ab auspicijs mutuatur Serenissime FERDINANDE.

Cu

Cum enim argumenti Regalis maiestati Roma tunc aßurrexerit venerabunda, in spem venit non immeritò fore, vt venerator Orbis terrarum accederet, fulgorem Tui Nominis operis in fronte contemplans. Neque noua hæc confidentia Heliconis, & Pindi Regi*nis ad patrocinium Hetruscorum Principum conuolandi, qui à desertis illas Græciæ collibus & fontibus ad Apenninum, Arnumque deducentes, & Regia liberalitate sustentantes, effecistis, vt gentile Mediceæ Familiæ sit non minus fauere Musis, quam Musarum carmina promereri. Cum verò in contentione nostra fluuiorum palam fiat, omnia ferè Europæ regna vestrò sanguine occupari; si Regale supercilium ad hæc legenda demiseris, non alienis videberis indulgere, sed Tuis, atque ipsi Tibi; à quibus hæreditatem accipit Cosmus Filius, cum famæ, ac ditionis amplissimæ, tum virtutum, domesticæ gloriæ thyrso indolis teneritudinem excitantium.*

Nimirum aut sæculi nostri amor me fallit,

lit, aut vix vllam Familiam priſca ætas tulit abundantem tot, ac tam varijs heroicæ virtutis exemplis.

Nam Coſmum illum ſeniorem veneramur imaginem togatæ maieſtatis: Arbitrum Regnorum Laurentium: ſuprà Leonem non adſpirat Pontificum*, & Cæſarum munificentia, nec ſuprà Ioannem animoſitas militaris: In Coſmo Primo Magno Duce ſuſpicimus fundatorem Imperij: parem Mundo mentem in Ferdinando: Coſmo Parente liberaliorem pàuperes in vota effuſi vſque ad delicias, non optabunt. Sed de his alijſque aut legimus, aut narrantibus credimus: Te Pietatis, Iuſtitiæ, charitatiſque in populos exemplar viuum & miramur, & fruimur. Neque in tanta virilis virtutis vbertate ſterile fæminarum ſæculum fuit, quin ſexum egreſſæ ad virilem laudem aſſurgerent, poſt geminas Galliarum* Reginas*, aliæ noſtræ ætatis Heroinæ: & præcipuè VICTORIA Sereniſſima Coniux, quæ generoſos illos ſpiritus*

plu-

plurimùm Claudiæ Matri debet acceptos. Nimis hæc multa fortasse ultra epistolæ modum, sed non extra consilium profitentis poetæ, se in laudibus vestris non fingere. Cum enim res pretiosa, Deoque simillima, ut ait ille, sint boni Principes in orbe terrarum: numquam illorum laudes excedunt modum, si laudantur ex vero.

FLVVIORVM CONTENTIO DE LVSTRANDO AQVIS SVIS IN BAPTISMATE COSMO III MAGNO HETRVRIÆ PRINCIPE

ERgo etiam gelidos vrit ſacer ambitus amnes,
Et violens placidis diſcordia regnat in vndis?
Haud equidem humanum bacchari flumina credam
In morem, irato qualis ſe gurgite tollens
Fingitur immiti Xanthus congreſſus Achilli.
Sed vos ſiderei proceres, qui ſceptra tenetis
Fluuiorum, dum Mediceum luſtrare lauacris
Infantem ardetis, veſtroſque affundere rores,
Ambitione pia furias agitaſtis aquarum.
Nec lites animos, aut anxia bella beatos
Sollicitant, nec fas; verùm ſtat iura tueri
Ante Deum, ſeruatq; ſuam diſcordia pacem.
Poſtquam Mediceus hauſit ſol munera lucis,
Et dedit Hetruſcis populis, iactantior Arnus

In-

Intumuit Rectore nouo, festoque sonantes
Murmure voluit aquas, at nubifer Appenninus
Lætitia exultans, iacit inter sidera frontem,
Aerias facunda ciens ad carmina quercus,
Queis assultauit scopulis vocalibus Echo.
Nec minus in Cælo pertentant gaudia mentes
Aligerum, quos Mediceæ custodia gentis
Tangit, & Heroum felix Hetruria partu.
Sueta suam lauris Hetruria cingere prolem,
Timpana seu quatiat Mauors, seu plectra Camenæ.
At dum lustralis Populi sollennia pompæ
Rite parant, custos Infantis Principis Ales
Dat signum Cælo, superosque ad sacra Quirites
Conuocat: ingentes ea res audita tumultus
Custodes inter fluuiorum exciuit, & ipsa
Ambitiosa graui strepuerunt flumina motu.
Nam sibi quisq; decus tantum, magniq; Lauacri
Grande ministerium, & tingendi Principis ambit,
Regalemque suis implere canalibus vrnam.
Ergo ruunt omnes in litem, occasus & ortus,
Et quos Auster alit fluuios, septemque Triones,
Mediceum Infantem totus sibi vindicat Orbis.
Nec titulis caret ambitio, argumenta feruntur
Certatim, memorat latijs qui præsidet vndis
Pontifices terris, Cæloque, ereboque potentes
Mediceos, & Roboreos. At Sequana magnas
In Regum thalamos, & Gallica sceptra receptas
Reginas, Oenus te Claudia Mater adorat
Archiducum, Hetruscum Lotaringo sanguine mix-
Mosa refert, Ister gelida quas misit ab Arcto (tum,
Ad solium Tyrrhenum, & Mediceos hymenæos,
Cæ-

Cæſareas canit Archiducum, Regumque ſorores.
Quid referam tumido quæ perſonat amne Metaurus
Murmure lympharum, aurarum geminante ſuſurro,
Nomen adoratum, fauſtum (VICTORIA) nomen
Regnatis populis, ſub amata Roboris vmbra?
Maternos quin iactat auos, terraque marique
Parta trophæa Ducum, & patrijs ſpolia addita tem-
An quos Cycnorum confuſos voce, canoris(plis,
Mincius edit aquis plauſus, veneratus Hetruſcas
Reginas referam? Scultennæ an cara cientis
Nomina Virginiæ? an Taro quos fundit ab omni
Ripa ſonans? vbi Medicei Farneſia flores
Lilia fœcundant, quæ Margàrita beato
Connubio, & pulchra natorum prole coronat.
Vos quoque anhelantes tantæ certamina palmæ,
Amnibus in gelidis, lymphæ exarſiſtis Achiuæ.
Hinc caput antiquum generis, venerantur Athenæ
Palladiæ priſcos Dominos, à ſtirpe vetuſta
Mediceos proauos, & clari ſanguinis vndam
Fonte ſacro, Italicæ Graia incunabula gentis.
Quis credat Solymæ auditos â finibus vſque
Iordanis fremitus? veteris dum nomina Coſmi
Carminibus certant citharisque attollere Cælo
Iſacides Nymphæ, Coſmi qui munera fundit
Largus, vbi vitam fudit Deus, & Solymam auget
Hoſpitijs, templiſque alio ſub ſole iacentem.
Quin ipſum fama eſt ad tantæ præmia laudis
Adſpiraſſe mare, & nulla tentante procella
Tyrrhenos latraſſe ferunt in littora fluctus.
Dum ſibi luſtrandi Regis decus, omnibus vndis
Arrogat, aſſuetum victrices æquore toto

Ferre rates,roſeaſque Cruces,tum rapta Tirannis
Threicijs ſpolia,& nequidquam Aquilone frement
Mediceos dorſo placido portare triumphos.
Ergo dum tantos animorum flumina motus
Concipiunt agitante Deo, & maria alta rebellant,
Ipſe pater Tyberis, Tyberis regnator aquarum
Heſperidum (neque enim ambitio fraterna veretu
Vincula)ſolemnes vetat Arnum attingere pompas,
Ante Pronæa ſuo quàm totam examine cauſam
Ponderet, & litis ſtatuat victoria finem.
Ipſi pennigeros celerant trans æthera greſſus
Siderei Reges fluuiorum, ad limina Diuæ.
Eſt locus æthereo Lunæ candentis in orbe,
Stellarum poſtrema ſolo quà proxima currit,
Auguſtæ domus,immortalis & aula Pronææ.
Hinc Dea ſubiectum de Cælo prouida Mundum
Spectat, & æternis verſat mortalia curis.
Illinc Cælicolæ vigiles, Diuæq; miniſtri
Aligeri, qui terrarum moderamina curant,
Si quando dubias tenuit diſcordia mentes,
In dubijs diuina petunt oracula rebus.
Illinc res hominum pendent, & lubrica fata
Regnorum,quidquid fortunæ adſcribere gaudent
Ignaræ mentes, trutina libratur in illa
Ante diù, ſortemque trahunt conſulta ſequacem.
Ac velut vndoſum dum currit nauita Pontum,
Et modò velorum tranſuerſis excipit alis
Obliquas hyemes, recto modò cærula curſu
Diuidit, attoniti turbantur pectora vulgi
Artis ad ignotæ ſtrepitus, fallacia ridet
Iudicia, ille viæ medijs ſecurus in vndis,
Non

Non intellecta clauum ratione gubernans.
Huc vbi Rectores fluuiorum atque æquoris alti
Conuenere, prior latias qui temperat vndas,
Reginam supplex veneratus talibus infit.
An quisquam temerè hunc sacri lustralis hono-
Inuideat tantum Tyberi? cui flumina parent (rem
Terrarum, cui serua Thetis, quem Tartara pallent,
Parent, si qua fluunt rutilantia flumina Cælo.
Omnia qui sacræ moderor ditionis habenis
Munera tanta mihi, sed debita munera posco.
Eliciens Tuscis tyberinas fontibus vndas
Mediceis Ducibus subdo caput; inde per amplum
Euoluor Latium, stirpi regnatus Hetruscæ
Non semel, & senis supponens orbibus orbem.
Nam quales olim iactabam lumina regni
Romulei, priscos Fabios, magnosque Catones,
Scipiadumqne animos, nunc Numiua Vaticani
Imperij, tot Medicea de gente profectos
Pontifices, tot Roborea de stirpe reuoluo.
Nec tantum Augusti se mundi fama per aures
Intulit, innumeris tenuem seu Pallada donis
Subleuat, occiduis palmas seu miscet eoas:
Quantum vnum totus canit Orbis, & omnia latè
Secula iactabunt Decimum Romana Leonem.
Hoc felix regnante fuit mea Roma, nec vnquam
Auspicijs viguere bonæ melioribus artes.
Purpureo diues sapientia fulsit in ostro,
Et doctæ gemmis opulentæ, auroque sorores
Reginas cultu pharias vicere superbo.
Quin & dilectum Musis Bellona Leonem
Fouit, & insigni Victoria fronde coronat.

Milite dum Latio nixus, ductore Columna
Insubriæ caput expugnat, Parmaque recepta
Restituit Petri subiectas clauibus Vrbes.
Sed neque te sileam Clemens, inuicta gerentem
Pectora fortunæ, & contraria fata domantem
Consilijs. Hic infensos nuper, sibi iungit
Sanguine, Gallorum Austriaco cum Cesare Regem.
Hic Patriam Genti, & florentes reddit honores,
Tam lætos statuit fines fortuna malorum.
Iam tibi non impar o Cæsar, Iulius alter
Roboreus, fulgens Materni sanguinis astrum,
Surgit ad æquales rerum moderator habenas.
Sed Romæ hunc clypeum fatalem, hostemq; Tyrannis
Terribilem, Martemque pium Tyberinus adorat.
Te Patriæ, & Mundi excidijs effudit Enyo.
Illo signa Petri, Romanaque castra mouente,
Contrà stare nefas, Vrbesque, aciesque cadebant,
Surgebant illo languentia regna fauente.
Vsque adeò Latlj properans ad classica Martis,
Semper Iulæis meruit Victoria castris.
Ante diem Phœbus condat, referatque renatum,
Quam vacet annales sacrorum euoluere Regum,
Et trabeas Patrum innumeras, & quidquid vtramq;
Muricis in Gentem duxit de fonte Latino,
Dum sacra gentili procerum se miscuit ostro,
Plurima & inuenit, faceret cum purpura, Reges.
At quò Romulei Maiestas prima Senatus,
Italiæ decora, & Patriæ florentis amores,
Me gemini rapitis CAROLI? concordibus alter
Cum Patribus, magnum Rectorem sufficis Orbi,
Et triplici meritam cingis diademate frontem:
Al-

Alter ab imperijs, & classe vocatus Ibera
Ad Petri puppim Cæli æquora decurrentem,
Belligeram placida mutasti cassida mitra:
Per vos Heroes, quos Tibris, & Arnus honorat,
Constet honos Tyberi,& Latijs sua gloria lymphis,
Mediceamque meis augete liquoribus vrnam.
Hæc Tyberis Præses: Custos tunc incipit Arni.
Sydere sub Tusco genitum, florentis in Vrbis
Amplexu, & Patriæ cunabula cara prementem
Infantem, patrijs lustrari poscimus vndis. (thum?
Quem lauit Assyrium Tyberis, quem Sequana Par-
Quòd si Mediceos libeat componere fastos,
Et legere Heroum populum, cui copia maior
Quàm mihi, Medicei qui sanguinis educo fontem?
Vna Domus, pacis proceres,gentemq. togatam,
Magnorumque Ducum diademata, fulmina belli
Vna tulit.Iactet (neque enim mea dona retracto)
Pontifices Tyberis, magnorum Sequana Regum
Reginas socias, omnes his sedibus ortos,
Qualescumq;plagas,quodcumque in nomen ituros,
Lustrauit patrius lymphis natalibut Arnus.
Sed iuuat Heroës externa in Regna profectos,
Externos veluti mihi dissimulare, meumque
In censum referam tantùm,quos patria nunquam
Diuisit gremio, nutricis & vbere ripæ.
Et mittam veteres: seu te, Siluester, amantis
Præsidium populi, aut Verium, quem purpura fru-
Imperij osorem sequitur,fascesq. dolentes (stra
Contemni,ad Cosmum propero, regalibus ipsos
Aequantem gazis, generoso & pectore Reges,
Se tamen, atque suos priuati lege tenentem.

Indidit huic Magni nomen clarissima virtus.
Magnus in erectis ad fulgida sydera templis,
Regalique domo, patriæ moderamine magnus,
Et quoniam inuidiæ furijs agitatus iniquis,
Magnus in exilio. Hadriaci Regina profundi,
Extorrem Patria, Venetis adiungere gaudet
Patritijs Cosmum, Regumq, augere Senatum.
At patria inuidit rursus, solemque latentem
Aequore, natales Arni reuocauit ad vndas.
Hìc semel amissæ intendit virtutis amores,
Haud vnquam gremio diuelli passa, parentis
Et patriæ titulis tumulos ingentibus ornat.
Viuentem Patriæ Ciceronem Roma parentem
Dixerat: extinctum dixit Florentina Cosmum,
Omnis adulantum cum spes præcisa fauori est.
Magnus auo magno non inferiora secutus,
Fortunæ, & virtutum heres Laurentius instat.
Hunc olim Auctorem pacis communis adorat
Italia, æquali lances in mente gerentem,
Et suspensa pari librantem examine regna.
Quem postquam eripuit misero mors inuida sæclo,
Concentus siluit turbato fœdere pacis:
Cessante vt quondam Phœbo, si credere dignum est,
Mutatum errantes pondus sensere quadrigæ,
Et Phäëthontæo fumauit funere Mundus.
Qualis ab ingenti vena de montibus altis,
Erumpit tumidus natiuo gurgite torrens,
Inque viæ spatio largis cumulatur aquarum
Diuitijs: clara se talis origine fundens
Mediceus sanguis, quò longiùs aspicit ortum
Exundans prole Heroum vberiore superbit.
Quis

Quis post Laurentes, post Magni nomina Cosmi
Vlterius fastis accedere posse putaret
Mediceis? Mundi tot latè sceptra gerentes
Pontifices, tot bellantum fortissima corda
Heroum, Magnosque Duces? Te Cosme regendis
Imperijs fausta Capricorni luce vocatum,
Artibus egregijs pacis, bellique laborum
Ardua Medicei fundantem exordia Regni;
Quem propter meritos sumens Florentia fastus,
Vno, eodemque duos decorat cognomine Cosmos,
Ciue illo Magno, Te Magno Principe gaudet.
Præterijsse nefas Ioannem prole superbum
Regnatrice, Ducum fontem de Matre trahentem
Sfortiaca, Italiæ Martem: quem in clade maritorum
Externæ vxores vlularunt crine soluto,
Barbara Tyrrheno deuastantem agmina ferro.
O nimiùm infausti Italiæ infelicis amores,
Delitiæque breues semper! dum castra flagellat
Impia Mediceum fulmen, proturbat & hostem
Victor, & Eridani defendit in aggere Romam:
Tormenti maiore globo fatalis Erinnys
Perculit, ingentique adimens mox vulnere vitam
Immeritam, primum annorum præflorat aprilem.
Tunc hostes domitum transmisitflumen ouantes,
Mediceumque suo sociauit funere funus
Ausonia, indignas Maiestas passa catenas,
Et spoliata sedens captiuo in puluere Roma.
Quem si fata suos paterentur ducere cursus
Tu Dea, tu nosti, nec prædæ Roma fuisset,
Regna nec externæ cessissent Itala Genti.
Cladibus ò tandem saturata quiescite nostris

Numina: & Italiæ Laurentem reddite pacis
Authorem: aut ſi bella placent, hos reddite Martes:
Inuictum & Proauum referentem pectore, & armis
MATTHIAM geminate meum. Sic dixerat Arni
Arbiter, & ſocijs pauca hæc mirantibus addit,
Verùm inter meritos nomen memorabile Reges
Nil FERDINANDIS ſapientiùs inuehet vnquam
Orbibus Aſtrigeris argentea buccina famæ.
Ambo animis, clari factis Regalibus ambo,
Egregijque operum, fortunatique laborum,
Poſterior pietate prior, de ſanguine Coſmi
Quam trahit, Auſtriacæq. haurit cum lacte Parentis.
Illum, ſeu patrios populant contagia campos,
Prouentu ſeu pigra ceres reſpondet iniquo,
Sparſi auri riuis, & quæ pretioſior auro eſt,
Regali cura, ſolantem vulnera fati
Soſpes adorauit Tyrrhenus; pacis amantem
Iuſtitiæque, ſed armorum, bellique capacem,
Si pacem Italiæ fatum lugubre repellat,
Et Martem vocet Europæ communis Erynnis.
Tum capiti ſtatuunt victrices ſydera laurus
De debellatis Lybiæ, Lunæque ſagittis.
Hæc Arni Cuſtos, reliqui diuerſa frementes
Célicolæ, vt partes longo poſt tempore tandem
Orauere ſuas, litem diuina Pronæa
Soluit, & his mulcet diſcordia pectora dictis.
Syderei Proceres, magnum affectatis honorem
Promeriti, nec iuſta ſinam vaneſcere vota.
Omnes luſtrali cupitis miſcerier vrnæ,
Luſtrali latices fas vrnæ infundere veſtros,
Haud longus labor eſt, animos adhibete, docebo.

Om-

Omnibus vt fluuijs communem præbeat ortum
Terra parens, laxans gremium ſub rupibus altis,
Nota ſatis: vobis illic natalis origo
Proxima, finitimi fontes, quibus erumpentes
Ambitis vaſtum ſinuoſis flexibus orbem.
Ite ergo, & veſtros pariter confundite fontes,
Vicinaſque Arni miſcete canalibus vndas.
Ille ſuperfuſis gaudens humoribus ibit
Auctior, & fluuios immixtos inuehet vrnæ
Mediceæ, partemque ſacri capietis honoris;
Nec ſe præteritum doleat mare; flumina Ponti
Omnia ſunt proles, cunctorum humoribus vnus
Abluet Infantem, tanti pars magna Lauacri.
Quin etiam Tyberi conſtent ſua iura, Latinum
Sydus, adoratos gemino de Sole rubores
Crine trahens, ſacris Præſes luſtralibus eſto.
Dixerat, atque omnes Diuæ plauſere fauenti.
Gaudet honoratas lymphas in munere tanto
Quiſque ſuas, fratrum nec quiſquam inuidit honori.
Ergo iter accelerant pennis, & iuſſa faceſſunt.
Quà caput attollunt Europæ vertice cano,
Stellarumque niues immiſcent ignibus Alpes,
Æquantes imo montana cacumina dorſo:
Interior vaſtis claudens Natura cauernis
Theſàuros liquidos humoris, ſtagna, lacuſque
Format, & immenſos cumulat crateras aquarum:
Scilicet innumeris nomenque, caputque datura
Fluminibus: Rhenus gelidis hinc voluitur vndis,
Chryſtallumq. fluens Ticini, Oenuſque Atheſiſque
Et fuga velocis Rhodani, viridique corona
Riparum Eridanus gaudens, ac nobilis Iſter

Fon-

Fontibus auguſtis, ſexaginraque tributis
Amnium inundatus, qui ſpumeus æquoris inſtar
Albet, & exterret ſpatioſo gurgite Nereum.
Quidquid & infuſum fluuiorum ſanguine viuo
Europæ venis, meſſes fæcundat opimas,
Illis in ſpecubus, niuei ceu lactis, aquarum
Vbera ſugit, inexhauſtus nec deficit humor.
Quippe per occultos ſeſe maria alta canales
Inſinuant, & purgata, ſub fornice cœco
Montium, amaritie, patrium regeruntur in æquor,
Æternumque fluens natura reciprocat orbem.
Has mundi ad ſedes penetrales, humida regna,
Cælicolum chorus æthereo delapſus olympo,
Fluuiorum repetunt cunabula parua ſuorum
Finitimis diuerſa locis, vrniſque repletis
Ad caput accelerant, vnde aureus emicat Arnus,
Et ſacrum infuſis fontem torrentibus augent.
Deinde ſuas ipſi tacitè labuntur in vndas
Ætherei ciues, florentem ſcilicet vrbem,
Atque vrnam, & ſacras ſubituri numine lymphas.
Interea Vaticano de culmine, Summus
Chriſtiadum Rector, cui ſceptra Vicaria Cæli
Dant Superi, virtus meritum, natura capacem
Imperij mentem dedit, INNOCENTIVS Orbis
Arbiter, e Latijs delectum Regibus vnum
Heroum florem florenti deſtinat Aulæ,
Purpureum Ludouiſium, qui numine Patris
Romulei, Cælum Regali pandat Alumno,
Mediceis ſuperos inclinet & orbibus orbes.
Expectata dies aderat, terraſque polumque
Phœbus inaſſuetæ decorabat cyclade lucis:

Et

Et iam dilectas ſacris luſtralibus ædes
Virgineas, Vrbiſque fora, & ſtrata ampla viarum
Implerant populi, cum Regia limina linquens
Nobilibus Princeps Magnus comitatus ephebis
(His phrygio textu chlamys,& rigido grauis auro,
Ridet ab illuſo gemmis hilarata argento,)
Quadrijugo inuehitur curru, quem purpura ditat
Infuſo pretioſa Tago, ſcintillat Erythre
In phaleris, aurumque ſuperbia mandit equorum.
Anteuolat pictis fulgens equitatus in armis;
Tela diem ſæuum ingeminant, clangore tubarum,
Aſtra virùm clamore ſonant, centumque fragore
Tecta boant, baliſtarum pulſata tonantum,
Et vocum, & fidium concentu templa reſultant.
At poſtquam ſacris operatus rite Sacerdos,
Infuſum Cælum plena diffudit ab vrna,
Et Ludouiſins generoſum pondus in vlnas
Excipiens, tenero ſacra imprimit oſcula Regi:
Continuò Aligeri ardentes, ſe numine toto
Magnanimo inſpirant Infanti,qualia circum
Se ſe apium Hyblæo fundunt examina flori.
Scilicet in faciles magnarum ſemina ſenſus
Virtutum ſparſuri, alij pietatis auitæ
Inſinuant cultum, Reginarumque capaces
Mundi animos, alij Decimo laxata Leone
Corda replent,illi quà ſanguinis humor abundat,
Medicei miſcent iras. & robur Achillis, (ſar
Cum geminis FERDINANDIS hic te quoque Cæ-
FERDINANDE alij iungunt, vt nomine in vno,
Sic omnes vno condunt in pectore COSMOS.
Salue ò Regnantum Heroum generoſa propago,

Et

Et prolem geniture parem, dignatus Olympi
Auſpicio tanto, famulantibus vtere Diuis.
O Pater! ò Soboles! ò ſpes fundata Nepotum!
Tolle animos, & Medicea finge indole dignos,
Spirantes altum, ſolitæ nec laudis egentes.
En tibi fecundo ſub pectore, viua laborant
Semina virtutum, cupidis oſtendere terris
Mediceos in prole Heroas: creſce tot vnus
Plene puer fatis, & famæ pande theatrum.
Nulla tuas mundi plaga neſciet vltima laudes,
Nulla tibi laudum pars intentata manebit.
Ætatis dum flore virens, inſtabis amœnis
Aonidum curis, idem qui docta Leoni
Carmina dictauit, ſe in pectora fundet Apollo.
Nec minus eloquij nectar ſtillabit in ora,
Mellaque Laurentis, qui Regem voce repreſſit
Parthenopes, & pacem armato extorſit inermis.
Si ſtudia aſperiora trahent, ferroque iuuabit
Cauſam orare, calet non vno ſanguis Achille.
Dorſa ſuper tumidi ſi quando equitare libebit
Æquoris, & Thetidem telorum ſpargere nimbis,
Tecum Roborei Franciſci ſcandet in alnos
Impetus,& creſcent Othomanno ſanguine fluctus.
Nec conſanguinei Reges optata requirent
Auxilia, Arctoos Italo ſic marte tumultus
Frænat Auus, ſeruatq. propinqui Cæſaris Vrbem.
Credo equidem numquam felicia numina ſanctam
Mutatura fidem, quòd ſi expertura vigorem
Magnanimæ mentis, modicùm fortuna reflabit,
Quale ſolent auræ leuiter languere ſecundæ, (tur,
Tunc Pater vt quondam morbum,martemq.repellit
Mor-

Arcano teneras firmabit robore vires.
Sed pietas laudes ante omnes regna capeſſet:(ma
Quam Genitor, quam Coſmus auus, Auguſtaq· flam-
Sanguinis Auſtriaci venis, & corde refundit.
Ingeret hæc menti Superos, Regeſque minores
Eſſe Deo, & regni culmen ſubmittet olympo.
Hæc hominum commune genus miſerata, rigabit
Pauperiem flaui pretioſis imbribus auri.
Ætatem illa omnem teneat, primamque iuuentam
Imbuat illa virum, vitæque extrema beabit;
Quin immortalem longæ poſt fata ſenectæ
Afferet, & ſerum proauis cæleſtibus addet.

L A V S   D E O.

Dom. Barrier. inu. f.

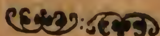
BELLVM
HIBERNICVM
PRO
CATHOLICA FIDE

ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISS. D.

NICOLAO LVDOVISIO

Plumbini, & Venusiæ Principi, &c.

GVLIELMVS DONDINVS FEL.

INTER opera in æuum omne mansura, quibus magnus Ludouicus Cardinalis frater tuus, Excellentissime Princeps, Ludouisium nomen ab antiquo in Italia gestis, Bononiæ, Neapoli, Romæ magistratibus inclytum, apud exteras gentes propagauit, non vltimũ Collegium Ludouisianum Hibernensium

ſium fuit, in quo bellicoſa Septemtrionis iuuentus hauſtam cum literis pietatem in patriam referens, cum armis, & ſanguine propugnarit, noſtris carminibus argumentum ſuffecit. Nimirũ Princeps ille magnanimus nationes omnes capaci mente complexus, biennio, quo Gregorius XV. Patruus regnauit, & perbreui ab illius exceſſu vitæ ſpatio, anguſtias mortalitatis, tam glorioſis facinoribus extendit, vt obruantur legentium animi rerum mole, quæ gerentem non fatigarunt. Illo ſiquidem curarũ participe Gregorius, Chriſtianorum Regum arma in ciuile bellum eruptura, in quo vter vinceret, certa religioni clades inferebatur, conuertit in veros hoſtes hæreticos, ad triumphos, eò magis glorioſos victoribus, quòd victis etiam ſalutares. Auro, & fœderibus confirmauit Ferdinandum II. Cæſarẽ, & Catholicos Germaniæ Principes,

cipes,

cipes, vt hæreticorum contumaciam vindicandæ religionis occaſionem faceret, Sigiſmundum quoque III. Poloniæ Regem, vt Valachiam ſeptingentis millibus barbarorum inundatam, mutaret in tumulum, Othomanicæ cladis monumentum ſempiternum. Maximiliani Bauari, pro catholica fide victorias, Electorali dignitate remuneratus, Bibliothecam viciſſim Palatinam, Hæreſis ſpolium, dono accepit, quam Vaticani ornamento tranſmiſit. Cùm ad aras cœlitibus quinque per celebrem apotheoſim deuocatis, cœlum quoque ſuo beneficio exhilaraſſet, in terris humanorum operum cœleſtiſſimum Romani Pontificis electionem ſapientiſſimis legibus ordinauit. vt ſumma libertate, ſumma poteſtas legeretur: nec Vaticanos vnquam Senatores pœniteret Principis, quem non alieno arbitrio, ſed ſuo, ſuis, &

Rei-

Reipublicæ ceruicibus imposuissent. Hæc aliaque cum Patruo Pontifice, Cardinalis, cuius post obitum in tanta decessione fortunæ, maior apparuit. cùm instar colossi, subducta terrarum principatus basi, sua tantùm magnitudine æstimaretur. Tunc illa documenta magnanimitatis, sapientiæ, liberalitatis, in principes viros, in priuatos, in sacros ordines, in cælites; collegiorum molitiones, templorumq;, huius Ignatiani toto Orbe pulcherrimi, excepta, plausu populorum, ac Regum, qui extincto Gregorio, Ludouici Cardinalis amicitiam donis amplioribus coluerũt, destinata Mediolanensis Ducatus præfectura, & nobilissimis Hispaniæ insulis, quò propiùs aulæ admotus, regijs consultationibus adhiberetur, vt liqueret, veneratores fuisse Reges Ludouisiani, non regni, sed animi, quo regna temperantur. Hæc eò libentiùs Tibi com-

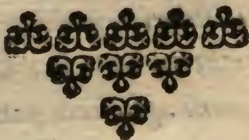
me-

memoraui Princeps Excellentiſſime, quòd Tu quoque fraternarum laudum æmulator, beneficetia certauiſti cum Regibus, & Societatem noſtram amplecteris, hæres amorum. Quòd ſi modum exceſſit epiſtola breue carmen dedicatura, ignoſces, aut laudabis: vbi reputaueris, difficile nobis eſſe, tenere modum in veſtris laudibus, cùm vos non tenueritis in beneficijs. Quamuis enim cetera pauperibus deſint, vnum tamen ſupereſt gratiarum genus, magnitudini veſtræ, noſtræque tenuitati accomodatum, meminiſſe, & profiteri. Vale.

PROLVSIO

BELLVM pro Catholica fide, quod Hiberni sextum iam annum gerunt, quantum sanguinis hausit bellatorum è venis, tantum laudis è litteratorum ingenijs exposcit, imparem quidem mercedem, sed qua maior repræsentari non potest. Ab hoc verò Romano Atheneo non exposcit modò, sed flagitat; non solùm eo nomine, quo bellica virtus consecrari carminibus solet, & Musis inde nobilitas; sed quia Romæ præsertim interest, Heroas Cælo pugnantes, ac sibi, coronare; & quos Hereticorum impietas calamis, & gladijs insectatur, oratione defendere, cum Hiberni se satis ferro tueantur. Accedit quòd cum Hibernorum plerique in Diui Isidori templo, & Ludouisiano Collegio pietatem cum literis hauserint, indolem in ijs suam agnoscere poterit Roma: si-

quidem Heorum genus, vt ait ille, non tam sanguine quam virtute censetur. Quòd si vltimam belli causam adscribimus impiæ legi ab hæreticis latæ, ne quis augustissimum Seruatoris Nomen adoraret (qua causa consecrari propemodum Hibernorum arma, nemo non videt) hoc historicè facimus, non poëtica fingendi libertate. Quamuis & hoc iure modestissimè vtamur; dum magnam rerum partem inducimus Diuum Patritium Hibernorum Apostolum, cuius externa luce anniuersariam memoriam celebrauimus. Quandoquidem ex fidei nostræ principijs, & exemplis à veritate alienum non est, immo credibile & pene dixerim necessarium, Pastorem illum amantissimum, vt olim cum degebat in terris, sic etiam nunc de Cælo Hiberniæ suæ laboribus, & periculis immisceri.

CAR-

CARMEN

VADE per Oceani ſpumantes ſanguine fluctus
Muſa, Caledonias qua deſpicit altior vndas
Inſula, mortiferis Hiberne infenſa venenis,
Perfidiæque inimica magis; populumq. potentem,
Aut patriam ſeruare fidem, aut occumbere morti,
Inſere belligeris æui decus inſere faſtis.
Dum Bellona ferox odijs ciuilibus orbem
Chriſtiadum lacerat, nimiumq. furentibus armis
Mutua cognatæ pereunt per vulnera gentes:
Nec ſolum Odriſios mors effera dirigit arcus,
Lunaque magnanimo excidium meditata leoni
Sæuiùs ore rubens Siculiſq. Italiſq. minatur,
Sed propiore malo magnorum in viſcera ventum eſt
Regnorum; hic molita nouas diſcordia clades,
Fratribus abrumpit fratres, natiſq. parentes;
Vt quas non hoſtes potuere excindere ferro,
Incenſæ caris fument à ciuibus vrbes:
Dum pia Relligio ſuper altæ ſtragis aceruos,
Semirutas vrbes inter, campoſq. colonis
Deſertos, vlulans furit, inclinataq. buſtis
Oſcula diſpenſat populis materna peremptis:
Tum quoſcumq. tepefactos cruor incitat amnes,
Partem animæ putat eſſe ſuæ: tandem vna dolentem
Sanguinis Hiberni ſolatur purpura matrem,
Purpura, qua rubuere pio ſacra pectora Marti.
O animæ Cælo caræ! ò deuota Tonanti
Pectora, quæ geritis victricia fulmina dextris,

Pergite magnanimis ſuperos augere trophæis.
Interea dum vos gelidos pro ſole Triones
Luſtratis fidei flammis, & ſanguine claro,
Si qua pio vati ſpes facta æquare canendo,
Ipſe redorditus tanti primordia belli
Exequar,& repetam veſtras ab origine palmas.
Venerat ad ſummum impietas,extremaq;tentans
Hæreſis,in populos nimis imperioſa Britannos,
Augebat rabidos expiratura furores:
Illa parens diuûm, quæ tot diademata Cælo
Intulit, erectis pro Relligione trophæis
Nobilis Albion, vectigal pendere Petro
Sueta pium,Romamq.vel vltimo ab orbe tueri,
Proh dolor! infenſos animos, inimicaque nutrit
Pectore nunc mutato odia, exulat omnibus aris
Iam Romana fides, raro cultore vocata,
Et timido, eiectis ſuperis, dominatur auernus.
Atque vbi florebant artes pietatis auitæ,
Squalentes videas cultus, deſertaq. regna
Virtutum, martem tantùm furiaſque vagantes.
Proxima clade pari, quamuis in diſpare morbo
Inſula, Caluini grauioribus icta venenis,
Vrgetur moriente fide; ſi tela rotanda
In ſuperos, ſi Relligio damnanda catenis,
Aut laqueis, ambæ iuratæ: cætera dictis,
Legibus, & ſtudijs diſcordes, nec magis vnà
Conueniant, quàm cum tauris, vrſiſque moloſsi
Ire queant,aut cum tygribus ſtabulare leones.
Vnica tot clades inter ſolatia Cælo
Præbebat veteris cuſtos pietatis Hiberne.
Hùc omnes aris pulſi, templiſque propinquis
Con-

Confugiunt superi; venientibus obuia pandit
Insula sanctorum gremium; verùm illa nefandis
Supplicijs luit esse piam, magnoq. recepti
Grande patrocinium Cæli stetit; æstuat ira
Hæresis, & quoniam pietatem auferre negatum est
Hibernis, rapti census, patrimonia, sanguis.
Sed pensat tot damna fides, nil perdere credunt,
Si liceat retinere Deum, dispendia rerum
Lucra putant, est diuitias amittere tanti,
Dum spe possideant Cælum, regniq. beati
Pauperiem pignus teneant; iuuat infima summis
Mutare, ac terræ licitari sidera iactu.
Quid memorem populos taxatos ære, prophana
Templa recusantes accedere? quid renuentum
Iniustas leges, actos in terga molossos?
Quid memorem triuijs proiecta cadauera plenis,
Per graciles transfixa sudes? quid ab vbere matrum
Auulsam teneram prolem, nutricis in vlnas
Externæ, vt mixtum biberet cum lacte venenum.
Hæc toleranda forent, si non in Hiberna iocaret
Impietas capita, & fierent ludibria mortes.
Heu quoties iussis apponere ciuibus ora
Ad sclopporum aditus, & summa foramina, miles
Per ludum explofo traiecit guttura plumbo?
O quoties cum deficeret pila lignea ludos,
Hanc subiere vicem capita è ceruice recisa
Dein reuoluta solo! sceleris proh summa nefandi!
Et potuere homines, hominum spectare rotatas
In girum facies, nec lumina perculit horror?
Et potuere manus frontes tractare cruentas?
Cumq. oculis digiti inciderent & in oris hiatus,

Dextera ferales non horruit improba tactus?
Scilicet haud ſolitam pompam præbere malorum
Impietas gaudet, confundere lumina matrum
Sanguine natorum, materno aſpergere natos.
Hauſerat illuſtris Matronæ, miles acerbus
Immeritum latus enſe, virum quòd prodere nollet
Pro pietate reum, proſtrataq. vulnere dirò
Illa gemebat humi, vitam cum ſanguine fundens
Purpureo. Agnouit caſum genitricis amatæ
Ludebat qui forte puer, laturus & ægræ
Auxilium vt poterat, plagæ os admouit hianti.
Seu fuit ille pij ſenſus, ſeu non ita pridem
Vbere depulſus materno, munera lactis
Se ſe haurire recens nato de fonte putabat.
Dum videt hæc miles, molleſcere pectora motu
Senſit inaſſueto, ſed comprimit ira, moneri
A puero indignans, tandem vt miſereſcere diſcat.
Ergo rapit miſerum, frangitq. ante ora parentis;
Quæ viſo hoc tenuem conſumpſit funere vitam.
Barbare, crudelis! nam quid peccauerat infans?
Si reus eſt amor in matrem, veniam impetrat ætas
Tam ſanctæ culpæ; matri ſuccurrere tentat
Imprudens quid agat, fuit excuſabilis error,
Naturæ, quam tu ſpernis, parere puellum.
Vſque adeo ne pias olim crudeſcere mentes
Impulit error, & humanum dediſcere morem?
Finiat ante diem Phœbus, quam flere dolores
Hibernos vacet; at finem ſperate malorum
Illuſtres animæ, quòd vos premit alta malorum
Ilias; ad funus properat violenta tyrannis.
Dumq. ferox poſcit, vi, fraudibus omnia poſſe,
In-

Incipiet iam poſſe nihil; vertentur in imum
Summa rotæ, humanis ſunt hæc ſolatia fatis,
Vltima quod nequeunt conſiſtere; venit in altum
Hæreſis, vt præceps ruat impellentibus aſtris,
Flamma ſub occaſum geminat moritura vigorem.
Ecce nouam legem, extremum parit impia mon-
Perfidia, vt nemo obſequijs dignatus adoret (ſtrum
Vindicis humanæ ſobolis venerabile nomen.
Proh pudor! à geminis regnis infame receptum
Nauigat edictum, fineſq. appellit Hibernos.
Ter maris vnda ratem ſceleratam in limine portus
Sorbere eſt conata, ter inſula reppulit à ſe
Sponte recedenti tellure, inuitaq. tandem,
Nec niſi vindictæ (credo) præſaga recepit.
Nam poſtquam rumor populorum venit ad aures
Impius, Hibernis cultum, obſequiumq. negari
Nominis Auguſti, quod fixum in corde gerebant:
Non ſecus, ac ſi progeniem mactare parentum
Ante ora, atq. ipſos veniſſent ſpargere ponto
Exilijs profugos, doluere: dolore furorem
Continuò pariente, fuit ſimul impetus, omnes
Auctores luctus diſcerpere; ſed premit iram
Conſilium, ſpe non dubia, grauiore ruina
Mox erupturam, veniant cum tempora bello,
Ductoreſque. Regi vult implacabilis ira,
Vt noceat, furias paulum, temeraria ponit,
Certius vt vulnus, meditato dirigat ictu.
Te felix ONELLE oculis, te voce requirunt
Vnum omnes, Regum qui ſanguine clarus, Hyber-
Conſilijs, animiſq. potes fulcire labantem. (non
Senſerat is populi ſtudia, atq. in cardine rerum

Sollicitus tanta, neque enim ludrica mouebat,
Sed patriæ indigno dissoluere vincula collo,
Hostibus atq. vnam geminis opponere Hibernen,
PATRITII augustas ædes penetrarat, opemq.
Quam laturus erat Patriæ, implorabat ab astris.
Noctem illum totam orantem, finemq. malorum
PoscentemDiui ad tumulum, cum lampadas humor
Deficeret, dubioq. faces fulgore natarent,
Confusum curis sopor occupat. Ecce recluso
Ingens vmbra viri, procedere visa sepulcro,
Ante oculos; cana cui maiestate, verendam
Frontem ambit Cydaris, claris trabea aurea lucet
Sideribus, læua vexillum insigne gerebat,
Ore Deum, ac Cœlum spirans; qualisque videri
PATRITII solet in tabulis, sed maior imago.
Illa videbatur porrecta accersere dextra
Felicem trepidantem, atque has expromere voces:
Macte animis generose, ducum fortissima proles,
Ne dubita dare te populis, mea rursus Hiberne
Te Duce, magnanimis succedet in æthera factis.
Hæresis excidium properat voluentibus astris,
Tempus in arma ciere viros, et tollere signa.
Sed quoniam hydra ferox, non vno colla sub ictu
Victa dabit, clari consortes quære laboris.
Eugenium, Præstonq. voca, fortemque Ferallum.
Vltonia Eugenij ductu, te præside Præston
Roscomani campi, hostili sub cæde latebunt.
Porsellum, & Rupem mittet Momonia, Burgos
Conasia, at cum Finglesio, Lagenia, Bernum,
Et Giraldinum euersorem pacis iniquæ.
Tum quos centum alios felix alit Insula Martes.
An-

Ante omnes Vaticani cœleste parentis
Præsidium implora, vt dextræ nutu orsa secundet.
Suggeret ille aurum, longèque potentius auro
Fortunam, Numenq. dabit, pugnabitis ambo
Vos armis, Roma auspicijs. Virtutibus heros
Inclite Scarampi, primus seruabis Hybernen
Mox & Firmanus præses, cui mellea labris
Suada sedet, pietas regit & sapientia mentem.
Huius in aduentu, quanto concordia nexu
Æmula corda Ducum iunget, contraq. nocentes
Dissidiumq. metumq. feret, certamina, clades.
Hæc olim: quæ nunc fieri properè ipsa monet res,
Accipe. Vbi lucem sol crastinus euchet auream,
Concilium magnum populi, procerumq. senatum
Expectatus adi, belloq. hortare volentes.
At ne quis dubitet sacris accingier armis,
Hæc vexilla cape, (hic vexillum tradere visus
Purpureum) hoc, inquit, freti in media arma vola-(bunt.
Quos non augebunt inimica cadauera campos?
Stragibus Hiberni quantis fumabitis amnes?
His sopor excussus dictis; recludit O N E L L V S
Lumina, P A T R I T I V S tenues excessit in auras.
Sed ne spectra putes, vexilla reliquerat, & iam
Pallebat templi vitreis aurora fenestris.
Propitios rursùm cineres gratatus adorat,
Et surgit; dein concilium plebisq. patrumq.
Extra vrbem subit in campis, vbi murmure læto
Plaudentum procerum, vulgique fauentibus auris
Exceptus, modico è tumuli sic aggere, fatur.
Centenos annorum orbes, rota solis Olympo
Compleuit, Proceres, ex quo crudelis Hibernen
Hæ-

Hæresis imperium lacerat. Memorare dolores
Quid iuuat antiquos, si nos præsentia tangunt
Funera, vel Scythicis lacrymas meritura theatris?
In terris si quid feritas graue parturit vsquam,
Discimus Hiberni patiendo. More ferarum
Venatus nostrorum hominum, canibusq. peractos
Deplorem; si non habuere cadauera pacem,
Quam natura solet functis dare? Ab vbere raptos
Materno querar infantes, si è viscere raptos
Cæsarum, immersere suo, matrumq. cruori?
Hæc, ciues, vtcumque ferebam; quippe futuris
Tot mala solabar fatis. Nunc omne leuamen
Hæresis inuidit; spem Cœli tollere tentat,
Nominis augusti dum tollere tentat honores.
O furiæ humana in forma, cognataq. monstris
Agmina Tartareis! auri si tanta cupido est,
Abripite, en vltro offerimus patrimonia, census;
Spem saltem alterius post fata relinquite sortis.
Non licet, impietas exclamat, tollere ludus
Diuitias; animas viuente cadauere clausas
Circumfertis Hiberni? etiam has auferre paramus,
Nec satis; at vitas geminato perdere letho,
Corporibusq. animas, animisq. auellere Numen.
Possumus hæc tam infanda pati? profundere vitam
Vsque adeò ne graue est miseris? quin sponte voue-
Pectora, funeribusq. fidem, per tela, per enses (mus
Defensam damus, & morituri vlciscimur hostem,
Totq. illi clades, centumq reponimus annos?
Talia dicta dedit: murmur simul insonat ingens,
Æquoris in morem, horrificis dum voluitur austris.
Nec mora: concordi pariter clamore frementes
Pro-

Promisere omnes morituros . Rursus at ille
Cautus, vt exploret tentando, & pectora firmet :
Quo Duce bella placent, inquit, quæ prenditis ar-
Non gladij vobis, non fulmina ferrea, nullæ (ma?
Loricæ, exitij certi in media arma ruetis? (gnam,
Te Duce bella placent, (exclamant) da modò pu-
Arma dabunt hostes, largo quæsita cruore.
Arma dabit furor. An, ne desint tela furori,
Addubitas? rabidis pugnabimus vnguibus, ore,
Dentibus, & morsu, illi animos, nos arma ferarum.
Cetera si deerunt, facimus de corpore tela,
Grandiaq. euulsis iaculabimur ossa lacertis.
Ergo vbi funereos sat concepisse furores
Dux videt, eductum vexillum sustulit altè,
Ingens, sanguineum . Vobis en nobile Cœli
Munus, ait, Superi hesterna quod nocte tulerunt,
Huic iurate fidem . Labarum simul egit in orbem
Murice cœlesti radiantem ; fulgurat aureis
Lemma intertextum stellis : In NOMINE IESV
Omne genu flectatur . Humi, tunc agmina flexo
Procubuere genu, & festo clamore salutant
Omen grande triumphorum : omnia timpana rauco
Concrepuere sono, lituique, tubæq. canoræ :
Auditique pares plausus ex æthere, ab imo
Vmbrarum furor, & strepitus, tremere æquor ei- ssæ
Orcades, & lætùm fluctus resonare marini .
Tum quoque luminibus fama est patuisse piorum
Cœlicolum obsequia , & discedente æthere claro,
Nomen adorantum visas cœleste cateruas,
Scuta inclinantes, & spicula flammea lucis .
Mox alios inde, atq. alios e sedibus aureis

Ire coruſcantes argentea tela maniplos .
Agmina quin etiam furui conſpecta barathri,
Fumantes inter tædas, lucemque malignam,
Cernua verticibus pronis, compulſa fateri
Stridore inſolito Numen, ſonituque catenarum
Ingenti ; frontes inclinauere ſuperbas
Luciferi fratres, quamquam labra liuida mordent ,
Corde rebellantes, iraſcenteſque tremiſcunt. (ſtes
His alacer monſtris Ductor, rapere agmina in ho-
Non dubitat deuota Deo, miracula tanta
Dant animos, & prodigijs fiducia maior
Omnibus; armatos ſperant nam vincere inermes ,
Quòd ſtatuere mori. Paribus iam motibus vrbes
Coniurant, & vbique neci poſcuntur alumni
Perfidiæ; iam ſtructa alijs ergaſtula complent ,
Et quas Hibernis tulerant, ſubiere catenas.
Non ſemper ſcelus eſt felix, quondam æqua reuiſit
Sors miſeros, & deſtituit laſsata ſuperbos.
Heu quid agant? qua vi tentent frænare ruentes,
Quos furor, & pietas, dolor, & Deus armat in hoſtem?
Nempe pauent, veluti ſuperant ſi quando leones
Clauſtra ſupergreſſi ſaltu, ſtupuere magiſtri,
Nec reuocare audent iam libera colla, trementes
Excuſſaſque iubas, generoſaque verbera caudæ.
Sed fidei Romanæ odium, & felicis Hibernes
Gleba ferax nimium in ſua damna, lucrique cupido
Non patitur ſine bello opulenta relinquere regna.
Vt clauus clauum trudit, ſic dira timorem
Peſtis auaritiæ maior fugat; illa ferocis
Virtutis ſubijt partes, & ſponte daturos
Terga hoſtes, audere iubet, tumulumque paciſci
Pro

Pro ſolio;vſque adeo vita pretioſius aurum eſt.
Ergo caſtra mouent,&inundant agmine campos.
Hibernos idem ardor agit, dum flamma furoris
Virtuti calet, & rationi militat ira.
Parua quidem,ſed lecta manus;non tegmine ferri,
Sed Cælo defenſa ſuo, ſparus armat agreſtis
Magnanimas dextras, detonſaque brachia ſiluis.
Pro gladijs cultri oblongi, quod gentis Hibernæ
Aſſuetum telum, cunctis violentius armis.
At rari ſclopi, pugnæ ad præludia, nudæ
Pluribus arma manus,rapturæ ex hoſtibus arma.
Exterſis ibant animis, Cererisque beatæ
Delicijs ſaturi, Cælumque, Deumque ſonabant;
Templa ſacerdotum,non Martia caſtra putares.
Aſt vbi decreuit medio certamine campus,
Supra homines, ſupra ire putes virtute gigantes.
Vix etenim ſonuere tubæ,cum primus ahenæ
Glandis vtrimq. tonat nimbus,ſuppleuit Hibernus
Arma dolo, & pede præcipiti delatus in hoſtem,
Æquiparat curſu,fumumque,pilaſque volantes.
Tunc hoſtis momento ictos miratur eodem
Fumo oculos,tonitruque aures,& viſcera cultris.
Dumq. alij ſubita hærentes formidine torpent,
Audaces alij fodiunt venientibus ora,
Pectore non gladios, non ore recuſat Hibernus
Condere, dum teneat raptos vel mortibus enſes.
Succedunt ſocij extinctis, armiſque potiti,
Vnam milleno compenſant funere mortem.
Ac velut in lybicis venantum exercitus oris,
Ieiunas tygres catulis ſi forte preмptis,
Inuaſere, rapit matres dolor ira furentes

Haud dubiam in mortem, & venabula sanguinolen-
Mandere non timidæ morsu, solatia cædis
Cæde sibi pariunt venantum; mille receptis
Deinde humeros confixæ hastis, siluamq. rotantes
Æratam in gyrum, ceu rapta ex hoste trophæa,
Procumbunt alto deuictæ stragis aceruo.
Iamq. hosti attonito tam prodigialibus ausis
Ingeminãt noua monstra metus: furere æthere toto
Auditi armorum strepitus, vibrata tonare
Fulmina, & inuisis stridere hastilibus auræ.
Quin & coruorum subitis exercitus alis
Increpuit, stridore graui, diroque furentes
Omine contristans acies: nam vt quisq; cadebat,
Continuò huic nigris fodiebant lumina rostris.
Seu dapis optatæ veras ad pabula nota
Egit amor volucres, seu Tenariæ agmina sedis
Se obscenas in aues vertunt, adspersaque pennas
Nocte sua, spreto pænas de nomine sancto
Expetiere, quod infensum licet, Orcus adorat.
Nam cur tale nefas ausæ omni in strage nocentum,
Abstinuere cadaueribus, vultuque piorum?
Cur in pugnantes tantùm fuit impetus hostes,
Ire, redire polo, & pro Hibernis iungere bellum?
Non quia (crediderim) genios ea cura sceleстos
Sollicitet prodesse pijs, sed quòd furor ipse,
Omnibus innata & Nemesis, vindexque Tonantis
Ira, nocere malis iubet, & præuertere cogit
Triste ministerium laniandi corpora apud nos,
Vt meritas animas vrunt, torquentque sub Orco.
O miseri! quæ nam pandit fortuna salutem,
Si cælo, terris, ereboque vltore cadetis?

Agmi-

Agnina concuſſis trepidantia cernere ſignis
Iam videor, cauſamque necis ſua tela timentes;
Iam galeas terrore quati, iam vertere terga,
Iam cadere, & totis proſternere funera campis
Exoculanda, cadaueribuſque aſſurgere montes.
Tolle nouis frontem decorandam tolle triumphis
Hiberne decus Oceani; & lambentibus vndis
Porrige victrices humentia ad oſcula plantas,
Dum fauſto felix tibi ridet adorea Cælo,
Et Cælo arridet pelagus, iunctæque canoro
Murmure, lætitiam limphæque, auræque reſultant.
Ecce profanatis eiecta cadauera templis
Hæreſeos polluta lue, & luſtrata vetuſto
Ritu, læta ſuos recolunt altaria Diuos.
Imperioſa palam cunctis dominatur in aris
Relligio, quæ perfidia regnante, piorum
Ante domos tantùm, priuataque regna tenebat.
Gaudia quis referat populorum, libera tecta,
Libera gratantum iam pectora? nulla ſequentur
Exilium prolis, matrum lamenta per vndas,
Sed peperiſſe Deo ſobolem, patriæque iuuabit.
Quis victæ hæreſeos referat lacrymaſque, metumq.
Iratum numen, conuerſaque fata trementis?
Nec fruſtra; iam fatales Vltonia campos
Tingere cæde noua geſtit, iam verberat arces
Fulmineus Præſton, albi cognomina ſaxi
Muſgrius, & Rupes hoſtili ſanguine mutant,
Rupes, ore gerens phœbum, ſed pectore martem.
At tibi Naſſiacam ſeruat victoria laurum
Delicium patriæ Dungan, & Hibernus Achilles,
Flore nitens roſeo, pubentem ætatis aprilem.

Huic

Huic in confertos hostes sine fine furenti,
Plumbea glans, inter flauos innoxia crines
Incidit,& vinclis captiua pependit in aureis.
Tam pulcrum intuitus lusum Rex ipse Britannus,
Fortunate puer, (dixit) fac splendida sortis
Tecum habeas monumenta tuæ de crine trophæa
Hæc suspensa geres semper,terrebitur hostis,
Quassabis quoties tremulos cum crine triumphos.
Figere ne sclopi hunc iuuenem sperate, vel enses,
Dunganum haud feriunt hostilia tela,sed ornant.
Pergite magnanimi heroes virtute mereri
Fortunæ obsequia,& causæ inclinate volentem.(nos
Nec metus à gemino hoste, pares ambobus Hiber-
Ausa probant, fraterna fides modò pectora iungat
Et cælestis amor; contra Hæresis impia semper
More suo secum discors, Regique rebellat.
Quæ libertatem vocat, omnia soluere iura,
Et seruire iubet Reges, oneratque catenis.
Ite pij, ac triplicem causam defendite bello:
Vnam animam Regi, Patriæ, Cæloque vouete.
Latiùs imperij fines proferre superbi
Cuspide contendant, vitamq. impendere famæ:
Fulgor opum, & flauæ radiantia pondera massæ
Lumina perstringant alijs: hos more ferarum
Sanguinis humani numquam exsaturata libido
Vrget in arma: fidem patriam vel pectore forti
Stantem protegere, aut tumulis sociare cadentem,
Hoc vestrum decus, hæc Hiberni gloria Martis.
Sic Diuos bellare decet,sic vincere Cælo,
Sic cadere:audito natorum funere mater
Templa subit læta, & conspergit flore sepulcra.
At

At ſontes illos, quos cæditis, atra vorago
Excipiet barathro, hic pænarum nomina mille,
Cum flammis, fumoque, rotiſque, flagella, catenæ,
Sibila, viſus, odor, morſus, viruſque draconum.
Nutrit honoratas vobis victoria frondes
Quo reſcumque cadant. Si veſtris, corruet armis
Hereſis, & ducet ſemel inclinata ruinam,
Patria dat laurus, meritos ſociabit & omnis
Orbis, io plauſus! aliter ſi irata iubebunt
Sydera, nec tantam meruerunt ſecula ſortem,
Certa ſalus lethum, meliorque in ſunere palma;
Omnibus & lauris venit inuidioſa cupreſſus.
Quippe mori Regis pro libertate decorum,
Pro Patria dulce, at pro Relligione beatum eſt.

FINIS.

Dom. Barriera inu. f.

FVNEBRIA
AD
CHRISTI
TVMVLVM

R. P.

COSVVINO NIKEL

Societatis Iesu Præpositò Generali

Gulielmus Dondinus eiusdem Societatis Fel.

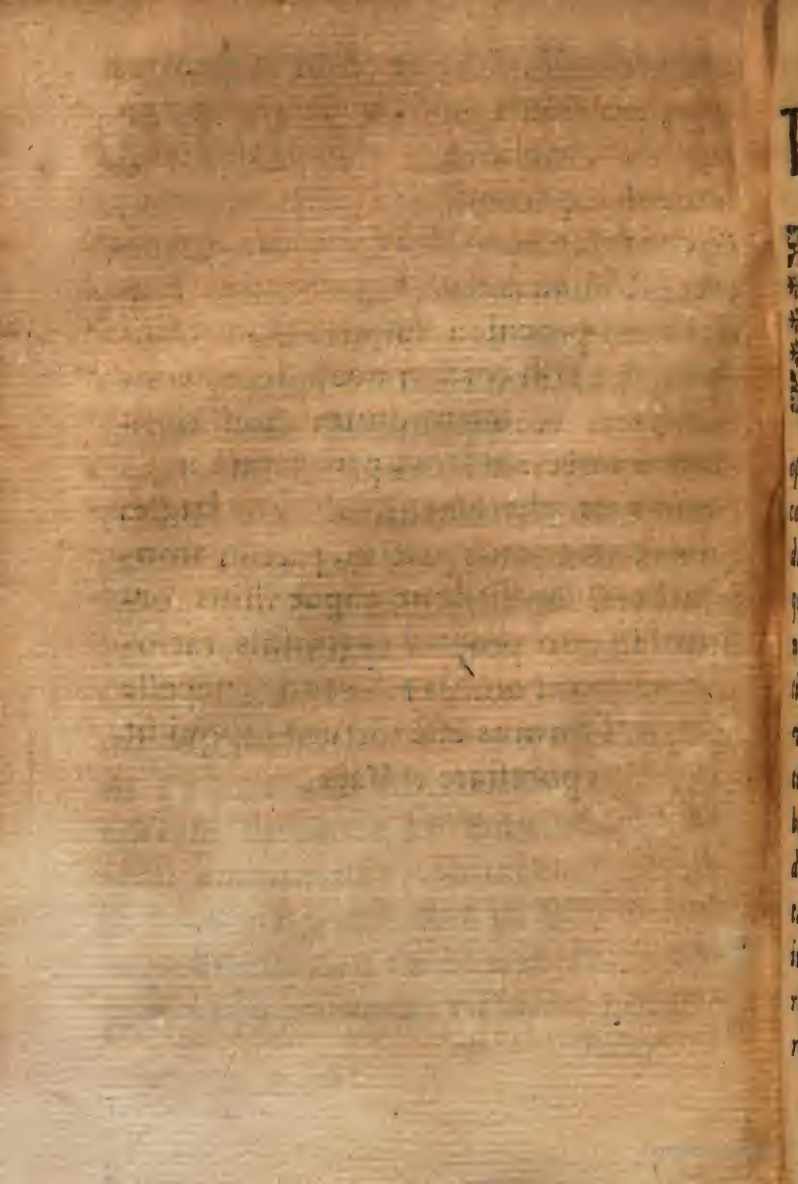

POESIM, sacris in argumentis versatam, Tibi offero nostri Ordinis moderator religiosissime. Cum enim diuinarum contineat argumenta laudum, quæ in Dei Filio, & Heroibus sub crucis vexillo militantibus floruerũt, meritò in Tuo nomine apparet qui

nos

nos omnes exemplo, & imperio præ-
cedens, per ſublimiores virtutum cal-
les, vulgo neglectos, quia meliora non
videt, ad ſolidam immortalitatem du-
cis. Accedit, quod hoc præſertim tem-
pore, publico mihi munere colendus
es viſus, cum anno ſe conuoluente, re-
currit gratulatio electionis tuæ, per
quam trium Præpoſitorum Genera-
lium, quos intra trienninm properatis
funeribus extulimus, deſiderium ex-
pleuiſti, cum virtutes impleueris. opi-
nione planè adæquata, qua Franciſ-
cus Piccolomineus VIII. Præpoſitus
Generalis vir ſapientiæ, vel in priuato
magnæ, moriens in ſupremis manda-
tis Te Vicarium ſuffectum ad regimen
tantum iureiurando omnium aptiſſi-
mum confirmauit. Conſecuta eſt Au-
læ Romanæ prædicatio, in iudicio artis
imperatoriæ non aberrantis: cui ſe ap-
probauiſſe externam virtutem pro pa-
negy-

negyrico est. Neque enim in geminis comitijs Roma publico rumore, & fama Te amplissimo muneri destinasset, nisi capacem aduerteret mentem, & cum Germana fide, candore, grauitate, Romanas artes copulantem. Prudentiam procul à suspicionibus callidam, nec falli certam nec fallere, constantiam, vt offensionum non timidam, ita nec auidam, paternam citra blanditias charitatem, aliasque laudes quæ venerationis partim, partim amoris illicia, constituunt caput illius ordinis, in quo propter regiminis rationes, ad vnum omnia referentis, necesse habeat, summus esse virtutibus, qui sit maximus potestate. Vale.

PROLVSIO

MENENIVM Agrippam Oratorem verè flexanimum, qui publicæ gratiæ sequester inter Romanum Senatum, & Plebem fuit, cum gloria, quam opibus ditior, in summa paupertate obijsset, collato viritim à gratissimo Populo ære, splendidè funeratum accepimus. Et nos pariter sequestrum Dei, & hominum Christum Dominum, Oratorem illum in palæstra Diuinitatis à tota æternitate eruditum; qui non tam vocum, quam vitæ spiritum in extrema oratione profundens, torrente sanguinis, non verborum, composuit humani generis cum Deo dissidium; cum in extrema inopia, & nuditate in Cruce expirauerit, collato nostrorum ingeniorum ære, magnificè suscepimus funerandum. Hunc verò lugubrium exequiarum honorem eò nobiliorem reddendum exi-

stimauimus, quod infinitis partibus superat beneficium salutis sempiternæ, pacem breuem, neque verò in comparationem venire audet cum Dei Verbo mortalis vllus Orator, cum Deo Patre Senatus Romanus, nec Romana Plebs cum genere humano. Quòd si voluntatis extremæ morientium haberi ratio in funeribus solet, & debet; certè aut nihil amauit Christus in vita, aut solius funeris cura, curæ illi fuit. Testes illæ crebrò iactatæ de supremis voces: testis profusa erga Magdalenam benignitas, excusatioque, vnguenta pretiosa in cultum Diuini corporis prodigentis, cum diceret, nolite molesti esse huic mulieri, quoniam ad sepeliendum me fecit. Concinit diuinis Christi vocibus, cæleste vatis oraculum, qui cum Dei filium despectum, & nouissimum virorum saturandum tormentis, & opprobrijs fleuisset, sepulcrum fore cecinit gloriosum. Sed qualis hæc sepulchri tui gloria amantissime nostræ libertatis assertor? An indoluisse obscuratione siderum, Cælum? gemuisse scis-

ſione petrarum, & ſepulcrorum terram? & indicto à principe mundi ſole iuſtitio, veſtimenta mutauiſſe naturam? Magna hæc ſunt decora diuinæ mortis, teſtimonia Diuinitatis, tubæ rerum vniuerſitatis, & voces, diuinos labores, amoreſque prædicantes. Sed nota nimis hæc, & peruulgata prodigia. Alia narrabit Poëſis noſtra, ad diuinum ſepulchrum ſingulari, & inaudito gloriæ genere condecorandum repræſentata miracula, lacrymas, laudationes, ſpectacula, ab ijs videlicet, quorum corpora Deo moriente ſurrexerant, ante oculos Dei genitricis, quæ ſemper animo præſens, aliquando etiam corpore, ad filij ſepulchrum conſidebat. Agite igitur, ea die, qua diuinum corpus iacuit in tumulo, indictas exiſtimate exequias nobiles à beatiſſimis mentibus ſolemnibus ijs verbis, quæ audita etiam ſub Chriſti mortem in quadam inſula, narrant ipſæ ethnicorum hiſtoriæ; ſcilicet: MAGNVS PAN LETHO DATVS EST, exequias ire cui commodum

dum est, tempus est. Accedent sacri vates laudantium simul, & vaticinantium per diras munera implentes: tum saltationes scenæ, & funebres ludi. Neque verò ab hisce obsequijs sabbati religio eos prohibebit, qui semel obita morte, Iudæarum legum vincula dissoluerunt.

DIRÆ

DIRAE.

ET potuere homines hominũ damnare parentẽ?
Fraterna latitans in imagine prodere Numen,
Munera vulneribus, vitamq; rependere letho,
Opprobrioque Crucis, Regni immortalis honorẽ?
Ille ſua felix qui maieſtate, potenti
Progenies æquæua Patri, primordia neſcit,
Neſcit & occaſum, externæ nil indiga pompæ
Immenſi natura boni, par, vna theatrum
Spectator, plauſuſque ſibi; cunabula ſeclis
Qui dedit, & mundum labentem numine fulcit:
Mortales poſtquam dignatus ſumere vultus,
Vt mortale genus patrijs tranſcriberet aſtris,
Inter nos primo viſus pulcherrimus æuo,
Detergens culpis animos, & corpora morbis,
Lætitia terras, terrore impleuit auernum:
Inuidiæ tandem furijs, & fraude ſuorum,
Mancipijs data præda ſuis, data fabula vulgo,
Pulſatus palmis, & ſputis ſordidus ora,
Colla catenatus, laniatus terga flagellis,
Et pro ſideribus præcincto vertice dumis,
Heu luctu commotus agor! trabe nudus ab alta,
Latronũ nece mactatus, diuum atq: hominuũ Rex
Ludibrium mundi, mundo titubante pependit.
Huc age muſa, graues inſpira in carmina diras.
Audiat has tellus; rupta quæ molle ſatiſcens
Contremuit, ſacrum conata repellere pondus,
Et mundo ſcelerum vltores immittere manes.
Audiat has Cœlum, & Cœli fax aurea, lucis

Quæ ſcenam in tumulũ conuertit, & aſtra Tonantis
Exequias, facibus, quæ luſtrauere cruentis:
Quæque Crucis clauos ſenſere elementa potentes.
Sed quæ prima meum maculabit victima cultrũ?
Cui fodiam ſacro ſceleratum carmine pectus?
Hoſtia prima cadat iuſto deuota dolori,
Qui tulit Iſacidum princeps vexilla furori,
Et ſontum inſanæ malè ſanus præfuit iræ.
Muſa furens, diro pete carmine guttur Iudæ.
O caput infidum, h mana ſub fronte Megera!
Siccine amicitiæ ſub larua prodis amantem?
In fraudem caræ vertiſti pignora pacis?
Inſtrumenta necis facis oſcula? floribus anguem
Occulis, in radijs fulmen, ſub melle venenum?
Quænam te fallax in lucem fudit hiena?
Vipereo eductum ſucco pro lacte, medullis
Aſpidis, & ſpuma baſiliſci, & felle leonum?
Quid tibi auaritiæ monſtrum, pro talibus auſis
Imprecer? anne vt præcipiti rota differat orbe
Cuſpidibus pręfixa? iugis an tractus equorum
In partes diſcerptus eas? an ſparſus ab altis,
Rupibus in fluctus, ſcopuliſque infixus acutis,
Pars tabo inuites volucres ſtillante marinas,
Piſcibus eſca nates pars altera grata profundi,
Diuiſo geminam paſcente cadauere gentem?
An quoniam argentum, atque aurum furioſe ſitiſti,
Ore bibas auido liquidi pretioſa metalli
Pondera, quæ calido diſtendant flumine venas?
Sed leue ſupplicium nimis eſt pro crimine tanto,
Nec ſpecioſa decent tam vilem funera culpam.
Quin potiùs terris idem execrandus, & aſtris,
Aſtra

Astra inter. terrasque, orbi grauis, arbore pendens
Inuisam eijcias animam; non ore nefando
Ore suo, quod contactu diuina notarunt:
Sed cum visceribus rupto de pectore fusis
Sparsus eat miserè per apertos spiritus artus.
Duxisti fædam probrosa per omnia vitam,
Consumas fædam miseranda per omnia mortem;
Ipse tui dignus sceleris patrator, & vltor.
Vicimus, vna meum saturauit victima ferrum.
Musa sacerdotes diris inuade cruentis,
Nomine qui sancto, mores texere ferarum.
Tuque sacerdotes inter nequissime Princeps,
Tune Deum indignis ausus multare catenis,
Et letho damnare Orbis caput? ore proteruo
Quid facimus (clamas) impleuit nomine totum
Hic Orbem, populos trahit in sua iussa volentes.
Eloquio, factisque potens. Qui voce malignas
Corporibus pestes abigens, dextraque potenti,
Multiplicans turbæ cerealia dona sequaci,
Humanos pretijs tantis mercatur amores.
Nec solùm Solymas angit timor iste, sed ipsos
Romulidas rerum dominos par cura fatigat.
Finibus angustis, neque enim se vasta tenebit
Ambitio, scena est magnis conatibus impar
Angulus Isacidum: Regum qui sanguine cretus
Materno, patrium claris genus imputat astris,
Rex Orbis vult esse, patrem dum quærit Olympo.
Et nos interea contagia serpere morbi
Cessando sinimus? placet has nutrire fauillas
In gremio, & patriæ excidio lactare leonem?
Romani venient, vrbemque à sedibus imis
Euer-

Euertent, regnum, gentem cum nomine tollent,
Vnius, & crimen, communi cæde piabunt.
Quin luat hoc potius caput vnum publica fata:
Omnibus instantem populis subeatque procellam.
Expedit vnus homo pereat, nec tota propago
Intereat generis. Quæ fundis verba Sacerdos
Inscie? Pontificis cecidere oracula labris
Inuitis. Hominum (fateor) pro gente peribit
Ille vnus, gens Isacidum sed tota peribit.
Quam malus es ciuis, dum talia consulis vrbi,
Tam bonus es vates, dum talia concinis Orbi.
Et va es pariter, dum vestimenta Sacerdos
Omine ferali laceras. cum vestibus vna
Scissus honos templi est, vetus infula, gloria gentis,
Et decus, & virtus perijt, periere triumphi.
Perge, age cælestes cum vestibus exue cultus.
Lunatum tegmen capitis depone, monile
Baccatum gemmis; meritas pro torque catenas
Bellua, tartareas pro vestibus indue flammas.
Cingula conficiant spiris immanibus angues,
Proque Sacerdotum cœtu comitante minorum
Ambiat ætra latus Stigiarum turba sororum.
Iam sat habes, aliò conuertat musa furorem.
Deuoueat latium carmen furiale tribunal.
Execrande, ferox Iudex, quo iudice credam
Dirius esse nihil, iusti sub imagine, inique,
Tune lauas impure manus, spargisque cruorem?
Insontem verbis declaras, verbere mactas?
Vt parcas misero, proscindis membra flagellis?
Contemnis superum, formidas Cæsaris iram?
Quæ tibi pro tanto debetur crimine pœna?
Pro

Pro pœna esto tibi primò mens conscia culpæ.
Dein quoniam formidasti malè Cæsaris iram,
In malè vitatas inc rras Cæsaris iras.
Eque tribunali deiectus, vincula collo
Excipias merito, teneantur compede crura:
Inque cauernosi tumulatus carceris vmbris,
Offusas patiare oculis, animoque tenebras,
Qui verum quondam renuisti cernere solem.
De nocte hac gemina, caligine mersus auerni
Tandem infelici propior statuaris Iudæ.
Iam sat habes aliò conuertat musa furores.
Nunc agè musa nouos inspira in pectora sensus.
Quandoquidem sæuo non vnum carmine monstrum
Deuoueo; regna, & populos, gentesque rebelles
Templa, domos, vrbes, ciues inuolue ruina.
Vrbs olim dilecta Deo, quæ nomine pacem
Prætulit, horrendi pandat spectacula belli.
Ciuilique natet natorum in cæde suorum,
Eumenidum hospitium, martis, mortisq; theatrũ.
Nec tamen hæc finis, sed fax sit prima malorum.
Esto Romanus diuini virga furoris.
Quod si Romanus tardet, conuersa trisulcas
Dissipet in flammas armamentaria Cœlum.
Damnatam fatis, tellus absorbeat vrbem,
Siue profundarum lateat sub gurgite aquarum.
Sed non tardabit Romanus, vt auguror ille
Vndique belligeras accerset in arma phalanges.
Audio iam sonitum, video volit ntia signa
Sanguineo cãporum equitantis in æquore martis.
Ah fugite, ò miseri fugite! & deserta remotis
Antra iugis, cæcos nemorum penetrate recessus,
Cau-

Caucaseosq: sinus, & inhospita littora ponti.
Quærite, siue æstus Lybiæ, Zonæq: rigentis
Frigora, sint vestro sedes malè tuta timori.
Exilio vobis Regio quæcumq: placebit,
Sed Patriam vitate, lares horrete paternos,
Et terram, quæ vos genuit, struit Illa ruinas,
Atq. sibi atq. suis bustum miserabile natis.
Ausoniæ en Aquilæ properant acuuntq; feroces
Rostra, palestinum sitientia rostra cruorem.
Romanus Solymam iam quassat victor, & æquat
Prona solo, steterant quæ proxima culmina cœlo.
Parce (precor) Romane, graues compesce furores.
Cur Cœlo sacros diro q atis ariete muros?
Templa dicata Deo scelerata cuspide pulsas?
Hoccine Romanum est? pietas hęc nota Quiritum?
Sed quid ego effudi stul è pius impia vota?
Perge age funereos auge Romane furores:
Et meriti Ausonio procumbant ariete muri,
Et merita Ausonia frangantur cuspide tecta,
Quæ superùm, texere suis penetralibus hostem.
Dirue templa, Deo quæ non patuere, nefandis
Verte, prophanatas fœdè cultoribus aras.
Crede mihi, scelus est sceleratæ parcere genti:
Si non illa Deo, Patriæq:, sibiq. pepercit.
Ergo euadendi miseris spes nulla supersit.
Sed nec honoratæ pateant per vulnera mortes.
Cum turpi sint bella fame, furat ossibus hostis
Clausus, & exhausto populetur sanguine vitam.
Fœmina sit vultu, sed corde, animoq: leæna.
Vitam quam proli dederat, quæ à prole reposcat,
Maternumq: vterum, nati conuertat in vrnam.
Nec

Nec tamen hic finis, tantorum aut meta malorum,
Vrbem musa so'o diris vltricibus æqua.
Sacra Deo moles, longos venerata per annos,
Pulcra, Augusta, ingens, millenis fulta columnis,
Clara auro argentoq: micantibus aspera gemmis,
Tota iubente Deo flammis crudelibus hausta
Diffluat in cineres, auri argentiq: metalla
Igne liquata fluant riuis, queis sanguine mixtus
Iudæo torrens, pretiosa clade tumescat.
Omnes Romana sternantur cuspide turres,
Omnia Romanæ populentur culmina flammæ.
Regia tot Regum venerabilis illa Sionis,
Quæ renuit Cœli, terræque agnoscere Regem,
Concidat ingrata, & proprijs tumulata ruinis
Inclita consumat veteris monumenta decoris.
Scrutatusque oculis, vestigia nulla viator
Dum reperit, fatum miserans suspiret, & vrbe
De tanta, solum miratus nomen adoret:
Erraui, vrbem execratus, quoq: nomina damnet.
Quis cladem speret populorum æquare canendo?
Nempe fame, & gladio mactata, è gente rebelli,
Vndecies centena absumat millia lethum.
Si qua superstes erit tanto de funere turba
Inuideat cæsis populis, patriæque sepultæ.
Illa quidem (heu!) plenis spectacla datura theatris
Siue in pugnantum dentes subitura ferarum,
Siue iterando suas per mutua vulnera clades,
Funereis ludis, oculos pastura Quiritum,
(Quidquid atrox etenim quidquid crudele ferendũ est)
Inferias vni soluent tot funera morti.
Sed non sufficiunt vni tot funera morti.

Exci-

Excidium Isacidum, templique Vrbisque ruinæ
Sunt angusta nimis cineri solatia tanto:
Grandior Heroi debetur victima Diuo.
Illa potens bellis, & proles credita Martis,
Qua nulla extulerat caput imperiosius astris,
Occasum læua, dextra cunabula solis
Contingens libiæ flammas, glaciemq; trionum,
Oceanum, & mundi fines ad vtrosq; cucurrit:
Post Cremeram & Trebiæluctũ, Cannasq: cruentas,
Auctior à damnis, post clad m inuicta resurgens:
Tandem perpetuis furijs lacerata suorum,
Succumbat Romæ, quæ Romæ subdidit orbem.
Romanus Regi Cœlesti vincula miles
Intendit collo, prætor Romanus iniquo
Iudicio damnat, ferrolatus hausit apertum
Romano miles, nondum pius, ergo nefandum
Roma luat facinus: Solymam prius illa domabit,
Hostis Romam alius, cruor inuocat vsq: cruorem.
Tunc populis domitor populorũ, & prædo, trophæis
Esto præda suis, mundusq: reposcat omni
Parte, triumphatus spolia. Arx regni alta latini
Corruat, ereptasq: fleant capitolia laurus.
Romuleas aras disturbet barbarus audax:
Theutonus insultet Marij, Cimberq: sepulcro.
Sic immane nefas Asia atq: Europa piabunt
Regnorum excidijs, populorum clade: perempto
Sed deb tur adhuc grauior vindicta Tonanti.
Insolitas ergo clades, aliasq: ruinas
Molire infelix Vat s, finemq: supremum
Naturæ rerumq: occasum & funera mundi.
Diuinos quia lenta nimis Natura labores

Per-

Pertulit, & fontes ſubito haud tumulauit hiatu
Terra ruens, neque carnifices toto ęquore fluctus
Obrui , aut cecidit furibundum infulmina Cœlum:
Terra, aer pœnas pelagusq:, & ſidera ſoluant.
Acceleret ſuprema dies, qua machina mundi
Motibus horrendis tremat externata, cruenti
*V*t modò nutauit feretri ſub mole laborans.
Sol qui diuini lacrimauit funera ſolis
Syrmate funereo, caligine rurſus amictus
Nigranti, ploret morituri funera mundi.
Tunc nimiùm veris erroribus, aſtra rotatus
Incertos peragant, impellat & ire timentes
Per Cœli campos atratos, Luna quadrigas.
Ordine turbato diſſultent fœdera rerum.
Et mare cum terris Cœliq: cremata coruſcent
Atria. Iuſta Deo moriens Natura perempto
Soluet, & euerſus vix digna piacula Mundus.

SALTATIO AD CHRISTI SEPVLCHRVM

Saltationem canimus ad Diuinum tumulum peractam, coram Matre Virgine & cœtu Heroum, qui Deo moriente reuixerant. Qua saltatione veteri more diserta, Christi natalis, mors, anastasis, ascensus triumphalis describuntur.

PErge nobilis caterua, cætus Heroum sacer,
Tuque Dauides renati Dux canorus agminis,
Perge bustum gloriosum circumire saltibus,
Et rotata circinare mille membra flexibus.
Saltat æther, saltat vnda, saltat agmen siderum
Fulgurantes æmulatum solis in saltu modos,
Saltibus qui fingit annos, saltibusque sæcula.
Eia nobilis caterua, cætus Heroum sacer,

Perge Bustum gloriosum circumire saltibus.
Factus ipse fertur olim ritè saltator Deus,
Quando saltibus Gigantis regna linquens patria
Arce Olympi deuolutus, sponte se in terras dedit
Inque ventris Virginalis, condidit sponsus sinum.
Emicantes tunc caterua fulgurarunt cælitum,
Et sonoribus lirarum consonabant saltibus,
Terra, Cælum, Pontus, ignis læta fudit murmura.
Talia dum resonat fidibusque notisque canoris
Cæleftis fidicen facili Dauid omnia saltu
Exprimit, & primo dios imitatur amores
Numinis, humano spectantis ab æthere casus,
Et lapsi generis sortem miserantis iniquam.
Deinde refert valido saltu, se præcipitantis
Illapsum Verbi, magnæ genitricis in aluum.
Atque breuem saltum giro breuiore coercens,
Immensum angusto concludit carcere Numen,
Fingit & arctatum materno in ventre Tonantem.
Liberat hunc modico parua ad cunabula saltu.
Sed cunas humiles humilis designat, & ore
Lacrymulas tergens, stupet inter vincula dextram
Torpore, assuetam flammas torquere trisulcas.
Hæc Dauid: rursus fidicen cantu ora resoluit.
Saltus at secundus eheu, lacrymabilis fuit!
Horridus, feralis, atrox, durus, immanis, ferox,
Saltus ille, quo cruentus iuit in crucem Deus.
Funerantes tunc cateruæ lacrymarunt cælitum:
Et sonoribus lirarum condolebant saltibus.
Terra, cælum, pontus, Aer mæsta fudit murmura.
Talia dum resonat, citharaq., & voce gementi
Sidereus fidicen, tragico Dauid omnia saltu
Ex-

Exprimit; horrorem primò languentis in horto
Numinis, attonitisque oculis, in vota parentem
Supplice poscentis vultu, dum fusus adorat
Genua solo, & toto procumbit corpore terræ.
Hinc subitò erectus molitur in ardua saltum,
Inuictos animi ardores imitatus euntis
In medias acies,& tela minantia mortem,
Sæuaque mansuetum præbentis ad oscula vultum.
Iam miser incedit manibus post terga reuinctis:
Velatisque oculis velantes cernit, & offert
Ludibrijs faciem, & lanianda furentibus ora:
Iam tunica exuitur, iam præbet dorsa flagellis.
Heu quid agis bone saltator? iam desine saltus
Crudeles! viden vt spectantis talia matris
Intempestiuis maduerunt fletibus ora?
Quis furor est plagas miseræ renouare recentes?
Tempora lætitiam poscunt meliora: parenti
Quot saltus libras, vibras tot spicula cordi.
Ergo nouos fidicen in cantus ora resoluit.
Orbe postquam congemente, spiritum fudit Deus
Rursus egit ille saltus, in sepulchrum de cruce.
Nec teneri mortis atræ vinculis numen potest,
Quin subacta tartarorum tendat in gurgustia.
Numen agnitum, cateruæ palluere Dæmonum,
Et catenis, & querelis obstrepebant saltibus:
Vindicata gens piorum, læta fudit murmura.
Talia dum resonat fidibusq, notisq. canoris
Sidereus fidicen, celeri Dauid omnia motu
Exequitur, validum librat pede præpete saltum,
Pulsatamque premit tellurem, mole minori (tret.
Subsiliens, quasi tartara, & imum acheronta pene-
 Hinc

SCENAE ABRAHAMI SACRIFICIVM

PROLVSIO

ABRAHAMI Sacrificium canimus, et mortem Filij Dei, Abraham siquidem Isaac offert, sed immolat Christum; nec aliud aries ille cornibus implicitus inter spinas, quam Christus coronatus, & crucifixus. Consentit idem vtriusque sacrificij locus mons Moria, idem vtriusque immolati pater, siue in typo Abraham, siue in prototypo Deus.

ABRA-

ABRAMI fortem contra ſua viſcera dextram,
Iſaci intrepidum patris erga vulnera pectus,
Muſa refer, diæ ſimulacrum nobile mortis.
Scilicet vt funus languentis cernere ſolis
Non bene ſufficiunt oculi, ſi quando nitores
Cynthia fraternos pallente intercipit orbe :
Sed liquor in pelui Cœlum depingit, & vndis
Palpitat in tremulis, ſolis morientis imago :
Haud ſecus æternos nati, & genitoris amores,
Queis hominum pro ſtirpe, neci natum obtulit al-
Se natus, nequeas mentis defigere viſu, (ter,
Diuinos humana refert pictura labores,
Abramidæ fatum, moriturum numen adumbrat.
Panditur ergo virens herboſi ſcena theatri
Intonſis turrita iugis, redimita coruſcis
Arboribus, paſſim riguis chriſtallina riuis.
Sed qui nam ſummi properant ad culmina montis,
Coniuncti parili greſſu? quantum inſtar in illis?
It puero comitante ſenex, gladiumq, faceſq.
Ipſe ferens, puer altari ligna apta ſtruendo,
Fatalemq. ignara piram ſibi victima portat.
Ambit canities rugoſam argentea frontem,
Maieſtas vultum, multus Deus ora colorat.
In pueri egregij forma, fax alma iuuentæ
Purpurat, ora pudor pingit, feſtiua ſerenis
Gratia luminibus, puros venatur amores.
Nunquam Phidiaco talis cælamine vultus
Spirat, Apelleæ valeant nec fingere ceræ,
Quamuis omnigeno populatæ a flore decorem.
Par licet ambobus pietas, par numinis ardor, (ctus
Quam diſpar animorum habitus? Senis aſpera pe-
Cu-

Cura coquit,frontemq; obnubilat vmbra doloris;
At frons læta nimis puero, ceu ponderis expers
Exultat,modò patris iter præit, inde recurrit
Ad patris amplexus,puerilia & oscula iungit.
Sed mirum,quid vterque tacent? nec tædia fallunt
Iucundo sermone viæ? defixus in vno
Obtutu tenet ora senex, & mente reuoluit
Nescio quid dirum,tragicum,crudele,cruentum.
At puer impatiens tam longa silentia rumpit,
Mæroremque patris dictis iuuenilibus auget.
Ecce parata sacris sunt omnia,victima vbi nam
O pater? an linquens stellata volumina saltu
Taurus,siue Aries cadet hostia grata Tonanti,
Pro stellis gaudens gemmis radiare cruoris?
Dixerat:his genitor perculsus vocibus hæret
Ambiguus,mentis tentari arcana repostæ
Nam videt; e manibus tunc ipse trementibus ignis
Excidit,& vario vultus pallore notauit,
Multa putans. Veteris moderator vt ille carinæ
Longæuus, tumidis quem sæpe agitata procellis
Explorauit hyems,si pontum irrumpere cernit
Nescio quà victorem,naufragiumq. parantem.
Talia tum secum voluit: cur nate parentem
Appellas, quem carnificem experiere? parentis
Nomen amoris erat,nunc nomen triste doloris.
Heu quid agam? pandam nato lugubre roganti
Numinis Imperium? at durum est occidere prolem,
Ante necem,verboque prius quàm lædere ferro.
Quid si præueniat ferrum dolor? aut metus ipse
Fata trahat? deerit poscenti victima cælo,
Nec natus viuet,nec vito Numinis iram.
An

An ſecretum vt grande premam, mendacia fingam?
Fraudibus ergo placet morituram illudere prolem,
Et violare dolis? qua nam, qua deinde, puelli
Fronte parens homicida feres, & perfide vultum?
Hei mihi, multiplici curarum diſtrahor æſtu.
Cur non me potiùs ſuperùm Rex deſtinat aræ?
Si ſuperùm pietas contenta eſt ſimplice letho,
Ecce duos vno perimet ſub vulnere: cædem
Nate tuam, patrius ſanguiſque, animuſq. ſequetur.
Quo me tam longè dolor abripit improbus? aſtris
Parendum eſt; quocunq. vocant. Reſponſa roganti,
Hoc age, da nato, in totum nec vera tacebis,
Nec pandes, varia verborum ambage reconde.
Hæc poſtquam ſecum exegit, tunc talia fatur.
Parce puer ſummi ſcrutari arcana Tonantis.
Quid dubitas, rerum auctori ne victima deſit?
Cui volucres Cæli viuunt, cui ſpirat in vndis
Squammigerûm genus, atq; animantum corpora tel-
Diues alit, cui nos, ſi gloria tanta vocaret (lus
Immeritos, nos ſponte pias caderemus ad aras.
Sed quæcumque meum maculabit victima ferrum,
Chara nimis, ſpecioſa nimis, nam è millibus vna
Lecta Deo, agnus, ſeu vitulus, ſeu purior agno,
Et vitulo forſan generoſior, illa beanda eſt
Morte ſua; at matri ingentem paritura dolorem,
Maiorem paritura patri. Vix vltima verba
Paſſus abire dolor, ſubitòq. per ora volutæ
Iniuſſæ lacrymæ, officium impleuere loquentis.
Tum niſi quod ſimplex puer eſt, ac neſcius artis,
Mille notis poterat patrios deprehendere ſenſus.
Sed rudis, ac pius, eſſe putat, vel Numen amantis
In-

Indicia,aut aliud,quam se, & sua fata dolentis.
Ergo dat amplexus.atque oscula: mitte dolorem
Mi genitor,si me(inquit)amas.Quid agis puer?auges
Luctum,dum minuis. Quòd amat genitor,sua plorat
Pignora: tempus erat,quando dulcissima nati
Oscula lenibant patrij quoscumque dolores
Pectoris; hæc medicina malum nunc dulcis acerbat,
Solandoque facit inconsolabile vulnus.
Interea summi ad fastigia montis anhelant.
Ah puer infelix! cunctantem sponte parentem
Anteis exultans,sortisque ignare futuræ.
Si nescis,fatum acceleras; à culmine montis
Nam quantum distas,distas à fulmine mortis.
Sed quid ego læuus morituri gaudia turbo?
Perge age chare puer, gaude, lætare,triumpha
Dum licet, hora breuis mutabit gaudia luctu.
Sed iam lugubris tenuere cacumina Collis,
Iamq. piram genitor vicino à funere prolis
Pallidus aggreditur, suspiria pectore ab imo (ipsa
Crebra trahens, manibus torpentibus haud semel
Ligna cadunt, lacrymis & pene extinguitur ignis.
At puer ignarus,quantum spectaret ad ipsum,
Quod properabat opus,sibi funeris arma parare,
Extremumque vrgere rogum,ramalibus aram
Accumulans, atraque tegens capita alta cupressu,
Miratur,tantùm quòd adhuc electa moretur
Victima,mirantem tali sermone puellum
Occupat Abramus. Iam tandem struximus aras,
Suggerimusq;faces, nec victima cernitur vlla.(astris
Nate,quid hoc monstri est?nisi quòd noua poscitur
Victima,sancta magis,nimium & dilecta Tonanti.

Non

Non pulcher consanguinei dolor agnus ouilis,
Corpore non præstans, lunata aut fronte iuuencus,
Hostia, sed placat diuinum humana parentem.
Ergo etiam humano placatur sanguine Numen?
(Excipit hic natus) sapiens placet hostia Cœlo?
O fortunatum quem sors hæc destinat aris!
Ille vbi nam est, ostende parens? vt pronus adorem
Tam charum Cœlo caput, & sancta oscula libem.
Forsan, & ille meis non multum distat ab annis.
Verùm vbi nam latitat? sylua num clausus in illa?
An circum hic aliqua ingremio spelunca recondit?
Anne vehunt superi pignus cæleste per auras? (nate;
Tum pater heu gemitus male frœnans. Victima
Victima non procul est, obtutibus obuia nostris,
Mene vides? ego te? nostrûm alter victima cœlo
Debetur. Subitus terror nati impulit aures.
Lux mea, ne dubita, sortem hanc sperare parenti
Iure datur, meritæ sunt debita fata senectæ,
Extremum hoc æui iuuat ò! iuuat addere cœlo.
Ergo age stringe manus vinclis, & vulnera vibra.
Quid dubitas? lucis facilis iactura senilis,
Viuendo, longos didici contemnere soles.
At tu viue, meos qui viuere dignior annos,
Viue tuos, Regum sobolem geniture, Ducumque
Et Diuûm. Te relliquias, cineresque paternos
Fas legere, & multum doliture ferre parenti,
Inde breui luctu patrios solabere manes.
Sic ille. Hic postquam subitæ formidinis atram
Discussit nebulam, generoso pectore fatur.
Vt ferrum condam patris in ceruice, sacerdos
Infandus? cædemque tibi pro munere vitæ?

Non

Non hoc sancta sinunt naturæ iura, nec æqui,
Non ætas patitur, non certè mandat Olympus;
Ipse nec à teneris ita me pater imbuis annis.
Si sedet hoc superis, humana vt victima Numen
Placet, adoratas natus procumbat ad aras.
Quod mihi ius in te? nostræ vitæq., necisque
Tu dominus, vitam dederas, vitam ecce resigno.
Annos chare pater frustra miseraris acerbos;
Est matura satis, quæ Cœlo poscitur ætas;
Sic vnum vixisse diem, vel secula vincat.
Non dabitur Reges, Diuósque habuisse nepotes,
Rex ego, Diuus ego, sceptris transcribar olympi.
Eia age, do iugulum, cape ferrum, in uiscera conde.
An metuis, ne forte capax sit mortis honestæ
Hoc pectus? paruo mihi mens in corpore magna est,
Vix delibatam fortis contemnere vitam.
Quid cessas? per ego has lacrymas, arasq. pias, te
Per sanctos ignes, & conscia numina cordis,
Cede precor genitor, mihi dulcem hunc cædis ho-
Indulge lethum, lucis qui dona dedisti. norem,
Talibus orantem dictis, lacrymisq. rigantem
Ora pater, medio sic interfatus amore est,
Argumenta senis puero soluente vicissim.
Nate, negas patri vitæ pro munere mortem?
Reddo patri natus, vitæ pro munere vitam.
Bos vetus occumbat, iam fastiditus aratro.
Bos tener occumbat quem Cœlum inuidit aratris.
Obsequere hoc etiam, solitus parere parenti.
Cœtera si cessi, hoc vnum mihi cede roganti.
Vt vellam tenero viridantem germine florem?
Sic aræ impositus suaues halabit odores.

Vt natum perimam pater exitialis ad aram? (quam
Sæpe pater natum, haud natus patrem immolat vn-
Quem genui vt vita spoliem? tua dona resumes.
Ergo mori es certus? vitæ nam qualis origo,
Mors mihi acerba nimis puero, sed dulcis amanti.
Sic patrem & matrem linques? Deus omnia solus.
Dulce solum patriæ? Cœlum dulcedine vincet:
Desine plura pater. Simul his dictis, furibundo
Impatiens aram saltu capit, (O pia mentis
Æternùm memoranda audacia!) collaq. nudat.
Tum genitor teneræ stupefactus numine mentis:
Vince (ait) ò fili, palmaq. potire cruenta,
Indolis ò quantæ fili! dignissime seclis
Viuere, ni præstet vitam donare Tonanti.
Vince puer; Sed non vincis, quia funera cedat
Sponte pater, te Numen amat, te altaribus vnum
(Vera fatebor enim) poscit, renuitque senilem
Hanc animam, puris placet insons victima diuis.
Gaude sorte tua, & meditare in morte triumphos.
Annuit his puer inflexa ceruice, breuiq.
Pallorem vultus hilarauit fulgure risus,
Qualis flamma solet percurrere lumine nimbum.
At genitor charis circundat vincula membris:
Ecce autem nigro properans in syrmate nimpha
Quales fert syluis dryades errare vetustas,
Nescio qua de parte micat pulcherrima, vultu
Cui decor in tristi luget, passisque capillis.
Seu mens diua loci custos sociare querelis
Sic voluit miserans, anne insidiosus auerni
Tentamenta mouet genius? certe ariete nullo
Mens magis Heroum sudat quassata duorum,
Nam

Nam dulci cantus hos ore effudit, & vna
Flebilis aura ſonat, reſpondent flebile ſiluæ.
Nobile par æuo, & lachrymabile perge futuro!
O pater infelix, natum qui ſiſtis ad aram!
O nate infelix ferro periture paterno!
Quis veſtrum miſerabilior? cui lugubre carmen
Noſtra prius debet lyra? patri, funera nato
Qui ſtruit, an nato expectanti vulnera patris?
Heu miſerande ſenex! miſerandus tu quoq. pupe!
Ambo ſorte pari mactandi, victima vterq.
Ipſe dabis ferro iugulum, cor ille dolori.
Dignior at lachrymis, quæ vita dignior ætas.
Ah puer infelix, prima extinguere iuuenta.
Mors florem ætatis viridi decerpit aprili.
Tu proles riſus materni, omenque doloris?
Tu germen promiſſum? Hæc ſpes iurata nepotum?
Per te conſurget ſoboles generoſa per orbem,
Quot ſtellas polus enumerat, quot littus arenas,
Regnatura ſolo, cœlumque auctura trophæis?
En ſoboles illa? hoc regnum, pulchriq. triumphi?
Siccine poſteritas ictu cadet omnis in vno
Vulſa? tuaque expirabunt tot ſecula vita?
Speraſti tædas puer o formoſe iugales,
Fata dedere rogos; pro coniugialibus aras
Funereas thalamis, vbi pro ſponſa, tibi mors, heu
Immatura nimis! primo iungetur in æuo.
Interea teneros vbi vinclis nexuit artus,
En genitor rapit arma ferox, enſemque recludit.
Nate, ad cœlum oculos; ibi corde, animoque fideli
Quære Deum, inuiſamque manum ferientis adora.
Vulnus ama, quo te Deus, & pia dextra parentis

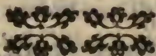
Immolat. Hæc fatus, ter fulmineum extulit enſem,
Ter patriæ cecidere manus; tandem impete toto
Dextra ferebatur, cùm vox cœlo intonat, Abraham,
O Abraham. En adſum. Stellata in veſte miniſtrum
Reſpicit ætherium, nixum fulgentibus alis.
Siſte, probata fides (inquit) cœlo tua, viuat
Spes generis, ſat habent præludia, cœtera Numen
In monte hoc perfecta dabit, peragetque cruenta
Prolis cæde ſuæ ſacra. Erit Deus hoſtia mundi,
In cruce, diuinos plangent elementa labores,
Rapta dies, rupti montes, telluſque relultans,
Vnda tremens, vlulans Erebus; maneſq. vagantes:
Tanta feret meritos in fine Tragœdia plauſus.

LAVS DEO.

SAM-

SAMSON LVDENS

PROLVSIO

N veteri testamento nullam Christi vitæ, mortisque picturam expressiorem inuenias, quam Samsonem. Vterque Nazarenus, & à Matre alter Virgine, alter sterili conceptus; Angelo prænunciante liberatores futuros hunc Iudaici generis, illum humani. Samson Leonem superauit figuram seculi, ac Tyrannorum: quorum feritate à Christo perdomita exiuit e potente dulcedo virtutum. An Leo ille laceratus, Christi humanitas fuit, in cuius mortui ore cibum mellis inuenimus? Cer-

te vt Samſon iumenti maxilla pro claua; hoſtes debellauit, ita Chriſtus non diuinitatis armis, aduerſarios ſuos, ſed inermi humanitate confecit. Ille gazæ portas, hic ferreos inferni vectes confregit, ambo cætera inuicti ob amorem proditi; nam Dalilæ furor, Chriſti charitatem adumbrat. Ambo catenas, & ludibria experti, erutis oculis Samſon, velatis Deus. Sed magno Philiſtæis conſtitit illuſa fortitudo, excidio regni ſui Satanæ conſtitit patibulata Diuinitas. Per vnam denique Samſonis mortem, Iudæi liberi, cum ante ſeruirent: ab vna Dei morte Iudæi, ac gentes libertatem, & ſalutem acceperunt. Dum itaque nos id temporis ludentem Samſonem allegorico carmine imitamur, veſtrum erit, alia audire, alia intelligere.

CARMEN

SCilicet hæc miseræ deerant ludibria sortis!
Vt bellatorum Phœnix, fortissimus ille
Nazareus, sacro viduatus honore comarum
Orbibus effossis oculorum, luderet vltrò
Ante Philistæas saltu titubante cateruas,
Proh facinus! victæ data præda, & fabula genti.
Agmina circumfusa virum, iuuenumq.,senumq.
Vndique Samsonem ludentem illudere certant.
Quo ruitis, cœcumque heroa lacessitis? eheu
Vos etiam cæci! sine cæde, ac sanguine, rarò
Torpenti lepores insultauere molosso.
Quondam etiam miseros respectant numina, ludus
Qui fuerat, clades prò ludo sæpè rependit.
Luna bis æthereum iam plena, peregerat orbem,
Ex quo Samsonis vires cum crinibus hostes
(Fœmineus dolus) abstulerant, & lumine cassum
Carcere damnarant, geminata in nocte sepultum.
Cum variæ gentes, omnique a limite regni
Vndique turba fluens Gazam, ad solennia festo
Conuenere die, studijs excita videndi
Captiuum, gentis cladem, Samsona, suisque
Gratatura Deis; reseratis omnia valuis
Templa patent, nulloque vacant a limine frondes.
Ductores primi, tyriaque inueste senatus
Aurea dona ferunt, & saxea numina ditant.
Thure calent aræ, & cum syluis tota propinquis
Vritur Arabia, vt pretiosos halet odores,
Dum centum impositis ardent altaria tauris.

Quin surdos feriunt votiuo carmine diuos,
Plurimus ore Dagon, quem gens vanissima Martem
Fassa suum, galea insignem caput, ægide pectus
Marmorea, dextraque in morem fulminis hastam
Torquentem, ceu victorem Samsonis adorant:
Nec non, & sacris conuiuia lauta peractis,
Concelebrant: timidi patres, & læta iuuentus
Discubuere thoris pictis, quæsitaque ab omni
Parte tributa litant genio, Mareotica siccant
Pocula, & inuitant abstemia numina mensis,
Postquam epulis placata fames, insana cupido
Ludorum exagitat; Samsonem ad regia duci
Tecta iubent, iuuat infractos spectare minacis
Victoris vultus, deformiaque ora cauatis
Orbibus, & sanie, atque vltores pascere visus.
Scilicet vnus erit cæcus pro mille Tragœdis,
Captiuusque dabit populis spectacula Samson.
Ille catenatus spatioso in carceris antro
Frangebat cererem saxo, indigestaque vitæ
Pabula; marmoreumque molæ versatilis orbem,
Quem vix coniuncta traherent ceruice iuuenci,
Voluebat, fortisque suæ simulacra rotabat.
Infœlix! quem fata nouis inimica reseruant
Ludibrijs: en dilectis e carceris vmbris
Abstractus, quod morte viro crudelius ipsa est,
Poscitur ad ludos Samson, & sibila vulgi.
Ille fremit, rabiemque ferox sub pectore versat
Immanem, nam cæsaries florescere sensim
Incipit, & notæ reuocari ad pristina vires.
Sed silet, ingentesque iras premit; apta nocendo
Tempora, dum fausto conuoluant sydera gyro.
Ac

Ac veluti Leo, quem rigido exarmauerat vngue
Venator, domitum vinclis, & carcere cæco:
Ille quidem veteris graditur non immemor iræ,
Ingentique animo meditatur prælia secum,
Pastorumque, canumque neces; sed fronte serena
Dissimulat, tacitumque nefas sub pectore voluit;
Dum crescant vngues, & sors mutata secundet
Mɪgnanimas furias. Quas tunc dabit ille ruinas?
Quæ pecorum exitia, & Pastorum funera regnis?
Surgebat Gazæ tectum sublimæ columnis
Centenis, patribus quæ curia, templa Dagonis,
Ludorumque eadem sedes. Curuatur in arcus
Bis senos spatiosa loci testudo, theatri
In morem, geminæ in medio stant fulcra columnæ.
Aduersa de fronte Dagon; cui lampade in aurea
Perpetuo ante aras ignis collucet oliuo.
Hic patefacta domus solaria; pulpita circum
Lignea per muros, & plena sedilia turbis,
Samsonem opperiunt. Qui postquam constitit vnus
In medio caueæ, ceu captus lumine Cyclops,
Aut ingens fera, plaudentum ferit astra tumultus;
Tum puer erumpit primæuo flore decorus,
Cui lac ore natans melli suffunditur; errant
Auratæ per colla comæ, toga lusitat auris.
Hic cytharam quatiens, cantu Samsona salutat,
Et blandis ad saltum, & ludicra bella lacessit
Vocibus; o duri soboles certissima Martis!
Cui dum sanguineis spargebas funera campis,
Pulsa Philistææ vertebant terga Phalanges:
Quem, si quando graui pulsares cuspide terras,
Non adamantæo retinerent mœnia vallo,

Cui

Cui Bellona parens, cui Iuppiter ipſe triſulci
Fulminis afflauit vires, & credidit iras:
Quin ſolij partem ſtellati, & ſceptra dediſſet
Omnia terrarum, niſi tantum Heroa domaret
Fœmina, & inuictus bellis, ceſſiſſet Amori?
Cœcus Amor cœco nunc de Samſone triumphat.
Verum age, non omnis perit vno vulnere virtus.
Num Samſon perijt totus cum crine? feroces
Num cecidere animi? nec habet tam magna ruinæ
Relliquias? & nulla ſuper Samſonis imago eſt?
Quò grandes abiere auſus, cum clauſtra reuulſa
Portarum, raperes ad culmina montis anheli? (rum
Aut quando fulmen memorum, & cladem armento-
Auſus es immanem lacerare in fruſta Leonem?
Macte animis. Si fata negant reuireſcere totum
Samſonem, partem reuoca: tot fortia facta
Saltando referens, actos imitare triumphos.
Dulce quidem miſero renouare in clade trophæa;
Amiſſoſque oculos ſolabere lumine famæ.
Dixit at Herois ſenſit generoſa ſuperbi
Nobilitas, ignominiam ſub laude latentem.
Hoſtili cæcus ſpectacula pandere vulgo
Abnegat, & pleno riſus præbere theatro.
Ante ſuum telis fodiendum immitibus, offert
Pectus, & erecta poſcit ceruice ſecures.
Sed quid agat? crimen fortunæ euadere tentat
Incaſſum; violenta fremunt circum agmina: iam iam
Incurrunt pugnis, iam in lumina vulſa cruentos
Intendunt digitos, ni pareat, omne minantur
Opprobrij genus, & famæ poſt funera, vitam.
Ergo demiſſo ſuſpirans vertice fatur.

Pone

Pone animos veteres Samson, habitumq. recentis
Indue Fortunæ; domitum te denique disce,
Et fractus succumbe malis. Nunc sentio vires
Auulsas cum crine, diem nigrum, & speciosæ
Perfidiam furiæ, & noxam infelicis amoris.
Ergo Samsonem saltantem hæc regna videbunt?
Errantisque pedes, sine lege, modoque vagantes
Illudent? cernent superi, & vos astra feretis?
At non aspiciet Samson. Solamen habebit
In tantis crudele malis, quod fœda latebunt
Facta suos oculos. Aliquid Fortuna nocendo
Profuit, ereptusque dies iuuat. O bene cassa
Lumina! & optandæ noctes, placidæque tenebræ!
Omnipotens genitor, mundum qui fulmine terres,
Calcatosque premens nisu grauiore superbos
Insultas, humilemq. leuas; quacumque tueris
Parte Poli Samsona tuum, miserere: nefandis
Criminibus parce, admisi quæ cæcus amator, (tam.
Nunc sine luce videns; merui hanc, nec deprecor, ho-
Tange lyram fidicen, Samson nil iussa moratur.
Dixerat. Inde sequi cytharam, fidiumq. tenorem
Incipit erranti gressu; & quæ dextera quondam
Fortia facta dedit, per ludum effingere docto
(Sic voluit Fortuna) pede. Et primò, veluti alto
Fulmineum cernat descendere monte Leonem,
Substitit, expediens pro telis brachia pugnæ.
En ruit, & præceps simulatum incurrit in hostem,
Inque feræ fauces violentus, hientiaque ora
Mittit vtramque manum, & connisus corpore toto,
Diductos lacerat rictus, spargitque Leonem
Exanimum, & multa porrectum extendit arena.

Tum

Tum ſuper incumbens, ſpatioſi corporis hoſtem
Miratur, partem camporum mole tenentem,
Terribiles vngues, obſcuræ lumina frontis,
Horridiora nece, & vultus poſt fata minaces.
Calcibus eiectum recto deforme cadauer
Tramite, vicinam in foueam tunc abijcit, illic,
Virgulta, & viridi tumulant caligine vepres.
Inde breuem rurſus ſaltum circum egit in orbem,
Et redit, vt rigidæ viſat veſtigia pugnæ;
Artifices iam mellis apes, cœleſtia dona
Nectaris, in laceri fabricarant ore Leonis.
Ille capit pugnæ pretium, labriſq. miniſtrans,
Expertus ſenſit, quam ſit victoria dulcis.
Poſt hæc mentitos ſeſe componit in aſtus
Multa mouens, verſatque dolos in mente ſagaci.
Innumeras vulpes cogens, per vincula binas
Innectit caudis, mediaſque faces ligat, omnes
Deinde fugat manibus comploſis, hoſtis in arua
Peſte graues tacita, atque incendia nata ferentes
Per mediam Cererem, & maturos meſſibus agros.
Ipſe fugam cæcam trepidantum, & ſæpe cadentum,
Ah nimis ex vero cæcus imitatur, & ipſe
Ceſpitat interdum, quatefactaque pondere tellus
Lapſantis caſum Samſonis ferre laborat.
Sublimis tandem flammas deſpectat ouantes
Clade Philiſtæa, & ſpes anni funere in vno
Ardentes, lætuſque inimica incendia ridet.
Ecce autem hoſtili Gazæ deprehenſus in Vrbe
Omnia clauſa videt. rigidi compagibus æris,
Vallatas portas, & ſeptos milite muros.
Ergo animus nutat, medios an tendat in hoſtes,
Et

Et ſibi crudeli moriturus cæde parentet :
An ſaltum capiat præceps de mœnibus altis ?
Conſilium capit inuictis a viribus, & quod
Præter Samſonem nemo audeat : ipſe citato
Securus graditur portarum ad limina paſſu.
Deinde manu valida, oppoſitas cum cardine valuas
Murali aggreditur ; cum cardine ,ỉvulſa recumbunt
Clauſtra, rigeſcenteſq ſeræ ſtridore laceſſunt
Sydera, diſiectæque trabes , fractæque catenæ.
Ille Vrbis ſpolium , portarum immane trophæum,
Imponit latis humeris; tum lumina voluens
Torua, triumphator diſcedit, ſcilicet hoſtem
Attonitum irridens, vibrataſque eminus haſtas
Deſpicit, hoſtili clypeatus terga ruina.
Tange puer chordas plectro grauiore ſeueras,
Horriſonoſque refer lituos, & claſſica, Samſon
Sic ait, & ſæuo componit membra labori.
At puer aggreditur pugnæ ſimulacra canoræ,
Sollicitans ad bella fides, effingit acutis
Quippe tubas , raucis imitatur tympana chordis,
Clamoreſque virum, hinnituſq. alternat equorum.
Interea Samſon, veluti robuſta catenis
Membra onerata gerat, collumq, manuſq.reuinctas,
Captiuo ſimilis graditur, deuota furori
Præda Philiſtæo,exultantemq. aſpicit hoſtem.
Tum ſubito validos diffringens impete nexus,
Ceu ſolet ignis edax conſumere tenuia lina,
Victrices ad bella manus altè extulit , & quod
Fortuna obtulerat flagrum rapit; inde molarem
Maxillam referens, bacchatur, & ictibus auras
Verberat inſanis , in ventos vulnera torquet,
Nunc

Nunc dextrâ, læuâque furens per castra, cateruas
Dum sequitur nullas, & morsu sæuus inani,
Calcibus, & pugnis fictos interficit hostes.
Immeritas plagas gemit aër, icta resultant
Atria, succutitur tellus, cœlumque remugit.
Heroi ignescunt falso in certamine vultus,
It labor in riuos, fumant in naribus iræ,
Robur & in ficto flagrat insuperabile bello,
Quid faceret, vero si prælia marte cieret?
Expauere senes, vulgusq. imbelle tumultus
Bacchantis dextræ, tempestatemque cadentem,
Et latebras nati in gremio petiere parentum:
Vsque adeo ludens Samson, cœcusque timetur.
Hac Fortuna tenus potuit lusisse videri,
Haud infensa nimis victo, victoribus æqua;
Et Samson toleranda tulit; cum Dæmonis astu,
An sua cuique malus Dæmon fit sæpè cupido?
Instincti Iuuenes, Heroa lacessere probris
Indignis ausi; quæ iusti causa furoris
Samsoni, ingenti confudit & omnia clade.
Nam dum maxilla simulata perfurit heros,
Turbauit multos belli crudelis imago,
Præcipuè Osbellum, Gazæo sanguine clarum,
Atque opibus; pugni quem crudi verbere Samson
Perculit, at cum fratre patrem maxilla peremit.
Ergo memor luctus, iuuenum sic asperat iras.
Cernitis ô Ciues æquo hæc spectacula vultu?
Est ludus Samson, an nos magis improbus iste
Ludos scurra facit? Quanta est fiducia victo?
Vt furit? vt renouat nostras in imagine clades?
Quid victor faceret, quando victoribus vnus
Et

Et captus, cæcuſque inſultat, funera Gazæ
Obijciens, laudeſque ſuas? heu monſtra! pudoris
O magis expertem frontem, quàm lumina lucis!
Ceſſamus viles animæ? tot probra feremus,
Nec ruimus? fratrum & læſas vlciſcimur vmbras,
Dedecus & patriæ, ludoſque reponimus hoſti?
Talia voce ciens, ſordes, ac fœda popoſcit
Miſſilia, & primus cæcum iaculatur in hoſtem.
Vndiq. ſe ſe addunt comites, plauſuque ſequuntur:
Pars glebas iacit, & cænum, ſignumq. pudendis
Ictibus effoſſos oculorum deſtinat orbes:
Pars faciem illuſtrem ſputis, frontemque verendam
Commaculant, alij (tanta eſt fiducia) barbam
Diuellunt, latera hi pugnis, hi tempora pulſant.
Nec requies datur vlla, modò hùc, modò pellitur il-
Agmine inundanti preſſus miſerabilis Heros. (lùc,
Ac velut aëriæ ludus fit noctua gentis:
Quam medio ſi forte die aſpexere volucres,
Radentem liquidum peregrinis aëra pennis,
Continuò inuadunt, roſtroq., aliſq. fatigant:
Illa pauet, nam lux hebetat clariſſima viſus,
Nec quò ſe eripiat, nec quà contendat in hoſtem
Repperit. Interea repetitis morſibus icta
Dat gemitum, vulſæ labuntur ab ethere plumæ.
Heu quantum infelix Samſon diſtabat ab illo!
Ante Philiſtææ dederat qui ſtragis aceruos,
Meſſibus & campos ſpoliauerat, oppida portis,
Et ſæuis nemora alta leonibus. En puerorum
Ludibrium rapitur, veſani fabula Vulgi,
At ſilet, immotos & præbet ad omnia vultus,
Ceu muſſat timidus coram tondentibus agnus,
Nec

Nec iusso cultrum iugulo satiare recusat.
Crimina forte memor recolit sua: seu morituri
Vaticinæ occurrunt menti simulacra Tonantis.
Ne pia tantarum rerum turbetur imago,
Perstat, & indignos hoc pensat honore labores,
An dum vindictam propiorem corde volutat,
Eruptura cinis fallax incendia nutrit?
Namque has mansueto tandem dat pectore voces.
Parcite, iam quæso pueri, sat lusimus ambo.
Quod si marmoreis adiungere membra columnis
Samsonem lassum permittitis, edere ludos
Est animus, quales non vidit Gaza, nec vnquam
Viset, & auditos omnis mirabitur ætas.
Vocibus ambiguis decepta est credula turba,
Ludorumque nimis cupiens, Heroa columnis
Admouet, & ludos, quorum pars magna futuri,
Accelerare iubent, ludos ignara parari
Supremos sibi, sed Samsoni nobile funus.
Ergo dum fallunt varijs sermonibus horam,
Ille reclinatus molem tentabat vtramque
Explorans dubijs manibus, sensitque tenere
Bina Theatralis se sustentacula tecti.
Tum liber, votique potens, ad sydera frontem, (dit.
Frontem oculis vacuam, & palmas cum voce teten-
Summe pater Diuûm, mentis cui nostra repostæ
Cuncta patent, quæcunque paro, si authoribus astris
Hæc paro, da signum Pater, & me Numine firma.
Vix ea: cum subito tonat æther, & sonat imo
Vox Acheronte; veni Samson, tibi meta laborum
Summa, veni, plenam mortis iam despice vitam.
Ergo statim furijs vicinæ mortis; & ira
Gran-

Grandior assurgit, sed ne crudele pateścat
Consilium, & quemquam rapiat fuga, murmure tan-
  Respondet tacito; venio: sed non ego solus, (tum
Quippe traham mecum, populosq. vrbemq. nocen-
Lusoresq. meos, vna omnes clade, sepultos, (tem,
Ne vacet à Samsone metus post fata, sequemur.
Laxet auernales fauces saturanda vorago;
Et noua tortores stygij tormenta parate.
Primùm oculos fodite, his ludibria, flagra, catenasq;
Et quæcumque tuli, superaddite. Ne tamen vmbras
Vos sperate meas, vicina e sede piorum.
Audiam inextinctos, miserorum carmina, questus,
Et fruar hostili gemitu, reddamque cachinnos,
Ludorumque vices. At tu mihi patria tellus
Cara vale, quæ longè hinc distas, nec moriturum
Iam Samsona tuum cernis, nec verba suprema
Accipis. Auditis vos, & miserescitis auræ.
Vos precor ò memores, patriæ referetis ad aures,
Quas voces moriens Samson cum sanguine fundit.
Patria cara vale: faustos tibi viximus annos,
Egimus & claros inuicto Marte triumphos.
Nunc tibi, sæuus amor licet, & fortuna rebellent,
Felices etiam morimur. Deuota saluti est.
Tanta ruina tuæ. Cum Samsone occidet vna
Omne Philistæum nomen; sic libera viues
Clade mea: o longùm felix, longùmque superstes!
Sis memor, & si quid superest, largire sepulchro.
Extinctus Samson, victore cadauere regnet,
Altera pars nostri saltem post fata triumphet.
  Hæc tacitus, geminas amplexus deinde columnas
Mole lacertorum valida, sic voce minaci

Intonuit: pereant Samſone cadente Philiſtæi,
Hos ludos Samſon ludenti reddidit hoſti.
Talia vociferans, magna vi concutit alta
Fulcra columnarum, quo impulſu contremuerunt
Tecta, Philiſtæi clamorem ad ſydera tollunt.
At Samſon nitens de cardine ſulcimenta
Marmorea euellit: ſoluuntur tecta, ruuntque
Præcipitata ſolo, pars in ceruicibus hærent
Herois, poteratq. domum fulcire labantem,
Qui impulerat, ſed ſponte cadens, frangenda ruinis
Membra dedit, voluitque mori, ne viueret hoſtis.
Tunc ſtrepitus tectorum ex omni parte ruentum,
Saxorumque fragor colliſorum, & morientum
Aſtra flagellarunt gemitus, paulò ante iocoſis
Aſtra ſonis, plauſuq. leui pulſata theatri.
Quis faciem horrendæ cladis, quis funera cantu
Æquiparare queat? populorum extincta iacebant
Millia; denſa locis, quibus hora nouiſſima fati
Vna, & funus idem, indiſtinctaq. mortis imago.
Omnibus effracto capita exiliere cerebro,
Et vultus laceri, & turpatus vulnere ſanguis,
Et tumuli ante necem, & buſtum commune ruinæ.
Purpureus iacuit mixta cum plebe ſenatus,
Flos iuuenum, puerile decus, grandæua ſenectus.
Nec iuuit timor imbelles, audacia fortes,
Non fuga veloces, non infula ſacra miniſtros.
Quin capite auulſo ſimulacrum immane Dagonis,
(Nec fors illa fuit, ſed vindex Numinis ira)
Ante pedes iacuit Samſonis; at ille repertus
Integer, ac toto ſpirante cadauere cædes.
Iſacidæ teſtes, qui cladis murmure longè

Au-

Audito, Gazam venere, nec hostibus ausis
Hiscere (nam reliquos paucos pauor altus habebat)
Securi hostiles explorauere ruinas,
Et patrio inuentum Samsona tulere sepulcro,
Inq. triumphali scripserunt carmina busto.

Hic Samson iacet: Hosti Gaza euersa sepulcrum.
Crimen Amor, ludi pœna, & victoria clades:
Vrbe cadente super stantem oppressere triumphi.
In Samsone latet Samson sed fortior: ille
Morte sua Isacidas, hic totum vindicat Orbem.

F I N I S.

MARTYRVM TRIVMPHVS

PROLVSIO

V*ENTVRAE ætatis arcana prædicere, aut est hominum furentium, aut diuinorum. Sed præterita, tamquam euentura canere, est artificium familiare poetis, ingeniosa fallacia, legentium simplicitati imponentibus. Nos vsi licentiæ modestissimæ iure, Martyrum*

lau-

laureas canimus, & tryumphos, nocturna in imagine repræsentatos Racheli, dum filios in Bethlemitica strage lugebat. Si neque numerum Heroum, neque ordinem in narratione seruabimus, poëticè facimus, & magna exempla secuti. A Iaponiæ Martyribus potissimùm ordimur, & absoluimus carmen, recurrentem per hos dies anniuersariam memoriam venerati.

CARMEN

IAponij heroes, fatales ſcandite palmas
Intrepidi, & crucibus pendentem carpite mortem:
A primis promiſſa manet vos laurea ſeclis,
Cum Bethlæa pio maduerunt arua cruore,
Et longum flenti natorum fata Racheli
Dilecti manes, obſcuræ noctis in vmbris,
Funera Chriſtiadum, & ſacros cecinere triumphos.
Ite, & vos magni implentes oracula fati.
Interea truncos dum vos conſcenditis altos,
Ipſe vetuſta canam tanti ſimulacra triumphi,
Et relegam veſtras communi in imagine ſortes,
Poſtquam Bethlemios lactentum ſanguine campos
Regis inundauit furor, & pars altera ferro,
Altera certauit iugulis: properantior egit
Phœbus in occaſum currus, & luce ſepulta
Damnauit meritis terrarum facta tenebris.
Tum neque conſueto riſerunt læta decore
Sidera, lugubres indigna ad funera tœdas
Dum referunt; rores lacrymauit largiùs aer,
Omniaq. æthereo maduere cadauera luctu.
Sed non infelix extincto ſole, parentum
Pectoribus ſopitur amor, turbante tumultu

Cu-

Curarum: amissæ dum prolis imagine viua
Nutritur desiderium, nutritque dolorem.
Te premit ante alias quondam lætissima matres,
Nunc miseranda Rachel, veteris de stirpe Rachelis
Nomen idem sortita, nimis sed dispare fato:
Quæ geminos olim audebas tua lumina, natos
Sideribus Cœli componere: nunc tibi surgit
In media nox atra die: dum sola vagaris
Ædibus in vacuis, notos sua gaudia vultus
Dum vidui quærunt oculi, dum murmura frustra,
Et strepitus captant aures, fastidia grata
Ludentum, & caras mœrentum audire querelas.
Ac velut illa suos repetit dum sedula partus,
Et mœstos nidos sine prole, reuisit hirundo;
Quas non illa auras circumuolitans lamentis
Implet? & irato faciens conuicia cantu,
Exprobrat hospitium laribus, violataque iura,
Exilioque domos, infidaque culmina mutat.
Haud secùs, ingratos genitrix deserta penates
Deserit, & natis sine dulcibus, omnia plena
Odit imaginibus natorum: deinde relicto
Limine, Bethleos irrumpit turbida campos:
Ferales campos; vbi matres fraude tyranni
Delusæ, promissa tulere ad munera natos;
Sed pro muneribus retulerunt funera matres.
Nocte sub obscura medias animosa per vmbras
Incomitata Rachel graderis, si non comes vna
Infelix hæreret amor; materna vicissim
Viscera dum carpunt nati, trahit hic, trahit ille,
Et gemini vnam animam sibi diuisere dolores.
Illa vbi peruenit miserandæ ad stragis aceruos,

Vestigat charos materno lumine vultus
Incassum: prohibet notos cognoscere, cœdes
Plurima, mutatique, & nocte, & morte colores.
Ergo congestis mœrentes ossibus agros
Affatur lacrymans: o Bethlei æquora campi
Luminibus dilecta meis, dum vita manebat
Luce magis charæ soboli; et, si redditis illam,
Nuncquoq. dulce solum! atvos nati, animæq. recentes
Quæ fortassevagis matrem nunc cingitis vmbris,
Dirigite incertos ad vestra cadauera gressus:
Funera digna paro; lacrymis lustrare cruenta
Vulnera, & in charis animam hanc spirare labellis:
Coniuncti manes, sociæq. vagabimur vmbræ.
Dum iactat tales ad surda cadauera voces,
Syluarum miserata sonis respondet imago,
Nocturnæq. vlulant pariter lamenta volucres.
Illa mouet dubios gressus per squalida densis
Cœdibus arua, timens sparsum calcare cruorem,
Dum lac omne suum putat; a ceruice reuulsa
Si qua iacere videt busta, exanimata resistit:
Anne istic natorum aliquis? simul oscula iungit
Materna ignotis truncis, indebita solui
Iusta sibi gaudent, & non sua funera, manes.
Officio tandem materno nequa suorum
Pars vacet, infelix campumque, amnesq. cruentos,
Et cumulos altos confusæ mortis adorat.
Nox medium interea cursu traiecerat axem,
Et verso Arctophilax lucem temone vocabat,
Nec finem insano dederat malesana labori.
Sed postquam videt inuisa tellure negari
Pignora chara sibi, e cœlo sua pignora quærit,
Sustulit,

Sustulit, & varia versata cœde madentes
Cum precibus palmas ad Sydera. Rector Olimpi,
Quem de matre recens natum, noua lumina terris,
Cœlesteſq. chori monstrant, miserere peremptæ
Prolis, viuentis matris miserere; parenti
Da, natos lugendo frui, natiſq. viciſſim
Indulge gemitus, vnamq. parentis in vlnis.
Te precor a magnis infans trepidate Tyrannis.
O vbicumque lates (neque enim in te barbarus ensis
Ius habet, aut violant mortalia vulnera Numen)
Redde suos matri natos: aliqua est quoque mater
Diue tibi: non vt reddas sua tempora vitæ,
Exuuias vitæ, & conſpectum funeris oro.
Quamquam, ò, si renouare mihi portenta liceret
Antiqui vatis, cum fletibus ille parentis,
Exanimi nato vitam per membra refudit
Pleno animæ amplexu! nec longæ secla senectæ
Optarem miseris, spirantes cernere tantum,
Affatuque breui luctum satiare: rogarem
Quæ causa excidij? properat si diua propago
Humanum reparare genus, cur cædibus alter
Diſſipat humanum genus? an cœlestia pugnant
Fata sibi? an cœlo tellus impunè rebellat?
Nam cur immeritos pœnæ secura fatigat,
Vindice te frustrà, atque vltricia tela minante.
An superis hæc facta placent? & nostra iubetis
Non prohibendo dij mala? maternoſq. dolores
Luditis, & puro placet insons victima cælo?
Talia dicta Rachel dederat, gemituſque dolentis
Audiri faciles superis; infantis ad aures
Bethlemij venere: patris qui iuſſa sequutus

Di-

Diuina cum matre, Ioſeph, cœloque ſequaci,
Niliacas ingens exul calcabat arenas.
Audita eſt mater, votoque potita, repente
Attonitam luctu vario, ſopor occupat altus
Numinis illapſu, non qualem haurire ſolemus
Mortales, oculos hebetantem, aureſq. ſoporem:
Purus erat, ſacer, & demiſſus ab æthere ſomnus,
Qui multum vigilantis habet, penetralia cœli
Nam reſerat vacuis animis, arcana futuri
Per quem proſpiciunt æui, alloquijſque fruuntur
Numinis, & ſummi choreis miſcentur Olimpi.
Cœleſtem ſomnum vigilans Rachel, ecce reſultans
Sub pedibuſq. ſolum tremere, & trepidare reuulſa
Cum dubijs nemora alta iugis, duplicare nitores
Sidera, & euictam radijs palleſcere noctem
Cernit, & infuſa lætarier omnia luce.
Intereà cœco miſceri murmure campus,
Audirique ſoni varij, vmbrarumq. gementum
Confuſi queſtus: ceſſant tua fulmina ceſſant
Summe pater diuûm, nos turba iacemus inulta?
Illis nocturnas reſonant reſponſa per auras. (implent
Expectate: breuis properat mora, dum numerum
Fata ſuum, dabiturq. pio pro ſanguine ſanguis
Impius, intento vindicta laborat in arcu.
Vix hæc audierat; radios ſimul æthere puro
Aſpicit errantes, & corpora bina coruſcis
Vndique lambentes flammis: vitalibus illa
Ignibus icta ſolo conſurgunt, deinde per vmbras
Illuſtres, chorea aſtrorum mirante, petebant
Te Rachel: & primo fallebat lumina matris
Pulchrior aſpectus natorum, & maior imago.
Vt

Vt vidit, nouitq. suos, penè obruit ægram
Lætitia, & vitam natorum vita parenti
Abstulit: ac nisi sufficerent animum astra labanti,
Gaudia vix patitur, potuit quæ ferre dolores.
Tempore vbi longo, vocemq., animumq. recepit:
Vera ne cerno oculis (inquit) miracula? viuos
Natorum vultus? aut si mors occupat, vnde
Tale decus morti? referunt cur vulnera soles?
Illi hac turbatam solantur voce parentem
Viuimus ò mater, properati munere lethi
Ambo felices; natorum tu quoque gaude
Fœlix sorte, tuus regnabit in æthere sanguis.
Ecce autem longo spectat Rachel ordine turbam
Iamq. propinquantem, & vexillum grande sequentem.
Miratur subitò trepidans, natosq. requirit:
Quæ gens? vndè viri? quæ tanti causa tumultus?
Hæc illa, at contra maior sic filius orsus.
Mira vides fati, genitrix, simulacra futuri.
Ne dubita, ipse tibi pandit regnator Olimpi.
Quos cernis circum populos, deuota Tonanti
Gens ruet, & nostræ cadet æmula victima mortis.
Sed genitrix consiste, solumq. genu pete flexo,
Et iuuenem egregium forma venerare, rubenti
Qui princeps incedit equo: quantum instar in illo est!
Infususque homini spirat Deus! hic vir, hic ille est,
Quem modò maternis Herodes pallet in vlnis;
Qui (nam vera canunt vates, nec numina fallunt)
Morte sua infensum terris placabit Olympum.
Cernis vt ipse sui fert secum insignia fati
Exultans! sonipes rubet, & phaleræ, & chlamys ardet
Sanguinea, at pallet vicino funere vultus.

Quis

Quis ſtrepitus feruet comitum ? duodena ſecuti
Turba fremunt denſi, variæq. inſignia cladis
Quiſq. ſuæ induitur; crucis hic immane trophœum,
Ille haſtas, alter gladios, fert iſte ſecurim,
Et collum Paulus reſperſus lacte recenti
Teſtatur candore fidem; Stephanum aſpice iuxtà
Qui gemmis lapides, & ſtellis vulnera confert,
O quam diſcordes animas, dum luce fruentur,
Idem amor, vna fides, & fata nouiſſima iungent;
Concordes dein ſorte pari mirabitur æther!
Occidui ſequitur Laurens ſpes altera mundi.
Aureus huic manibus fulget nunc, ferreus olim
Lectus, erit mortis feretrum, poſt funera rurſus,
Aureus euadet, victoremq. inferet aſtris.
At quis per medios, ſacros erumpit amores
Vociferans ? ſi noſco ſonos, Ignatius ille eſt,
Qui lentos queritur nimis in ſua fata leones.
Fortunate ſenex! votis potiere cruentis:
Ne dubita, dabitur dentes ſatiare ferarum,
Ipſe feris, Numen tibi præda. Sed impetus omnes
Idem vrget; ſperare necem, nec fidere vitæ.
Ingeminate faces, vncoſque, rotaſque Tyranni,
Spicula, flagra, cruces, rabiemque augete minorem.
Æratos tauros flammis incendite, ridet
Has Placidus flammas, & quos gemitus vlulantis
Dicitis, hic ſonus eſt lætum Pœana canentis.
En ruit in flammas Polycarpus ſpontè, ſagittis
Alatam mortem, pigram in ſua fata Sebaſtes
Increpat, & virgas probat: aſpernate ferarum
Obſequium Blaſi, ferrato pectine gaudes.
Pendebit Catharina rotis; incendia ludet

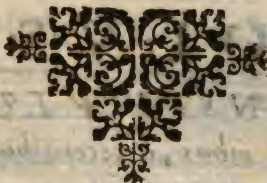
Agnes, virginei niuibus defensa pudoris,
Balnea Cœciliam non lædent, æstuat intùs
Cor meliore rogo; sic Numinis omnia vincet
Fortis amor, ceu mors, & merces grandis Olympus.
Innumeræ speciosa rudnt in vulnera gentes,
Matres, atque viri, pueri, innuptæq. puellæ,
Inualidique senes; pictis exercitus armis
Qui lucet, Thebæa phalanx erit; Vrsula turmas
Virgineas, noua bella docet cælestis Amazon:
Fœminea exultant victricibus agmina palmis. (bunt
Quantus erit tunc mortis honos! cum sanguinis i-
Flumina, cum Diuûm tumulis ornabitur orbis,
Nostra videbuntur ludi tunc funera, mater.
 Talia dum loquitur, cernunt a cardine mundi
Cum palmis ingens properare recentibus agmen.
Quis chorus ille, inquit, nati, cur se vltimus infert?
 Natorumque minor contrà. Saluete manipli
Heroum, extremis non vltima gloria seclis!
Seu quos purpureis trabeis circumdat Iapon
Flammarum, atque idem qui corpora funerat ignis,
Monstrat iter cœleste animis; his Spinula ductor.
Seu quos extrema in Salsetide, barbarus vrget
Ensis, & has felix etiam parit India gemmas,
Purpureoq. micas ardens Aquauiua cruore.
Fortunati omnes! Nam per vos Itala surget
Gloria, post cineres, seris venientibus annis,
Audebitq. nouis veteres æquare triumphos,
Et canet Ausonias Eoo in littore palmas.
 Quis globus ille virum, fluctuq, algâq. decenter
Sordidus? an sacram rapis Azebede cateruam
In fluctus? sed fata negant debere procellis

Nau-

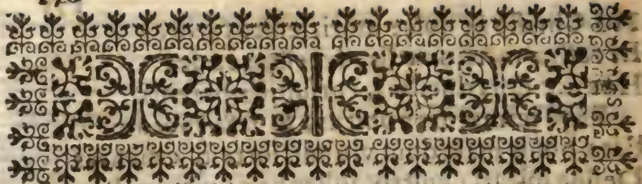
Naufragium, dabit ipse cruor, maria alta sepul-
I pretiosa ratis, quæ merces inuehis astris, (chrum.
Nunquàm tam felix errauit in æquore puppis.
Huc genitrix conuerte oculos, hanc aspice gentem
Insignem crucibus, quibus aures ense recisas
Sidera supplerunt, vulnusq. informe decorem
Attulit; hos de Iaponiæ feralibus olim
Collibus, in cœlum propior quà se uià pandit,
Excipiet superum concentibus axis ouantes.
Audis, vt festo sonat omnis murmure campus?
Magnanimi Heroes! non vos, aut ferre pudebit
Vincula, nec vectos pro Christo in curribus altis,
Opprobrijs, risuq. pares agitare triumphos.
Quàm certi vobis animi! quàm prodiga vitæ
Pectora! quam pugnax alienæ cura salutis!
Vt tonat eloquio, & cœlestibus omnia miscet
Ignibus, ille gerens Pauli cum fulmine nomen!
Macte potens linguà iuuenis, cape fræna theatri,
Crux tibi pro rostris esto, facundia primas
Instituat partes, orabit cœtera sanguis.
Ite, & tergeminis Auroram ornate trophæis.
Tempus erit cum vestra simul cum sole vehetur
Gloria in occiduos tractus, magnoque superbam
Intrabit decorum circumfuso agmine Romam.
Illa sacros diùum vobis decernet honores.
Et quos nunquam armis est ausa lacessere virtus
Romula, adorabit votis, & supplice cultu.
Tunc priscæ memores pietatis, rite vocantum
Exaudite preces, hyemes orate serenas
Et placidos annos, extinguite semina morbi,
Si qua mala erumpent, cessent bella impia, tantùm

Pro Christo sit dulce mori, lenite furores
Et vestræ merito cædis, depellite cædes.
Hæc ille Eois ducibus, rursusque parenti.
Ergo immaturos obitus, & fata tuorum,
Fata bonis mala dum viuunt, sortesq. cruentas
Desine mirari genitrix, iubet hæc superum Rex,
Si quas nascuntur, retinentur regna per artes;
Funeribus natum regnum, per funera crescet,
Sanguis alet palmas, & ementur clade triumphi.

FINIS.

AR-

ARMORVM LVDI AD CVNAS VIRGINIS

PROLVSIO

NSTITVTVS à veteribus, à recentibus vsurpatus ille mos fuit, natales Principum dies, armorum tractatione ludrica celebrandi, vt ab imagine læta præliorum, mixtus delectatione terror redundans ad venerationem profice-

ceret recens genitæ Maiestatis, per arma imperium propagaturæ. Itaque cum hodierna die progrediatur in lucem cæli, terrarumque Regina terribilis, velut acies ordinata castrorum, heroum robora, è cælo, è terris, ex inferis properarunt, vt simulacris bellicis incunabula Principis bellatricis exornarent. Nostris porro sodalibus concessum est in honorem natæ Dominæ, si minùs fortia facere, saltem prædicare, plausum dare pro sanguine, fidibus resonare pro tubis, & concinendis aliorum triumphis, voces commodare triumphales. Agite igitur, quoniam hastiludij historiam varia narratione contexendam suscepimus, nostræ erunt partes certaminum præludia, prouocationes bellatorum recitare: Gratiæ nimirum, Naturæ, ac Dæmonis, quorum congressum, & certamina poeta describet.

Postquam fama tota personans vniuersitate, ad Virginis incunabula ludos indixit; continuò Gratia cælestis heroina, se ludorum caput, & assertricem certaminum professa est,

M *hac*

hac prouocatione vbique vulgata.

Gratia, Cæleſtis Amazon, cognatæ Deo ſtirpis, triumuiratus nobiliſſimi memoriæ, intelligentiæ ac & voluntatis arbitra; omnipotens, ſed ſuauis Regina *cordium, vbiq. regnans per beneficia,* Bellatoribus *terrarum Orbis, & inferorum, belli, aut pacis, vitæ, aut mortis, offert optionem. Famæ ſonitu excitata properaui de montibus ſanctis, de cubilibus leonum, atque pardorum, vbi dracones elidere, tigres frangere, ſunt noſtri luſus, & rudimenta bellorum. Venimus, vt regiæ Infanti gloriæ tributa, aut heroici ſanguinis ſolueremus. Quamuis enim, nuper in lucem venerit, vetus tamen cum hac Virgine nobis neceſſitudo intercedit. Nondum aquarum fontes eruperant, cum illa meis muneribus inundabatur. Nondum cardines orbis terræ poſuerat Deus, cum illam ego in domicilium* Regis *ſæculorum, antè ſæcula deſignabam. Ergo, ſi ſapitis mecum ſuauiſſimæ alumnæ meæ honores augete, & profitentes matrem futuram Numinis, ac Virgi-*

nem

nem adorate. Si renuitis tantæ gloriæ sponte adspirare, sanguine subscribetis inuiti. Quin aliam grauiorem morte pœnam denuncio, Virginem, & Gratiam iratas. Ad Virginales cunas vos præstolabor armata. Hæc Gratia (Cuius prouocatione perlecta, Natura in hæc verba rescripsit.

Natura Numinis filia, rerum parens, impar patri, cæteris maior, sine qua nihil viuit, mouetur, aut est, inter bella vicesq. rerum caducarum, inuicta, ineluctabilis, æterna, Cælesti Amazoni Gratiæ. Puella recens in Iudæa nata, non solùm amores tuos sibi vindicat, sed pari iure promerita est meos. Cum enim illius ego venas purissimi sanguinis fonte irrigauerim, & virginalibus genis meo lacte conspersis, oculis fulgorem solis afflauerim, non possum non amare opus meum, idque pulcherrimum. Sed nimium tribuere ijs, quos diligimus, est insanientis ex amore. Satis fuerat, prædicare hanc Virginem speciosissimam meo munere, sanctissimam futuram tuo, nisi adderes in-

cognita illa Naturæ nomina Matris, & Virginis, & Deiparæ. Nunquam ego vlli mortalium tam intemperanter indulsi, neque è re nostra est, vt puella vna per dignationem tantam, naturam omnem dignitate transcendat. Equidem quantum superi supra Naturam possitis, ignoro; illud scio, sapientis esse, non omnia velle, quæ possis. Non est æquum aliena rapere, vt dones: tu puellam, vt istam exornes, Naturam suo iure dispolias? Quid tantum tibi vindicas in regno meo? aut siquid iuris habes, cur gratia tam ingrata moliris? plura quidem monstra, me conniuente, in lucem prodierunt, omnem fidem, omnem Naturæ patientiam superat, cum virginitate fæcunditas. Si virgo est, ne pariat, si mater, virgo iam fuerit. Hoc tenore quatuor annorum millia, rerum series, naturæ regnum decucurrit. Quod si turbare incipitis cælites, obtestor Deum, vt iura seruem à vobis tradita, induam arma, quæ dedistis. Veniemus, ne dubita, ad Virginales cunas,

sed

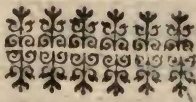
ſed non & veniſſe voles; nam cum gigantea audacia fatum ſortita, documentum dabis, eos, qui naturæ rebellant, ſepulturam ambitione nobilitare. Hæc natura.

Sed Prouocatorius Gratiæ libellus etiam inferos penetrauit. Vbi conuocato ſenatu tartareo non eſt dubitatum, quin eſſet gratiæ aſſertionibus contradicendum, atque ad pugnam tanti momenti, Rex ipſe Lucifer Dæmonum pugnaciſſimus deſtinaretur. Illud venit in conſultationem, vtrùm palam, & cum pompà, an diſſimulata maieſtate, ac nomine, præſtaret accedere. Cauſa perplexitatis, ſuſpectus pugnæ campus, Palæſtinæ regna, fœderata cælitibus, quorum agmina, in honorem Reginæ ſuæ, interfutura ſpectaculo credebantur. Placuit ſecunda ſententia, eòq; magis, quòd aduerſariam in certamine faciliùs perculſum iri, ſperabant, cum ſub hominis imagine, vires adeò ſupra hominem experiretur. Publicatus igitur eſt libellus ignoto authore, prouocationi Gratiæ græco ſermone reſpondens; quaſi

è Græcia palmis ludorum inclyta heroum aliquis aduentaret. Verba libelli in latium sermonem translata, hos sensus reddidere.

Bellator incognitus cælesti Amazoni Gratiæ. Nolim existimes, propterea quod nomen dissimulo, me nominis, aut generis pœnitere. Plusquam regale genus est mihi, & antiqua nobilitas; neque fortatissis ero, vti Arcades, mendax, si meam ante lunam originem gloriabor. Quid attinet fortunas nostras, quas occultas esse volumus, adumbrare? Unum proloquar; (nam infixus pectori cogit dolor) Reges sumus; digni quidem beatioribus regnis, quam quibus præsumus, imperare. Et imperauimus aliquando. Sed maiori cum Principe exorto bello, ab ipsismet fratribus, proditi, pulsi & exuti paterno imperio sumus. AEterna nihilominus (animos agnosce) repetimus bella, cumque acerbissimi hostis sanguinem exorbere non liceat, quod proximum est, fæderatarum illi gentium stragibus, solatium quærimus. At de his satis. Nazarenam puellam,

lam, eiusq. stirpem omnem ad vnum odimus; ne quære causam. Illud scito: nos eius honori, palam, & in occulto, semper obtrectaturos. Nego igitur, ex hac fœmina quamuis Regij sanguinis, Deum nasciturum. Si non erit indignum illa maiestate, in aliquam gentem, suam nobilitatem inserere, ea mea est, vt sola talem dignationem mereatur. Id viuus asserere manu, id extinctus cadauere perseuerabo. Si tamen, tu ea es, quæ mihi vitam eripere, aut is ego sum, qui mori possim. Hæc ille. Deinde indictus est certamini dies Dominicus post Natalem Virginis primus, in campo Nazareno ad ipsa Diuæ incunabula: spectatoribus futuris cæli ciuibus, & limbi patribus, cum ipso supremo Numine, de more, in nube ac nebula, maiestatem prodente, atq. occultante.

CARMEN

VT ſignum ludis dedit aurea buccina famæ,
Impleuitq. erebum, terraſq; & ſydera cantu:
Protinus heroas tellus bello apparat, armant
Martes aſtra pios, & ſæuos tartara Martes.
Gratia ludorum princeps, pars magna duelli,
Vecta miniſterijs zephirorum in nube curuli
Labitur ad cunas; hic ſciſſa argentea nubes
In medio cœleſtem exponit amazona campo.
Reſtitit in claro bellatrix lumine Virgo
Purpureo ſublimis equo, quem à cæde futura
Numinis, aſperſit pretioſi vena cruoris.
Parua, ſed in paruis ingens eſt gratia membris,
Quippe ſuo melius lucent in fonte lepores.
Sic dum res oculis aperit, radijſque colorat,
Per quam pulchra nitent, lux pulchrior ipſa renidet.
Illam & bella decent. Quæ martis purpurat igne,
Formoſas facit ira genas; expirat amores
Terror, & in rigidis apparet blandior armis:
Quid faceret, miti ſi riſus ore cieret?
Stant circum raræ comites: nam gloria rara eſt;
Tres Charites, non quas induxit Græcia terris,
Sed quas in cælo tulit ipſum Numen, & vno
Eductas lacte, vnanimes dedit eſſe ſorores.
Fert clypeum ex adamante fides. Quo tegmine poſ-(ſit
Ignea tartarei depellere, tela gigantis
Spes haſtam præbet: non huic ſe turbinis æquet
Impetus, aut vis fulminea; hæc perrumpit Olym-(pum,
Et rapit audaci violentior æthera niſu.

Aſt

Aſt inter geminas auguſtior vna ſorores,
Nocturnos inter ceu lucifer emicat ignes,
Fert galeam, æthereæ fabricatam incudibus Ætnæ;
Quam patrijs cœli in fornacibus, aſtra liquantes
Matris ad imperium, ſuperi ſudaſtis amores.
Hoc cultu, his ſocijs, expleuit vbi ora tuentum
Gratia per girum; diuam venerata Puellam,
Subſtitit ad cunas, vnà cum Virgine Virgo,
Opperiens tempus pugnæ. Sed rauca repente
Dum tuba terrificis clangoribus aſtra laceſsit,
Ingens procedit medium bellator in æquor.
Quantus mole gigas! inter caput aſtra videtur
Inſerere, occaſum manibus contingere, & ortum,
Preſſa graui trepidat membrorum pondere tellus.
Alati circum iuuenes glomerantur euntem
Cœſarie horrentes hirta, bucciſque tumentes
Inflatis, ventos agnoſcas, fallor, an hæc eſt
Magna parens rerum Natura? horæq., dieſque
Stant circum, nimphæque, & pleno copia cornu.
Inſculptis lorica rigens argentea mammis
Pectus obit rerum altricis; queis ſcilicet omnis
Sugit ab vberibus vitalia pabula mundus.
In clypei ære rudis tellus, formoſus in auro
Cum nitidis ſtellis æther, ſpumantia cano
Æquora in argento, Naturæ regna refulgent.
Inſidet in galea Phœnix poſt fata renaſcens:
Quippe docet vitæ, vel in ipſa morte latere
Semina, Naturamq. ſua de clade nouari.
At poſtquam caueæ luſtrauit grande theatrum
Ardua ſublimi Natura ſedens elephanto;
Protinus inſertat clypeo læuam, & caput ærea

Includens galea, celſa grauat abiete dextram,
Arripiens ſpatium campi. Nec Gratia contra
Segnior ingreditur, martemque armata fatigat.
Siſtite iam litui, belli pars magna peracta eſt.
Fulmineæ trabis incurſu, cœleſtis Amazon
Hoſtem deturbauit humo. Concuſſa laborat
Terra tremens, tantamque negat perferre ruinam,
Quæ ſonitu exterret cælum. Iam iamque cadente
Natura, caderet mundus; ni Gratia lapſum
Subleuet, his dictis rerum ſolata parentem.
Maxima bellatrix, ſed fato ingreſſa ſiniſtro;
Cede, mihi ſi non vis cedere, cede Tonanti.
Scilicet ille, dedit primum qui viuere rebus,
Naturæq. modum, non idem ſoluere leges (trem?
Quas tulerat, queat? & cum virgine iungere ma-
Quid lex Naturæ, niſi Numinis vna voluntas?
An tantos ægrè titulos concedis alumnæ?
Si ſanguis tuus eſt, natæ auget gloria matrem.
Dixerat, at dextram tendens ſic illa profatur.
Gratia, viciſti: fateor Natura minorem,
Maternumque decus cum virginitate Puellam
Iuncturam admirans, (ſic dijuoluiſtis) adoro.
Hæc ait. Hoſte vno domito non deficit alter;
En nouus ingreditur vacuam bellator arenam,
Poſtremuſque infert ſe campo incognitus heros.
Qui galea caput occultans, ſimul ora recuſat
Exerere, & quod ſit nomen, patriamque fateri.
Barbarico tamen à luxu, qui diuite cultu
Gemmarum exundans, aurique, per atra renidet
Arma, per & veſtes; à regifico comitatu;
Faſtumque elatum ſpirante, ac nobile quiddam
In-

Indole, regum aliquà apparet de ſtirpe ſuperbus.
Inſigne in galea fulget mirabile monſtrum,
Virginis ora, manuſq. gerens, at cætera ſerpens.
Læua pomum offert, habitumq. loquentis, imago
Exprimit. Hunc liceat ſi coniectare, doloſum
Hunc puto ſerpentem, qui primos nempe parentes,
Vocis, & aſpectus falſa ſub imagine luſit.
Tempore iam ex illo noſtræ hæc inſignia cladis
Heu miſeranda! ſui geſtat monumenta triumphi.
Cernitur in clypeo depictum emblema, flagranti
Vrbs immerſa rogo, cui lugubre carmen adhæret;
Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem. (quid
Quam decet hoc miſerum carmen miſerabile, nam
Quid ſperare poteſt, qui deſperauit Olympum?
Conuenit, & flammis quæ tota adſpergitur aureis
Nigra chlamys, cultus triſtes, habituſq. ſuperbi.
Cernite, quo faſtu, Diæ cunabula Pupæ
Præterit, ah nihil inflexa ceruice, rebellis!
At probri impatiens, iras cœleſtis Amazon
Suſcitat, & dictis tumidum caſtigat amaris.
Iure premis nomen, bellator ſordide, fœdam
Nigra veſte tegens animam. Quæ barbara morem
Dat Patria? obſequium Reginæ detrahis? an ſi
Nil regale ſapis, te credam è regibus ortum?
Imbellem ſexum, quiſquis bellator honorat,
Te regnatricem obſequio fraudare Puellam?
Hoſtis, ab hoſte etiam, per barbara verba, ſalutem
Accipit, & ſalue medijs interuenit armis.
O ſoboles cyclopum, interque educta latrones
I miſer, Heroum fuge cœtum; incognitus æuum
Quò ducas te dignum, in luſtris conde ferarum.
Hæc

Hæc illa: at contra ille ferus. Tibi plurima Virgo
Dicta volant, dum bella manus, & pectora poſcunt.
Quid tibi, ſi ſtirpē inuiſam haud dignamur honore?
Officiumne doces hoſtem? morumne magiſtra, an
Bellatrix? nam pro telis quot iurgia torques?
Qualemcumque geris perſonam, hæc accipe: non te,
Non illam veneror, non ipſum numen Olympi. (rent,
Thura mihi peto: ſunt qui & noſtrum numen ado-
Quem tu latronem damnas ad luſtra ferarum.
Talibus auditis, generoſæ Virginis vrit
Corda dolor, flammatq. genas, raptim ergo citato
Quadrupede, exclamat. Capitis prod dira nefandī
Impietas! os in cælum? te hæc dextra refellet;
Babare, crudelis, dire, execrabilis, excors.
Et ſimul his dictis, erecta prouolat haſta
Nec minùs ille furit, longaq. trabe aëra rumpens,
Fertur in occùrſum; ſed inarticulata remugit
Verba ſono, denteſq. quatit ſtridore minaci,
Scintillas iaciunt oculorum è caſſide flammæ,
Hac ſpecie, his furijs incenſi in bella feruntur.
Edite plectra ſonos, cantuque æquate furores.
Siſtite iam ſocij, confecta eſt alea martis.
Poſt tres congreſſus, colliſaque quadrupedantum,
Pectora, & haſtarum impacta haſtis fragmina, tandem
Palpitat ater humi bellator; Gratia ſtricto
Enſe ſuper, clamat; mihi cede, aut cede Tonanti,
Quiſquis es, ò fortis; Diuamque verere Puellam,
Communem æterno ſobolem cum Patre daturam.
At quaſſans caput ille: Deo nec ceſſimus (inquit)
Nec tibi cedemus. Noſtro haud dignamur honore
Hanc, quamcunq. ſuo paritura eſt viſcere prolem:
Equè

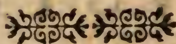
Equè luto nunquam credemus numina fingi.
Talia vociferans, in bella resurgere tentat,
Virgineæ plantæ, telo insidiatus acuto.
Sensit vt illa dolos; vmbonis, quadrupedisque
Impulit incursu assurgentem, & multa minantem,
Euertitque solo, iugulo iam instabat Amazon,
Poscebatq. animam ferro: quando ille superbus
Se victum agnouit, nec spes super vlla triumphi est,
Tellurem pugno ferit, hæc (mirabile visu)
Ingenti subitò patefacta dehiscit hiatu,
Cornipedemq. equitemq. nigrum sub tartara voluit,
Fumantes micuere faces, atque halitus orco
Teter, & auditi gemitus, tractæque catenæ,
Vmbrarum Regem manifestum palluit Orbis.
Tunc tandem patuit cur nomen triste sileret;
Quid nigri vellent cultus, vocesque superbæ.
Qui Lunam ante satum clara se stirpe ferebat,
Audebatque pares cultus ambire Tonanti,
Nunc luit æterno geminas stridore ruinas.
Sola sed in campo victrix exultat Amazon,
Quæ cuneos equitans circum, violisque rosisque
Irrorata, legit plausus, pretiumque triumphi.
Dein Pupæ venit ad cunas, has vndique partes
Condecorat pugnæ spolijs, & carmine signat:
Gratia de domita Natura, ac Dite trophæum.

F I N I S.

AVGVSTINVS IN PVGNA INTERIORE VICTOR.

PROLVSIO

Tenebris hæreſeos, & vitiorum, ad Fidei lucem, & ſanctitatis, reducem Auguſtinum Emin. PP. Phœnicem ingeniorum, Eccleſiæ lumen, & ex humanæ eloquentiæ Magiſtro, diuinæ Sapientiæ conditorem, heroico carmine concinemus; vnaque opera Chriſtianum proponemus viua in imagine bellatorem, in interiori pugna, de ſuis animi affectibus triumphantem.

CAR-

CARMEN.

TOlle animos, vetereſq; nouis poſtpone triũphis.
Neſcio quid claro tibi naſcitur Africa maius
Annibale, inuictus dum ſeſe, humanaque cuncta
Proterit, auguſtos rapit Auguſtinus honores.
Plus eſt, plus animo, quàm mundo imponere leges.
Fortior & quicunque ſuos corde opprimit hoſtes,
Quàm qui tormentis quaſſat muralibus vrbes.
Hunc hominum plauſus, perituraq; ſæcula laudent,
Illi aperit Deus, & Cælum immortale theatrum,
Nec defecturo aſtrorum diademate cingunt.
Sed dum ſecreti reuocabo exordia belli,
Tu melior Phœbo eloquij diuine magiſter,
Qui nunc cæleſti palmarum in ſede triumphas,
Auguſtine tuis dà promere digna trophæis.
Ille decus Lybies, ardentis gloria Mundi,
Ingeniorum excelſus apex, viuumque Licæum
Palladis, & medio Sol ſole nitentior Orbi,
Proh dolor! hæreſeos tenebris, caligine ſenſus
Inuoluente animum, vitiorum præda ſuorum,
Mancipium Ditis, geminata in nocte iacebat.
O quanti vis ingenij! luſtrare capacis
Naturæ fibras omnes, & viſcera rerum,
Et quodcunque latet, vigili comprendere mente.
Quicquid Socraticis ſapientia vidit in vmbris,
Naturæque oculus, doctique Platonis acumen,
Quidquid Democritus riſu, quod fletibus alter,
Et quæ Pythagoras potuit docuiſſe ſilendo:
Nil Auguſtino ſapientius, aut prior ætas
Protulit, aut ventura feret, tot pectus onuſtum

Diuitijs Sophiæ, cor donis lingua Mineruæ.
Talis erat tandem, qualem post sæcula longa
Phœnicem miratur Arabs. Sed cuncta tenere
Quid prodest? naturæ arcana, & sydera cæli?
Si Cæli nescitur iter, calcatur Auerni.
Interea genitrix errantem tramite cœco
Lugebat natum Monice, reiecta sed aure
Surda, aurita suo faciebat sydera questu.
O semper vitiorum hærentia semina magnis
Ingenijs! vbi proueniunt dulcissima mella,
Sic ibi lethiferas fert Attica gleba cicutas,
Et nox atra diem comitatur. Quid iuuat Orbi
Hunc doctrinarum Solem peperisse, minatur
Si phaetontæas Orbi Sol iste ruinas
Erranti portans doctrinæ lampada cursu?
Quod si fata, inquit, sobolem tam læua manebant,
Cur genui infelix? vtinam infœcunda fuissem,
Aut quæ prima dies nato, foret vltima matri!
Quid me diuinæ legis præcepta sequentem
Spes lactat Cæli? an possunt sine te astra videri
Pulchra mihi? in Cælo plus, crede, dolebo beata,
Gaudia supplicium sine nato, lacryma dulcis,
Lux nigra Solis erit. Precor ò miserescite Diui,
Et tu materni Virgo haud ignara caloris!
Faucibus, aut natum æternæ subducite mortis,
Aut libro è vitæ nomen delete parentis.
Integra sim tantùm culpæ, sim criminis insons,
Perpetuò stygias nato comitem ire sub vmbras
Munus erit: Superi tam sanctæ ignoscite culpæ,
Mater amo; prolem non vlla fideliter ardet,
Immemor ipsa sui, quæ non fit mater amandò.
Talis

Talis priuatus questus, lacrymæque parentis:
Publicus alter erat gemitus, lacrymæq; precesq;
Christiadū: nec enim leuia, aut ludicra petebant:
Ingens momentum mutandi sæcula, & Orbem,
Augustinus erat. Superis cur tale rebellat
Ingenium? cur hæc virtus non viuit Olympo?
O quantas dabit hic, partē quamcunq; capesset;
Vel bona, vel clades! superi succurrite Cælo;
Et nostros sanate metus. si militat astris
Dux tantus, vires Erebi ridemus, & astus
Ludimus; impuræ frangenda hoc fulmine colla
Hæreseos, regnumque Erebi, cultusque Deorum,
Et sincera fides cunctis dominabitur aris.
Sic Michael; Cælum fulsit, contraque rebellis
Lucifer astrorum populos transcripsit auerno.
Sed lacrymis iam parce parens: cōpescite questus
Christiadæ, magni damnant vos sydera voti:
Tantarum prolem lacrymarum iusta perire
Astra negant: mites expugnat lacryma Diuos.
Prima Augustino vertendi ad seria mentem
Causa fuit, lustratum oculis Carthaginis altæ
Excidium; tantæ populorum, Vrbisque ruinæ,
Illum damnorum memorem fecere suorum.
Nescius errabat quantis peteretur ab astris
Hoc vnum precibus caput, amplæ fortè per Vrbis
Relliquias, tristi confusus imagine rerum;
Littus vbi vacuum tectis fragmenta tegebant
Vasta ruinarum, atque exstantia puluere in alto
Spirabant veterem morientia saxa decorem,
In campis, vbi Carthago magnæ æmula Romæ
Impleuit Cælum fama, terrasque triumphis.
Deser-

Deserti secreta loci, & veneranda iacentis
Maiestas Vrbis mentem pupugere, trophæa
Annorum, & clades grauiores Marte Latino
Mirantis. dubitat sparsum calcare cadauer
Vrbis, & Heroum cineres, manesque superbos:
Quamuis templa Deum videat facta antra ferarum,
Terret adhuc spirans augusti nominis vmbra.
Tristia tunc vario turbatus pectora sensu
Talia prorupit non vnum in verba dolorem.
Ergò etiam magnas Libitina interficit Vrbes?
Nec datur effugium lethi, tangentibus astra
Molibus? ad tantos falx improba sufficit ictus?
Iam iam nil querimur, vitream diadematis aurei
Esse fidem, & moriente mori Carthagine gentes.
At vos relliquiæ fragiles, turresque caducæ,
Exuuiæque leues, Carthaginis ossa sepultæ,
Sorte quidem misera felices; quippè iacetis,
Sed non sensus inest vobis, non cura futuri.
Nos viuos angunt curæ, functosque sequuntur,
Viuendique aliam post fata nouissima sortem
Sperare, an timuisse datur? ceu naufraga puppis,
Quam Notus, & Boreas aduerso flamine tundunt,
Spemq; metûq; inter trepidat, propiorq; pauenti est
Conscia materiæ fragilis: sic pectore nostro
Spem dubiam maior superat timor; vndique tantæ
Peccandi illecebræ, & conatus in ardua limo
Difficilis, tum prona suæ natura ruinæ.
Hinc & amara dies vitæ, nox mortis amara
Fit magis, ingratoque madescunt cuncta timore.
Hæc Augustinus secum; nec carpere cessat
Interior cordis monitor, siue arua relinquens
Punica

Punica, terrarum dominam contendit in Vrbem,
Seu Mediolanum eloquij torrentibus implens
Italicam Lybico ambrosiam cum nectare confert;
Secum vnà puppim scandit, dubiumque procellis
Aequor arat, curru pariter vectatur eodem,
Et cubat in lecto, noctesque, diesque remordens
Culparum spargit mala gaudia felle salubri.
Ille tamen præceps in crimina mille, dolorem
Oderat vsque suum, causamque doloris amabat.
Heu miserum! in tanta tædet iam viuere lite.
Nam meliora videt prudens, laudatque, fugitque,
Deteriora placent, quia dulcia; nec tamen illa
Vsque placent, præsensque metus, grauiorq; futurus
Sollicitant; sic ipsa sibi fit pœna voluptas.
Sed quid agat! vinclis captiuum sæua libido
Surgere conantem, rursùm ad consueta reuoluit.
Sic facit infelix, quòd factum nollet, & odit,
Inuitus peccat, peragit dum crimen, abhorret.
Esse quid hoc dicas? quod mentis cætera cedunt
Imperijs, animoque animus parere recusat?
Imperat hic membris, & statim iussa facessunt,
Imperat ille sibi, iussis impune resistit.
An quia debilitèr tantùm iubet ægra voluntas?
Spernere iussa docet, quisquis timidè imperat. acer
Sic equus inualidum sessorem agnoscit, & armo
Excutit. Imperium si firmum certa voluntas
Concipiat, vix illa iubet, cum iussa peregit.
Exemplo Augustinus erit; qui mente vbi certa
Propositum graue concepit, vincla omnia rupit
Feruidus, indoluitque semel, ne sæpe doleret.
Nobilis occiduas Antoni fortè per oras
Fama

Fama vagabatur virtutes, claraque facta,
Edomitumq;Erebum, & cæleſtẽ in morte trimphũ
Centeno ore ſonans, geminoſque è Cæſaris aula
Exemplo proceres tanto;dare nomina ſacris
Compulerat ſyluis, licitari ſydera iactu
Terrarum, auguſtoſque caſa mutare penates.
Talibus auditis, Auguſtino ima perurit
Oſſa pudor, facibuſque arſerunt pectora ſanctæ
Inuidiæ, veterem ſic ergo affatur amicum,
Quem ſibi cõiunctum ſtudijs iuuenilibus æui,
Ceu Niſum Eurialus, Piladem dilexit Oreſtes.
  Quid facimus, mi dulcis Alipi? quis ſtupor vrget?
Indocti ſignant certos ad ſydera calles,
At nobis parient doctrinæ lumina noctem
Perpetuam, ferimuſque neci ceu victima pompam,
Hoc ſapere eſt animum tenebris inuoluere tantis?
  Plura locuturum prohibet dolor, & grauis alto
Pectore mæſtitiæ nimbus, quo turgida inundat
Lumina. ſeſe oculis igitur ſubducit, & hortum
Ingreditur, vacuum quem poſſidet aura Fauoni,
Et taciturna fidem promittit ſylua quærelis.
Illic arborea proiectus membra ſub vmbra
Liquitur in fontes lacrymarum, flebilis vnda
Serpentem riuum ſubitis torrentibus auxit.
Tum verò noua lux mentem perfudit. vt altè
Fæda ſuo aſpiceret vitiorum herentia corde
Vlcera, manentem ſaniem, putrique veneno
Tabeſcentem animam culparum, excanduit ira,
Diſplicuitque ſibi, & gemitu ſic ora reſoluit.
Huc Auguſtinum vani traxiſtis amoris
Mentiti facie charites, & corde Megeræ,

Blanda

Blanda voluptatum mala, deliciæque nocentes,
Et virus ſub melle latens, ſub flore colubri.
In veſtris virides nugis exegimus annos,
Et meminiſſe pudet, quæ tunc iactare iuuabat,
Nec ſatis hoc, etiam extremos auferre paratis?
Non ita: ſed nexus nequeo ſi ſoluere, rumpam.
Certum eſt ne peream, pereundi perdere cauſam,
Vulnera vulneribus curabo, & funere funus,
Sanguine libertas mihi conſtet, ſanguine palmæ:
Idem hoſtis vincendus ero, victorque, theatrum
Cor pugnæ, & Cælo contenti teſte triumphi.
Talia dum ſecum generoſa mente volutat,
Tanquam delicijs domitis, ſenſuſque proterui
Calcata ditione ferox, en Dæmonis aſtu,
An ſua cuique malus Demon fit ſæpe libido.
Exoritur blandum Heroi, & miſerabile bellum.
Nam veteres culpæ illecebræ, vitæque prioris
Blandimenta mala, & ſimulachra gerentia vultus
Heu nimium notos! cunctorumq;agmen amorum
Occurſare animo; & placitis deludere mentis
Robur imaginibus,proprios ſimuladdere Auernus
Ignibus, his ignes: breue cor fit ſcena malorum
Tantorum, & ſignum innumeris mens vna ſagittis.
Dalmata ſic etiam Solimeæ cultor Heremi
Romanas inter iuuenili flore puellas
Stare videbatur,ſonteſque haurire calores;
Nuda nudus humo quamuis ſibi pectora ſaxo
Tunderet annorum ſenio confecta rigenti.
Nec ſolùm es veteres viſus ſpectare furores
Auguſtine tibi flammæ incentiua recentis,
Sed gemitus etiam, voceſque audire loquentum.
Prima

Prima quidem tenero, ſic inſonat ore voluptas.
Quid tandem malè ſane paras? contĕnere ſenſus
Delicias, & non rediturę gaudia vitæ?
Mollibus aſſuetus dudum, vitæque beatæ
Tu procul his poteris lucem durare vel vnam?
Aut ſine me viuas, propter quam viuere dulce eſt?
Longe aliter canit ambitio. quod mente volutas
Auguſtine nefas? tacitis abſcondere ſyluis
Doctrinæ ſolem, & ſæclum damnare tenebris?
Paulùm deſidiæ diſtat non cognita virtus.
An cupis eloquio populum captare ferarum?
Sed ne Treijcij ſperes miracula plectri:
Nec nouus inuenias veteres Delphinas Arion.
Fabula ficta fálus, veros dant monſtra dolores.
At gula, & ebrietas epulis conuiuia plena
Obijciunt, viuoque rubentia pocula Baccho,
Et circumfuſos grato ſermone ſodales
Talibus orantes. Genio Auguſtine litemus,
Dum licet, accelerat mors inuida, quādo recentem
Non vltra mugilem, aut perdicē imponere menſis
Fas erit, & ſertis roſeis redimire liæum.
Hæccine tu potu mutabis ſimplicis vndæ,
O ſimplex! lauri baccis, & glandis amaræ,
Iam faſtidita miſeris paſtoribus eſca?
Crede mihi, ſtulta eſt ſapientia, linquere certa
Quæ teneas, vt ſpes longas incertus anheles:
Malo vnum præſens, quàm gaudia mille futura.
His Auguſtinum molimina magna mouentem
Vocibus, vrgebat vitiorum turba ſuorum
Attonitum, nam quo flectat, quo mente feratur,
Inter vtrumque graui curarum fluctuat æſtu.

Et

Et timet, & ſperat pariter, gelat, æſtuat idem,
Nec Dominum patitur ceruice, nec excutit, alta
Aſtra ſuperuolitat, & puluere ſerpit in imo,
Nec ratio arbitrium, nec ſenſus vindicat omne,
Sed lacerant vnum vota in contraria pectus;
Teſtantur lacrymis ſuſpiria mixta dolorem.
Ac veluti viridi decerptum ex arbore truncum,
Impoſitumque focis, ardens vbi flamma momordit,
Dat gemitum, & lacrymas in cortice ſudat amaras;
Donec in occultas acies ũulcania fibras
Permeet, & victas penitus conuertat in ignem.
Sic veræ in partu vitæ Auguſtine laboras
Internis data præda malis; conuexa tueri
Iam Cæli tædet, finemque miſerrimus oras,
Multiplicemque vno conſumere funere mortem.
Squallidus, & toto procumbens corpore terræ
Humanum ſentis pondus, dictiſque fateris.
  Aſper eram, bellumque vltrò, cladeſq; minabar,
Quàm longè mihi robur abeſt, & gloria fortis,
Ni leuis hic ſupero firmetur robore puluis?
O ſi me tali verſantem in turbine ſortis
Aſpiceres mater! ſaltem ſermone leuares
Mœſtitiem, iunctis aut ſolarere querelis,
Et mihi placatum faceres, tibi numen amicum;
Nunc deſertus, inops ſurdis loquor omnia plantis,
Et leuis inſultat Zephiritidis aura dolenti.
Nec quemquam incuſo: tantos meruere dolores,
Et culpæ grauiora meæ. regnator Olympi
Hic precor, vre, ſeca, æterno dum tempore parcas.
  Vix ea: cum ſubitò reſonans vox perculit aures
Tolle lege, ad ſonitum ſuſtollit lumina, rursùs,
Tolle

Tolle, lege, atq; iterum repetito murmure clamat
Vox eadem, vocis nullus ſed cernitur author.
Imperium cæleſte ratus, qni fortè iacebat
Proximus, arripuit diuina oracula librum;
Illic tantorum patuit medicina malorum.
Non in perpetuis epulis, Bacchique furore,
Non inter thalamos, & ſancti damna pudoris,
Non inter rixas, vanæ & certamina linguæ;
Sed Chriſtum induite, & ſenſum calcate rebellem.
Protinus his lectis, menti iubar emicat ingens,
Quod nubes Erebi pellit, virtutis honeſtas
Irradiat victrix felici cuncta ſereno.
Intùs adoratam genuit victoria pacem,
Et ſoboles pacem ſua, gaudia mille ſequuntur.
Si doluit, ridet, fruitur poſt bella triumphis,
Et rebus mœſtis, maior menſura bonorum eſt.
Quas tunc ille tibi grates pater optime ſoluit,
Per ſua Diuinàs exornans crimina laudes?
Sed veluti nox aſtra parit, ſic pulchra fatendo
Culpa nitet, fingitque ſua caligine ſoles.
Si non peccaſſet, felix minus ille fuiſſet,
Nec tot lucerent gratis incendia cartis,
Vnde Auguſtini flammeſceret ignibus Orbis.
Sic nocumenta iuuant, & pars fit plaga ſalutis,
Sic lapſus cælo tollunt, firmantque ruinæ.
Vt verò florum Sol, & flos Solis, amicam
Lampada, per proprios errores, lucis adorat:
Sic memorem dulci defixus numine mentem,
Te voce, & calamo, Te vita, & morte ſequetur.
Si multum læſit, plus Auguſtinus amauit.

Corpore detineant præſentem, animo exul aberrat,
Et clauſis oculis, ſpectacula quærit in aſtris.
Vidit & indoluit genius, quem iuſſerat orci
Regnator, ſtygia Gonzagam cingere fraude,
Et delere animo, vitæ cæleſtis amores.
Ergo furore amens liuentia labra momordit.
Siccine (ait) noſtras ludet puer improbus artes?
En periere mihi quot tentamenta malorum,
Diſpoſitiq. doli? in phaleris, pictiſq. lupatis,
Arma per & galeas plenas terroris amæni,
Et falſo criſtas tentantes aſtra volatu,
Ad patrij martis palmas, dum ſponte calentes
Inflammare paro cordis iuuenilis amores;
Omnia ſic vincit clauſo, qui lumine pugnat?
Altera ſed ſaxo cernes ſpectacula, quæ te
Aut victum dedant, aut ponam inglorius artem.
Dixit, & extremæ faſſus conamina fraudis,
Induit effigiem notam, ſplendentiaque ora
Fida tibi Gonzaga diù, cœleſtis ephebi,
Cuius Aloyſium curæ mandarat Olympi
Rector; in auratam capitis mutauerat angues
Cæſariem, furuas agento illuminat alas,
Angelus apparet lucis, niger accola noctis. (dent.
Nox animum tamen intus habet, falſum ora reni-
Quodq. magis miſerum eſt, imitatur gaudia triſtis,
Labra cient riſum, ſtrident in corde dolores.
Hac ſpecie ingreſſus veterator callidus ædes,
Gonzagæ tunc forte remota in parte precanti
Notum offert vultum, & voces mentitur amicas.
Chare puer, choreæ, quem dudū adiungere noſtræ
O quantum cuperem, paribuſq. innectere ſatis!
Macte

Macte animis generose, parem recludis Olympum,
Dum claudis terras oculis, mundumq; minorem.
En tibi cælicolum Rector spectacula pandit,
Gonzagasq. tuos offert, populum aspice densum
Heroum, seu quos clarauit bellica virtus
Bellonæ titulis, seu queis coma fulgurat ostro
Romuleo, geminis Gens sufficit vna triumphis.
Sed ruit effusum studia in contraria cælum.
Nam bellatores certant, certantq. togati,
Te ordinibus sociare suis; furit ambitus astris,
Vtra sequi malis studia, & quibus addere magnum
Nomen auis, ostrone, an lauro obnubere frontem?
Omnipotens Rector tantam componere litem
Abnegat, & genti superum pater æquus vtrique est.
Te penes arbitrium statuit, sic æthere lapsæ
Huc acies geminæ, peragent me interprete causam.
Elige quod sequeris vitæ genus, armane, an aulæ
Præmia, casta togæ placida, an studia horrida Martis?
Talibus aligeri dictis, defixa tenebat
Obtutu ora puer, taciturnaque lumina voluit;
Nec tantùm effigies veterum veneratus auorum
Noscit imaginibus depictis atria circum
Consimiles, quantum voce, imperioq. mouetur
Mendacis genij ad decora inuitantis honorum.
Quippe animo dudum fixum, immotumq. sedebat,
Spernere opes Regum, titulos calcare superbos,
Sectari virtutis opes sub paupere tecto.
Sic adeo insistit, secumq. hæc pectore versat.
Heu quia nam ruit insolita in spectacula cœlum?
Spernere si aggredior terras authoribus astris,
Terrarum curas cur vltro suggerit Æther?

Mutarine poteſt forte inuariabile numen ?
Anne Deum mea vota latent, qui vota gubernat?
Heu quid agam?aduerſis ceu naufraga diſtrahor vndis
Pinus, dum ſpirant contraria flamina Cælo.
Martis ſigna ſequar? Chriſti ergo caſtra relinquam?
Chriſti miles ero? ergo tubæ lituique valete.
Aularum arridet nitor? omnibus o mihi votis
Pauperies ambita vale! contemnimus aulas?
Deſpectis igitur concedet purpura pannis.
Anne lupis agnos iungens, ſectabor vtroſque?
Atque ambire idem potero, & contemnere faſtus?
Non mihi non tantum eſt circum præcordia robur,
Nec caput hoc patitur ſublimia: parcite quæſo
Parcite magnæ animæ, ſi veſtra exempla recuſo,
Hæc laudo, illa ſequor, Regemq. imitabor Olimpi.
Rebus in ambiguis mentis dictata ſequemur,
Et ratio mihi numen erit. Vos æquet Olympo
Gloria, vos aquilæ Cæli, ſoliſq. capaces:
Nos humiles abiecta decent. Sic fatus, honeſto
Igne genas tinxit, lacrymæq. per ora volutæ.
At vinci impatiens nebulo laruatus auerni
Contraxit rugas ſimulatæ frontis, & auxit
Grande ſupercilium, ceu fingeret ora Catonis.
Quæ tibi verba cadunt (inquit) temeraria, pupe?
Sic ſuperum monitis ſimplex Gonzaga repugnas?
Hactenus innocuè peccas, ſi tendere pergas
(Auertat Deus omen) erit pro crimine grandi
Simplicitas edocta ſemel. Per me tibi cœlum
Fata aperit ſua, tu verba hìc ſapientia fundis?
At parere Deus iubet: Haud nobis datur ipſis
Altiùs æterni rimari arcana Tonantis.

Quod ſi conſilij cæleſtis noſcere cauſas
Eſt animus,ſanctis modo ſit reuerentia iuſſis,
Expediam. Sentis quanto circumſurat omnis
Armorum ſtrepitu tellus, dum Thracia luna
Orbe ſuo affectat terrarum amplectier orbem?
Pannoniam lacerat, Germano,Italoq.minatur.
I pius, i contra, bellabis bella Tonanti.
At ſi mitis amat prudentia Palladis artes,
Dum Vaticano ſanguis regalis in oſtro
Pulchriùs ardebis, veluti fax lampade in aurea,
Quanta feres populis morum documenta togatis?
Cur gemmam ſepelis pretioſam? auriq. talenta
Deſodis?& properas mortalibus abdere ſolem?
Elige quod ſequeris vitæ genus, arma ne an aulæ
Præmia?caſtra togæ placida, an ſtudia horrida Mar-
Addubitas,hæres,lacrymaris? num fidei audes (tis?
Indubitare meæ? vos patria ſydera teſtor,
Si fallo, æternùm veſtris excludar ab oris,
Si fallo, ſtygiæ ſim perpetuò accola flammæ.
His puer attonitus monitis, falſiſque querelis
Vlterius verbis contra nil tendit, at intus
Secreto petijt votorum fulmine cælum.
Cum vox à tergo inſonuit. Gonzaga reſiſte
Macte inuicte dolis,nec alumnum noctis adora.
Reſpicit hic iuuenem alatum,læuaq. gerent em
Ingentem Clypeum tectum velamine; fidus
Ales erat Cæli, ſed conuenientia formæ
Mira in vtroque:pari ſcintillant fulgure luces,
Frontibus in geminis,maieſtas vna renidet.
Bina velut niuei collucent pocula lactis,
Aut geminæ quercus,plataniq. ſororia cœlo
Attol-

Attollunt capita, & concordi vertice nutant.
Ergo iterum dubio quatiuntur pectora motu
Ambiguusq. hæres Gonzaga: sed ætheris Ales
Non patitur dubitare diu: qui voce seuera
Significansque manu, stygio minitatur alumno.
Mentiri me etiam, coram me, perfide pergis?
Furariq. meos vultus, cœlestiaque ora? (bos!
Nec fugis hinc? O frontem, animosq. in clade super-
Quin vltro quassare caput, contraq. tueri
Toruum audes? Ego te. Sed præstat ludere fraudes
Consilijs. Huc huc oculos Gonzaga, videbis
Quid manes superis, quid distent sordibus astra.
Mox pauper post hac vexilla merebere miles.
Dixit, & amoto clypeum nudauit amictu.
Sidereis pictum gemmis apparet Iesu
Nomen adoratum superis, ereboq. tremendum.
Protinus, ac geminata dies fulgore recenti est,
In ventos simulacra abeunt, vmbræq. vagantes,
Vt ceræ ante faces, nebulæ vel solis ad ortum.
Tartareo at monstro facies mentita recessit
Et sua nox rursus vultum occupat: ora nigrescunt
Naribus it fumus, redeunt in colla colubri
Cum sonitu, dirùm frontis rubuere cometæ.
Deformem genij veraci in imagine formam
Horret Aloysius, comitiq. amplexus inhæret
Sydereo; hic firmat trepidum, risuq. serenat,
Et recreat sparsos cælesti nectare vultus.
Ille miser fassus se victum, ingenti vlulatu
In Phlegetonta: alter sua sydera victor adibat:
At cor Aloysius cum nomine donat IESV.

F I N I S.

B. ALOYSIVS

FLAGRIS ET SANGVINE ADITVM IMPETRAT

In Societatem

PERGE catenato proſcindere fortius artus
Verbere Aloyſi, venis effunde liquores
Virgineos, pulcro victoria ſanguine gaudet:
Optatæ poterunt lacte hoc adoleſcere palmæ.
Si patrij affectas adamantem frangere cordis,
In te flagra rota; fer grandia vulnera membris
Exiguis; tua erunt nam vulnera, pœna parentis,
Et dum te plectes, patris vlciſcere rigorem.
Sentiet ille ſuam nati per vulnera cædem,
Nec tolerare diu poterit duo funera in vno.
Quin vt ſeruet vtrumque, tibi ſuccurret, & vna
Sanabit patris, & nati medicina dolorem.
Improbe amor, quæ nam pandis miracula rerum?
Tu cogis patrem ne perdat perdere prolem,
Qui dum ſeruabat prolem, perdebat amando.
Bis duodena poli luſtrauerat aſtra quadrigis
Flammiferis Titan, ex quo Gonzaga parentem
Sollicitis vrget precibus, pro munere poſcens
Nudari patrijs gazis, ſanctaque potiri
Pauperie. Sed nil votis flagrantibus actum,

In-

Incaſſum ſe ſe met in omnia vertit amoris
Blandimenta: nouis ergo noua bella magiſtris
Tentat Aloyſius, nebulis obducere vultum
Mæſtitiæ, letos oculis auferre nitores,
Deſcriptas de patre gerens in fronte querelas.
Sed quis fraude ſenem genitorem vincere poſſit?
Nec facile eſt dare verba ſeni, nec fallere amantem.
Protinus agnouit pueriles callidus aſtus,
Et rerum experiens genitor; quin artibus artes
Ludere conſtituens, in corde recondit amorem,
Ipſe quoque, & faciem contriſtat nube ſeueram.
O amor, & quis te Protei variabilis artes
Edocuit? vultus te auctore auertit vterque,
Ardet vterque tamen, ſcenamq; implere laborat.
Scintillant in fronte minæ, ſæuique rubores
Irarum, quos ignis alit (quis credat) amoris.
Vt primum cecidiſſe videt ſine vulnere telum,
Aſperiora puer meditatur, aditque parentem
Amplexu non ante dato, nec fronte, beare
Qua ſolet, at mæſto deiectus lumina vultu. (ſq.
Iam dudum eſt genitor, cùm te precibus, lacrymi-
Tundo, ſed incaſſum, vt Cæli patiare vocantis
Iuſſa ſequi; teſtor ſuperos, quod verba, preceſq.
Non valuere piæ, nunc tandem ſanguine vincam.
Eſt animæ plenum mihi cor, eſt dextera fortis.
His dictis, capite inflexo veneratur, & aufert (tem
Se ex oculis, linquens trepidantem, & verba tremen-
Ambigua, inque ſuum conclaue irrumpit, & abdit.
Heu quam difficile eſt legem præſcribere amori
Perpetuam! Vſq. àdeo ſcenam variatis amantes.
Iam piget incepti patrem, genioq. ſeuero

Pœnitet indulsisse, suas iam deuouet artes,
Et lacrymis veris, fictas vlciscitur iras.
Nã quid(ait) nati verba hæc abrupta minantur?
Certè aliquid crudele parat; mihi triste per artus
Ducitur augurium, pauefactaq. pectora turbat. (ces?
Sanguine(ait) vincam? at cuius nam sangnine vin-
An ne meo? capere haud tantum puerilia credam
Corda nefas, ausisq. feris pia vota repugnant.
Anne tuo? iratus Patri, in te fulmina vertes?
Inuisumq. tuis multabis cladibus hostem?
Ah tibi ne tanti genitor sim causa furoris!
Me miserum! nunc nate viam qua vincere possis,
Ingrederis, nequeo his, nequeo me opponere telis.
Hæc vbi multa suo versauit pectore, tandem
Imperat acciri matrem, pacisq sequestram
Destinat; at fidum iubet explorare ministrum,
Quid natus tali meditetur cardine rerum.
Ille in secretæ positus penetralibus ædis
Nuda catenatis cædebat terga flagellis.
Iam decrescebat crebro sub vulnere corpus,
Cum famulus cautis, oculisq. atque auribus hausit
Flagrorum sonitus, tempestatemque cruentam.
Nec mora: sollicitus genitorem nuncius implet.
Infelix genitor, properè ad conclauia Nati
Suspirans vehitur, sequiturque exterrita coniux,
Per rimas introspiciunt, spectacula sæua,
Horrida, luminibus non adspicienda parentum.
Languebat tunc forte puer, cum brachia vires
Deficerent, venasque cruor; paulùmque remissis
Verberibus, vocum feriebat fulmine cœlum,
Omnia quæ occulti poterant audire parentes.

Om-

Omnipotens mundi Genitor, qui ſanguine prolis
Sedaſti infenſas miſeris mortalibus iras:
Sanguine da nati mihi cor mollire paternum.
Tu cui clauſtra patent animorum, adituſq. profundi.
Tu noſti, quanto noſtrum genitoris amore
Cor calet; ah ne te tantum ſibi, vel tua iuſſa
Poſthabuiſſe velit, ſum in flammas ire paratus,
In ferrum, mediaſque acies, me nulla laborum
Tardabit facies, aut turbida mortis imago:
Prima Tonantis amor mihi cura, ſecunda parentis.
Cur mea vota negat placidas admittere in aures
Si pater eſt? ò ſi excidium crudele videret,
Et lacerum nati corpus! miſereſcere forſan
Diſceret, & mallet viuentem amittere prolem,
Quam funus retinere ſuum. Miſereſcite Diui!
Sanguinis & noſtri partem genitoris ad ora
Ferte precor, ſilicem, cordiſque adamanta liquantes.
Dicite: chare pater, tua quondam maxima cura.
Dulcis Aloyſius, media inter limina lethi
Palpitat, inque ſuo moriturus ſanguine languet.
Si te non blandæ flexerunt murmura linguæ,
Si te non calidis placarunt flumina riuis,
Flectat io ſanguis! rigidos domat ille Tyrannos,
Sanguine placantur Cœleſtes, ſanguine Manes.
Frangit ſaxa cruor, genitor iam cede cruori.
Non cedis? præbes his vocibus, aſpidis aures?
En vrgebo gradus mortem celerare flagellis,
Paſcere cæde mea, ſatia cor ſanguine nati,
Quid nati dixi, immo tuo? tuquippe dediſti,
Et totum tibi reddo libens. Vix talia fatus
Dulcibus horribilis furijs, iam flagra reſumit,

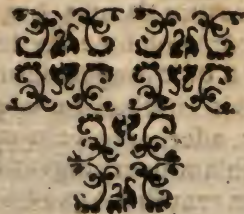
Iam rotat acta manu, iam vulnera vulnere cædit!
Hìc miſeri vlteriùs ſeſe celare parentes
Non potuere; dolore amens, exclamat vterque
Ah ſiſte! impelluntque fores, & clauſtra refringunt.
Tunc pater; haud vltra ſæui, do nate quod optas:
Ah non eſt tanti ne perdam, perdere natum!
Viciſti: tantùm poſt prælia parce cruori,
Tres animas, vno crudelis vulnere mactas?
Ille ſtatim ſurgens, humeros, & ſaucia flagris
Terga, damaſceno properè obuelabat amictu:
Occulere oppoſito conatus corpore cædem
Incaſſum; largo ſtagnat nam flumine ſanguis.
Quemdum mirantur trepidi, & calcare verentur,
Exanguis pater, & mater lugebat, at ipſe
Ora verecundo tranquillans pallida riſu,
Lætitiæ eſt propior, tantorum cauſa malorum.
At miſeranda parens, vbi vocem animumq. recepit
Impleuit clamore domum: Haud te nate ego paui
Lacte meo, vt ſanguis fieret, quem fundere poſſes
Prodigus, inceſtans maternos funere vultus.
Heu ſtragem horrendam! viden omnia ſanguis inun-
Flagra, pauimentum, veſtes, aulea, tepetes, (dat?
Nam laceros texit velamine callidus artus.
Hæc puer? an puerili in corpore facta gigantis?
Sic animæ pars magna meæ, & pretioſa iacetis
Puluervlenta in humo ſparſi ſine honore, meo olim
Pleni Aloyſio, triſtes, dulceſque liquores?
At tu viuis adhuc fili, maiore peremptus
Parte tui? viuis? quin &, ſub vulnere tanto
Crudelis, ridere vacat? Quo adamante gelauit
Cor tibi? nam finxi (ſcio mater) nate tenellum,
Vnde

Vnde vnde in tantos potuit durare rigores?
Talibus orba parens rumpebat tecta querelis.
Aſt Aloyſius dextra, læuaque prehenſos
Ambos continuit, blandiſque auferre dolorem
Vocibus aggreditur. Dux inuictiſſime bello,
Et bellatoris coniux, tamtumne timere?
Sanguinis ad modici viſas horreſcere guttas?
Atqui haud degenerem ſobolem, laudare decebat.
Sic aquilæ explorant fœtus, ad fulgura ſolis.
Sed iam corde metus pro me deponite, voti
Compos Aloyſius, nihil vltra ſanguine vincet.
O mihi luce magis chari ſaluete parentes!
Quas vobis reddam grates pro munere tanto?
Ibo, ſed immemorem me nulla redarguet ætas,
Ibo, ſed veſtri mecum gradientur amores.
Nec mora longa: breui cælo ſociabimur, huius
Poſt momenta breuis mortis, quæ vita vocatur.
Cernitis, vt properat cita temporis orbita, mundo
Præcipitante, diemq. dies, horam obterit hora?
Tu primus, tu chare pater mortalia ſolues
Vincla; pios tibi ſingultus in limine vitæ
De Cælo, & lacrymas tergentes crimina, iamnunc
Exoro, noſtrum tunc ipſe fatebere munus.
Teque ego pone ſequar, lenta ſed tabe pereſus
Dicar, erit ſerpens quæ flamma beantis amoris.
Te genitrix noſtrûm poſt funera, vita manebit (eſt,
Longa quidem, ſi quid longum mortalibus vſquam
Hanc mihi debebis: morbo nam languida noſtras
Implorabis opes; adero, pro veſte micanti
Sole ſuperfuſus, chlamidem pingentibus aſtris.
Qualia maternum tentabunt gaudia pectus?

Ta-

Talis erit diæ dulcedinis imber inundans,
Posset vt æternùm producere tempora vitæ,
Tempora si fragilis vitæ æternare liceret.
At mihi quos titulos superi, quæ templa paratis,
Pro spretis patriæ gazis, & stemmate auorum?
Vnde mihi, vt saxis surgant gemmantibus aræ?
Pictaque Aloysij ante aras scintillet imago?
Quam circum auratis pietas pretiosa tabellis
Vestiat, incensisque flagrent altaria ceris?
Flore pauimentum albescens effundat odores
Ad cinerem, gremio quem argentea colligat vrna.?
Vnde mihi, vt Vaticani capita alta senatus
Quos veneror viuens Augustis Regibus æquos,
Exuuias humiles nostri, partemq. minorem,
Affusi genibus, cine factum & funus adorent?
Vt celebrent alij festiuo carmine laudes,
Atque alij resonent concentu templa canoro?
Tanta ne tam paruæ debentur præmia laudi?
Talibus attonitos dictis Gonzaga parentes
Casus quemque suos, arcanaque fata docebat,
Et tamquam ventura canens. Quæ facta videmus
Nos partim, partim facimus, facientque nepotes.

FINIS,

B. ALOYSIVS

IN OFFICIIS CHRISTIANÆ CHARITATIS EXTINGVITVR

PAuperibus Gonzaga operam dum deuouet ægris,
Æger & ipſe cadit, palmaq. potitur amoris.
Parta ſine ingenti non eſt victoria pugna.
Ante ſubactus amor cunctis vitæ inditus, olim
Qui princeps oritur cum corde, nouiſſimus idem
Emoritur, tumuloque ambo conduntur in vno.
Nec Deus, ipſe Deus, ſine pugna hunc opprimit hoſtem.
Luctandoque immane laborat; pallidus ora,
Corde gemens, lacrymans oculis, ſudore cruentus.
Luctari humanum eſt, diuinum hac vincere lucta,
Gonzagæ ſed opem luctanti fertis, & arma
Cælicolæ in ſpeculo, ſpeculum rationis imago eſt,
Quæ mentem æterno colluſtrat lumine veri.
Italiam, & Romam duplex vexabat Erynnis,
Sæua fames, & dira lues, vrbemq. premebant
Diuiſis ambæ excidijs, vnaq. ruina.
Vtraq. ſola capax Romanum extinguere nomen:
Quid faciant, coniuratis in funera telis?
Pauperiem inuaſere ſimul, rerum omnium egenam,
Atq. vnas animas per multiplicata malorum
Damna repoſcebant; ſi quos euadere morbi
Contigerat furias, languentia pectora carpens

La-

Latratu, morsuq. fames agitabat inani.
Cognati generis Gonzaga euictus amore
Ærumnis lacrymas dedit. Ergo peribitis (inquit)
O miseri, nec vos humanæ fœdera sortis,
Diuinæ aũt fidei consortia iura iuuabunt?
Vt iumenta super nuda tellure iacetis,
Nec medicina malis superest, nisi mortis amaræ?
Sed licet ingratus vos deserat Orbis, auaræ (quet.
Viscera dum claudunt animæ, haud Gonzaga relin-
Ibimus, & quantum vires, animiq. valebunt
Obsequium, vultusq. bonos, curamq. fidelem
Deferimus, famulasq. manus; solatia lethi
Si non auxilium, saltem præbere iuuabit.
Tales voluebat Gonzaga in pectore sensus,
Sed sensus alios meditanti suggerit, Orci
Seu genius fallax, seu cunctis insitus, almæ
Lucis amor; neque enim constant præcordia ferro.
Quid Gonzaga spei incertus, certusq. pericli,
Heu frustra generose paras? ægrosne leuabis,
An moriere simul? poteris fulcire ruinam
Sub qua Roma tremit? mortem frenare furentem
Tentabis, falcemq. nigræ extorquere tyrannæ?
Sed fac posse tuis reuocare cadauera vitæ
Officijs, tanti ne alienæ instare saluti,
Ipse tuam prodas vt prodigus? aspice saltem
Quos serues, & quem spernas; vt sordida viuat
Fex hominum, cænumq. & mendicabula vulgi,
Tam clarum virtute heroa, & sanguine perdis?
Talia fert sensus, meliora, sed aspera dictat
Hinc diuinus amor; Iuuenis cor instar arenæ est:
Numinis, & vitæ gemini luctantur amores,
Seque

Seque premunt argumentis, pelluntq. viciſſim.
Quæ iacit vnus tela, eadem alter tela retorquet.
Quotquot Aloyſi languentes cernis, adora,
Pauper imago Dei eſt, hoc nomine clarus habetur.
Vt ſerues Gonzaga alios, te prodere noli,
In te expreſſa nitet diæ quoque mentis imago. (qui
Prima, Tonantis amor, generis dein cura propin-
Qui fratrem videt, & ſpernit, nec numen amabit.
Prima Tonantis amor tibi cura, ſecunda ſalutis
Cura tuæ, reliquos amor hic metitur amores.
Non poteris niſi te ſpernas curare propinquos.
An poteris niſi te ſerues, ſeruare propinquos?
Ergo inopes ægri, deſolatique iacebunt?
Ergo ne pereant illi, Gonzaga peribit?
Numen erit tibi præſto; pios defendit Olympus.
Numen opem ferat his, cæli eſt curare relictos.
Ludimur heu, vario mens anxia fluctuat æſtu?
Dum latet ambigua tectum in caligine verum.
O lux prima parens lucis, cui fulgura ſolis
Multum noctis habent, noſtri penetralia cordis,
Quæ luſtras, animumq. ſequi meliora parantem,
Noſcere da meliora, iubar veri exere menti,
Vix ea, cum ſubitò ſeiuncta è corpore mens eſt,
Membraq. dum torpent, ſine pondere libera ludit,
Ludit, & exultat diuerſa in imagine rerum.
Quippe videbatnr ſpatioſam adductus in ædem,
Cernere diſpoſitos hinc, atq. hinc ordine lectos
Porticibus longis, plenos languentibus ægris.
Horrentes alios ſcabie, illuuieque pereſos,
Ora, manuſque; alios maculoſos vlcere crebro,
Extinctos alios, multos animam exhalantes,

Fœtor

Fætor vbiq. grauis, omnique in funere pallor.
Huc illuc volucres ſtudio celerare miniſtros,
Quos toga rubra pedes tegit vſq., & purpura vilis.
Ex illis ibat iuuenis formoſus, & olim
Viſus Aloyſio, ſed tempora certa, locumque
Non meminit, fallit vulgari tectus amictu,
Nobilis, haud ſanè plebeiæ ſortis ephebus.
Hunc vt Aloyſius propiorem vidit, amicis
Vocibus alloquitur. Iuuenis macte indole tanta,
Laudo tuam, miſerorq vicem, qui captus amore
Numinis, has ſordes, atq. eiectabula curas.
Ille autem ridens, ſimplex Aloyſie, quam te
Lumina decipiunt? (inquit) ſordeſne videntur
Deliciæ ſuperum, atq hominum? Me lumina fallunt?
(Subdit Aloyſius) non viua cadauera cerno,
Non hoc hoſpitium mortis, non funeris antrum?
Cui rurſus Iuuenis; Verbis contendere vanum eſt,
Res vbi vera ſtatim pandat; nunc aſpice (claram
Chriſtallum hìc oculis obiecit) nunc ait ipſe
Conſtitues, huius qualis ſit ſcena theatri.
Res vix credibilis! cernit migrare coruſcos,
In radios ſordes, in claras vlcera gemmas
At plagas ſimiles ſtellis, & frontibus ipſis
Neſcio quid fulgere ſuper diadematis inſtar.
Tum Gonzaga equidē certe nunc lumina fallunt.
O ſpecioſa vitri mendacia! tale trigonum
Chriſtallum fertur pompam ſimulare colorum
Cæruleum roſeo, atq. auro miſcere ſmaragdos.
Hìc Iuuenis: nunc mente erras Gonzaga, ſed ante
Errabas oculis tantùm: audes dicere fallax
Hoc ſpeculum, primi confectum fulgure veri,

Cor-

Corrigat vt prauos oculos? Siè cernis in vndis
Obliqui partem remi, tamen integer ille eſt,
Atque æger viſus vitro curatur ab arte.
Verùm hæc vt mirere minus, maiora docebo.
Ille (vides) iuuenis, lecto qui incumbit eburno, (eſt
Ore, habituque hominem ſupra; Regnator olympi
Ille; Columbinus triuio, quem forte repertum
Pauperis effigiem languentis, & ora gerentem,
Suſtulit amplexu, patriaſq. euexit in ædes.
Impoſitumq. thoris Regem, ſuperumq. hominumq.
Ter felix! elephantiaci ſub imagine curat.
Aſpicis obſequium, qua ſedulitate miniſtrat,
Aſpergitq. cubile roſis? nec, dum putat ægri
Vlcera contrectare, Deum ſe tangere ſentit,
Dulcia ſydereis delibans oſcula membris.
At commota ſuum ſenſerunt viſcera Numen.
Iniuſſæ ſtillant lacrymæ, ſuſpiria fundit,
Vicinoq. calet nimiùm, quem neſcit, ab igne.
Parte alia vlceribus languet matrona beatis.
Vermibus oſtentat quæ putreſcentia denſis
Vbera; ſed vermes, niſi quòd reptare videntur,
Vix illos credas, niueo candore decentes
Margaritas dicas; pretium bene nouit auara
Fœmina, theſaurumq. ſuum donare recuſat.
Audin, vt increpitat Guzmanum vocibus ardens
Dominicum, qui vermiculum ſubduxerat vnum,
Gemmam redde meam? Sed forte domeſtica laudū
Pulchrius eſt exempla ſequi. Agmina cerne tuorum,
Xauerium ante alios, ſaniemqui ex vlcere fædo
Manantem, vuis non dubitat præferre Falernis,
Sorbilibuſque liquefactis in pocula gemmis,

Quas Romano Asiæ Domino, Cleopatra propinat,
Non tam auidè niuium glaciatas frigore lymphas,
Quas florum condiuit odor, dulcedite tinctus
Saccharea, sitiente bibunt æstate Quirites:
Quam cupido saniem sorbet Xauerius ore.
Aspicis, vt cari pereat ne stilla liquoris,
Relliquias tergit digito, sugitque labellis?
Nec minor, & socios imitandi prouocat ardor,
Clade licet varia. Nam plures noxia tabes,
Corripit, atq. ægros affligit, opemq. ferentes.
Macte Aloysi animis, aliena exempla tueris,
Sed mox ipse dabis, nec te inferiora sequentur.
Nunc, olim, quocumq. ferent se tempore clades,
Numinis ibit Amor contra per funera. Morbi,
Non deerit gladius, deerit si palma cruoris.
Vinc. Exoriere aliquis, Gonzagæ sanguine claro
Carafa Non impar, geminoque flagrans ardore, sed annis
Gen. Maior, & imperio. Placida cum in pace liceret
Non ignobilibus curis traducere soles:
Haud dubiæ mortis discrimen adire iuuabit,
Abiectisq. ægris, pretiosam impendere vitam.
Tanti est humani generis seruire saluti.
Quòd si pectoribus Decios in fata ruentes
Pro patria, pleno circumsonat ore vetustas:
Non hunc fama canet, non templa, aræq loquentur?
Sæculaq. Heroem si tantum ingrata silebunt,
Æterno plausu, non assultabit Olympus?
Desine Iulæum mirari gloria sydus.
Hoc sydus felix Orbi; sed gentibus ille
Funera portendens fax, sanguineusq. cometes,
Et latro Regnorum Cæsar. Qui dona vocabat
Im-

Immeritis cum rapta daret, ſtrageſq. trophæa,
Cædibus humanis nunquam exſaturata Carybdis.
Sanguine Romano terras impleuit, & vndas,
Cæſareo tandem ſparſurus ſanguine Romam.
At non ille ſui gaudet nunc nominis aura,
Inter vtrumq. chaos magnum; tormenta pervrunt,
Non tangunt laudes, ſi ſama illabitur orco,
Non ſinit audiri ſtridor, tractæq. catenæ.
Talia Aloyſio Iuuenis miranda canebat,
Et ſenſim cæleſte vitrum, ſub fine loquendi
Oppoſitum ſibi conuertit, quo diſcere poſſet
Veridico à ſpeculo veram Gonzaga figuram,
Quantaq. maieſtas humili ſub veſte lateret.
Continuò Gonzagæ animum percuſſit imago
Nota, vbi conſueti vultus rediere; flagrantem
Agnoſcit Iuuenem, atq. oculos cuſtodis, & ora
Syderei, pictaſq. alas, aurumque comarum.
Ergo ſtatim in genua hic, ille euaneſcit in auras.
At Gonzaga memor, caris ſe deuouet ægris,
Promiſſamq. ambit votis, & funere palmam.

F I N I S.

B· ALOYSIVS

A prophana militia in ſacram traducitur.

QVid tibi cum ſæuis puer ò mitiſſime bellis?
Cur teneras grauat haſta manus? lorica lacer-
Vrit,& implacido cinctũ latus enſe minatur? (tos
Totus in arma ruis ſaturanda cruoribus arma.
Fronte quidem ſpiras oculiſq: audacule cædes.
Neſcio ſed quid dulce oculi, cum fronte renident,
Quid facerent blanda ſi riſum pace cierent?
Sed mihi crede puer, non hæc tibi tela gerenda
Deſtinat Omnipotens, nec bellatoribus iſtis
Orbis eget, feruent nimium quantũ omnia Marte,
Mantoum & Regum tellus ſat plena triumphis.
Bella aliter tractanda tibi, tu ſcilicet vnus
Hoſtis eris domitorq. tui, pugnator, & idem
Vincenti pugnæ campus, ſpiranſq: trophæum,
Spectator mundus, pretium polus, aſtra corona;
Fortis Aloyſij Genitor, Dux inclitus armis,
Cui ferro nomen, pectus triplici ære rigebat
Belligeræ cinctum virtutis, fortè ſuorum
Luſtrabat numerum, & florentes ære manipli
Ordinibus ducti varijs, atq: agmine longo,
Sole laceſſitis vibrabant fulgura telis,
Implebantq; oculos dulci terrore tuentum.

Vndiq: conueniunt auidæ in ſpectacula turbæ,
Martis inexpertas veri, belliq: laborum,
Spectare inſontis pugnæ ſimulacra iuuabat.
Spectacli ſed pars melior, potiorq: voluptas
Vnus Aloyſius, qui tunc puer, ante parentem
Grandæuum, nitidis ibat pulchellus in armis,
Et breuibus libratum humeris haſtile gerebat,
Ad pugnatorum moderans veſtigia greſſus,
Torua fronte minax. tenero ſed in ore decebat
Ille rigor frontis, tela horrida pulchrior inter
In bello vultus medio ſpirabat amores.
Nempe videbatur Macedo, comes ire Philippo
Paruulus, aut cum Peliaco ſene pupus Achilles.
Quis populi tunc plauſus erat, quā leta fauentis
Murmura militiæ? puer hic (modo creſcat) auitas
In palmas ſuccedet ouans, nec regna paterna
Hunc ſat Alexandrum capient, ſigna indolis altæ,
Agnoſco, tot Gonzagas in corde latentes,
Vnguibus à primis animoſum diſce leonem.
Audijt hæc pueri cuſtos, & riſit olympi
Aliger: iſta mihi, dixit, num bella parantur?
Gonzagamq. meis tentant abducere ſignis?
Sed ſaxo Martis ſint irrita vota profani.
Et quando arridet belli furor, & ſitis ardet
Sanguinis, ad noua bella tibi, noua tela parabo.
Vix ea: Gonzagæ clara ſe in luce videndum
Cum dedit, & præfixa gerens flagra cuſpide ahena
Pro telis, & pro thorace, rigentia ſetis
Tegmina, pro clipeo velamina ſancta pudoris:
Alme puer (dixit) quem vix in luminis auras
Eductum, ſacris properaui tingere lymphis,

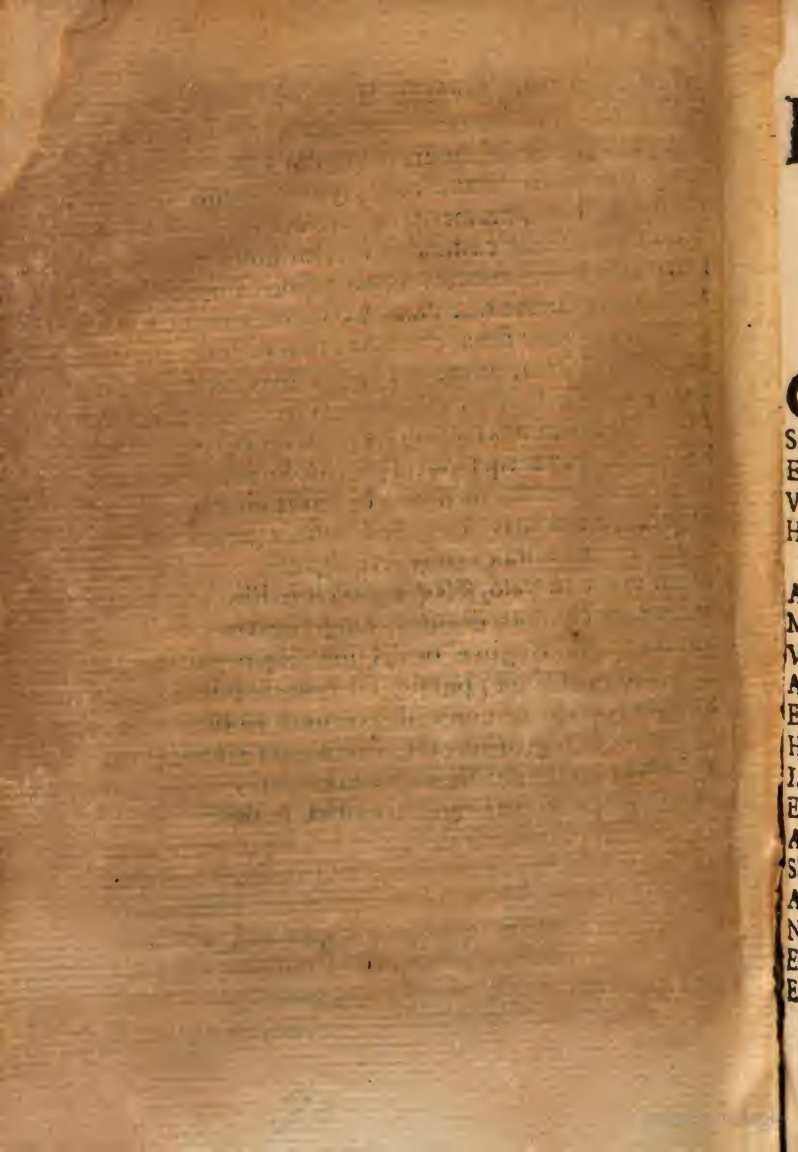
Vt ſuperi tua corda incenderet ignis amoris
Illis natus aquis, generoſos indue ſenſus,
Maturos æuo in viridi, mentemq: ferocem.
Inſtant magna tibi certamina, prima Voluptas
Bella parat, ten roſq: dolo circumuenit annos
Multiplici, dulci conſpergens tela veneno.
Inuictos, quæ ſæpe viros bellis, ſua mittens
Sub iuga, delitijs cupidos ſuffocat amantes.
Qualis odoratas vbi germinat India ſiluas,
Incautus tulerit ſi greſſum forte viator,
Inſidias meditata diu, ſe ex arbore ſerpens
Implicuit collo, & confeſſa amplexibus hoſtem,
Strangulat; haud aliter necat inter dona voluptas.
Ah quoties acies, inuictaq: pectora ferro
Succubuere voluptati? Qui vicerat alpes
Annibal, & Romam, Campanæ imbelle trophæū
Deſidiæ, Cannas, inter conuiuia ſenſit,
Fœmineæq: comæ fragili deuinctus ab auro eſt.
Pellæum quid vana canit mihi Græcia Martem?
Ille quidem Iuuenis multa domat arte ferocem
Quadrupedem, & pictos vincendo currit ad Indos.
Quid tamen iſta iuuant? ſi palmis auctus, & annis
Senſibus ereptas animi permiſit habenas,
Nunc ira, & Baccho, nunc blanda victus amoris
Sæuitie, atq. hauſtu nimio temulentus honorum.
Sorte tua felix, ò Perſarum vltime Regum!
Quippe ſub hoſte cadens maiori, Auctore Darius
Damna leuas, cladeſq: ſuos habet illa triumphos.
Sucubuiſſe pudet Baccho, inter fercula, Mundi
Victorem, hinc propinati malènata veneni eſt
Fabula, ſed fuit ebrietas, fuit ipſa venenum.

Hæc

Hæc nullos pestis fasces reueretur & arma:
Nec mollis duro bene frangitur ære voluptas,
Non nisi sydereis hoc monstrum vincitur armis.
Macte puer Cœli donis, ante omnia falsas
Blanditias, lususq; caue, tum quidquid amicum est,
Crede subesse dolos, & cæcis plena periclis,
Omnia tuta time, pro muro audacia bellis
Est alijs, isthæc vincuntur bella timendo.
Ac velut ille altæ qui mœnia protegit Vrbis,
Obseruans omnes aditus communit, & omnem
Obstruit arte locum, nequa manus improba furtim
Irrepens, ferroq; ferat flammaq; ruinam.
Haud secus ipse tuos cautis moderabere sensus
Excubijs; oculos ante omnia, namq; voluptas
Decipit his, animisq; vehit per lumina clades.
Non tot terra angues numerat, tot falsa procellas,
Quot nigrum virus, claro de fonte bibentes
Per soles periere suos. Ergo accipe casta
Amuletha puer: frontis velamen honestæ,
Quale suæ quondam donauit habere maritus
Caldæus Saræ, sed Caldæo ante marito
Ipse Polo tuleram, vt lasciui regna Canopi
Et Pelusiacas tutò ingrederentur arenas.
Velamen, quod non humana texuit vlla
Arte manus, sed pro aurato subtegmine stellas
Insertans radijs, operosa Modestia finxit,
Historiæ ducens & nobilis argumentum
In telas, exempla tui speciosa pudoris
Dædalea insigniuit acu, præsaga futuri
Docta magisterio superùm cœlestis Arachne.
Hæc age virgineæ circumda splendida fronti
Mu-

Munera, ſic melius vigilabis lumine clauſo,
Et cæcis oculis cæcum vitabis amorem.
Cingula præterea rigidis horrentia villis,
Atq: catenatos nexus cape, ſydere aheno
Ornatos funes, his fortiter vtere donis,
Tartareus ſe met cædendo vincitur hoſtis;
Fitq: voluptates contra, cor ſanguine fuſo
Durius, & ſanant hæc vulnera, vulnera mentis;
Dixerat ille: ſimul crudelia munera linquens
Ocior in Cœlum properat, puer æſtuat, & quo
Longiùs ignis abit, violentiùs vrit amantem.
Horrentes calybes tactuq: flagella cruento
Explorat, gaudetq: ſuos tractare dolores
Ore renidenti, & mordere vbi ſenſit aheno
Dente flagella ſatis, caris dedit oſcula pœnis.
Quin etiam mira cælatas arte figuras
Dum videt in velo, ſeſeq: agnoſcit in illis
Vitantem choreas, declinantemq: theatri
Spectacla, & Reginæ oculis matriſq: negantem
Aſpectum, erubuit; pueriq: eſt tanta modeſti
Simplicitas, fictos non audet cernere vultus,
Quos veros fugiturus erat; ſed lumina claudens
Protinus opponit caſtæ velamina fronti,
Munimenta ſui pariterq: trophæa pudoris.

F I N I S.

B. ALOYSIVS

Mercedem Amoris ſui per cæleſte ſpectaculum delibat.

GOnzagæ cineres tepidi, exuuiæq. calentes,
Quas animus diuo ſuccenſus amore fouebat;
Si qua ſuperſtes adhuc gelida fax viuit in vrna.
Exiguam veſtri partem ſpirate caloris:
Vna rogi tanti faciet ſcintilla beatos,
Hunc amor vt iuuenem terris, Cœloq. beauit:
Ex quo nam ſuperis pudibundæ lilia mentis,
Aetatis flores, & ver iuuenile dicarat;
Mutua creuit amor per munera tempore longo,
Virgineæq. aluere niues incendia cordis,
Amphora vt ardentem nutrit cryſtallina ſolem.
Ergo licet metam nunquam dum viuimus, ignis
Hic teneat, ſemperq. vltra, Plus, dicat amanti;
Immensùm tamen auctus erat; macieſq. genarum,
Et graciles artus, & languida lumina frontis,
Atq. hoc perpetuò palleſcens vultus ab auro,
Signa dabant intùs populantis viſcera flammæ;
Ardebat Gonzaga, æſtuq. beante peribat.
Non hæc damna tulit teneri moderator alumni:
Extingui iuuenum florem, florente iuuenta,
Et Cæli curam, Cæli tabeſcere donis,

Ceu

Ceu ſoli carum germen ſuus ignis adurit.
Ergo iubet dulci ſubducere pabula morbo,
Furariq.pium diuino pectus amori.
Eſt conditura hic, inquit, Gonzaga laborum,
Non merces, dum viuis, amor, ne tempus amando
Proijce, quod præſtat conſumere tempus agendo.
Si bene numen amas, pro numine deſere numen.
Adde, quòd hæc vitæ flamma eſt inimica calori,
Dulce malum, placidum vulnus, gratumq.venenum,
Omnis amor magnus, furor eſt, ſapienter amare
Vix Deus ipſe poteſt. Iuuenem ſic ille monebat,
Sed ſurda monitus Aloyſius aure bibebat.
Sed grauior medicina malo eſt; plus namq. fatigat
Per vim pulſus amor, regnataque corda repoſcit.
Heu quid agat! nam difficile eſt abrumpere curſum
Aſſuetæ flammæ, notoſq. inhibere calores,
Non parere nefas, at cura grauiſſima tangit
Obſequij, ſed qua id præſtet ratione laborat;
Dum mentem, ſenſus, amor omnia poſſidet vnus:
Sic adeò inſiſtit, ſecumq. hæc pectore verſat.
Ecquis io legem tam duram audiuit amandi!
Antiquam flammam dimittere corde iubetis,
Nec noua corda datis? namq. his, in ſanguine viuo
Effigiata nitet dilecti autoris imago:
Tollitis hanc, pariter diſſoluere corda neceſſe eſt.
Nec ſine corde animus, neq. cor ſine Numine viuet;
Qualiter æthereas vis ignea ſurgit in oras,
Qualiter æquoreos contendunt flumina tractus,
Talis Aloyſij Numen pia cura petebat.
Nunc volucres curſus ad ſydera ſiſtite flammæ;
Flumi-

Fluminaq. ad patrios conuersa recurrite fontes;
Nam Gonzaga suos reuocare iubetur amores.
Heu quonam pacto pugnantia iussa facessam?
Numen amas, inquit, pro Numine desere Numen.
Ecquis amet sine amore, & amare recuset amando!
At languet nimio igne salus consumpta; salute
Qua non est potior diuini languor amoris?
Celestes in corde faces mihi (credo) liceret
Forsitan attenuare, rigens hoc marmore duro
Si fieret magis, aut minùs esset amabilis ille,
Vnde beata bibit felix incendia cælum:
Nunc tenerum cor, esca rogis est paruula tantis.
Sed fac posse suis vacuari ardoribus Aetnam.
Nil agitis, dum parcendo sæuitis: amorem
Aufertis vita vt maneat, magè vita peribit:
Membra animo spirant, animus vegetatur amando.
Credite, sola pio superest medicina furori,
Pro Christo tormenta pati; ceu gramina riuis,
Sic & supplicijs animus lactatur amantum.
Addite Aloysio pænas, augebitis annos.
Nec pulchra ambimus speciosæ nomina cladis,
Vulnera nec fama totum celebranda per orbem,
Non animę viles tam splendida dona rogamus:
Quamquam ò! sed mea vota regat tua Diue volun-
Occultis liceat saltem tabescere pænis, (tas.
Et sentire graues sine cuspide cuspidis ictus,
Et magnos tacito de vulnere ferre dolores.
Supplicij, tu testis eris, qui muneris author,
Et solamen, eris custos, victoria, merces:
Talibus orabat pœnas Gonzaga querelis.

Pro

Pro pœnis ægro numen ſolatia cordi
Detulit, & pretium tantorum oſtendit amorum.
Quippe videbatur ſeiuncta è corpore mente,
Ire per aërios tractus, paruæq. paludis
Inſtar, aquis circumfuſum ſtagnantibus, æquor,
Et veluti punctum totum hoc, quod dicimus, orbem.
At maior Cæli propiùs, maiorq. videri
Iam ſpecies, candet facies argentea Lunæ,
Argento nitidæ lucent in ſydere valles.
Sed maris igniuomi in morem micat aura lampas
Solis, & in liquido natitant dum ſydera ſole,
Apparent maculæ ſpecioſæ in principe lucis.
Iam Martis calcatur iter, iam ſubdita currit
Fax manſueta Iouis, Saturnique vltimus ignis.
Ardua ſupremi ſcandit iam limina Cæli,
Regaliſq patet venienti Numinis aula;
Aula auguſta, ingens, radiis quæ clara nitoris
Ingeniti, ſibi ſola ſuum ſolemque, diemq.
Sufficit, & ditat pretioſo lumina viſu.
Huc ſe ſe poſtquam Gonzaga ſedilibus aureis
Intulit, ætherei proceres inſignia regni
Expediere. nouum Cæli ornatura Quiritem.
Numinis imperio tum circumfuſa coronat
Loiolæa cohors iuuenem, & regalibus ornat
Cultibus. auguſtæ chlamidis circumdat honorem
Sarmatiæ lux Koſka ſuæ. Flore ambo iuuentæ,
Et virtute pares, & acerbi munere lethi.
Hæc, inquit, chlamis, egregia quam texuit arte.
Cælicolum labor, & ſtellas diſperſit in auro,
Calcatas compenſat opes, & ſydera terræ.
Hac

Hac trabea insignis, cultus,& vota precantum
Excipies, sacras Gonzaga vocatus ad aras,
Illam ferre decet tantùm, quos orbis adorat
Heroas, meritosq. nouis altaribus auget.
Borgia deinsceptro dextram, frontemq. corona
Xauerius decorat, sociantq. his munera dictis.
Accipe siderei decora augustissima regni.
Rex esto; pro contempta ditione paterna,
Astra damus, Cæliq. acies, & fulminis arma.
Quin elementa tuos expectant omnia nutus
Obsequiosa, lues ægris depulsa facesset
Corporibus, dicto rumida æquora tranquillabis,
Nomine Aloysii audito trepidabit auernus.
Hęc ille; interea dum Gonzagæ annulus aureus
Inseritur digitis, sic est Loiola locutus.
Indue Aloysi monumentum, & pignus amoris
Perpetui, æternos hic signat circulus annos,
Securumq. facit fati irreuocabilis, omnia
Nam frustra teneas, terras, mare, sydera, si te
Omnia ne perdas, semper timor improbus vrget,
Et quò plura tenes, magis anxius; ille beatus
Nunc est, qui fore se nouit sine fine beatum.
Cui nec fallaces parat inconstantia sortis
Insidias, nec secla ferunt voluenda ruinam.
Numinis effigiem non hìc, sed Numen adora:
Pro gemma Deus est, viden, vt per gaudia summa
Obruit, & recreat luces fulgore beato?
Si te iucundi tangunt modulamina cantus,
Si gratus blanditur odor, si mollia quæris,
Luminibus vel pulchra placent, vel dulcia labris;
Fi-

Fige in gemma oculos, vnus dabit omnia visus;
Quin etiam ætatum cernes arcana latentum;
Quæ fuerint, quæ sint, quæ mox ventura trahantur
Aspice marmorea tibi surget in æde sepulcrum,
Quæ Loiolæo Romæ statuetur honori.
Aspice, quos festo celebrabit carmine cætus
Posteritas; tunc obsequium tua facta canentum,
Dexter Aloysi, & populorum vota secundes.
Talia Gonzagæ Loiola canebat, & omnes
Syderei circum socii plausere fauentes.
Excitus ille sono, sensumq. animumq. recepit;
Lux oculis rediit, sed lumina clausit Olympo.

FINIS.

REGNVM PAVPERTATIS.

PROLVSIO

In orbem perpetuó rerum Naturam circumuolui, elementis, mixtiſque corporibus altero in alterum immigrantibus, vetuſtiſsima ſapientium ſententia eſt. Sed alius inſuper orbis rerum humanarum admirandus occurrit celebri diſtico, comprehenſus

Pau-

Pauperius pacem dat, opes pax, copia luxum,
Luxus bella parit, bellaque pauperiem.

QVOD ſi naturæ orbem illum, & circulum non defuere, qui carminibus celebrarent, nobis alius hic orbis dignus pariter videtur, quem heroico carmine commendemus. Primo igitur libro pauperiem explicabimus, vnde pax oritur, dimidiatumq; nunc damus propter amplitudinem argumenti. Adoleſcentem cupidum felicitatis inducimus, qui delatus ad regnum paupertatis, & à Diogene circumductus, illic heroas clariſſimos recognoſcat, ad egregia quæque, paupertate magiſtra eruditos. Hebræorum primò pauperiem, mox Scytharum, in aliud tempus reiectis Græcis Proceribus, & Romanis. Ad laudes vero huius virtutis exponendas philoſophorum pauperrimum adhibemus Cynicum, vt vi-

tia

tia opposita liberiùs carpat, præter ius poeticæ licentiæ, magnis etiam exemplis insistentes, Dantis præsertim Alighierij, qui se Christianum hominem à Virgilio per inferorum loca deductum fabulatur. Quamobrem nemo nos accusabit ante quàm illum damnet.

CAR-

CARMEN.

PAuperies nutrix pacis, pax alma potentum
Mater opũ;genita ex opibus teterrima proles
Luxus, & à luxu erumpentia bella, datura
Pauperiem; nostri Aonides sint carminis ordo.
Sic orbem assidua voluit vertigine mundus.
Alterum in alterius naturam corpora migrant,
Morte nouant vitas, terra, ignis, pontus, & aer.
Extremæ donec post fata nouissima lucis,
Ortum qui dederat, finem orbi ponet vtrique,
Aeternamque ferent elementa, & secla quietem.
Iam puer indocilis stadium confecerat æui,
Et dubiæ rationis iter, spatiumque tenebat
Aetatis, vitæ, quo mens auriga regendæ
Accipit arbitria, & sensum moderatur habenis,
Cum subijt mentem noscendi immensa cupido,
Quæ nam conditio rerum, & mensura, beatum
Efficeret? num delicijs infecta voluptas,
Num congestæ auro, curarum semina, massæ,
Aut fucatus honos, aut regni optabile culmen,
Sed pariter metuendum; An præstet viuere paruo
Sors humilis secura metus, & criminis insons.
O si nunc me aliquis Deus, inquit, tramite recto
Sistat, & incertum fati, certumque pericli,
Aestibus eripiat tantis, & littora monstret?
Vix ea: cum subitò genitrix Sapientia rerum
Numinis Augusti soboles, ad fræna citatis
Ante oculos se sistit equis, queis semine cretis
Aetherio, ipse Pater Diuum mentemq; animumq;
Ardo-

Ardoremque dedit. fremit alter, & ignea crebrò
Membra rotans, celeres iaculatur in aera saltus,
Cui dedit ingenij volucris, vis viuida nomen.
Alter at incessu grauior, vestigia certo,
Certa pede, & dubias catus explorare viarum
Ambages, quem, cum dijudicet omnia recto
Lumine, iudicium dixere. hunc Phœbe quadrigis
Iunxisses nati, non illum insanus equorum
Impetus abriperet miserando in deuia cursu,
Nec Phaëtontæas fleret natura ruinas.
Vsque adeò constans, nec egens moderamine virgæ
Ille satis comitemque regit, currumq; gubernat.
Protinus agnouit natiua in luce micantem
Reginam Iuuenis, curruque exceptus, in auras
Euehitur, donec peregrini in margine mundi
Expositum verbis sic Diua affatur amicis:
En generose, tenes tota quod mente petebas.
Vtere sorte tua, nam posthac dux eris (inquit)
Ipse tibi. Et simul his dictis excessit in auras.
Ille oculos circumuoluens, amplissima regna
Miratur, fines non seruant, arma, nec arces,
Pauperies etenim nullo custode tuetur,
Præsidium satis ipsa sibi; dextrasque rapaces
Nomine vel solo tenuis propulsat egestas.
Vnus at hic iuueni gressus inferre paranti
Squalidus oue senex occurrit, plurima mento
Canities, crines intonsi; attritus amictus,
Paupertate tamen fruitur: testudinis instar
Doliolum domus est, habitator mobilis ædis
Huc illuc sua tecta rotat, queis frigora suetus
Arcere, æstiuos pariter defendere soles.

Di-

Dignus Alexandro visus, quem crederet vnum
Felicem, & mundi solùm domitore minorem.
Ille vbi fulgentem iuuenem circumspicit auro:
Quisquis es, audaces iā gressus cōprime, regna hæc
Diuitibus calcare nefas, nisi serica pannis,
Plebeiaque toga, trabeas, & syrmata mutent.
Non eget ornatus, ornat quæ cetera virtus.
Mens bona diuitijs, & spreto quæritur auro.
Cui Iuuenis, Non est (inquit) graue perdere nugas
O Pater, vt me possideam. Si regna reliqui
Patria, vestis erit facilis iactura, vel auri,
Dum me naufragio eripiam quo mergitur Orbis.
Hac voce, abiectis gemmis, & pondere torquis
Aurati, & cunctis grauiore cupidine habendi,
Miratur sese spatiosa per arua volantem.
Sedibus in primis geminos, vbi nouit adorat
Humani authores generis, qui limine in ipso,
Stabant velati nemorosæ vestis amictu
Arbuteis tecti folijs, & pellibus hædi,
Ex rerum quondam Dominis, facti omnium egeni
Ante grauem læsi, quam ferrent numinis iram,
Heu dulcem gustando necem! nil ditius illis
Sub Cœlo fuerat, nil fortunatius; Orbem
Auspicijs iunctis, animantum & sæcla regebant,
Terrarum culti obsequijs, & munere Diuum,
Mortali nunquam passuri in corpore mortem.
Tot rerum nimium felix opulentia culpam,
Culpaque pauperiem peperit, quæ rursus Olympo
Conciliat miseros. nam postquam terra negauit
Ferre cibum immeritis, atque ijs didicere magistris
Detrectare feræ imperium ceruice rebelli,

Tunc

Tunc vita in varios hominum diducta labores
Pauperie monſtrante fuit, lacrimæque, dolorque
Immixtæ dapibus, pacem extorſere Tonantis.
Copia ſic morbum genuit, quem ſanat egeſtas.
Hic vero Iuuenis ſecretum conſpicit vnum
A turba, fluuij ripas tranſire parantem,
Et vada tentantem baculo: quiſnam ille? (requirit)
Magnum Heroa notat facies venerabilis æuo
Iam medio, & ſtabilis greſſus fiducia, quamuis
Incomitatus eat, vilique accinctus amictu.
Subijcit hic doctor, vitæque, viæque magiſter.
Non tua mens equidem fallit, nam magnus Iacob
Ille, ſuum fugiens qui fratrem, pauper & exul,
Cum gregibus rediturus erit turmiſque ſuorum,
Et Pater ingentis populi, Regumque futurus.
Interea dant victum inopem ſilueſtria pruna,
Sedat limpha ſitim, prædurum, terra cubile,
Et lapides pro puluino: ſed cernit ab illis
In ſomnis ſcalam tangentem vertice Cœlum:
Cælicolas deſcendentes ex æthere terris,
Hinc aſcendentes ſurſus, ſtat margine ſummo,
Et loquitur numen; contingunt talia quando
Somnia diuitibus? licet illi mollia plumis,
Sub teſtudineo dent corpora conopæo,
Et ſaccus lateat ſub lecto turgidus auro
(Si medico vlla fides) facturus ſomnia læta.
Pauperies hæc viſa parit fælicia; firmat
Quin eadem vires, & neruos roborat, vnus
Sic numen contra fortis luctatur Iacob.
Quis verò ille alter radianti vertice paſtor?
Fallor, an eſt Moſes? profugus qui Regis ab aula
In

In deserta volat, calcator stemmatis aurei
A puero, postquam in cunis, & paupere cista
Expositus, Nili tumidis errauit in vndis
Securus, nitidisque infans formosus ocellis,
Flumina magna prius, dein Reges flexit amantes.
Tempore iam ex illo, virgas, pastoria sceptra,
Antetulit Regum solijs, armentaque regnis,
Pauperiemque suam, stirpis Regalis honori.
Ergo quaterdenos in syluis exiget annos.
Herbosoque greges pascens in gramine pastor
Hinc sumet documenta viros, & regna regendi.
A flagrante rubo; incombustoque vocatus
In magnum Imperium quem numen numinis instar
Mittet adorandum Memphi, plebisque tyranno
Niliacæ. Tigribus modò formidandus, & Vrsis,
Mox Ducibus; populi, iam non armenta sequentur.
Fatalis virgæ, gestat quam dextera, pondus
Sentiet Aegyptus natorum immersa cruore.
Sentiet æquor aquis diuisum, & limite sicco
Hinc, atque hinc vitreo fluitantes aggere muri,
Cristallum simulante freto, licet humor obundans
Mobilibus strepitet furijs. via facta per æquor
Excipiet populum fugientem, & amica trementem
Prodigia; attonitis dum oculis pendentia cernunt
Naufragia, & stantem pelagum, rupesq; natantes.
Nec sine cura hilares, & cum formidine tuti,
Spumantes cumulos ruituri gurgitis horrent.
Instant interea Pharij fugientibus; ausi
Credere se pelagi semper fallacibus vndis
Tunc verò insolita fremerent cum compede vinctæ
In vada; sponte relapsuris. Sic præcipitante.

Ob-

Obruit Aegyptum, dederat, quæ virga salutem
Stante freto Isacidis, & sceptris clarior vna
Omnibus, ingentis meruit pœana triumphi.
At fortunatus si numquam sceptra tulisset
Pro virga, ille Saul. viden vt supereminet omnes
Pastores humeris? hic dum iumenta requirit,
Incidit in Regnum, monitus qui suggerit olli,
Est Samuel Vates: canitur sed fabula surdo.
Omnia mente fluent, vbi regni sumet habenas.
Difficile est capere imperium, nec perdere mentem.
Cum fraude, inuidia, & fastus fecere Saulem
Mancipium de Rege suum; solioque potitus
Amisit se se, solio qui charior omni.
Pauperies Regnum dederat, dat funera Regnum.
Aemulus auspicio sceptrum meliore capesset
Successor Dauides; aries quem gestat in vlnis,
Hunc suffocati rapuit de fauce leonis.
Paupertas robur iuueni insuperabile finxit,
Et subigendorum documenta dedere Gigantum,
A puero stratique vrsi, domitique leones.
Quam mirum egregiæ tantum cum robore formæ
Consensisse decus? iuuenis formosior alter
Non fuit Isacidum, nec fortior extitit alter.
Sed decor, & robur sunt ancillata pudori:
Firmauitque pudor vires, auxitque decorem.
Tale pudicitiæ cum forma fœdus, in vrbe
Inuenias rarum inter opes; sua dona frequentat
In campis. Donec Dauides armenta colebat,
Nulla illum in rudibus decepit adultera syluis:
Isacides quamuis multæ in Iordane lauarent,
Sed Susannæ omnes; quarum inter nomina, nulla
Bersa-

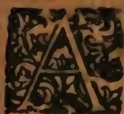
Berſabee, pretio diadema emptura pudoris.
Crimina cum Regno didicit, tamen obruit heros
Crimina virtutum radij. quid regia proles
Poſt regnum genita? hæc patriæ non æmula laudis
Sed ſceleris, thalamos auſa inceſtare ſororis,
Patris adulterium fecit leue, Creſcere namque
Poſt exempla ſolet vitium, decreſcere virtus.
Mox Ammon ſoluit, ſed cui nam ſanguine pœnas?
Fratri. Grande nefas igitur grauiore piatur
Flagitio, crimenque vlciſcitur, & facit alter?
Nec ſatis; vt doceat ſe profeciſſe, cubile
Abſalon, & ſolium patris haud calcare veretur.
Quem tamen infelix genitor, timuitque rebellem,
Fleuit & extinctum, cum crine reuinctus in aureo,
Pendulus è quercu iactaret corpore ſaltus.
Quos aliter ſaturas daret Abſalon ante capellas,
Pauperiem lætus coleret ſi paſtor auitam.
Natorum neque enim in patrem ciet arma, regendi
Armenti ambitio. Cuſtos eſt pacis egeſtas.
Hac vice ſermonum, veniunt ad fluminis vndam
Quod gentem Iſacidū, à Scythicis diſcriminat oris.
Illic aduerſæ viridanti in margine ripæ
Belligeros proceres, ſecum ſua regna trahentes
Agnouere Scythas, magnis fundamina ſceptris
Qui poſuere, armis, & paupertate potentes.
Coniugium in plauſtro, natique & curta ſupellex
Vnà omnis fortuna domus, Dominique vehuntur,
Aſſultant arcus humeris, laterique pharetræ.
Pallada non illi doctas coluere per artes,
Seu merces mutare cati, vel fallere norunt.
Crimina non leges, aut interdicta tyranni,
Sed

Sed natura vetat, colitur ſas, iura, fideſque
Ingenijs, & more patrum. Ignorantia felix!
Quandoquidem neſcire nefas, plus contulit illis
Quam doctrina ſagax, & vana ſcientia Graijs
Virtutum. Scythia exercet, quas Græcia libris
Tradit, & exemplis anteit documenta ſophorum.
Nec minor innocuum fouet indulgentia victum
Naturæ; ſtillant omni de cortice mella
Iniuſſis fabricata apibus, chryſtallina puri
Pocula dant fontes, exundant lacte capellis
Vbera, Pantheræ domitæ, Tigreſque, trophæum,
Et veſtis pariter, munimentumque geruntur.
Vſque adeo ſuppleuit opum mala munera, diues
Ingenitis natura bonis. Non quæritur illic
Argentum, aut aurum, deſideriumque metalli
Fulgura compenſant ſolis pretioſa diurni,
Sydera per noctem, atque argentum nobile lunæ.
Illic luce noua claros imitata ſmaragdos
Lætior herba viret; fulgentior igne pyropi
Purpura viua roſæ eſt, Alabaſtrum lilia vincunt,
Indum ebenum nunquam vaccinia nigra laceſſet,
Nec læuis Chriſtalla Adamas, cœlumq; ſerenum
Saphirus, nec Berillus vada cærula ponti,
Nec Baccæ rores, queis ſol gemmaſcit Eous.

EMMANVELIS SOSAE

INFORTVNIA

PROLVSIO

VIDVM esse lacrymarum genus humanum non tam ex eo liquet, quod Auroram vitæ hoc rore conspergit, quàm quòd adulta ætate spectaculis gaudet luctuosis, in quibus eius præcipua voluptas est dolor. An quia licet miseriam fugiat vt infensam naturæ, misericordiam tamen amat, vt amicam humanitati? Misericordia verò cum dolore non vacet, eam propter amatur, & dolor, vt appendix virtutis. An communis conscium miseriæ, quæ vitæ quintum elementum lacrymas fecit, libenter alienis malis cōmodat oculos, vt exercitatos traducat ad sua? An quemadmodum naufragia de littore, sic aliorum infortunia læti spectamus è theatro, eaque miserantes, vt homines lugemus, gaudemus vt securi? quasi in tanta bonorum penuria propinqui calamitas, quæ non noceat, pars nostræ sit felicitatis. An denique in fictis argumentis lugere amamus, vt minus lugeamus in veris? cum lacrymarum quo-

que

que amarities, vt cætera cunƈta, melle conſuetudinis condita dulceſcat. Sicut aſſuefaƈtis adeò venena non nocent, vt eo mortis pabulo prorogent vitam. Vtcunque ſe habeat: Ea certe res Tragœdiã & Epopæiam vel peperit, vel ornauit, pôetis triſtiſſima quæq. conſeƈtantibus, in aucupium voluptatis, dum prodeſſe volunt mortalibus deleƈtando. Hinc Homerica Ilias Græcorum cothurnis argumenta ſuffecit; Aeneis vero Virgiliana ſingulos penè libros exitu tragico cruentat. Quamobrem nos quoque in Epici carminis argumentum delegimus tragicam calamitatem Emmanuelis Soſæ Luſitani, Dienſi olim arci præfeƈti, & Eleonoræ Salæ coniugis, pro Regis Indiarum filiæ, cum duobus liberis. Quæ licet hiſtoria fuerit à Ioanne Petro Maffeio, tam ſuauiter, & cum ſenſu traƈtata, vt fabuloſas vincat veritate tragædias, ſqualore tamen, & mæſtitia poëticæ imitationis expreſſus, neſcio quid habet flebilius dolor, & iucundior euadit carminum cantu temperatus.

CAR-

CARMEN

FVnereos casus miserandaque fata tuorum
Inclite Lusiadum luctusque, & gloria Sosa,
Castalium ad murmur gemimus, quę gurgite in alto
Sirenes lybicis deplorauere sub vndis,
Et nigra commotis miserata est Africa monstris.
Naufragio Oceanum mediumque erroribus orbē,
Lusitana cohors longarum emensa viarum,
Quà Cafrum pauper deserta per æquora regnum
Porrigitur Lybies, in amænæ margine ripæ
Sederat, in medijs quantum fortuna sinebat
Læta malis; quoniam tranquillans perfida vultum
Mendaci sperare fide meliora iubebat.
Nam manus Aethiopum, famamque & robora gētis
Admirata nouæ, vultusque habitusque minaces,
Armaque per siccos latè radiantia campos,
Non ausi tentare manu, fallacibus ausi
Marte suo versare dolis, & cingere fraude.
Vsque adeo subiecta truci plaga torrida cælo
Fertilis est fraudum, flammamque exquirit in vndis
In lybicis quicunque fidem suspirat arenis!
Ergo hilares vultu portant mentita sereno
Fulmina, compellant socios, & munera gentis
Expediunt: mites fruges, & poma canistris
Dulcia, quò diræ fraudis dulcescat amaror.
Lusiadum ingenui, nec docti fallere mores,
Nec tantos sperare dolos, commercia gentis
Accipiunt, lectosque ad Regem Sosa suorum
Destinat; hos prior ingressos sic ille salutat.
MagnanimiHeroes, neq. enim peregrina per Axē

Lusi-

Lusiadum virtus, lybicum, cum sole vagatur:
Quos dudum occidui venientes margine mundi,
Arboreis vastum sulcantes molibus æquor,
Fluctibus edomitis expalluit Amphitrite:
Quæ fortuna viros fortes tam sæua fatigat?
Dicite: quantum etenim tellus Hyperione feruet,
In nostro tantus, miseris succurrere rebus
Pectore flagrat amor, nutritque incendia vultus.
Dixerat: at contra mæsto sic ore locutus
Lusiades: Princeps cui subdita colla reclinans
Ambustos Lybie demittit vertice crines:
En fortuna tuis cumulum latura trophæis,
Implorare piam dextram fortemque, subegit
Auroræ Dominos; quos vt complexa sub alis
Ipsa suis, terris maiores fecit, & vndis:
Sic gremio excussos ærumnis obruit, vt iam
Oceanus Lusitana de cæde tumescat,
Europæque malis Lybiæ deserta triumphent.
Sed quoniam iuuat Iliadas cognoscere nostras,
Quanquam animum terret facies renouanda laborũ.
Aggrediar. Ditione plagas frænabat Eoas
Garzias olim Salius, cui sanguinis hæres
Et spes vna domus, & claræ filia gentis
Eleonora fuit. Virgo non pulchrior vlla
Thesauros fudit per eburnea colla comantes,
Vt radijs patrij splendesceret æmula solis.
Multæ illam sociare nurum cupiere potentum
Lusiadum matres; solam tibi fata dicarunt
Sosius Emmanuel, quo non præstantior alter
Dux animo, milesque manu, defendere bellum
Mænibus, & magnas obiectu pectoris arces.

At

At pietate pari, & fama virtutis vterque,
Egregijque animi, & donec fortuna finebat,
Ambo felices: si nunquam credere ventis
Aequoris elusi voluissent fraude sereni.
Antiqui pia cura laris, cælique paterni
Dulcis amor, rapidos è portu soluere funes
Egit, & infidas cursum tentare per vndas.
Cocini celsa conscendimus æquora puppi,
Mille sequebantur socij, premimusque carinam
Indorum gazis opulentam; vteroque ferentem
Quidquid adorato sub gurgite nutrit Eous;
Ventū erat ad medios cursus, vbi vergit in Austrū
Africa, protendens cubitum, loca fæta procellis,
Quà pelagi rabies, tempestatesque sonantes
Ventosa assiduo conuoluunt turbine regna.
Hic inimica fidem primò fortuna fefellit.
Magnus ab occiduo consurgens cardine ventus
Europam sperare negat: subducere cœlum
Paulatim nubes, ac tempestate futura
Aequora pallescunt raucum resonantia murmur.
Vela gubernator partim legit; obliquata
Aeolijs partim furijs opponit, & alis
Contractis, Zephiros furibundos stringere tentat.
Sed postquam nulla arte valet frænare ruentes,
Obsequio lenire parat; dare lintea retro
Imperat, & proram rursus conuertit ad Indos.
Heu malè fallaci iactantur vota procellæ!
Nam quæ progressum prohibet vis aspera ponti,
Et reditum pariter negat; vrgens æquora contra
Imperiosus equis en fulminat Eurus eois.
Nec mora, nec requies: fremitu simul vndiq. magno
Con-

Conſpirant ventorum iræ, fodiuntque, ruuntque
Infernis totum conuulſum è vallibus æquor.
Molibus vndarum pelagus caput inſerit aſtris,
Inde ruinoſos ad tartara pandit hiatus.
Lux nimbis pulſata fugit, cadit oceano nox,
Fulmina quam crebra horrificant, ſupplentia raptú
Ingrato fulgore diem, ruit imbribus æther,
Et mare de ſummo præceps confunditur imo.
Omnia ſic vni coeunt elementa ruinæ.
Frangitur infelix ratis, & iam turbine malus
Saucius incubuit proræ, regimenque reuulſum
Stridet aquis, Boreæ volitant iam vela trophæum,
Oceanoque natant laceræ armamenta carinæ.
Tum dubia littus cernens in luce propinquum
Ereptos properè natos cum coniuge Soſa
Impoſuit cimbæ, & circum latrantibus vndis
Littora vix tenuit; comitum pars obruta fluctu,
Pars laceri ratis, vndarumque incurſibus, ægras
Aut traxere animas, aut vltima fata tulere.
Fortunati obitus! quos nec tam dira manerent
Exilia, aut raperet longa inclementia fati.
Vos habet alta quies, tumulatque in littore pontus,
Nos alijs grauior lacrymis fortuna reſeruat.
Dum per deſertas rupes, per & inuia ſaxa,
Et nemora, & ſolis habitata leonibus arua
Ducimus ingratas extrema per omnia vitas
Pellere glande famem, ſueti, victuque ferino.
Quod te percineres ſociorum, inimicaque fata,
Per mala noſtra, per, & ſi quod colit Africa Numen,
Oramus ſedem exilio, communia lucis
Munera, & innocuum victum, fluuioſque patentes,
Dum

Dum curſum in patriam clementior aura ſecundet,
Talia Luſiades: contra cui ſubdolus ore
Fallaci, Caſrum Dominus reſponſa ferebat;
Mittite, Luſiadæ triſti de pectore cũras,
Et lætas ſperate vices; indulſerit iras
Hac inimica tenus veſtro fortuna dolori,
Ne contra immeritam deſæuiat improba gentem,
Nunc prohibere meũ eſt. Regi hæc mãdata referte.
Largior hoſpitium miſerans, accedat, & Vrbem
Ingreſſus, mecum hac pariter conſidat in aula.
Vnum det meritis, monitus nec temnat amicos.
Telorum quoniam fulgorem, enſeſque minaces
Nuda tremit Lybie, & feralis fulmina molis,
Qualia fama canit cœlo vibrare ſereno
Luſiadas, nobis tantos auferte timores.
Omnia dum vobis pacata exponimus vltro
Quidquid alit Caſrum tellus, & pontus, & aer,
Dux veſter tantùm arma mihi ſeruanda remittat,
Diſceſſu repetenda ſuo. Cur hoſpes amicos
Armatus terres? fidei par credere nudæ eſt,
Nec mos eſt fratres latus inter cingere ferro.
Talibus infidi dictis monitiſque tiranni,
Legati redeunt, nec mollia iuſſa reportant.
At Luſitanis quanquam reſponſa videntur
Dura nimis, nimiumque viris indigna: malorum
Tot tamen eluuie feſſi, vix vlla putabant
Exilijcerta grauiora pericula clade.
Ergo Ducis fremitu, circum tentoria denſo
Miſcentur, magnis clamoribus arma petentes;
Pignus amicitiæ ſtatuunt, & fœderis arma.
Ille diu renuit, funditque has pectore voces.

Quis

Quis furor (o socij) malè suadet, gentis auaræ
Vt latus insidijs vltro prodamus inerme?
Irritare nefas placet, & mercede parata
Perfidiam Lybiæ, facilesque lacessere fraudes?
Sic Afrum bene nota fides? quis viribus vnquam
Hospitis externi positis se credidit armis?
At promissa tegent, iurataque Numina cœli.
Protinus ista cadũt, vbi præda propinqua latrones
Admonuit. Ratio sanctissima sola cauendi est,
Ne possint, quod velle nefas. Sunt fulmina paucis
Terrori, iunctæ superum mortalibus iræ
Esse pios cogunt. malè consulit ille suorum
Præsidio, qui tantum alienis pendet ab armis,
Dum libeat seruare fidem. priuata regendi
Hæc ratio, vltores vbi habent periuria Reges.
Ast vbi peccatur sine vindice, quin diadema
Fert pretio violata fides, adimenda potestas
Est omnis sceleri. Quem tantum flexit honestas,
Vt regnare potens nollet? pensare videtur
Flagitij sordes, raptæ nitor ille coronæ,
Et lucrum bene semper olet. Quot sparsa sub ortũ
Autumni folijs insternitur arida tellus,
Tot sceleri causæ, & decorandis nomina culpis.
Dixerat. Insipiens monitis sed turba repugnat.
Paupertas facit incautos, extremaque passi
Vix grauiora timent. Ergo crebrescit vbique
Seditione graui murmur: Quis finis iniquæ
Sortis erit? semperne inter spelæa ferarum,
Et vacuos hominum, cultos serpentibus agros
Errando fessas animas in fata trahemus?
Queis nec morte quies, sed nondũ exangue cadauer

Rixa

Rixa parata lupis, viuos laniantibus artus.
Scilicet vt paucæ Dominis seruentur ab vndis
Ah male subductæ gemmæ, pax limine in ipso
Spernitur, & totum profugi lustrabimus orbem?
At fraudũ metus obstat. Inops quid turba timemus,
Cui superest sperare nihil? ne forte malorum
Illuuiem eripiant, morbumque famemq. ferasque;
Cum manibus perijsse hominum, sit muneris instar,
Quos mare naufragio eiecit, tellusque repellit
Exilijs. Lætæ perierunt tempora vitæ
Iam dudum miseris, & lucis nulla voluptas;
Da facilem mortem, & terrarum in ventre sepulcrũ.
Hos magis atq. magis postquã Dux gliscere motus
Sensit, rapturosque manu si frœna negaret,
Voluimur (exclamat) furijs, trahimurque ruina
Fatali, malè vincetis, sed vincite Ciues.
Vos tamen obtestor mihi pectora fida meorum!
Defensos potuit, Cafrum per funera, ferrum
Ducere, quæ peruersa animos insania cogit
Prodigere antiquam, cum vita, & sanguine famam?
Hunc olim vestræ gladium, mea dextra saluti
Strinxerat, ò socij, prodi iuuat omnia quando
Accipite; hunc vobis, non Cafrum Sosa resignat
Fallaci Domino. ast vnum mihi credite (vates
O vtinam fallsus) doleo, moriemur inulti;
Nec fas solari extremum virtute laborem.
Talibus eductum cum vocibus abijcit ensem.
Idem omnes tunc ardor habet, discintaque raptim
Tela reponuntur lybico portanda Tyranno.
Causa metus, & lætitiæ ingens; agmen inerme
Dein tacitos Regis monstrata ad limina gressus
Acce-

Accelerant, humiles deiecto lumina vultu;
Bellicus ereptis omnis vigor excidit armis.
Haud aliter Iouis armigeras si quando volucres
Venator pennis spoliauit & vngue, maligna
Libertate data; haud illæ se credere cœlo,
Aut oculis audent altum spirare superbis,
Fortia in horrendos meditantes bella dracones.
Sed memores cladis, demisso lumine, quærunt
Detractos vngues, & inertia brachia iactant.
Iamque propinquabant tectis, quæ milite denso,
Armorumque vident cinctu vallata suorum:
Et pulsante metu tantos præsaga canebant
Corda dolos. tulerant viæ Regis in atria gressum
Cum signo periura dato, ruit vndique turba,
Mercis & Eoæ, gemmarum, & diuitis auri
Vi potitur; sæuis illi (miserabile visu)
Pulsi abeunt tectis, & inhospita limina linquunt.
Nec tamen hic finis tantorum aut meta malorum.
Proh superi! talin duxistis funere dignam
Inuictam Hesperiæ gentem, penitusque reposti
Regnatricem orbis? tantas sine crimine pœnas
Nobile coniugij decuit par soluere? Cœlo
Sic placitum, nec enim casus mortalia versat.
An potius sors illa fuit veneranda? perennes
Quippe dies peperit funus breue. Quæque vocamus
Nescia gens hominũ lacrymas, mala, funera, clades:
Sunt alibi risus, solatia, vita, triumphi.
Numinis hunc soboles callem signauit ad astra,
Cælestes tenuere viri; qui prospera rerum
Exosi, pretijs æterna emere caducis.
Sed vexat fortuna bonos, num parcit iniquis?

Ascen-

Aſcendere rogos Cræſi, raptantur ab vnco
Seiani: ſors nulla diu mortalibus æqua eſt.
Noctes, atque dies, cum lætis mæſta rotantur,
Proxima ſunt laqueis diademata, ſceptra ligoni.
Dum trepida huc illuc, incertoque anxia greſſu
Fluctuat errabunda phalanx, noua turba repente
Agreſtum telis, & acutis aſpera contis
Inuadit, timidoſque, nec auſos hiſcere contra
(Vſque adeo armorū languet ſine fulmine virtus)
Veſtibus attritis, medijs denudat in aruis.
Tu ſola Eleonora malis inuicta, repente
Vnguibus egeſta tumulum moliris arena,
Ac toto nudata elemento membra recondis.
Tum crinale aurum non hæc ad munera cultum,
Diſſoluis, lugens in pectora, & igne decoro
Tincta, verecundos velauit purpura vultus.
O rarum niuei exemplum matrona pudoris! O
Siccine ſiderea tibi cara modeſtia luce
Eſt magis; vt quando crudelem abrumpere vitam
Non licet, effoſſo tumuleris viua ſepulcro,
Barbara ne caſtum delibent lumina corpus?
Poſtquam muta diu, ſaxoque ſimillima ſedit,
Vt pudor attonitæ, diſſoluit vincula linguæ,
Ad ſocios tandem vultum demiſſa profatur.
O ſocij quondam vnanimes, fruſtraque meorum
Tot bellis inuicta manus! ſat tela nocentis
Fortunæ, rabiem tulimus, terræque, mariſque
Hactenus, & licuit non tempore defuit vllo
Veſtra fides, veſtrum obſequium, delere, quod ætas
Nulla queat memori ex animo, dum littora noſtros
Iactabunt cineres, & dum poſt fata ſuperſtes
Vm-

Vmbra mei, Lybiæ notis errabit arenis.
Sed quæ vis tantos poſſit durare furores?
Cedamus fatis, dudum iſta piacula noxis
Debita erant noſtris,dabimus nos ſanguine pœnas:
Vos tamen ò veſtris ſuccurrite caſibus, oro.
Et ſi quos olim melior fortuna paternis
Appulerit terris,noſtros narrate labores,
Natorumque, virique vices. Poſt vltima verba
Lugentes abeunt comites, & corpora nudi
Villoſis miſeranda feris heu turba vagantur.
Eleonora oculos natis defixa tenellis,
Inſontes vultus lacrymis ſpargebat amaris.
Illi materno tendebant brachia collo
Flentis, & ignaris tergentes lumina palmis
Præbebant miſeræ ſolatia dura parenti.
Interea dulci lacrymas pro lacte trahebant.
O tibi quæ tacitum fodiebant vulnera pectus,
Et gemitus quot Soſa dabas? cum nuda videres
Corpora natorum, & merſam tellure parentem.
Quàm tua rumpebant miſerorum viſcera queſtus?
Cum, neque conſueto famulum recreare liceret
Obſequio,aut iuncto planctu lenire dolorem:
Sed deſertus inops, ſyluis querereris, & auris.
At vicina fames iam fata extrema minatur.
Exhauſtis arent pendentia faucibus ora,
Conficit & macies ieiunos horrida rictus.
Heu quid agat! quaue arte famem depellat iniquã
Incluſus vacuis campis, luſtriſque leonum?
Anne abiens quocunque paret diſcrimine victum?
Sed laceranda feris heu! pignora cara relinquet.
An ſedeat cuſtos, propugnatorque ſuorum?
Sci-

Scilicet vt ſicco morientes funere cernat.
Ambiguam tandem, haud dubio præponere damno
Perniciem iuuat, & clades incerta ſalutis
Inſtar habet;magni emenſo longo æquore campi,
Ad circumfuſas tendit veſtigia ſyluas.
Hic raptim corylos, ſylueſtreſque arbore glandes
Importuna legit victus ſolatia; ſed iam
Alter natorum letho conceſſerat,alter
Matris in amplexu, iam fata extrema trahebat:
Illa dolens tot victa malis moritura gemebat.
Infelix genitor, lacrymarum munera natis
Diuidit, & victus; viuentem nutrit acerbis
Glandibus, extinctum tumulo componit arenæ,
Tum ſuper incumbens lacrymoſo hæc edidit ore.
Heu miſerande puer! primos cui fata parentis
Inuidere dies, huc vaſta per æquora vectum
Te rapui, vt genitor, crudeli funere, natum
Conderem in ignotis nudus, peregrinus, arenis?
Has patriæ ſedes, monumentaque cernis auorum?
Sic regnas? ſic te maiorum in ſceptra repono?
Tu tamen ipſe tuam tecum ſolabere ſortem.
Primus abis, nullum funus viſure tuorum,
Nec gemitus, nec fortunæ iam vulnera ſentis;
Funeris immitis quin & cumulata tuliſti
Officia, in meſtæ gremio, defuncte parentis,
Fraternum ad luctũ, & manibus tumulate paternis.
Talibus ad ſurdũ cinerem, & gelida oſſa querẽti,
Sola dabat reſponſa cauis de vallibus Echo,
Et ſociæ Alciones circum lamenta ſonabant.
Ille iterum ſtimulante fame, nemus intrat opacum.
I Soſa, i,tantum duro ſub faſce malorum

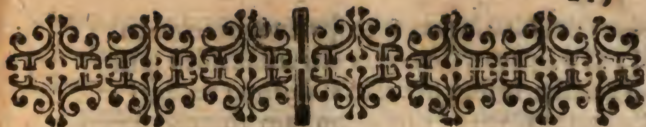
Indulſit fortuna tibi, ne fata tuorum
Vltima luſtrarent oculi; niſi forte timebat
Ne te deſereret, tua funera, vita, tuentem.
Heù luctus ignare tui! quid ſaltibus erras
Immemor, & vanis impendis tempora curis?
Tu quatis ilicea glandes ex arbore, natus
Qui ſuper vnus erat, crudeli morte peremptus,
Maternis exangue caput declinat in vlnis.
At miſeranda parens vicino frigida letho
Ingratum fruſtra iam iam fugiente laceſſit
Voce polum, fruſtra nomen compellat amatum
Coniugis (ah miſeram) amplexu diuiſa ſupremo.
Ac velut vnanimi deſerta à compare turtur,
Cui ferus implumes nidos populauerat anguis,
Ipſam etiam vidua plorantem triſte ſub vmbra
Ferreus igniuomæ venator arundinis ictu
Perculit incautam, traiectis alite plumbo
Oſſibus: illa dolens, terræque afflicta ſupremùm
Suſpirat; coniux at neſcius aera luſtrat
Interea, tantos dirimi nec ſperat amores.
Nunc age Melpomene tragico ſuccincta cothurno
Dic mihi: quis miſeri lacerauit pectora morſus,
Dum nemora egrediens, viſu miſerabile, cernit
Exanimem natum, defuncta in matre iacentem?
Quis faciem inuaſit pallor? de morte propinqua
Dum ſparſis ſuper ora notis volitabat imago,
Nulla rigeſcentes cum flecteret aura capillos?
Sed par extinctis ambobus (deme dolorem)
Spirabat tacitum funus, vultumque, coloremque,
Et ſine luce genas, qualis quem fulminis ignis,
Afflauit geminos oculorum exterritus orbes?
Soſa

Sosa taces? vocisque tibi dolor obstruit vsum,
Raraque per gelidas decurrit lacryma malas?
Scilicet hæc summo deerat mensura dolori.
Vt neque consueto lacrymarum rore leuares
Cordis amaritiem, nec mestas pectore curas
Aut gemitu egereres, aut solarere querelis.
Sosa taces? Pro te ipse loquar, querar ipse, tuaque
Clade reas syluas, camposque, & saxa ciebo.
O syluæ, memores syluæ! & vos saxa dolenti
Conscia, cum vestræ tot agatis sæcula vitæ
Ecquid in immenso meministis acerbius æuo?
Heu genitor, iam non genitor! tristissime coniux,
Nec coniux dicende mihi! solatia quondam,
Nunc dolor, & vacuum sine munere, nomen amoris!
Sic legis ipse tuum geminato in funere funus?
Sic tibi fatorum, præscriptam numine vitæ
Cernis in extinctis supremam vultibus horam?
Viuis adhuc tamen, æthereis & vesceris auris?
Nec potes inuisæ perrumpere stamina lucis?
Quid cessat dolor immitis? cur fata morantur?
Heu miserum! non vitam optas, non gaudia lucis
Te tangunt, quid enim reliquum tibi dulce tuorũ?
Sola animam retinet fugientem cura sepulcri,
Ipse feris, heu pręda, auibusque future marinis?
Ergo diu postquam mæstis obtutibus hæsit
Attonitus, paulum defunctæ coniugis atram
Subnixus dextram mento taciturnus inhæret.
Illa licet rigidæ torpens à frigore mortis,
Coniugis antiqui veluti cognosceret ora,
Ibat in amplexus; assuetaque colla tenebat.
Hinc ægrè tandem vix sese auellit, & altos

Pe-

Pectore dat gemitus, tum nati ad busta sepulti
Ambos componit tumulo, supremaque caræ
Mixta refert lacrymis discedens oscula terræ,
Atque iterum in syluas tacitus sese abdidit imas.
I caput infelix, scenis lacrymosa futuris
Fabula, quam tragico plangent in syrmate gentes,
Inuisam i terris faciem & cælestibus abde.
Te narrante tuas ad saxa, tigresque querelas,
Molliriue queant saxa, & miserescere tigres.
Tu pelagi infidas sensisti naufragus vndas,
Tu deserta siti regna, immanemque tulisti
Barbariem Lybiæ, tu regis inhospita tecta:
Tu spoliata (nefas) vidisti nuda tuorum
Agmina, sponte sua vxorem tellure sepultam,
Insuper exhaustos Cereris sine munere natos.
Tu quoque dum syluis agrestia poma legebas,
Desertis illi campis extincta iacebant
Corpora, nec genitor potuisti (heu fata) supremũ
Accipere ore vale, & morientum cernere vultus.
O caput infelix, venturis fabula sæclis!
I syluis te conde, ingratoque eripe cœlo.
Hic te (quandoquidem tua funera fama recondit)
Seu circum errantem rabidarum lustra ferarum,
Fulmineo sæui laniarint dente leones:
Seu desertus iners, iaceas in littore truncus,
Quem nusquã æquorei sinat vnda quiescere fluctus
(Quidquid atrox etenim, quidquid crudele putandum est.
Accipe funereæ solamen triste Cameæ.
Aerumnis victure tuis, & Apolline nostro,
Nobile nomen eris terris, sed flebile Sosa.

SATYRA
IN VARIA
VITIA

SATYRA

HVC age Calliope, nugas depone canoras
Paulifper mecum, & pro plectro ftringe flagel-
Autaramq. lyram, chordis imbelle fonantem (lum;
Frange furens, ipfa Phœbi in ceruice, repexa
Fœmineum in morem, & Capuæ redolente taber-
Cur impune fonant tot biffina carmina vatum?(nas.
Nullus adulandi pudor, aut modus; ipfaq. palpant
Crimina; fi gula, fi ventofa fuperbia regnat,
Lautia menfarum; mentis generofa vocatur
Nobilitas. Vtcumque ferenda hæc; illa merentur
Stigmata: munifici titulo decoratur auarus
Euclio, Timonem, blandum, comemque falutant;
Compofitus cum fulmineo Paris Hectore, criftas
Attollit, gaudet de fobrietate triumuir
Laudari, vomitu impleturus mane tribunal.
Clemens Sylla, Nero pius, & caftiffimus audit
Mollis Otho, fpeculum quamuis in bella ferebat.
Nec quifquam ad laudes (frons eft tam ferrea) falfas
Demittit vultum, ftomacoque has forbet eodem,
Quo turdos, pifces, paftillos, mella, falernum.
Interea infelix virtus laudatur vbique
Et friget, vitia hoc fub nomine tecta triumphant:
Dum perfonatis gaudet virtutibus orbis.

Nec semel hæ laruæ, toto spectantur in anno.
Haud palpare viros satis est, infantibus ipsis
Vix natis, immo nec natis, quippe recenti
Connubio, atque illis nunquam fortasse futuris,
Pangit adulator mendacia carmina vates,
Cum furor afflauit fanaticus:(Auguror)inquit,
Quondam purpureo puer hic fulgebit in ostro.
Quis scit,an & triplici radiet diademate cinctus?
Nescio quid clarum Capricorni sydera monstrant,
Et canit Astrologus, cecinit qui funera Regum,
Et laqueum euasit; felix! nam certa subire
Fata solet, qui Regum audet prædicere fata.
Quin hic Bellonæ furias spirabit, & idem
(Tempora nostra ferunt hæc)dux erit atq. sacerdos.
Quantus in arma ruet? latèq.cadauerum aceruos
Eriget in montes? tum flumina cæde tepebunt
Turcarum, & fracto mœrebit Cynthia cornu:
At Turcæ irrident, raptis, hæc carmina, regnis.
Interea vitia impunita vigent, mala serpunt
Noxarum, & crescunt intactæ à fulmine fraudes.
Calliope cessas? vlcisci crimina, cura
Principibus prior incumbit, sed proxima musis,
Carmine vos,ferro castigant crimina Reges.
Eripe personam vitijs, laruamque decoram
Virtutum, niueas Cycni cornicula plumas
Exuat, & vera pateant in imagine monstra.
Nemo nefas, ipsum propter, complectitur, aurea
Sed fallit, confusa malo bonitatis imago.
Prætextu tegitur vitium iuuenile decoro,
Quòd decet ad morem ætatis nos fingere, seclo
Viuere, torrentem nec brachia ducere contra.

Ridiculum: Omnibus insurgat si præcipitandi
Impetus in Tyberim, vt placeas seclo, ipse præibis
Sponte furens? tanti est alieno viuere voto?
Inuentas olim vestes ad corporis vsum,
Ætatis leuitas, nugis seruire coëgit.
Pileus angusta crines vix integit vmbra,
Nec soles arcere valens, nec pellere ventos,
Explicet vt pompas omnes coma pulchra; sed illæ
Deliciæ constant magno. Si nubibus imbres
Distillent, indefensi cœlestia crines
Flumina tota bibunt, serpit per colla, per armos
Humor, & inuitus Ganimedes ille lauatur,
Frigidaque in madidis circumfert balnea pannis.
Phæbe potens cytharæ, atq. inuentor Bacche lyæi,
Queis nunquam capitis, tonsor violauit honorem,
Tam pulchras tanton' duxistis crimine dignas
Cesaries? rapidis vt sint ludibria nimbis,
Vt madeant nebulis, ventis vexentur, & imbri?
Quid iuuat extruxisse superbum in fronte theatrum,
Dispositis vtrinque comis? aut turris ad instar
Ædificasse caput tumulis crinalibus altum?
Quid calamistratos Cypro adspersisse minuta
Cincinnos, & rore leui beneolentis amomi,
Si venti, & pluuiæ pulcro de crine triumphant?
Pilei auaritiam collaria splendida pensant.
A collo, atq. humeris Cameracum textile inundat,
Lusaque acu phrygia, Belgarum candida vela;
Scilicet his ventosa superbia nauigat alis.
O magni Curij, Tuberones, Fabricijque,
Pauperie illustres animæ, risum teneatis
Talia cernentes? æuo collaria vestro

Nulla, canes nisi quæ cingebant lora, latronum
Aut quæ pendebant ingrata monilia collo.
Nunc laquei collo, tanquam ornamenta coruscant.
Quid refert, funes stringant, an lintea fauces?
Vtraque carnifici certè sunt commoda tela.
Nec tamen hic finis, maioraque monstra videmus.
Calceus è corio, partes falcatus in æquas
Desinit, effingens lunaris cornua gyri.
Et non exclamem, vocalem vt Stentora vincam
Voce mea, & Martis clamorem bella cientis?
O rerum facies mutatæ, ò crimina luxus!
Cornua nunc pedibus, iam non in fronte geruntur.
Iuppiter omniparens, qui tectus imagine tauri
Dictæas quondam carpsisti corniger herbas:
Cornibus & solita interdum vanescere Luna,
Semicaprique greges, Satyri, Faunique bicornes,
Dedecus à vestris defendite cornibus ingens.
Quid meruere, pedes vt damnarentur ad imos,
Nobile quæ in summa pandebant fronte theatrum?
Verùm in fronte oculis suspecta notantur iniquis,
Propterea libet extremis abscondere plantis.
Nil agitis, vitium calcaneus ipse loquetur.
Purpurea vitta crus ægrum vinxerat olim
Pompeius, Momus videt hoc: insignia regni
Gestat Magnus, (ait) cauti vigilate Quirites.
Atqui non frontem, crus velat fascia. Refert
Nil (inquit) quâ nam membrorum in parte geratur,
Hoc certè diadema est. Sic tu, vbicunque locabis
Quæ sunt, semper erunt, intelligis? expue nunc ter.
Sed leuia isthæc, vt nugæ ridenda, quid illa
Non potius deflenda? quod ætas omnis habendi
In-

Insanis desiderijs flagrat, & sapientis
Ac frugi laudes, tristis lucratur auarus;
Qui parat assiduò nummos, parcitque paratis,
Nec Cœlum spectat, nisi quatenus aurea voluit
Astra, sed argenti massam vel præferat astris.
Decumbens, morti languebat proximus, æger
Diues, auaritia iam pridem perditus; illum
Ad suprema, loci Mistes, animæque Magister
Firmabat monitis; pendentis de cruce Christi
Atttulerat simulacrum, vti fit, nitido ex argento,
Authorem ostentans vitæ, in luctamine mortis.
Æger luminibus cœlesti in imagine fixus
Vsque morabatur: gemitus, suspiria, fletus
Testabantur amore liquescere, viscera Numen
Sentire, & partem vitæ libare beatæ.
Tunc circumfusi tanta pietate propinqui
Gaudebant: En hic, vt amat! quanto æstuat igne!
Felix ò nimium felix! dum vita manebat
Ille quidem fuerat nummis attentior, vt se
Expedijt? vitæ rapuitque in limine Cœlum?
Hæc illi: spes delusit sors improba falsas,
Vanaque mutata patuerunt gaudia scena.
Namque æger tandem torpentis vincula linguæ,
Affectu nimio vires præbente, resoluit,
Effundens tales moribundo pectore voces.
O Pater, an binas fortasse hæc pondere libras
Implet imago? nota certè è meliore videtur
Argentum, nam corda beat mihi; suetaque flamma
Vrit, io! o dulce argentum! vt te, pene reuixi
Dum teneo! quamuis anima iam deficiente
In uenas serpit morientes aura metalli.

Et

Et ſimul his dictis coniungens oſcula, rurſus
O pater, an geminas æquabit, pondere libras
Effigies hæc, dic ſodes ? quid diceret ille ?
Ni ſe incuſaret ſtupidum, pro authore ſalutis
Qui laqueum miſero, & necis inſtrumenta tuliſſet :
Sed quis Dagonem intra arcam latitare putaret ?
Materiemque tegi dia ſub imagine, tanti
Flagitij? Vitulo Iſacidæ ſi thura dediſtis
Impia, nequior hic in Chriſto idolon adorat.
Sic miſer argentum pro numine ducit auarus.
Crudeles alij, lethale rubentibus armis
Vota ferunt, ſtrictique aciem mucronis adorant.
Quos illaudati rapit alea dira duelli
Ad ſtyga, per vetitas à cœlo, & principe mortes.
Proh furor ! vna domus quos ſæpe, eademq. tenebat
Menſa, leui ſubitò accenſi ad certamina dicto
Proſiliunt, pugnæque locus captatur, & hora ;
Mutua vbi fuſus per vulnera ſanguis inundet,
Et vel vterque cadat damnato victima marti,
Vel cadat alter, tartareæ ſimul hoſtia flammæ, cus
Nam quamuis multùm vel ab hoſte rogetur (ami-
Scilicet ante fuit) vitam vt pro munere victus
Accipiat, vitam renuit, ceu crimen honoris.
Infelix ! ſic fama breuis, ſic nomen inane,
Æternas ſubigit pœnas cum morte paciſci.
At quæ fama potis, tantos lenire dolores ? (ſcent
Ecquis honos ? dum flamma vorax, dum viſcera pa-
Perpetuæ volucres, & viua cadauera rodent.
Vos licet immenſis attollat plauſibus Orbis;
In totidem linguas radios fulgentia vertant
Sidera, & æthereo ſol currens æquore, laudes
Occi-

Occiduis narret populis, & narret Eois,
Piramidum moles, augustaque Mausolea
Et Policletæa spirantia marmora cælo,
Omnis honoratis incidat manibus ætas,
Nil tumuli vos, nil tituli, laudesque iuuabunt.
Damnatosque suæ cruciabunt murmura famæ
Acriùs, aura leuis famæ si ventilat illos.
Sed nec honos culpæ sordes, nec fama colorat:
Nam quo posteritas hos nomine mittat in æuum?
Appellet sapientes? At sapientia non est
Causa vbi nulla subest, geminam profundere vitam.
An fortes? Animam fortis qui deuouet astris,
Aut patriæ, aut Regi, iusto in certamine: quisquis
Vitam aliter spargit, demens, temerarius, excors,
Prodigus, immanis, durus, furiosus habetur.
Nec satis est illos furibundo occumbere marte:
Ne soli pereant, rapiunt ad fata sodales.
Munere prò dulci, duram (ò dementia) pœnam
Nomen amicitiæ soluit, quæ dona nec hosti
Danda forent, capitis trahere in discrimen amicos,
Atque animæ, pars officij, vrbanumque vocatur.
Quid faciat miser? ad cœnam qui venerat vnà
Non semel, ad dubij conuiuia tristia martis
Non rediturus abit, gratis & pugnat in hostem
Non læsus, quem non læsit, volat vndique ahenus
Nimbus, vtrinque chalybs tonat exitialis; at illic
Sæpe cadunt hostes ficti, verique supersunt.
O quanta in nullos virtus consumitur vsus!
Iste cruor potuit Thracum demergere lunam.
Iam quibus hæc diris, quam atroci facta vouerent
Carmine? qui gladiatores inuenta Megeræ
Dixerunt, Orbis furias, & carnificinam

Hu-

Humani generis? populo plaudente theatris
Agmina pugnantum quoties iugulata cadebant:
Impastas seu iussa tigres inuadere nudis
Vnguibus, aut fauces rabidorum intrare leonum:
Siue procurarent cum sacra nefanda, Deorum
Effigies, Popæ cultro mactata piarent:
Humano quoties resperssæ sanguine mensæ
Non secus ac Baccho, quoties maduere sepulchra,
Pluraque patritias pauere cadauera mortes,
Inuidiosa dedit latè spectacula sanguis.
Tam sæui ritus, & prælia more ferarum
Hæc olim toleranda; fides vbi lumina terris
Intulit, & cœli spem viuam, erebique timorem
Christiadas mirum, tantæ succumbere noxæ,
Tartara qui credant vetitis patefacta duellis
Deglutire animas, longoque absumere letho.
Gloria sed stimulat iuuenilia corda? Duelli
Est inhonorus honōs, probrosaque gloria. Quòd si
Legitimum decus, & præconia fortis amatis,
Creta vocat, propior vel Dalmata, Turca premendus
Est vbi, tormentum fidei, Europæque tyrannus:
Illo quæratur Bellatrix gloria campo:
Vulnera pulchra, neces claræ, sanctique triumphi.
Quis credat? pueros teneros, male sana duelli
Instigat rabies, vetitas committere pugnas,
In prauis adeo factis quoque vincere dulce est.
Inciderat puer in Iudæum forte superbus,
Aspicit hunc toruis oculis, falsumque renidens,
Heus (inquit) Iudæe canis, promitte suillam
Mandere, vel fodiam centum tibi lumina pugnis.
Mox crucis efformans digitis venerabile signum,
Ocy-

Ocyus hanc venerare crucem. Caput ille retorquens,
Quis tibi regna dedit puer? Innocentius Vrbis
Eſt Dominus ne an tu? Reſpondes talia ſtipes?
Hæc cape. Et ora ſimul pulſat: puer vnus & alter
Cernentes, properant velut ad conuiuia læti,
Certatim, & miſerum pugnorum grandine tundunt.
Iudæus ſupplex cadit in genua, atque paternæ
Oblitus legis, dextram ferientis adorat,
Et rogat, vt liceat quatuor dentes retinere
Ad ſummum, reliqui titubant, ducuntq. choream.
Ergo ſatis conciſus abit, puerique proterui
Exultant, quaſi rettulerint ex hoſte triumphum,
Et non inſontem pulſarint, ac nihil auſum.
Sed Iudæus hic eſt, & noſtri nominis hoſtis.
Vera: quid ad te? Quos patitur Regnator Olympi,
Et diuina ſinunt, humanaque viuere iura
Tu punire audes? metuat iam Turca propinquum
Excidium, tantus fidei nam contigit vltor.
Crede mihi, non ſemper erit veſania felix.
Quondam audent etiam miſeri. Si forte remotum
A turba inueniant Iudæi, qui genus acre
De Samſone trahunt, hos ſabbata nulla vetabunt
Quin pænas abs te repetant, cogantque reuulſis
Dentibus, ad pappam rurſus, mammamque redire.
Nec tamen hic finis: lapidũ in certamina tendunt
Audaces pueri media vrbe: Vtrinque feroces
Stant acies, reſonant fundæ, lapideſque rotati
Hinc, atque hinc crepitant, crudos puer improbus i-
Declinat vigilans oculis, & corpore toto, (ctus
Brachia tunſa gemunt interdum, & verbere coſtæ.
Sed vulnus capitis pœnam lex barbara cogit
Sol-

Soluere, victorique puer fert dona cruentus,
Et pretium pendit gratus, cum ſanguine nummos:
Vt ſua vix medico merces ſoluenda ſuperſit.
Furcifer, exerces tales pro Gymnade ludos?
Pallada ſic colis? & pro libris atque papyro
Pro calamo ſundam tractas, ſaxiſque vibratis
Scribis in aduerſa crudelia vulnera fronte? (ſter.
Barbara ſed themata, haud docuit ſcribenda magi-
Egregiam verò famam, & decora ampla reportas
Cum ſocijs. Omnes capite hi cenſi, æris inanes,
Vrbis quiſquiliæ, fex plebis, inutile cenum,
Incerto genitore ſati, fratreſque gigantum.
Creſcite filioli Martis, tanta indole digna
Nam vos fata manent; e vobis deinde Latrones
Sacrilegi fient, lurcones, ſcurra, nepotes,
Fractoreſque tabernarum, ſycophanta, ſatelles.
Præmia dein meritos; fuſtes, funeſque ſequentur.
Ad centum cellas remus lentandus in vnda,
Collaque de trabe tergemina ſuſpenſa, tropheum.
Hoſtia Bellator procumbit in æquore Marti.
Ganeo ſed ventri ſapientior immolat. Inſtar
Quippe ſacerdotis coquus eſt, altare palatum,
Victima ſunt epulæ, in ſtomachi penetralibus ignis
Perpetuò calet, atque intus ſua Numina ſentit.
At Gula fœda licet, larua ſe occultat honeſta;
Naturæ deſiderium, vacuique latratum
Prætexens ventris, qui tanquam creditor inſtat,
Subſidium vitæ, fomentaque debita poſcens.
Iure quidem; ſed non expoſcit venter, vt aſsis
Confundas elixa, Lucrina vel oſtrea turdis,
Aut miſſum Eridano ſturionem, in viſcera mittas.
Plura

Plura libido petit, modicum natura, docetque
Non viuendum vt edamus, at vt viuamus edendum.
Tu ne edis, vt viuas, cui vitæ causa palatum est?
Quattuor, & digitis qui gutturis omnia donas,
Cor in ventre gerens, vt piscis nomine Asellus? (que
Qui vomis, vt comedas, comedis reuomenda, graues-
Nocte, dieq. cibos malè concoquis? Altus vbi sol
Egit equos, cum iam prandendi proximat hora,
Surgis hebes, tardus, stomachi fumante camino.
Ecce cliens rogat audiri perpauca. Molestus;
At veniat. Causam sibi dum is canit, eluis ora,
Cæsariem pectens, & purgans sordibus aures.
Interdum vt videaris acutus, paucula quædam
Illi verba refers, & causæ verba cohærent,
Sequana vt Hispanis, Gallisue cohæret Iberus.
At quot dicta facis, faciem tot ructibus imples,
Vt satur ire queat, qui impransus venerat. Ergo
Ille fugit tandem, & respectans tempore longo,
Fœdum execratur limen, dominumq. proteruum;
Felicesq. vocat quosdam populos, vbi iudex,
Inciderat dignus si quando vindice nodus,
Excussas pedibus crepidas iaciebat in altum;
Hęc si recta redit, tu vinces; at tibi causam
Addico, si inuersa cadit. Sic perbreuis hora
Ad crepidæ iactum, dirimebat deniq. litem.
Nunc mihi quot ructus, fastidia quanta voranda,
Vt litem perdam? Secum sic plorat iniqua
Fata cliens, & te tota diffamat in vrbe:
Tu sapiens, vanas satyras, & sibila vulgi
Negligis, haud intrant guttur, nec viscera lædunt:
Nōne animi domus est (inquis) pulcherrima corpus,
Affir-

(Affirmant ſi vera ſophi)huic incumbere certum eſt
Hanc colere, aruina muros attollere pingui ,
Membrorumq. magis pomæria dilatare.
O te felicem ventris Bollane profundi ,
Qui ſpatio potuiſti adipem diſtendere tanto, (ten
Quantum mole bouem æquaret,ſolidumq:Elephan
Pondere,nam te non vnus portare caballus
Sufficeret,ſpatioſo implebas corpore plauſtrum,
Sarcina bis gemino non aſpernanda iugali :
Sic Tiburtinæ rupes iumenta fatigant .
Quin memorant nullo extinctum te fulmine morbi:
Indulſiſſe genus nam mortis amabile diuos,
Ac veluti muſcam,iucundo in melle natantem,
In ſucco perijſſe tuo . Macte,æmula Romæ
Magna anima! Illa ſuæ perijt per vulnera dextræ,
Par decus in propria merſum expirare ſagina;
Bollani iactent ne funera, morbus, & enſis , (iax
Aut quiſquam Aiacem hunc valeat ſuperare, niſi A
O pecus humana in forma,miſerabile ventris
Mancipium, ſoboles Harpyarum ! Hæccine facta,
Hæccine dicta hominis ? ſic vino, epuliſq. iuuabit
Particulam diuinæ auræ, mentiſq. lucernam
Obruere ? Ah miſer expergiſcere: cerne ciborum
Infandum finem, in quæ tandem deſinat aluus.
Campo infelici cur plurima ſemina mandas ?
Vnde aliæ veniant fruges, quam pinguis ariſta,
Aut violæ molles,aut purpurei hyacinthi.
Sed morbi innumeri,nec tempeſtiua ſenectus,
Sed cheragræ,& podagræ,ſcabies,capitiſq.dolores,
Aſſiduuſq.tremor membrorum,& ſibilus auris,
Et caligo oculis, mucoſaq. lacryma naſi,

Tum

Tum ſubitæ mortes, grauiorq. cadaueris horror.
Aſpice, quanta gulam vitiorum turba coronet,
Luxuria eſt princeps; ieiunis bella cupido. (cum
Non mouet, in ſaturos pharetram conſumit, & ar-
Nec vulnus ſine cæde vllum, ſine vulnere telum.
Heu quoties gemuere graui ſub cuſpide corda!
Lumina aperta viam cæcis fecere ſagittis,
Quas dulci tinxit laſciuia lacte lyæi
Non tot prata roſis gaudent, tot littora conchis,
Quot nigram hauſerunt per lucida pocula peſtem,
Perq. oculos periere cibo, vinoq. madentes.
Faſcinat his malè ſanus amor, multumq. cometæ
Lugubris inſtar habent oculi, clademq. minantur
Accenſo in ſua damna rogo. Temeraria vatum
Lingua, cupidineas ſtellis adſcribere flammas
Ceſſet, & impuros tam puris ignibus ignes,
In crimenq. vocare polum, ſi quando nocentes
Lumina traxerunt malè cuſtodita calores.
Quippe neſas alios cœlo deſcendere amores,
Quàm conſanguineos aſtris, & ad aſtra ferentes,
Nullo ortos, nullo perituros temporis æuo.
Degener hic terris genitus, moriturus in iiſdem,
Sordidus ignis habet cunabula, habetq. ſepulchrum.
Ergo quiſquis aues vitare cupidinis arma
Cum Baccho Cererem fugito, dein lumina claude:
Sic cæcis oculis, cæcum vitabis amorem.
Cæſaris incaſſum ſiccam peruertere mentem
Tentauit, ſed te Antoni male caute ſubegit,
Nam temulentus eras, meretrix Regina Canopi.
Hinc bella, & clades, victoq. Oriente triumphi

Nauales, hinc Antoni post funera regni
Funus, at in pictis viuis Cleopatra tabellis,
Brachia mordenti præbens nudata colubro.
Sed iocus hæc fuerint, quæ cum labentibus annis
Prætereunt volucri cursu, fugitiua sequuntur
Gaudia mansuræ post fata nouissima pœnæ.
Tergeminos eadem patria, & domus vna sodales,
Cœlibis ac vitæ studio, deuota Tonanti,
Quam fregere, fides iungebat, ducere vitam
Perpetuo assuetos inter conuiuia luxu,
Scilicet, & Veneri post Bacchi sacra litare.
Forte semel cænam prolixæ in tempora noctis
Protulerant, pateram ingentem tunc accipit vnus:
Hanc (inquit) genio, cui sunt conuiuia cordi,
Stupra, voluptates, & gaudia nostra, propino;
Inde epulis, vinoq. graues, dant corpora somno.
Ecce autem media dum nocte, silentia terras
Furua tenent, auræq tacent, & fluminis vndæ,
Fit fragor in tectis, murmur crebrescere, tandem
Pulsatæ, impulsæq. fores simul. Ecce superbus
Ingreditur venatoris sub imagine Dæmon,
Scintillas oculis, fumum de naribus efflans.
Hunc gemini medium comites cinxere nigelli,
Hinc, atq. inde, coquos vultuq., habituq. putares,
Hic tædam, ille veru tergo fatale gerebat.
Interea fusi per mollia strata sodales
Diriguere metu, & lodicibus inuoluerunt
Adductis subitò capita, hinc furtim speculantes
Per rimas fera monstra, veruq. immane tremiscunt.
Tum verò ille ferox ardentia lumina voluens,
Et lectos circumspiciens, sic intonat ore.

Oc

Ociùs ò famùli,quis nam pinguiſſimus horum,
Quem libeat ſtygijs aſſatum imponere menſis?
Explorant illi celeri membra omnia tactu,
Hi muſſant,trepidant,execranturq. ſaginam,
Corpus habere fame mallent & ſiccius ipſa.
Ardua lis, aiunt,& Iudice digna Dearum.
Ne quemquam iniuſtè prælatum,iure querantur,
Eſt metus: ex æquo pingues ratione videntur
Diuerſa; ventrem ille gerit qui dolia vincat,
Coxas hic,quales Agrippæ templa columnas,
Alterius collo tauri palearia pendent.
Sic dum aliquo exuperant omnes,victoria nulli eſt.
Ergo venator tunc formidabilis Orci:
Quando(ait)arbitrio locus eſt,hic vincat amicus,
Qui nos heſternis epulis,in vota vocauit.
Nec mora:corripiunt ſtratis, immane trementem,
Semianimemq. metu,& gelido ſudore liquatam,
Traijciuntq. veru porrectum corpus acuto,
Ambabus pariter manibus,pedibuſq. reuinctis.
Carbones viui, ſubituſq. apparuit ignis,
Quem fudere faces,quas dextra,oculiſq.gerebant.
Ille miſer,pruna ſubter crepitante, rotatur
In gyrum, flammas paſcens,& paſcitur illis.
Cum barba primi conflagrauere capilli,
Stillat adeps, ſtrident artus, & membra ruborem
Alba trahunt,picea fumat caligine tectum.
At ſocijs nares noto contingit odore
Corporis aſſati nidor, penituſq. voraces
Sentirent flammas,ni frigus grande timoris,
Vulcani nimium feruentis temperet æſtum, (num
Tum coquus:hic planè eſt aſſus,ferte(inquit)ahe-

Si

Si placet elixos ſocios dare; flamma camino
Dum calet, & querulus noua pabula flagitat ignis.
Eheu quis miſeris fuit inter talia ſenſus ?
Tum Princeps Dœmon : ſatis vna nocte peractum est,
Nos inimica dies afflat, prohibetque morari
Longiùs; hos alios alia dein nocte coquemus,
Cras, olim, nunquam meritos ſua pœna relinquet
Sæuior illa quidem, quò ſerior. Hæc vbi dicta,
Diſcedunt, animam infelicem ad nigra trahentes
Tartara, torrendam rurſus fornacibus ignis
Æterni, cuius pictura hic ignis, & vmbra.
Aſſatum nuda corpus tellure relinquunt,
Mane quod attoniti vix agnouere ſodales;
Ignibus exhauſtam faciem, dirùmq. rubentem,
Introrſuſque recedentes patuli oris hiatus;
Et cute ſiccata membrorum, viſcera toſta,
Nudatumque caput, populataque lumina frontis.
Quid de animo nunc fit, ſi clades corporis hæc eſt ?
Tam volucris tanta luitur mercede voluptas!
Haud dubitanda fides, & non ſunt fabula manes.

F I N I S.

